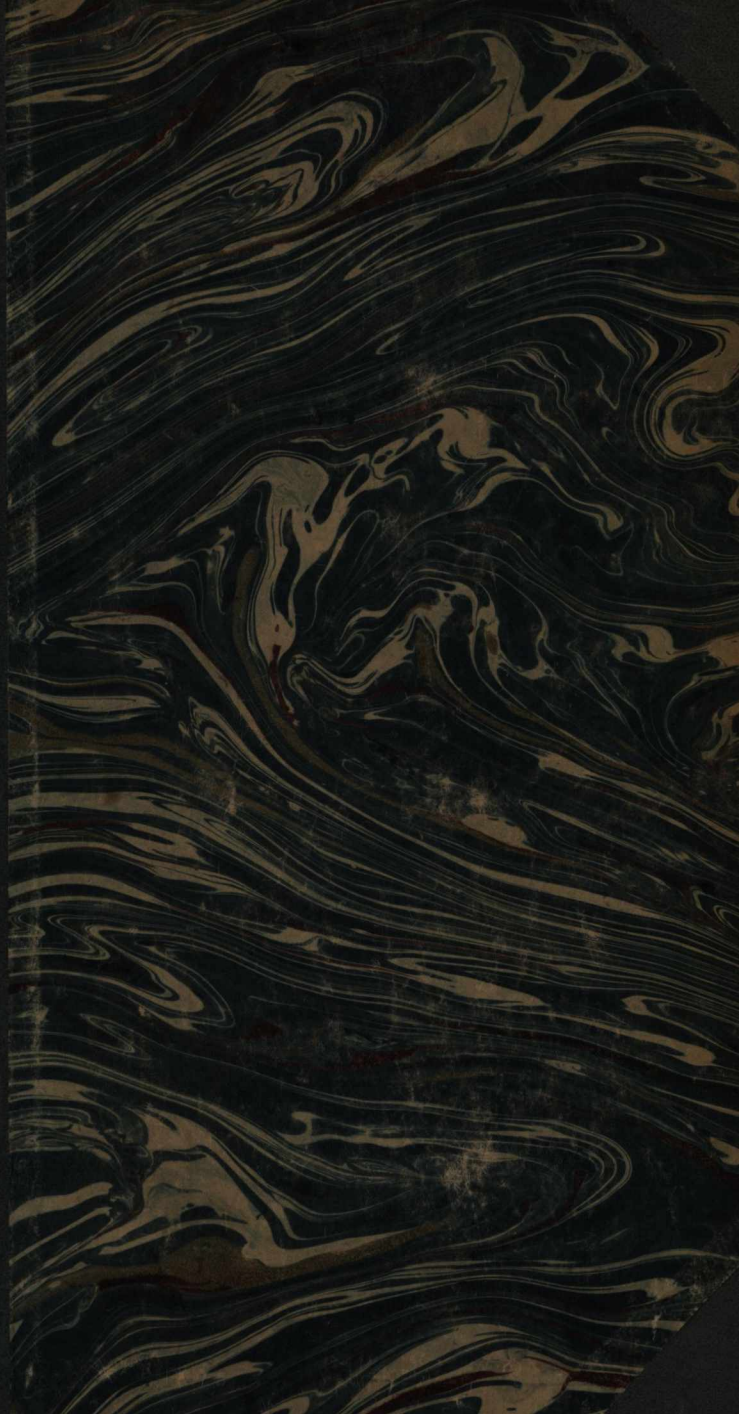

1-38

Zakład Prawa Administracyjnego
Wydziału Prawo i M...

Sygnatura

IV 2202

154 p. p. map.

Zakład Prawa Administracyjnego	
Wydziału Prawa J.M.C.	
Sygnatura	

REFORMA ROLNA

PODREČZNA BIBLJOTEKA PRAWNIKA Nr. 21
SERJA USTAW AGRARNYCH

REFORMA ROLNA

DODATKOWE USTAWY ROLNE
ORZECZNICTWO, OBJAŚNIENIA,
OKÓLNIKI

OPRACOWAŁ
Dr. ARNOLD THALER

ADWOKAT
Dr. EMIL MORGENSTERN
PRZEMYŚL, UL. WODNA 7
Telefon Nr. 11-83

KRAKÓW — 1937

SKŁAD GŁÓWNY: UDZIAŁOWA SPÓŁKA WYDAWNICZA

A. 55 969

BIBLIOTEKA
UNICJ
KRAKOW

R. 7

DRUKARNIA NARODOWA W KRAKOWIE

D 1361/66/528

SŁOWO WSTĘPNE

Realizacja reformy rolnej staje się dziś coraz bardziej palącym zagadnieniem społecznym i gospodarczym i od jej wyników zależeć będzie w dużej mierze dalszy rozwój naszego życia gospodarczego.

Wydanie nowej publikacji z zakresu reformy rolnej wydaje się więc obecnie szczególnie na czasie. Dotychczasowe wydania są przeważnie przestarzałe i niekompletne i mimo swej niejednokrotnie wybitnej wartości naukowej (np. prace prof. Jaworskiego, Ohanowicza) do użytku praktycznego przeważnie już się nie nadają.

Ustawa o reformie rolnej była tylokrotnie nowelizowana i uzupełniana, że ustalenie jej obecnego brzmienia, wobec braku dotąd urzędowego tekstu jednolitego, wymaga częstokroć żmudnej i uciążliwej pracy, bo przewertowania nieraz kilkudziesięciu Dzienników ustaw.

Pozatem wydania dotychczasowe ograniczały się jedynie do podania tekstu ustawy i rozporządzenia wykonawczego, pomijały zaś dalsze rozporządzenia uzupełniające i dodatkowe, pozostające w ścisłym związku z samą ustawą, bez których nie sposób zorientować się w całości materiału ustawodawczego.

Przystępując do niniejszej pracy, postawiłem sobie za zadanie lukę tę choć częściowo wypełnić, ogłaszając kompletny zbiór przepisów dotyczących ustawy o reformie rolnej z 1925 r.

Mając wyłącznie praktyczny cel na oku, starałem się

zebrać możliwie wyczerpująco wszystkie ustawy i rozporządzenia, przyczem dla ułatwienia i jasności podałem odpowiednie ustępy rozporządzeń pod odnośne artykuły ustawy. Nie będąc w ścisłym tego słowa znaczeniu komentarzem, praca niniejsza zawiera obok tekstów ustaw, rozporządzeń, przepisów związkowych, także zwięzłe objaśnienia konieczne dla zrozumienia tekstu przepisów a nadto obfitą judykaturę Sądu Najwyższego i Najwyższego Trybunału Administracyjnego wraz z obszernymi motywami.

Mam nadzieję, że w tej formie opracowana ustawa o reformie rolnej przysłuży się życiu praktycznemu sfer prawniczych i gospodarczych.

Dr. Arnold Thaler

Kraków, luty 1937.

SPIS TREŚCI.

R E F O R M A R O L N A.

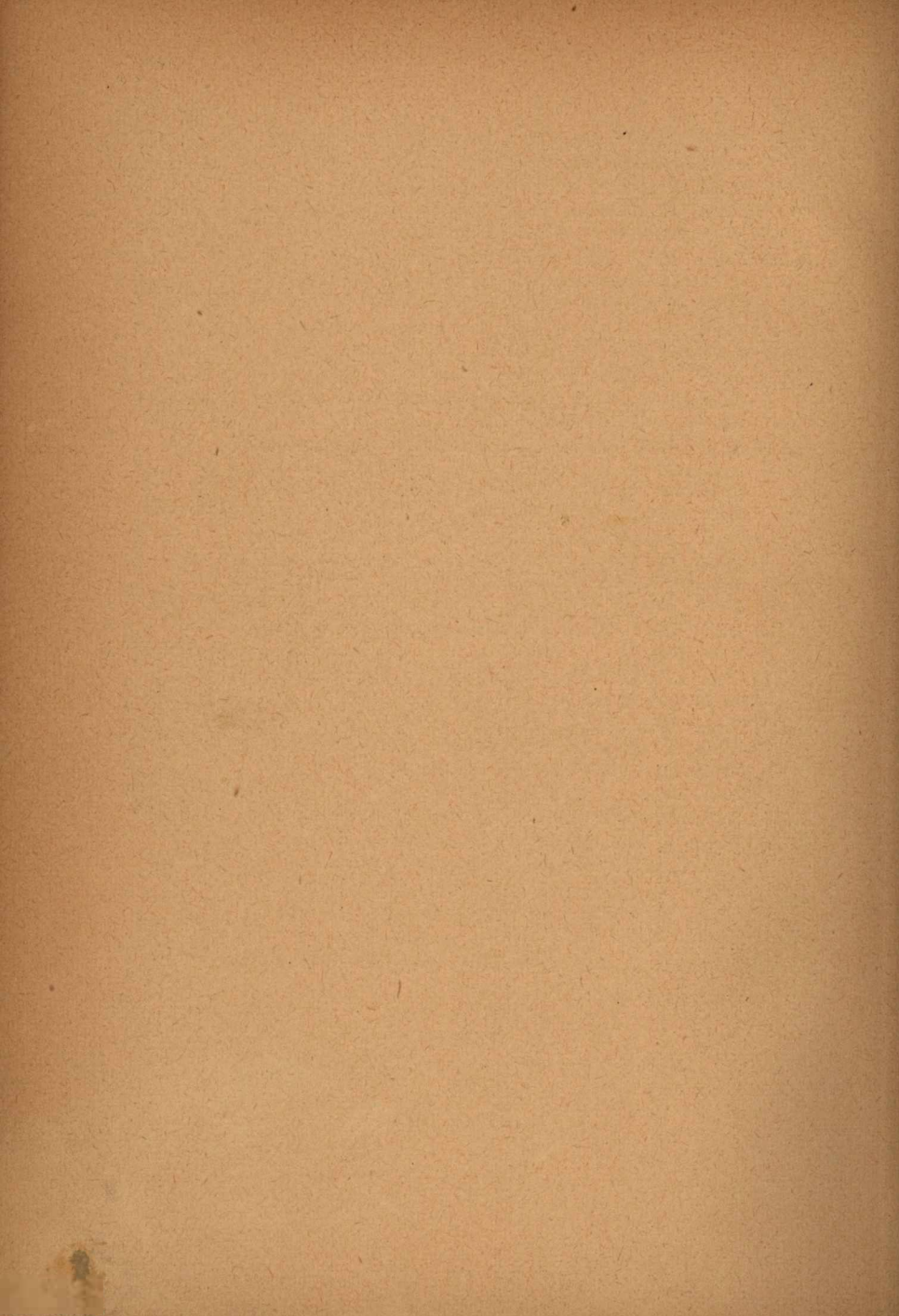
	Str.
źródła	3—7
Uchwała Sejmu Ustawodawczego	8—15
Rozporządz. Tymczasowe Rady Ministrów	16—33
Ustawa o wykonaniu Reformy Rolnej	34—176
Dział I. Zapas ziemi (art. 2—10)	35—61
„ II. Roczny kontyngent parcelacyjny (art. 11—15)	62—68
„ III. Przymusowy wykup (art. 16—26)	68—91
„ IV. Oszacowanie przymusowo wykupionych majątków i wynagrodzenie za te majątki (art. 27—37)	91—105
Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o likwidacji umów dzierżawnych	106—113
Dział V. Likwidacja stosunków dzierżawnych i służbowych (art. 43—45)	113—119
„ VI. Parcelacja (art. 46—67)	119—157
Rozdz. A. Parcelacja przeprowadzona przez urzędy ziemskie i Państwowy Bank Rolny (art. 58—61)	135—146
„ B. Parcelacja wykonywana przez instytucje, do parcelacji upoważnione (art. 62—64)	146—151
„ C. Parcelacja, wykonywana przez właścicieli dóbr parcelowanych (art. 65—67)	151—157
„ VII. Cena sprzedażna przy parcelacji (art. 68—71)	157—162
Rozdz. A. Grunty Państwa i Państw. Banku Rolnego (art. 68—70)	157—160
„ B. Grunty prywatne (art. 71)	160—162
„ VIII. Pomoc finansowa dla nabywców parcel (art. 72—76)	162—164
„ IX. Parcelacja majątków ziemskich, związanych stałymi ograniczeniami własności, ...	

	Str.
lub stanowiących własność osób z ogr. zdolnością do działań prawnych (art. 77—80)	164—166
Dział X. Przepisy przejściowe (art. 81—84)	166—171
„ XI. Przepisy końcowe (art. 85—97)	171—176
Rozporządzenia i okólniki do ustawy o Ref. Rol.	177—306
I. Ustawa o wyłączeniu terenów budowlanych z pod działania przepisów o przebudowaniu ustroju rolnego	179
II. Rozp. Prez. Rzpl. o przymusowym wykupie na cele reformy rol. nieruchomości ziemskich osób nieobecnych	180
III. Rozp. Prez. Rzpl. o powództwie cywil. o od- szkodowanie z tytułu wynagrodzenia za nieru- chomość przym. wykupioną lub przejętą na rzecz Państwa	181—182
IV. Rozp. Rady Min. o oznaczeniu okręgów prze- mysłowych i podmiejskich, w których nie ule- gają obowiązkowi parcelacyjnemu obszary po- niżej 60 ha użytków rolnych	182—184
V. Rozp. Prez. Rzpl. o wyłączeniu gruntów na cele gospodarstwa leśnego	184—185
VI. Okólnik w sprawie parcelacji obszarów leśnych	185—187
VII. Rozp. Rady Min. o wyłączeniach dla utrzyma- nia na odpowiednim poziomie kultury rolnej i meljoracyj rolnych	187—190
VIII. Ust. o uproszczeniach stosowanych przy regu- lacji hipotek parcelowanych gruntów państw.	190—194
IX. Rozp. Min. Ref. Rol. w sprawie przeznaczenia i parcelacji gruntów, położonych w sferze inter- esów mieszkaniowych miast i ośrodków	194—202
X. Rozp. Min. Sprawiedl. o ostrzeżeniach (adnota- cjach) hipotecznych przewidzianych ustawą o wykonaniu ref. rol.	202—205
XI. Rozp. Prez. Rzpl. o uregulowaniu ciężarów i wierzytelności, ciężących na przymusowo wy- kupionych nieruchomościach ziemskich	206—215
XII. Rozp. Min. Ref. Rol. o sposobie określenia war- tości nakładów meljoracyjnych w majątkach wykupowanych	215—218
XIII. Rozp. Min. Rol. i Ref. Rol. w sprawie szaco- wania nieruchomości ziemskich przymusowo wy- kupowanych przy przeprowadzeniu ref. rol.	219—241
XIV. Rozp. Min. Rol. i Ref. Rol. o komisjach klasyfi-	

	Str.
kacyjno-szacunkowych, przewidzianych w ust. o wykonaniu ref. rol.	241—245
XV. Rozp. Min. Ref. Rol. o postępowaniu przy ustalaniu wniosków co do wysokości wynagrodzenia za przymusowo wykupywane majątki	245—250
XVI. Rozp. Min. Ref. Rol. o uproszczeniach przy wykonywaniu parcelacji w związku z postępowaniem scaleniowem	250—251
XVII. Pismo Okól. Min. Rol. w sprawie ogłoszeń o przetargach gospodarstw wzorowych	252
XVIII. Ust. o zmianie warunków nabycia niektórych rozparcelowanych gruntów państw. na obszarze wojew. pozn. i pomorskiego	253—254
XIX. Rozp. Min. Ref. Rol. o udzielaniu instytucjom upoważnień do wykonywania parcelacji nieruchomości ziemskich, oraz o nadzorze i o zasadach postępow. tych instytucyj	254—260
XX. Rozp. Rady Min. w sprawie trybu sprzedaży gosp. wzorowych utworzonych przy parcelacji nieruchomości ziemskich, przeprow. przez określone urzędy ziemskie	260—267
XXI. Rozp. Min. Rol. w sprawie opłat za nadzór nad parcelacją	270—273
XXII. Ust. o ujawnianiu hipotecznem zezwoleń na parcelację gruntów	273—274
XXIII. Rozp. Min. Sprawiedl. o wysokości opłat notarialnych związanych ze sprzedażą działek przy parcelacji dokonywanej na mocy ust. o wyk. ref. rol.	274—275
XXIV. Ustawa o Funduszu Obrotowym Ref. Rolnej	276—291
XXV. Ustawa o zakresie działania Min. Ref. Rol. i organizacji urzędów i komisyj ziemskich	291—297
XXVI. Rozp. Prez. Rzpl. o zespoleniu urzędów ziemskich z władzami administracji ogólnej i organizacji kom. ziemskich	297—305
XXVII. Statut org. Min. Rolnictwa i Reform Rolnych	305—306

Skorowidz alfabetyczny.

ADWOKAT
 Dr. EMIL MORGENSTERN
 PRZEMYŚL, UL. WODNA 7
 Telefon Nr. 11-83

REFORMA ROLNA.
Rozporządzenia Wykonawcze i Uzupełniające.
Orzecznictwo. Objasnienia. Okólniki.

Ź R Ó D Ł A.

Ustawa o wykonaniu reformy rolnej *) 1926 r. poz. 1; zmieniona Rozp. Prez. 1928 r. poz. 111, 253; 1932 r. poz. 216, 236, 622; 1933 r. poz. 166, 265, 635; 1934 r. poz. 200, 843.

Rozporządzenie Wykonawcze do ref. rol. *) 1927 r. poz. 66; zmienione Rozp. Min. Ref. Rol. 1928 r. poz. 903; 1932 r. poz. 914; 1933 r. poz. 785.

Przepisy uzupełniające i pokrewne. Przepisy ogólne.

Obniżenie kar za zwłokę od zaległych należności Skarbu Państwa, powstałych w związku z przebudową ustroju rolnego: Rozp. 1932 r. poz. 404.

O przeznaczeniu i parcelacji gruntów położonych w sferze interesów mieszkaniowych miast i ośrodków przem.-fabrycznych. *) Rozp. 1930 r. poz. 430; zmieniona Rozp. 1932 r. poz. 845.

Wynagrodzenie za nieruchomości ziemskie, wypłacone na podstawie ust. o wyk. ref. rol. *) Ustawa 1933 r. poz. 265, zmieniona Ust. 1934 r. poz. 843.

Naprawa ustroju rolnego gospodarstw przeciętych granicą Państwa: Rozp. Prez. 1928 r. poz. 337; zmienione Rozp. 1932 r. poz. 622; Rozp. Wyk. dot. uprawnienia zastępców delegata pogranicznego i komisarzy pogran.; Rozp. 1930 r. poz. 307.

Tworzenie gospodarstw wzorowych przy parcelacji, wykon. przez instytucje do parcelacji upoważnione oraz przez właścicieli dóbr parcelow.; Rozp. 1927 r. poz. 893; zmienione Rozp. 1932 r. poz. 793.

Tryb sprzedaży gospodarstw wzorowych, utworzonych przy parcelacji nieruchomości ziemskich, przeprowadzony przez okręg. urz. ziem.; *) Rozp. 1927 r. poz. 390.

Tworzenie osiedli wiejskich przy przebudowie ustroju rol. Rozp. 1929 r. poz. 443;

Wykaz powiatów górskich; *) Rozp. R. M. 1926 r. poz. 532.

Uporządkowanie stanu prawnego na obszarze pow. braclawskiego i święciańskiego w zakresie wykonania ref. rol. Ustawa 1929 r. poz. 45.

Ustalenie granic nieruchomości ziemskich przy przebudowie ustroju rol. Ustawa 1934 r. poz. 199.

Opłaty za scalenie gruntów; Rozp. 1935 r. poz. 290. *)

Przepisy zaopatrzone *) umieszczone są in extenso.

Prace pomiarowe związane z przebudową ustroju rol. Rozp. 1927 r. poz. 393; zmienione Rozp. 1930 r. poz. 33.

Stosowanie instrukcji techn. dla wykonyw. prac pomiarowych. Rozp. 1925 r. poz. 205.

Fundusz Obrotowy Ref. Rol.

Fundusz obrotowy ref. rol. Ustawa 1932 r.; tekst jednolity obw. Min. Rol. 1934 r. *) poz. 364; Rozp. Wyk. 1933 r. poz. 377 i 1935 r. poz. 372.

Konwersja niektórych pożyczek w listach zastawnych Państw. Banku Rol.; Ustawa 1933 r. poz. 266.

Obniżenie zadłużenia gospodarstw rolnych z tytułu należności F. Obrot. Ref. Rol. Rozp. Prez. 1934 r. poz. 842.

Przeznaczenie mienia b. rosyjskich państw. Banków Ziemskich: włość. i szlach. Rozp. Prez. 1933 r. poz. 559.

Ulgi przy spłacie należności F. Obrot. Ref. Rol.; Rozp. 1934 r. poz. 818; zmienione Rozp. 1935 r. poz. 3.

Zasady i warunki przejęcia na rzecz Skarbu Państwa na rachunek F. O. Ref. Rol. niektórych wierzytelności Państw. Banku Rol. oraz umorzenie i warunki spłaty tych wierzytelności. Rozp. 1935 r. poz. 282.

Parcelacja.

Fundusz na cele parcelacji: likwidacja funduszu na cele parcelacji i osadnictwa. Rozp. 1927 r. poz. 330; zmienione Rozp. 1928 r. poz. 88.

Należności za rozparcelowane grunty państwowe; *) Rozp. 1935 r. poz. 372.

Postępowanie z funduszami uzyskanymi z parcelacji z wolnej ręki lub z przymusowej sprzedaży majątków, związanych stałymi ograniczeniami; Rozp. 1930 r. poz. 515; zmien. Rozp. 1932 r. poz. 915.

Likwidacja umów dzierżawnych, dot. gruntów parcelowanych; *) Rozp. 1927 r. poz. 909; zmien. Rozp. 1932 r. poz. 622.

Naruszenie przepisów o parcelacji prywatnej; *) Rozp. Prez. 1928 r. poz. 247; zmien. Rozp. Prez. 1932 r. poz. 622.

Oplaty notarialne związane ze sprzedażą działek przy parcelacji dokonywanej na mocy ust. o wyk. ref. rol. Rozp. 1930 r. poz. 553.

Oplaty za nadzór nad parcelacją. *) Rozp. 1932 r. poz. 916.

Wysokość sądowych opłat hipot. i stawek wynagrodzenia pisarzy hipot. za czynności, związane ze sprzedażą działek przy parcelacji. Rozp. 1932 r. poz. 801.

Parcelacja gruntów państwowych. Rozp. Prez. 1928 r. poz. 198.

Plany parcelacyjne: termin ogłaszania i wykonania. Rozp. Prez. 1927 r. poz. 973; wykonanie — Ustawa 1932 r. poz. 216; zmien. 1934 r. poz. 178.

Przeznaczenie i parcelacja gruntów położonych w sferze interesów miejsk. miast i ośrodków przemysłowo-fabrycznych. Rozp. 1932 r. poz. 845.

Segregacja wierzytelności na nieruchomościach ziemskich parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań. Rozp. Prez. *) tekst jednolity, 1933 r. poz. 424; zmien. Ust. 1934 r. poz. 200.

Uprawnienia służby folwarcznej przy parcelacji w związku z postęp. scaleniowem. Rozp. Prez. 1928 r. poz. 317; zmien. Rozp. Prez. 1932 r. poz. 622.

Uregulowanie prawa własności gruntów, oddanych w drodze parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze wojew. centralnych i wschodnich. Ustawa 1932 r. poz. 308; zmien. Rozp. Prez. 1932 r. poz. 622; Ustawa 1933 r. poz. 278; Rozp. Wyk. 1932 r. poz. 693, 721.

Uregulowanie prawa własności gruntów, oddanych w drodze parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze wojew. poznańskiego i pomorskiego. *) Ustawa 1933 r. poz. 267.

Uregulowanie stanu hipot. nieruchomości, oddanych w toku parcelacji w posiadanie nabywców, na obszarze wojew. krakow., lwow., stanisl. i tarnopol.; Ustawa 1929 r. poz. 276; zmieniona Rozp. Prez. 1932 r. poz. 622; Ust. 1933 r. poz. 252; Rozp. Wyk. 1929 r. poz. 516; zmien. Rozp. 1932 r. poz. 913.

Uproszczenia stosowane przy regulacji hipotek parcel. gruntów państw. Ustawa 1933 r. poz. 166.

Uproszczenia przy wykonyw. parcelacji w związku z postęp. scaleniow. — Rozp. 1926 r. poz. 534; zmien. Rozp. 1932 r. poz. 795.

Wyłączenie od parcelacji: Enklaw i półenklaw leśnych. Rozp. Prez. 1928 r. poz. 203. *)

Oznaczenie okręgów przem. i podmiejskich, w których nie obowiązują parcelacyj. obszary poniżej 60 ha użytków rolnych. *) Rozp. 1927 r. poz. 628.

Zalesienie gruntów, podleg. obow. parcelacyjnemu. *) Rozp. Prez. 1928 r. poz. 210; zmien. Rozp. Prez. 1932 r. poz. 622; Rozp. Prez. 1933 r. poz. 635.

Zmiana warunków nabycia niektórych parcelow. gruntów państwowych na obszarze wojew. poznań. i pomorsk. Ustawa 1933 r. poz. 235.

Hipoteczne przepisy.

Ostrzeżenie (adnotacje) hipoteczne przewidziane ustawą o wyk. rol. Rozp. *) 1928 r. poz. 447; z m i e n. Rozp. 1933 r. poz. 67.

Ujawnienie hipoteczne zezwoleń na parcelację gruntów. Ustawa 1932 r. poz. 95; z m i e n. Rozp. Prez. 1932 r. poz. 612.

Przymusowy wykup.

Powództwo cywilne o odszkodowanie z tytułu wynagrodzenia za nieruchomości przymusowo wykupione; *) Rozp. Prez. 1928 r. poz. 253; z m i e n. Rozp. Prez. 1932 r. poz. 622; 1933 r. poz. 635.

Przymusowy wykup na cele ref. rol. nieruchomości ziemskich osób nieobecnych; *) Rozp. Prez. 1928 r. poz. 119.

Szacowanie nieruchomości ziemskich przymusowo wykupionych; *) Rozp. 1935 r. poz. 107.

Termin ogłaszania i wykonania wykazów imiennych nieruchomości, podleg. wykupowi na cele ref. rol.; Rozp. Prez. 1927 r. poz. 973.

Uregulowanie ciężarów i wierzytelności, ciężących na przym. wykupionych nieruchomościach ziem. *) Rozp. Prez. 1928 r. poz. 22;

z m i e n. Rozp. Prez. 1932 r. poz. 62; Ust. 1933 r. poz. 265; Rozp. Wykon. 1929 r. poz. 513; 1930 r. poz. 19, 273.

Wynagrodzenie za nieruchomości ziem. przym. wykupione; *) Rozp. Prez. 1934 r. poz. 843.

Postępowanie przy ustalaniu wniosków co do wysok. wynagrodz. za przym. wykup. majątku; Rozp. 1927 r. poz. 616; z m i e n. Rozp. 1929 r. poz. 377; 1932 poz. 917.

Sposób zaprzysięgania członków komisji klasyfikacyjno-szacunkowych; Rozp. 1927 r. poz. 810.

Zabezpieczenie praw posiadaczy listów zastaw. i obligacji w przypadku wykonania przez Państwo prawa pierwokupu, odkupu lub przym. wykupu na cele ref. rol. nieruchomości, obciążonych pożyczkami, zabezp. listy zastawne i obligacje; Rozp. 1931 r. poz. 272.

Zaliczenie na poczet zaległości podatku. wynagrodzenia za grunty przym. wykupione; Rozp. 1933 r. poz. 7.

W ł a d z e.

Ustanowienie urzędu Ministerstwa Rol. i Ref. Rol. Rozp. Prez. 1932 r. poz. 480.

Zakres działania Min. Rol. i Ref. Rol. i organizacja urzędów i kom. ziem; *) Ustawa 1923 r. poz. 706; z m i e n. Rozp. Prez. 1927 r. poz. 598; 1928 r. poz. 253; Ustawa 1932 r. poz. 129, 235, 622 i 779; Rozp. Prez. 1933 r. poz. 635; Rozp. Prez. 1934 r. poz. 976; Rozp. Wyk. 1924 r. poz. 281.

Zniesienie urzędów ziemskich; Rozp. Prez. 1933 r. poz. 635.

Unormowanie właściwości władz i trybu postępów. w zakresie admin. rol. i ref. rol.; Rozp. Prez. 1932 r. poz. 622; z m i e n. Ust. 1934 r. poz. 284; Rozp. Prez. 1934 r. poz. 843, 976.

Ciała kolegjalne, współdziałające w wykonaniu zadań admin. ref. rol.; Rozp. 1933 r. poz. 785.

Komisje klasyfikacyjno-szacunkowe; *) Rozp. 1927 r. poz. 616; z m i e n. Rozp. 1932 r. poz. 917.

W y ł ą c z e n i e g r u n t ó w z p o d r e f o r m y r o l n e j.

Wyłączenia dla utrzymania na odpowiedniej wysokości kultury rolnej i melioracji rolnych; *) Rozp. 1927 r. poz. 340; z m i e n. Rozp. 1929 r. poz. 329.

Wyłączenie nieruchomości ziem. darowanych Pol. Akad. Umiej. od zastosowania ustawy o ref. rolnej; Rozp. Prez. 1930 r. poz. 595.

Wyłączenie terenów budowlanych z pod działania przepisów o przebudowie ustroju rolnego; Ustawa 1933 r. poz. 230.

Z i e m i a.

Nadanie ziemi żołnierzom W. P.; Ustawa 1921 r. poz. 18; z m i e n. Rozp. Prez. 1930 r. poz. 628; Ust. 1932 r. poz. 335; Rozp. Prez. 1932 r. poz. 622; 1933 r. poz. 785; Rozp. Wyk., Rozp. 1921 r. poz. 192; z m i e n. 1927 r. poz. 631.

Zakres mocy obow. ustawy o nadaniu ziemi żołnierzom W. P.; Ustawa 1925 r. poz. 153.

Ograniczenie handlu ziemią; Ustawa 1919 r. poz. 384; Rozp. 1919 r. poz. 428; rozciąg. na woj. wschodnie; Rozp. 1921 r. poz. 178; Rozp. Wykonawcze 1921 r. poz. 325; na ziemi wil. Rozp. 1924 r. poz. 153.

Powództwo cyw. o odszkodowanie z tytułu wynagrodzenia za nieruchomości przejęte na rzecz Państwa Rozp. Prez. 1928 r. poz. 253; zmien. Rozp. Prez. 1932 r. poz. 622; Rozp. 1933 r. poz. 635.

Patrz nadto Działy „Meljoracje rolne“, „Scalenie gruntów“.

UCHWAŁA SEJMU USTAWODAWCZEGO

z dnia 10 lipca r. 1919

(Dziennik Rozp. Min. Rol. z 1919 r. Nr. 13 poz. 1)

w przedmiocie zasad reformy rolnej.

1.

Ustrój rolny Rzeczypospolitej Polskiej oprzeć się winien przede wszystkim na silnych, zdrowych i zdolnych do intensywnej produkcji gospodarstwach włościąńskich, opartych na zasadzie prywatnej własności różnego typu i wielkości. Akcja w tym kierunku zmierzająca obejmie tworzenie nowych gospodarstw drogą kolonizacji, powiększanie istniejących karłowatych gospodarstw do rozmiaru samodzielnych jednostek gospodarczych, tworzenie gospodarstw drobnych dla produkcji ogrodniczo-warzywnej oraz tworzenie kolonij i ogrodów robotniczych, urzędniczych i t. p. w pobliżu wielkich miast i ośrodków przemysłowych.

2.

Właścicielami lub posiadaczami ziemi uprawnej mogą być tylko osoby, prowadzące osobiście samodzielne gospodarstwo, lub ich spadkobiercy, z wyjątkiem ziemi, oddanej pod siedzibę ludności nierolniczej lub eksploatowanej przez samorządy miejskie lub wiejskie.

3.

Regulatorem władania ziemią w Polsce w myśl art. 1 będzie Państwo, które w tym celu musi rozporządzać dostateczną ilością ziemi dla kolonizacji i parcelacji.

4.

Na zapas ziemi na parcelację i kolonizację złożą się ziemie następujące:

- a) dobra, będące własnością Państwa (skarbowe i majorackie),
- b) objęte przez Państwo dobra, należące do członków dynastyj panujących lub członków ich rodzin,
- c) dobra rosyjskiego Banku Włościańskiego i pruskiej Komisji Kolonizacyjnej,
- d) dobra martwej ręki (duchowne, biskupie, kapitulne, klasztorne, plebańskie), po porozumieniu ze Stolicą Apostolską, i innych instytucyj publicznych,
- e) nierozparcelowane dobra poduchowne i poklasztorne po porozumieniu ze Stolicą Apostolską,
- f) dobra nabyte w czasie wojny z zysków lichwiarskich i dobra osób spekulujących ziemią,
- g) dobra, względnie części dóbr, wykupywane drogą ustawowego przymusu od prywatnych właścicieli ziemskich w miarę postępu parcelacji po cenie ustawą określonej. Przy wykupnie zachowana będzie w miarę możności taka kolejność, aby naprzód parcelacji ulegały majątki źle zagospodarowane lub zniszczone przez wojnę i majątki, których serwityuty nie zostały uregulowane. Ustawa określi też maximum ziemi folwarcznej dla każdego poszczególnego posiadacza, jako też maximum obszaru ziemi folwarcznej, którą pozostawićby należało w poszczególnych okręgach Państwa.

5.

W pobliżu wielkich miast i ośrodków przemysłowych zabezpieczyć należy zapas ziemi dla tworzenia kolonij i ogrodów robotniczych, urzędniczych i t. p. z dogodną ko-

munikacją na użytek robotników fabrycznych, urzędników i t. p. W razie braku odpowiednich gruntów, Państwo winno mieć możliwość przymusowego wykupu na ten cel wszystkich nadających się do tego gruntów, a parcele oddawać robotnikom lub kooperatywom robotniczym.

6.

Ustawa zabezpieczy właścicielowi dóbr ziemskich prawo do zatrzymania tylko jednego zabudowanego folwarku, na którym on lub jego rodzina gospodarstwo prowadzi, przy czem rodzina nie podzielona przed 1 stycznia 1919 roku, uważana będzie za jednostkę. Zasadnicze maximum indywidualnego posiadania, nie podlegające przymusowemu wykupowi, ma być przez ustawę dla poszczególnych okręgów ustalone w granicach 60—180 hektarów. Najniższa cyfra odnosić się winna do okręgów przemysłowych i podmiejskich.

Dla części b. zaboru pruskiego i ziem wschodnich granica ta, gdzie tego będzie wymagał interes Państwa, może być przejściowo podniesiona do 400 hektarów.

Majątki nieprawidłowo zagospodarowane, przynoszące uszczerbek produkcji krajowej, podlegają całkowitemu przymusowemu wykupowi. Państwo, wytwórcze związki rolnicze i gminy, mogą tworzyć gospodarstwa na obszarach, obejmujących więcej niż 300 morgów.

7.

Wszystkie lasy, do jakiegokolwiek kategorii wyżej wymienionych dóbr należące — z wyjątkiem lasów gminnych i drobnych przestrzezi prywatnych, nie nadających się do gospodarki państwowej — przechodzą na własność Państwa przy należytem zlikwidowaniu praw serwitutowych.

8.

Sposób, warunki i cenę przyjęcia dóbr wyżej wymienionych przez Państwo na cele kolonizacji i parcelacji określa ustawy specjalne. Oprócz szacowania wartości gruntu, winny być osobno szacowane nakłady zasiewu i uprawy, dokonane na wyłączonej przestrzeni. Odszkodowanie za te nakłady i meljoracje winno być wypłacone w pełnej wartości.

9.

Przymusowemu wykupowi przez Państwo nie ulegną w okresie przejściowym aż do wytworzenia się nowych warunków w wyjątkowych wypadkach gospodarstwa poświęcone produkcji nasiennej, hodowlanej lub rybnej, istniejące przed 1 stycznia 1919 r., jak również gospodarstwa stanowiące typ gospodarstwa wysoce uprzemysłowionego, których utrzymanie w całości lub pewnej określonej części jest niewątpliwie niezbędne dla Państwa i ogółu rolniczego. Ilość i obszar tej kategorii majątków dla poszczególnych okręgów, określa ustawy szczegółowe.

10.

Uzyskany w sposób powyższy zapas ziemi (poza gruntami omówionymi w punktach 5 i 11), Państwo oddawać będzie na tworzenie jaknajliczniejszych nowych samodzielnych osad, przeznaczonych dla bezrolnych, na odpowiednie powiększanie pobliskich karłowatych gospodarstw, a także na sprzedaż innym małorolnym.

Przytem:

- a) rozmiar tworzonych kolonij i rozmiar, do którego powiększane będą karłowate gospodarstwa, odpo-

- wiadać ma przestrzeni uznanej dla danych warunków jako niezbędne minimum samodzielnego gospodarstwa włościańskiego. Przestrzeń ta nie powinna przekraczać 25 morgów (300 prętowych);
- b) pierwszeństwo do nowotworzonych kolonij mieć będą: stała służba dworska przez parcelację pozbawiona pracy; byli właściciele kartowatych gospodarstw; żołnierze armji polskiej, wracający po wojnie, bezrolni, nie posiadający fachu czy rzemiosła, a uzdolnieni do pracy na roli. Winni być przytem uwzględnieni powracający po skończonej wojnie żołnierze i inwalidzi wojenni, o ile odpowiadają zasadom punktu 2, pozatem musi być uwzględniona ilość ziemi, potrzebna na przeprowadzenie komasacji i uregulowanie służebności;
- c) cała przestrzeń gruntów, poświęconych na sprzedaż właścicielom już obecnie samodzielných gospodarstw, nie może przekraczać 20% ogółu gruntów parcelowanych, przytem nabywca nie może nabyć ponad 40 morgów (300 prętowych) ziemi razem z dotychczas posiadaną.

11.

Państwo będzie tworzyło z uzyskanego zapasu ziemi wzorowe gospodarstwa lub kolonje gospodarcze, stacje doświadczalne, szkoły rolnicze i t. p. instytucje niezbędne dla gospodarstwa krajowego. Zabudowane folwarki, które się znajdują w ręku Państwa, mogą być w okresie przejściowym wydzierżawiane kooperatywom rolniczym, a w wypadku ostatecznym prywatnym fachowym dzierżawcom.

12.

Parcele gruntowe do rozsprzedania szacować się ma według ich rzeczowej produkcyjnej wartości. Właściciele samodzielnych gospodarstw, nabywający nowe działki, winni wpłacać z reguły całą wysokość szacunku gotówką; bezrolni zaś, osiadający na kolonjach, i właściciele karłowatych gospodarstw, dokupujący do normy samodzielnego gospodarstwa, będą mogli korzystać z długoterminowego, amortyzacyjnego kredytu. Ustawa powinna uwzględnić różnice w warunkach, na jakich będą mogli korzystać z kredytu państwowego drobni rolnicy różnych kategorii przy nabywaniu ziemi.

13.

W związku z reformą rolną i w celu zabezpieczenia trwałości nowoutworzonego stanu posiadania, Rząd opracuje potrzebne ustawy, wykluczające unicestwienie przeprowadzonej reformy rolnej i powrót do dawnych stosunków. W szczególności powinny być opracowane ustawy w przedmiocie: hipotek drobnej własności, przymusowego układu służebności z uwzględnieniem w udowodnionych i niewątpliwych wypadkach pretensyj o odszkodowania za ziemię, lasy, pastwiska, lub służebności, w dobie po uwłaszczeniu przez większą własność prywatną, publiczną lub państwową, względnie przy pomocy podstępnych rzekomo dobrowolnych umów, zabrane, względnie skasowane, dalej ustawa o zakazie parcelacji prywatnej, ustawa o regulacji obrotu ziemią, scalaniu gruntów i t. p.

14.

Pracownicy rolni, nie będący samodzielnymi gospodarzami, pozostają pod ochroną prawa, które określa maximum ich dnia roboczego, minimum płacy, zarówno w go-

tówce, jak i w naturze, rozciąga opiekę nad ich mieszkańcami, opiekę nad wychodźcami, wprowadza ubezpieczenia od choroby, nieszczęśliwych wypadków, braku pracy, państwowe ubezpieczenie na starość ubezpieczenie wdów i sierót i t. p.

15.

Celem przeprowadzenia i utrwalenia reformy rolnej w myśl zasad wyżej wymienionych, powinien być powołany do życia Główny Urząd Ziemski, którego zadaniem będzie:

- a) skupianie zapasu ziemi na kolonizację drogą wyżej wymienioną;
- b) ułatwienie miejscowym nabywcom nowoutworzonych gospodarstw urządzenia się na nich, a kolonistom, zmieniającym siedziby, przesiedlenia się i zagospodarowania w nowych osadach.

Stosunek Głównego Urzędu Ziemskiego do Ministerstwa Rolnictwa ureguje specjalna ustawa. Cała zaś działalność Głównego Urzędu Ziemskiego pozostawać będzie pod kierunkiem i ogólną kontrolą Państwowej Rady Kolonizacyjnej, złożonej w połowie z członków powołanych przez Sejm, a w połowie z powołanych przez Ministerstwo Rolnictwa fachowców.

Do Głównego Urzędu Ziemskiego winny być wcielone Urzędy Ziemskie, odpowiednio rozszerzone i przystosowane do nowego zakresu działania tak, aby cała budowa Głównego Urzędu Ziemskiego oparła się o Powiatowe Urzędy Ziemskie z Powiatowemi Komisjami Ziemskimi, reprezentującemi miejscowy czynnik społeczny. Będą one organami, orzekającymi w pierwszej instancji w sprawach serwitutowych, komasacyjnych i meljoracyjnych, a organami wnioskodawczymi i doradczykami zarówno przy plano-

waniu, jakoteż przeprowadzaniu kolonizacji na swoich obszarach.

Główny Urząd Ziemski będzie miał prawo emisji państwowej renty ziemskiej opartej na objętej ziemi, a listy rentowe będą jego środkiem płatniczym.

Łącznie z Głównym Urzędem Ziemskim utworzony zostanie Państwowy Bank Ziemski, którego zadaniem będzie zarządzanie środkami, przeznaczonemi na finansowanie akcji meljoracyjnej, parcelacyjnej i kolonizacyjnej, ułatwienie kredytu kolonistom i nabywcom parcel gruntowych, jakoteż popieranie organizacyj niespekulacyjnych dla dostarczenia inwentarza i materiałów potrzebnych na zabudowanie się i zagospodarowanie nowych osad.

16.

Wykonanie czynne reformy rolnej należy wyłącznie do Państwa i wyznaczonych przezeń organów. Osoby, biorące samowolnie cudzą rolę w posiadanie, będą pozbawione prawa korzystania z niej.

USTAWA

z dnia 2 sierpnia 1919 r.

o upoważnieniu rządu do wydania rozporządzenia normującego przenoszenie własności nieruchomości ziemskiej

(Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 384).

Art. 1. Upoważnia się rząd, aby do czasu uchwalenia przez sejm ustawy, regulującej obrót ziemią w myśl uchwalonych dnia 10 lipca 1919 r. zasad reformy rolnej, wydał rozporządzenie z mocą ustawy, normujące przenoszenie własności nieruchomości ziemskiej.

Art. 2. Wykonanie tej ustawy powierza się Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych w porozumieniu z Ministerstwem Sprawiedliwości.

ROZPORZĄDZENIE TYMCZASOWE RADY MINISTRÓW

z dnia 1 września 1919 r.

normujące przenoszenie własności nieruchomości ziemskich

(Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 428) zmienione rozporządzeniami Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 622 i z 1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 976).

Na mocy ustawy z dnia 2 sierpnia 1919 r. (Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 384) zarządza się co następuje:

Art. 1. Umowy o przeniesienie prawa własności nie-

ruchomości ziemskich wymagają dla swej ważności poprzedniego zezwolenia władzy państwowej.

R. W.¹ Za nieruchomości ziemskie w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 września 1919 r., normującego przenoszenie własności nieruchomości ziemskich, należy uważać nieruchomości położone poza obrębem miast.

Orz. *Na podstawie działu większych własności niezatwierdzonego przez władzę ziemską nie można pozwolić prenotacji prawa własności.*

O. S. P. 5, p. 109.

Orz. *Udzielenie zezwolenia na przewłaszczenie nieruchomości ziemskiej na rzecz jednej osoby na zasadzie cyt. rozporządzenia nie stanowi przeszkody do udzielenia takiegoż zezwolenia na rzecz innej osoby o tych samych kwalifikacjach osobistych poszczególnych nabywców jak również kolejność wniesienia podań o zezwolenie jest bez znaczenia.*

O. S. P. 5, p. 142.

Orz. *Przy rozpatrywaniu podań o zezwolenie na przeniesienie prawa własności i ruchomości ziemskich w roz. cyt. rozp. Rady Min. — władze ziemskie uprawnione są do badania czy przedłożone pisma są wyrazem woli obu kontrahentów na przeniesienie wogóle prawa własności.*

O. S. P. 5, p. 491.

Orz. *Okoliczność, iż nieruchomość ziemską nabywa niepodzielnie kilka osób, nie musi zawsze być uznaną za sprzeczną z zasadami reformy rolnej.*

O. S. P. 6, p. 208.

Orz. *a) Mylnem jest zapatrywanie, iż rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 1. IX. 1919 r. — poz. 428 Dz. Ust. zostało uchylone ustawą o wykonaniu reformy rolnej z dn. 28. XII. 1925 r. — poz. 1/26 Dz. Ust. — Art. 97 ustawy z 28. XII. 25 r. zawiera jedynie ogólne postanowienia o uchy-*

¹ Przepisy Wykonawcze z dnia 12 września 1919 r. (Mon. p. Nr. 206) o stosowaniu Rozporządzenia Tymczasowego Rady Ministrów, normującego przenoszenie własności nieruchomości ziemskich z dnia 1 września 1919 r. (Dz. Ustaw Nr. 73, poz. 428).

leniu ustaw i przepisów, wydanych w przedmiotach unormowanych w tej ustawie, a ponieważ ustawa ta nie normuje wcale spraw obrotu ziemią, przeto wspomniane wyżej rozporządzenie z 1. IX. 1919 r., do tej kwestji się odnoszące, tą ogólnie wyrażoną klauzulą derogacyjną nie zostało uchylone i zgodnie z tem przy następującem w art. 97 wyliczeniu uchylonych przepisów nie zostało wymienione.

Wyrok N. T. A. L. Rej. 4401/27 — 14. II. 1929 r.

Orz. Przy uzyskiwaniu zezwoleń na przewłaszczenie nieruchomości ziemskich, stanowiących własność obywateli sowieckich mają zastosowanie jedynie przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z 1. IX. 1919 r. rozciągnięte na Ziemię Wileńską ustawą z 6. IV. 1922 r. poz. 213 Dz. Ust., a w szczególności na powiaty święciański i brasławski rozporządzeniem z 11. II. 1924 r. poz. 153 Dz. Ust. (chodzi o nieruchomości w pow. święciańskich), a w myśl rozporządzenia Ministra Reform Rolnych z 27. V. 1924 r. poz. 485 Dz. Ust. ma tu też zastosowanie rozp. wykonawcze z 27. V. 1921 r. poz. 325 Dz. Ust. O potrzebie uzyskiwania w takich wypadkach także zgody Głównego Urzędu Likwidacyjnego lub innej jakiejś władzy ani o uzależnieniu udzielenia zezwolenia od dopełnienia warunków, wymaganych przez inną władzę, czy instytucję, ani powyższe ustawy i rozporządzenia, ani żadne inne obowiązujące przepisy, nie wspominają.

Wyrok N. T. A. L. Rej. 2292/27 — 1. X. 1928 r.

Orz. Pojęcie nieruchomości ziemskiej z art. 1 rozporządzenia z 1. IX. 1919 r. nie jest ograniczone w b. zaborze austriackim do t. zw. dóbr tabularnych, wpisanych do ksiąg gruntowych przy sądach okręgowych; z przepisów bowiem obowiązujących w b. zaborze austriackim nie wynika, aby wszystkie nieruchomości ziemskie, wpisane do ksiąg gruntowych przy sądach powiatowych w b. zaborze austriackim, miały być nieruchomościami włościańskimi czyli t. zw. rustykalnemi.

Wyrok N. T. A. L. Rej. 441/23 — 11. VI. 1924 r. (Zb. Nr. 434).

Orz. Okoliczność czy wydana nieruchomość stanowi obszar rolny, czy leśny, może mieć wpływ jedynie na sposób merytorycznego załatwienia prośby o zezwolenie na przewłaszczenie, nie można jednak z przepisów rozporządzenia z 1. IX. 1919 r. wprowadzać wniosku, iż powołane rozpo-

rządzenie nie stosuje się wogóle do gruntów leśnych (również wyrok z 11. VI. 24. L. Rej. 441/23 — Zb. Nr. 434).

Nietrafnem jest twierdzenie, iż ustawa z 2. VII. 1924 r. — Dz. Ust. poz. 669 — nie ma zastosowania, gdy przedmiotem umowy jest obiekt leśny.

Wyrok N. T. A. L. Rej. 8147/28 — 20. III. 1930 r.

Orz. *Dokonanie aktu podziału między współwłaścicielami w częściach niewydzielonych nieruchomości ziemskiej stanowi przeniesienie prawa własności w rozumieniu art. 1 rozporządzenia z 1. IX. 1919 r.*

Wyrok N. T. A. L. Rej. 1512/23 — 27. I. 1927 r.

Orz. *Okoliczność, iż ustalenie stosunku prawnego, stanowiącego podstawę przeniesienia własności nieruchomości ziemskiej, nastąpiło w wyroku sądowym, nie czyni zbędnym zezwolenia władzy, wymaganego w art. 1 rozporządzenia z 1. IX. 1919 r.*

Wyrok N. T. A. L. Rej. 2345/25 — 29. XI. 1926 r.

Art. 2. Nie wymagają zezwolenia, przewidzianego w art. 1 wypadki:

- a) gdy chodzi o nieruchomość włościąńską (rustykalną),
- b) gdy chodzi o działy spadkowe, spowodowane wypadkiem śmierci, zaszłym przed 1 stycznia 1919 r.,
- c) gdy przeniesienie prawa własności następuje w drodze sprzedaży przymusowej,
- d) gdy nieruchomość przechodzi na rzecz instytucyj państwowych lub komunalnych i
- e) gdy podziału dokonywują instytucje państwowe lub przez państwo upoważnione.

R. W. Przewidzianych art. 2 punkt e) upoważnień dla wykonywania podziału ziemi udziela Główny Urząd Ziemski w Warszawie.

Orz. *Przepis art. 2 p. e) cyt. rozp. R. M. dotyczy przeniesienia prawa własności tylko w drodze przetargu publicznego.*

O. S. P. 5, p. 492.

Orz. *Okoliczność, że nabywca gruntu dobrowolnej parcelacji jest nieletni, nie może być sama przez się powodem odmowy zezwolenia na przewłaszczenie.*

O. S. P. 5, p. 495.

Orz. *Art. 2 b rozp. cyt. R. M. nie ma zastosowania w tym wypadku, gdy część spadkobierców po dokonaniu w akcie działowym spłaty pozostałych spadkobierców na nowo dzieli pomiędzy sobą posiadany przez siebie wspomnianego typu majątek nieruchomy.*

O. S. P. 7, p. 60.

Orz. *O zastosowaniu rozporządzenia z 1. IX. 1919 r. rozstrzyga charakter nieruchomości ziemskiej, a nie osoba jej właściciela (nie ma znaczenia fakt, że właściciel sprzedanego obszaru — jest obok tego właścicielem większej własności ziemskiej — ma znaczenie natomiast kwestja czy sprzedany obszar jest gruntem włościańskim, czy też nie).*

Wyrok N. T. A. L. Rej. 133/22 — 3. IV. 1924 r. (Zb. Nr. 351).

Orz. *Skoro przedmiotem umowy przyrzeczenia sprzedaży był grunt nadany — zezwolenie urzędu ziemskiego było zbędne wobec art. 2 rozporządzenia z 1. IX. 1919 r. (grunt nadany włościanom przez b. władze ros.).*

S. N. I. C. 378/28 r. — 19. II. 1929 r.

Orz. *Przepis art. 2 p. c. rozporządzenia z 1. IX. 1919 r. dotyczy tylko przeniesienia prawa własności w drodze przetargu publicznego. (W danym przypadku chodziło o orzeczenie sądu polecające zeznać kontrakt kupna-sprzedaży wobec zadatkowania w swoim czasie 10 morgowej działki — nabywca wystąpił o zezwolenie urzędów ziemskich).*

Wyrok N. T. A. L. Rej. 1205/24 — 31. V. 1926 r.

Orz. *Gminę wiejską należy uważać za instytucję komunalną w rozumieniu art. 2 p. d. rozporządzenia z 1. IX. 1919 r.*

Wyrok N. T. A. L. Rej. 1730/23 — 26. II. 1925 r. (Zb. Nr. 575).

Orz. *Jeżeli dwoje spadkobierców, po śmierci spadkodawcy, zaszłej przed 1. I. 1919 r. (art. 2 lit. b. rozporządzenia z 1. IX. 1919 r.), spłaciwszy pozostałych sukcesorów, zostało niepodzielnymi właścicielami całego majątku, to ten nowy ich tytuł własności, wypływający z pomienionych działów*

spadkowych, opiera się już obecnie nie na spadkobranii, lecz na umowie. W tych warunkach nowy dział dokonany pomiędzy wspomnianymi wyżej dwojgą spadkobiercami wymaga zgody Okręgowego Urzędu Ziemskiego. Dział ten bowiem nie jest już działem spadkowym, spowodowanym wypadkiem śmierci w rozumieniu art. 2 lit. b rozporządzenia z 1. IX. 1919 r., lecz działem dokonany w celu wyjścia z niepodzielności dwóch współwłaścicieli, posiadających majątek na zasadzie umowy.

Wyrok N. T. A. L. Rej. 1112/25 — 26. IX. 1927 r.

Art. 3. Władze państwowe zezwolenia odmówią, gdyby przeniesienie prawa własności nieruchomości lub jej części uniemożliwiło lub ograniczało zastosowanie zasad reformy rolnej, uchwalonych przez sejm ustawodawczy w dniu 10 lipca 1919 r.

R. W. Zezwolenia na przeniesienie prawa własności można udzielić, jeżeli wszystkie nieruchomości ziemskie, w obrębie jednej gminy położone, stanowiące własność jednej osoby, lub współwłasność kilku osób, przechodzą w całości w inne ręce, pod warunkiem, że nowonabywca:

- a) jest krajowcem,
- b) posiada naukowe wykształcenie rolnicze, albo dotychczas zawodowo pracował w rolnictwie i
- c) zobowiązuje się prowadzić osobiście gospodarstwo na nabywanym obszarze.

Można również udzielić zezwolenia na wyłączenie z posiadłości i przeniesienie własności zakładów przemysłowych i rybnych wraz z obszarem ziemi nieprzekraczającym 40 morgów pod warunkiem:

- a) że takie wyłączenie wspomnianych wyżej obiektów nie przyniesie szkody w prowadzeniu gospodarstwa rolnego na reszcie posiadłości ziemskiej i
- b) że nabywcami tych obiektów są krajowcy, którzy dostarczą rękojmi należytego zużytkowania danego obiektu w interesie produkcji krajowej,

Można również udzielić zezwolenia na wyłączenie z posiadłości przez współwłaściciela lub współspadkobiercę, o ile przez to dana nieruchomość nie ulega dalszemu rozdrobnieniu.

Parcelacyjny podział ziemi przez właściciela jest dopuszczalny, jeżeli stosuje się do zasad reformy rolnej, objętych uchwałą Sejmową z dnia 10 lipca 1919 r., a w szczególności czyni zadość następującym warunkom:

- a) nabywcami ziemi winny być osoby, dające rękojmię, że będą osobiście prowadzić gospodarstwo rolne; nadto zaś związki wytwórcze mogą nabywać ziemię, nawet w obszarach ponad 300 morgów, dla tworzenia i prowadzenia gospodarstwa rolnego, o ile dają rękojmię, że zadanie to spełnią umiejętnie i zgodnie z interesem produkcji krajowej;
- b) przedewszystkiem należy zwrócić uwagę na zabezpieczenie dostatecznej ilości ziemi na uregulowanie serwitutów i ułatwienie późniejszej komasacji gruntów;
- c) następnie winna być uwzględniona stała służba dworska, pozbawiona pracy, bezrolni robotnicy rolni i właściciele karłowatych gospodarstw ze szczególnem uwzględnieniem inwalidów wojennych i żołnierzy, powracających z wojny, o ile są uzdolnieni do samodzielnej pracy w gospodarstwie rolnem; dalej absolwenci szkół rolniczych, względnie ogrodniczych, pragnący założyć i prowadzić własne gospodarstwo; wreszcie właściciele samodzielnych gospodarstw w celu ich powiększenia co najwyżej do obszaru 40 morgów w jednym gospodarstwie i
- d) cena ziemi nie powinna być spekulacyjnie wygórowaną.

Natomiast odmawiać należy zezwolenia, jeżeli chodzi o widoczne uchylenie danego obszaru ziemi od zużytko-

wania go na cele uregulowania serwitutów lub przeprowadzenie parcelacji, oraz kolonizacji w rozumieniu uchwały Sejmowej z dnia 10 lipca 1919.

W powyższym wypadku niedozwolonym jest przeciwne tej uchwale przenoszenie prawa własności nie tylko na rzecz osób obcych, ale także na rzecz członków rodziny, niepodzielonej przed dniem 1 stycznia 1919 roku.

Orz. Wspomniana (w art. 3 rozp. tym. R. M. 919/428) uchwała Sejmu ustawodawczego z 10. VII. 1919 nie wyklucza w punkcie 1 rzemieślników od nabywania działek parcelacyjnych w pobliżu miast i ośrodków przemysłowych.

O. S. P. 4, p. 480.

Orz. Przy parcelacji dobrowolnej odmowa zezwolenia na przeniesienie prawa własności działki parcelacyjnej wedle art. 3 cyt. rozp. R. M. nie może opierać się na zasadzie punktu 10 uchwały Sejmu ustawodawczego z 1919, gdyż zasady te odnoszą się tylko do parcelacji zapasu ziemi znajdującej się w ręku państwa na cele reformy rolnej.

O. S. P. 5, p. 494.

Orz. Nieuregulowanie serwitutów ciężących na nieruchomości, której parcelacja jest zamierzona jak i niezwolnienie tej nieruchomości z pod ochrony leśnej, nie stanowią same przez się dostatecznej podstawy do odmowy zasadniczego zezwolenia na parcelację, przewidzianego w § 1 rozp. Prezesa Gł. U. Z. 921/264, przy wydaniu którego decydujące są postanowienia art. 3 rozp. R. M. z 1919/428.

O. S. P. 5, p. 60.

Orz. Stwierdzenie zamiarów spekulacyjnych po stronie nabywcy ziemi daje Kom. Z. prawną podstawę do odmowy zezwolenia na przeniesienie prawa własności.

O. S. P. 5, p. 78.

Orz. Urzędy Ziemskie są upoważnione do wniesienia rekursu przeciw uchwałom zapadającym w postępowaniu hipotecznym, jeżeli uchwała narusza przepisy o ograniczeniu obrotu ziemią.

Zastosowanie przepisów rozp. R. M. 919/428 o ograniczeniu obrotu ziemią, nie zależy od wpisu realności do ksiąg

tabularnych. Czasokres do załatwienia podania o zezwolenie na przeniesienie prawa własności nie rozpoczyna biec w razie zwrócenia podania do uzupełnienia.

O. S. P. 3, p. 86.

Orz. Rozporządzenie tymczasowe z 1. IX. 1919 r. w art. 3 postanawia, iż władze państwowe zezwolenia odmówią gdyby przeniesienie prawa własności nieruchomości uniemożliwiało lub ograniczało zastosowanie zasad reformy rolnej, uchwalonych przez Sejm Ustawodawczy w dniu 10 lipca 1919 r., która to uchwała w § 2 głosi, że właścicielami lub posiadaczami ziemi uprawnej mogą być tylko osoby, prowadzące osobiście samodzielne gospodarstwo.

Powyższe przepisy przeto wyraźnie wskazują dwa warunki dla uzyskania od urzędów ziemskich zezwolenia na nabycie gruntu rolnego: kwalifikacje rolnicze, czyli przygotowanie teoretyczne lub praktyczne do należytego prowadzenia samodzielnego gospodarstwa rolnego i osobiste prowadzenie tego gospodarstwa, które bez znajomości fachowej byłoby nieracjonalne, jak i odwrotnie najlepsze kwalifikacje rolnicze byłyby zbędne przy nabyciu roli, gdyby prowadzenie osobiste gospodarstwa nie było konieczne.

Z powyższego jednak wcale nie wynika, żeby kandydaci na nabycie ziemi musieli posiadać konieczne naukowe wykształcenie rolne oraz żeby osobiste prowadzenie gospodarki rolnej było związane czy to z osobistą pracą na roli czy też ze stałym przebywaniem na posiadanej ziemi.

Wyrok N. T. A. L. Rej. 777/25 — 13. X. 1927 r.

Orz. Już w wyroku swoim z 16. XII. 1926 r. L. Rej. 583/24 Najwyższy Trybunał Administracyjny wypowiedział i szczegółowo uzasadnił, że odmowa zezwolenia na przewłaszczenie nieruchomości ziemskiej na zasadzie art. 3 rozp. tymcz. z 1. IX. 1919 r. nastąpić może nie tylko wówczas, gdy transakcja uniemożliwia lub ogranicza zastosowanie przymusowego wykupu na cele reformy rolnej, ale także w wypadkach, gdy sprzeczna ona jest wogóle z zasadami tejże reformy.

Wyrok N. T. A. L. Rej. 757/26 — 9. II. 1928 r.

Orz. Stwierdzenie zamiarów spekulacyjnych po stronie nabywcy ziemi daje podstawę do odmowy zezwolenia na

przeniesienie prawa własności w rozumieniu rozp. z 1. IX. 1919 r.

S. N. I. C. 170/22 — 2. X. 1922 r.

Orz. *Niema podstawy do odmówienia zezwolenia na przeniesienie prawa własności na zasadzie art. 3 rozporządzenia z 1. IX. 1919 r., jeżeli nabywca złoży oświadczenie, że zgadza się, aby na wypadek zastosowania przymusowego wykupu na cele reformy rolnej do majątku pozbywającego lub pozbywanej nieruchomości, nieruchomość ta uważana była jakby stanowiąca nadal jedną całość z majątkiem pozbywającego i oświadczenie to wniesione zostanie przez sąd do ksiąg hipotecznych równocześnie z przeniesieniem prawa własności.*

Wyrok N. T. A. L. Rej. 398/24 — 9. II. 1925 r. (Zb. Nr. 546).

Art. 4. Osoby, które pragną uzyskać zezwolenie, wymienione w art. 1, winny wraz z podaniem złożyć właściwemu urzędowi w dwóch egzemplarzach istotne warunki przygotowanej umowy o zmianie tytułu własności lub projekt podziału nieruchomości ziemskiej wraz z innemi dowodami, popierającemi żądanie. O złożeniu podania urząd wydaje poświadczenie.

R. W. Jako istotne warunki umowy uważać należy podanie dokładne osób nabywających prawo własności, określenie hipoteczne przedmiotu sprzedaży i oznaczenie obszaru aljenowanego, tudzież cenę kupna-sprzedaży.

Poświadczenie wniesienia podania o zezwolenie na tranzakcję wydaje się na jednym z dwóch egzemplarzy dołączonych do podania warunków umowy, względnie projektu podziału ziemi podług wzoru podanego w załączniku 1; drugi egzemplarz, zaopatrzony odpisem wydanego poświadczenia, pozostaje w aktach urzędu. O ile przy odbiorze podania zauważono brak adresów, dat lub załączników koniecznych dla wydania orzeczenia, należy podanie doraźnie zwrócić dla uzupełnienia przed wydaniem poświadczenia odbioru.

Jeżeli rozchodzi się o parcelacyjny podział posiadłości ziemskiej, należy wymagać, aby w dołączonych do podania projektach umów, mających się zawrzeć z poszczególnymi nabywcami, wykazano obszar ziemi przeznaczony na parcelację z podziałem na rodzaje kultury, jako też ilość, rozległość i cenę kupna-sprzedaży gospodarstw, względnie działek gruntowych, parcelacyjnie tworzonych, a zarazem wyjaśniono czy i jakie uboczne koszty parcelacji mają ponosić nabywcy ziemi na rzecz sprzedającego, lub pośredniczącego w sprzedaży, oprócz normalnych kosztów prawnych i opłat skarbowych, połączonych z zawieraniem i hipotekowaniem umów.

Z reguły powinien być dołączony do projektu parcelacyjnego plan rysunkowy (szkic odręczny) podziału z oznaczeniem granic parcelowanego obszaru, rodzaju kultury i klasy gruntu, dróg, oraz zabudowań mieszkalnych i gospodarczych.

W razie ważniejszych przeszkód i przy mniejszych parcelacjach można odstąpić od żądania osobnego planu parcelacyjnego, o ile z przedłożonego projektu można zresztą dostatecznie ocenić warunki, w jakich ma być dokonany parcelacyjny podział posiadłości ziemskiej.

Do przyjmowania podań ma być we właściwym urzędzie wyznaczony urzędnik, kompetentny do oceniania okoliczności w tym przepisie zawartych, z reguły jeden z referentów powołany do merytorycznego badania podań i przygotowania wniosków co do wydania lub odmówienia zezwolenia.

Orz. Art. 4 rozporządzenia tymczasowego Rady Ministrów z dn. 1. IX. 1919 r. głosi, że osoby, które pragną uzyskać zezwolenie władzy na przeniesienie prawa własności nieruchomości ziemskiej, winny wraz z podaniem złożyć właściwemu urzędowi w 2 egzemplarzach istotne warunki przygotowanej umowy o zmianie tytułu własności, Najwyższy

Trybunał Administracyjny zaś w swych licznych wyrokach wypowiedział już i uzasadnił tezę, iż uprawdzie z jednej strony władze ziemskie rozpatrywać mają sprawy zezwoleń na przewłaszczenie nieruchomości jedynie pod kątem widzenia interesu publicznego, a w szczególności zgodności danej umowy z zasadami reformy rolnej, bez oglądania się na skutki cywilno-prawne z umowy wynikające, z drugiej jednak także, że władze nie udzielają zezwoleń czysto teoretycznych, a jedynie w zastosowaniu do pewnej konkretnej umowy, co wynika jasno z cytowanego wyżej postanowienia art. 4 rozporządzenia z dnia 1. IX. 1919 r. W szczególności Trybunał wypowiedział, że władze ziemskie w wypadkach, jeżeli nie przedstawiono im samej umowy, podpisanej przez obie strony umowę zawierającą, uprawnione są badać, czy podanie o udzielenie zezwolenia jest wyrazem woli obu stron kontraktujących (również wyrok z 10. VI. 1926 r. L. Rej. 1681/24).

Wyrok N. T. A. L. Rej. 1038/28 — 21. X. 1929 r.

Orz. *Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku swym z dn. 15. XII. 24 r. L. Rej. 793/24 orzekł i uzasadnił, że urzędy ziemskie mają obowiązek badania, czy przedłożone im podanie stanowi wyraz woli obu kontrahentów, a to w szczególności w tych wypadkach, w których tylko jeden z kontrahentów zwraca się do urzędu z prośbą o zezwolenie na przewłaszczenie, inaczej bowiem nie byłoby istotnych warunków umowy w rozumieniu art. 4 rozporządzenia z dn. 1. IX. 1919 r.*

Wyrok N. T. A. L. Rej. 1186/25 — 13. X. 1927 r.

Art. 5. *O odmowie na przelew prawa własności na jedną osobę lub na więcej osób niepodzielnie urząd zawiadamia właściwy wydział hipoteczny, względnie sąd, najpóźniej w terminie miesięcznym, zaś przy przelewie prawa własności podzielnie na dwie lub więcej osób najpóźniej w terminie dwumiesięcznym od dnia wniesienia do urzędu podania. Odpis tego zawiadomienia należy jednocześnie wysłać pod adresem petenta, wskazanym w podaniu.*

Jeżeli w ciągu powyższych terminów właściwy wydział hipoteczny, względnie sąd, nie otrzyma odmownej decyzji,

strony mogą zawrzeć umowę na warunkach, przedłożonych urzędowi. W b. zaborze austriackim decyzja urzędu, doręczona sądowi, ma być odnotowana w księdze hipotecznej.

R. W. Orzeczenie właściwego organu winno opierać się na posiedzeniu gospodarczem, lub na posiedzeniu Komisji obrotu ziemią, lub wreszcie Urzędu Osadniczego, dla których wyznaczony referent przygotowuje w porozumieniu z kierownikiem urzędu odpowiedni wniosek po uprzednio zarządzonej zbadaniu sprawy.

Organ orzekający ma dołożyć wszelkich starań, aby załatwienie sprawy i doręczenie orzeczenia odmownego właściwemu Wydziałowi, względnie Sądowi Hipotecznemu, nastąpiło przed upływem jedno, względnie dwumiesięcznego terminu prekluzyjnego, który w żadnym razie nie powinien być przekroczony. Orzeczenie zezwalające należy zaopatrzyć na końcu następującą klauzulą: „Orzeczenie to jest natychmiast wykonalne“.

Orzeczenie dozwalające, jak i odpis orzeczenia odmownego, należy wysłać pod adresem osobistym petenta, wskazanym w podaniu, jako też pod adresem Głównego Urzędu Ziemińskiego w Warszawie — ten drugi z uwidocznieniem dnia potwierdzonego przyjęcia podania.

Dowody doręczenia orzeczenia i wysłania jego odpisów należy przechować w aktach urzędów.

Jeżeli w toku badania okazała się konieczność zażądania wyjaśnień, mających istotne znaczenie dla powzięcia decyzji, a niedających się przewidzieć przed wydaniem potwierdzenia odbioru podania, organ orzekający winien bezzwłocznie zawiadomić właściwy Wydział Hipoteczny, względnie Sąd o odmownem tymczasowem załatwieniu podania aż do przedłożenia wyjaśnień, zażądanych równocześnie bezpośrednio od petenta (załącznik 2). Należy przytem wyraźnie zaznaczyć, że termin prekluzyjny na

wydanie orzeczenia, przewidziany w art. 5 rozporządzenia, będzie się liczył od dnia pisemnego przedłożenia zażądanych wyjaśnień.

W stanowczem orzeczeniu odmownem należy podać powody odmowy.

Orz. Dla oceny kwestji dopuszczalności przeniesienia prawa własności nieruchomości, ustnie darowanej i w fizyczne posiadanie oddanej przed dniem wejścia w życie rozporządzenia z 1. IX. 1919 r. jedynie miarodajną jest data zawarcia w tym przedmiocie notarialnego aktu darowizny. (Chodziło o odmowę zezwolenia na podstawie rozp. z 1. IX. 1919 r. — akt notarialny miał miejsce po dn. 1. IX. 1919 r.).

Wyrok N. T. A. L. Rej. 1573/23 — 22. I. 1925 r.

Orz. Rozporządzenie tymczasowe Rady Ministrów z 1. IX. 1919 r. poz. 428 Dz. Ust. nie uzależnia wydania lub odmowy zezwolenia na przewłaszczenie danej nieruchomości ziemskiej jednej osobie od wydania lub odmowy takiegoż zezwolenia drugiej.

Wyrok N. T. A. L. Rej. 584/24 — 18. III. 1926 r. (Zb. Nr. 910).

Art. 6. Jeżeli w projekcie podziału nieruchomości wskazani są imiennie nabywcy z wyluszczeniem obszaru i ceny kupna poszczególnych działek, zezwolenie na podział zastępuje w stosunku do tych działek zezwolenie na odstąpienie wskazanym nabywcom tytułu własności.

R. W. Jeżeli zezwolenie na podział ziemi ma zarazem zastąpić zezwolenie na odstąpienie tytułu własności nabywcom ziemi parcelowanego obszaru, należy tę okoliczność wyraźnie zaznaczyć w zezwoleniu z tem zastrzeżeniem, że dotyczy tylko nabywców imiennie wyszczególnionych w zatwierdzonym projekcie podziału.

Orz. Do uzyskania zezwolenia Urzędu Z. na odstąpienie praw do nabytej przy podziale majątku parceli niezbędna jest umowa cesji.

Uchylenie się strony od podpisania takiej umowy cesji może dać podstawę sądowi do uznania, iż umowa o przela-

nie praw do parceli powinna być rozwiązana z winy strony, która się uchyliła od podpisania umowy cesji.

O. S. P. 13, p. 53.

Art. 7. Decyzja, zezwalająca na zmianę tytułu własności ważną jest w ciągu sześciu miesięcy od daty orzeczenia zezwalającego. Jeżeli umowa w tym czasie nie została zawartą, potrzeba dla jej późniejszego zawarcia ponownego zezwolenia albo orzeczenia o przedłużeniu mocy wydanego zezwolenia na przeciąg dalszych sześciu miesięcy, w sposób przewidziany w art. 5.

R. W. Postępowanie z prolongowaniem zezwolenia jest takie samo, jak przy wydawaniu pierwotnego zezwolenia, przyczem wystarczy powołać się na datę i warunki poprzedniego zezwolenia.

Art. 8. Zmiany tytułu własności, za wyłączeniem wypadków przewidzianych w art. 2, dokonane z pominięciem lub niezgodnie z decyzją właściwej władzy (art. 9), są nieważne.

O nieważności orzekają właściwe sądy na skutek powództwa właściwych urzędów ziemskich. Prawa osób trzecich, nabyte w dobrej wierze, będą zachowane.

R. W. Ze względu na skutki przewidzianego w art. 8 unieważnienia umów i wpisów hipotecznych, zawartych wbrew przepisom rozporządzenia, powinien także nabywca ziemi pilnować, aby sprzedawca wykazał się zezwoleniem właściwego organu na zmianę tytułu własności, o ile to jest w myśl rozporządzenia wymagane.

Urzędy powołane do wykonywania rozporządzenia są obowiązane donosić Głównemu Urzędowi Ziemskiemu o zmianach tytułu własności dokonanych z pominięciem albo wbrew brzmieniu orzeczenia i niezgodnie z przepisami Rozporządzenia Tymczasowego, normującego przenoszenie własności nieruchomości ziemskich.

Orz. Umowa zawarta ważnie wedle zasad prawa prywatnego w przedmiocie nabycia nieruchomości ziemskiej, podlegającej wykupowi na cele reformy rolnej, wiąże strony tak długo, jak długo urząd ziemski zatwierdzenia jej nie odmówi, poczem dopiero staje się bezskuteczną. (Wyrok na tle rozp. z 1. IX. 1919 r., — b. zabór austriacki).

S. N. Rw. 1668/28 — 13. III. 1929 r.

Orz. a) Niema naruszenia praw sprzedającego w rozumieniu art. 9 ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym, jeżeli władze ziemskie zezwoliły na podstawie tymczasowego rozporządzenia z 1. IX. 1919 r. na nabycie działek osobom, z którymi sprzedający zawarł umowy, a które według późniejszego jego zapatrywania nie miały kwalifikacji publiczno-prawnych do nabycia tych działek.

b) Ocena czy nabywcy gruntów odpowiadają warunkom rozporządzenia z 1. IX. 1919 r. — należy do władz ziemskich, a nie do sprzedających.

Wyrok N. T. A. L. Rej. 1116/24 — 27. V. 1926 r.

Orz. a) Udzielenie w myśl rozporządzenia z 1. IX. 1919 roku zezwolenia na przeniesienie prawa własności nieruchomości ziemskich, nabytych nie wprost od właściciela, lecz od osób trzecich, jest tylko wówczas dopuszczalne, jeżeli także te trzecie osoby same już uzyskały zezwolenie na przewłaszczenie.

b) Z przepisów art. 9 rozporządzenia z 1. IX. 1919 r. wynika, że każda ze stron kontraktujących ma prawo zaskarżać w postępowaniu administracyjnym decyzje urzędów ziemskich, powzięte na mocy tego rozporządzenia (również wyrok L. Rej. 1575/23 — Żb. Nr. 433 z 11. VI. 1924 r.).

Wyrok N. T. A. L. Rej. 1514/23 — 20. XII. 1924 r. (Zb. Nr. 506).

Orz. Wyrok Sądu polubownego, na mocy którego następuje przejście własności nieruchomości ziemskiej, wymaga dla swej wykonalności udzielenia zezwolenia ze strony urzędów ziemskich (art. 1 i 8 rozp. z 1. IX. 1919 r.).

S. N. I. C. 1359/25 — 22. XII. 1926 r.

Orz. Z przepisów rozporządzenia z 1. IX. 1919 r. nie wynika wcale, aby nie było możliwe i dopuszczalne sporządzić umowę o przeniesienie prawa własności nieruchomości ziemskiej, zupełnie formalną, już przed uzyskaniem zezwolenia,

zwłaszcza jeżeli ważność, względnie skuteczność jej uczyniono zależną od uzyskania zezwolenia urzędów ziemskich.

Wyrok N. T. A. L. Rej. 1182/24 — 4. I. 1926 r. (Zb. Nr. 848).

Art. 9. Udzielanie zezwoleń oraz inne czynności władzy państwowej, przewidziane w niniejszem rozporządzeniu, należą do powiatowych władz administracji ogólnej.

Orz. Przy rozpatrywaniu podań o zezwolenie na przewłaszczenie nieruchomości ziemskich w rozumieniu rozporządzenia z 1. IX. 1919 r. — poz. 428 Dz. Ust. władze ziemskie winny rozpatrywać te podania ze stanowiska prawa publicznego bez względu na istniejące w danym wypadku stosunki prywatno-prawne, ale niemniej są one uprawnione do badania, czy przedłożone pisma są wyrazem woli obu kontrahentów na przeniesienie wogóle prawa własności; inaczey władze ziemskie nie mogłyby stosować art. 4 powyższego rozporządzenia Rady Ministrów o istotnych warunkach przygotowanej umowy (również wyrok N. T. A. z 10. VI. 1926 r. L. Rej. 1681/24).

Wyrok N. T. A. L. Rej. 4467/26 — 20. IX. 1928 r.

Orz. Udzielenie zezwolenia na przewłaszczenie nieruchomości ziemskiej na rzecz jednej osoby na zasadzie rozporządzenia z 1. IX. 1919 r., nie stanowi przeszkody do udzielenia takiegoż zezwolenia na rzecz innej osoby, a tem samem porównywanie kwalifikacyj osobistych poszczególnych nabywców, jak również kolejność wniesienia podań o zezwolenie jest bez znaczenia.

Wyrok N. T. A. L. Rej. 1031/23 — 19. X. 1925 r. (Zb. Nr. 766).

Art. 10. Gdzie nie zostały wprowadzone urzędy ziemskie, uprawnienia nadane im przez niniejsze rozporządzenie będą aż do chwili ich utworzenia wykonywane w pierwszej instancji w b. zaborze austriackim przez Krajowe Komisje obrotu ziemią, utworzone na podstawie rozporządzenia z dnia 9 sierpnia 1915 r. (dz. u. p. austr. Nr. 234), przyczem kompetencja tych komisyj odpowiednio się rozszerza, zaś w b. zaborze pruskim przez Urząd Osadniczy,

a w drugiej instancji w obu zaborach przez Główną Komisję Ziemską w Warszawie.¹

R. W. Przeciw odmownemu orzeczeniu pierwszej instancji przysługuje stronom prawo odwołania się do ostatecznego orzeczenia Głównego Urzędu Ziemskiego w przeciągu 14 dni po doręczeniu orzeczenia pierwszej instancji.

Rekurs należy wnieść na ręce właściwego organu orzekającego w pierwszej instancji, który winien to podanie wraz ze swą opinią bezzwłocznie przesłać Głównemu Urzędowi Ziemskiemu.

Aż do rozstrzygnięcia przez drugą instancję odmowna decyzja obowiązuje i zmiana tytułu własności nie może być dokonana.

Wydziały Hipoteczne obowiązane są prowadzić wykaz wpływających zawiadomień o odmówieniu zezwolenia jako też o przedłużeniu już udzielonego zezwolenia, podług wzoru podanego w załączniku 3.

Art. 11. Wydanie przepisów wykonawczych do niniejszego rozporządzenia poleca się Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego¹ i Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 12. Rozporządzenie niniejsze zyskuje moc obowiązującą na terytorjum całej Rzeczypospolitej z dniem 14 września 1919 r.

Orz. W sprawie o przeniesienie prawa własności do gruntu na podstawie umowy nie formalnej, pomimo, iż pierwotny powód objął grunt w posiadanie przed datą, w której na danym obszarze poczęło obowiązywać rozp. R. M. wymagającego uprzedniego zezwolenia Urz. Ziem. następcą jego podstawiony w jego prawa po tej dacie musi się wykazać właściwym zezwoleniem.

O. S. P. 12, p. 451.

---

¹ O zastąpieniu urzędów ziemskich władzami administracji ogólnej — patrz rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r., Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 635, cyt. w całości niżej.

U S T A W A
z dnia 25 grudnia 1925 r.
O WYKONANIU REFORMY ROLNEJ
(Dz. U. R. P. Nr. 1, poz. 1 z r. 1926).

Dz. U. R. P. Nr. 1, poz. 1 z 1926 r., sprostowana w Dz. U. R. P. Nr. 87 z 1926 r. i zmieniona: rozporządzeniami Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 listopada 1927 r., Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 909, z dnia 19 grudnia 1927 r., Dz. U. R. P. Nr. 114, poz. 973, z dnia 28 grudnia 1927 r., Dz. U. R. P. Nr. 3, poz. 22, z 1928 r., z dnia 7 lutego 1928 r., Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 119, z dnia 13 lutego 1928 r., Dz. U. R. P. Nr. 15, poz. 111, z dnia 24 lutego 1928 r., Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 198, z dnia 24 lutego 1928 r., Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 203, z dnia 6 marca 1928 r., Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 247 i z dnia 7 marca 1928 r., Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 253, ustawami z dnia 25 lutego 1932 r., Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 216 i z dnia 9 marca 1932, Dz. U. R. P. Nr. 40, poz. 364 z 1934 r., rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r., Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 622, ustawami z dnia 17 marca 1933 r., Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 166 i z dnia 28 marca 1933 r., Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 265 oraz rozporządzeniami Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r., Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 635 i z dnia 24 października 1934 r., Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 843.

Art. 1. 1) Ustrój rolny Rzeczypospolitej Polskiej oparty będzie na silnych, zdrowych i zdolnych do wydatnej produkcji gospodarstwach różnego typu i wielkości, stanowiących prywatną własność ich posiadaczy.

2) Przeprowadzenie nowego ustroju obejmie:

a) tworzenie nowych samodzielnych gospodarstw rolnych,

b) powiększanie istniejących karłowatych gospodarstw do rozmiaru samodzielnych jednostek gospodarczych,

c) tworzenie gospodarstw drobnych dla produkcji ogrodniczo-warzywniczej,

- d) tworzenie kolonij i ogródków robotniczych, urzędniczych i t. p. w pobliżu miast i ośrodków przemysłowych,
- e) zabezpieczenie odpowiednich terenów dla szkół rolniczych i ognisk kultury rolniczej i ogrodniczej.

Ustawa rozróżnia gospodarstwa samodzielne i karłowate; o samodzielnych mowa jest nadto w art. 50, o karłowatych w art. 48 i 72.

DZIAŁ I.

ZAPAS ZIEMI.

Art. 2. 1) Na cele, wskazane w art. 1, będą obowiązkowo parcelowane grunty z poniżej wymienionych nieruchomości ziemskich z wyłączeniem lasów, stanowiących przedmiot racjonalnej gospodarki leśnej, tudzież wód, użytkowanych dla rybołówstwa lub przemysłu (art. 4):

a) stanowiących własność Skarbu Państwa z jakiegokolwiek tytułu lub mających mu przyspaść w wykonaniu umów międzynarodowych. W szczególności jako dobra państwowe traktowane będą: ziemie, stanowiące uprzednio własność b. państw zaborczych, ich rodzin panujących i członków tych rodzin, a to zgodnie z postanowieniami odnośnych traktatów międzynarodowych, b. Banku Włociańskiego i Szlacheckiego, pruskiej Komisji Kolonizacyjnej, jak również ziemie, przejęte z mocy ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr. 4 poz. 17) i ustawy z dnia 25 lipca 1919 r. (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 423);

b) majątków tak zw. „martwej ręki“ (duchownych, biskupich, kapitulnych, klasztornych, plebańskich, kościelnych), a to zgodnie z postanowieniami układu ze Stolicą Apostolską, ratyfikowanego w ustawie z dnia 23 kwietnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 324);

c) nieruchomości ziemskich innych kościołów i gmin wyznaniowych, po zasięgnięciu opinii ich prawnych reprezentacyj;

O wykupie gruntów kościelnych na cele reformy rolnej, patrz art. XXIV Konkordatu z 1925 r. Dz. U. Nr. 72, poz. 501.

d) nieruchomości ziemskich innych instytucyj publicznych z wyjątkiem samorządowych, a w szczególności fundacyj, pod zarządem Państwa bądź pod innym zarządem się znajdujących, z wyjątkiem utworzonych przed 1795 r., przy równoczesnem zabezpieczeniu celu fundacji, zgodnie z art. 10 cz. 3, a to bez względu na postanowienie zapisu fundacyjnego;

e) określonych w art. 4 i 5 nadwyżek wszystkich innych nieruchomości ziemskich, nie wyłączając ordynacyj i nieruchomości ziemskich, związanych węzłem substytucji powierniczej lub innemi ograniczeniami własności, stale do tych nieruchomości przywiązanemi, a to bez względu na szczegółowe postanowienia ustawowe lub dobrowolne, ograniczające prawo rozporządzania daną nieruchomością ziemską.

2) Grunty, położone w granicach administracyjnych miast, nie podlegają działaniu ustawy niniejszej. To samo dotyczy gruntów i nieruchomości, będących własnością gmin miejskich, a położonych poza granicami administracyjnymi tych miast.

Do gruntów prywatnych, stanowiących tereny budowlane w rozumieniu art. 53 o prawie budowlanem w brzmieniu Rozp. Prez. z 1930 r. poz. 663, nie ma zastosowania Ustawa o wykonaniu ref. rolnej (patrz bliżej ustawę z 1933 r. Dz. U. Nr. 27, poz. 230).

Parcelacji podlegają tylko grunty, ale ustawa wyłącza z nich:

- 1) lasy, jeżeli odpowiadają warunkom podanym w art. 4 (z wyjątkiem przypadku unormowanego w art. 3 L. 2),
- 2) wody, jeżeli odpowiadają warunkom podanym

w art. 4 (z wyjątkiem przypadku unorm. w art. 3 L. 2),

- 3) grunty położone w granicach admin. miast,
- 4) grunty, będące własnością gmin miejskich, a położone poza granicami admin. tych miast.

Orz. Z brzmienia p. e) art. 2 wynika, że rozporządzanie gruntami ponad obszary włączone art. 4 i 5 teje ustawy uzależnione jest od zezwolenia władz ziemskich.

Wyrok N. T. A. z 1932, L. Rej. 512/32, 93/321, um. R. P. Ek. Soc. 13, p. 98.

Art. 3. 1) Nadto Minister Reform Rolnych może na cele, wskazane w art. 1, przeprowadzić przymusowy wykup w całości bez uwzględnienia postanowień art. 4 i 5, jednakże z pozostawieniem właścicielowi obszaru o powierzchni 35 ha:

a) jednostek gospodarczych, które przekraczały ustawowe maksimum władania, a dzielone były bez ustawowo wymaganych zezwoleń lub niezgodnie z ich treścią, jeżeli nabywcy nie odpowiadali warunkom art. 52 niniejszej ustawy, działki przekraczały rozmiar 25 ha, względnie 45 ha, stosownie do przepisu art. 27 ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 462):

b) nieruchomości ziemskich lub ich części, wydzierżawionych w oddzielnych parcelach na czas dłuższy ponad lat 6, z pominięciem postanowień art. 90, przyczem dzierżawcom przydzielone będą działki w ramach postanowień tej ustawy;

c) nieruchomości ziemskich, nabytych pod wyjątkowymi warunkami i zastrzeżeniami b. władz zaborczych rosyjskich, a mianowicie z zachowaniem postanowień ustawy z dnia 5 marca 1864 r. i ukazu z dnia 3 kwietnia 1864 r. o t. zw. majątkach ulgowych, t. zw. instrukcji z dnia 23 lipca 1865 r. i ukazów z dnia 23 i 31 grudnia 1865 r. o przy-

musowej sprzedaży majątków przez osoby, zesłane w drodze administracyjnej za udział w powstaniu 1863 r., przepisów z dnia 13 lipca 1871 r. o sprzedaży będącej pod zarządem skarbu ziemi w gub. Królestwa Polskiego, rozkazów cesarskich z dnia 19 lutego 1887 r., dnia 13 czerwca 1887 r. i z dnia 25 lutego 1888 r. o odrębnym trybie sprzedaży nieruchomości b. unitów, wysiedlonych z gub. siedleckiej do gub. orenburskiej, względnie przy pomocy kredytowej, udzielonej na podstawie przepisów aneksu do § 50 statutu Państwowego Banku Szlacheckiego (Zb. Praw Imperjum Ros. Tom XI. cz. 2, wydanie 1903 r. i kont. 1912 r.) o ile te nieruchomości są w posiadaniu pierwotnych z mocy powyższych ustaw nabywców lub ich spadkobierców i nie zostały przez nich zbyte do dnia 17 września 1925 r. i o ile ci właściciele posiadają na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej ziemi więcej, niż 45 ha;

d) nieruchomości ziemskich, nabytych w czasie piastowania mandatów przez posłów i senatorów z naruszeniem art. 22 Konstytucji;

e) (uchylony art. 5 p. 2 Rozp. Prez. z 1928, p. 119 o przymusowym wykupie na cele reformy rolnej nieruchomości ziemskich osób nieobecnych; w jego miejsce obow. powoł. Rozporządzenie — cyt. w całości niżej.

2) Obszary, wymienione w punkcie c) i e), mogą ulec przymusowemu wykupowi na rzecz Skarbu Państwa, nie wyłączając lasów, wód, urządzeń gospodarczych i budynków, z wyłączeniem inwentarza żywego i martwego, zbiorów i zapasów.

R. W. § 1. ¹ Przy stosowaniu przymusowego wykupu na mocy cz. 1 art. 3 lit. a, b, c, d, urzędy ziemskie wydziela

---

¹ Rozporządzenie Ministra Reform Rolnych z dnia 7 grudnia 1926 r. (Dz. U. 1927 r. poz. 66, z uwzględnieniem zmian wprowadzonych Rozp. Min. Rol. i Ref. Rol. 1928 r. poz. 903, 1932 r. poz. 914 i 1933 r. poz. 785) do ustawy o wykonaniu reformy rolnej, wydane w porozumieniu z Ministrami: Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Skarbu oraz Sprawiedliwości.

i pozostawiają właścicielowi w trybie, wskazanym w cz. 2, 3 i 4 art. 16, obszar 35 ha.

§ 2. 1. Postanowienia p. a) cz. 1 art. 3 mają zastosowanie do tych jednostek gospodarczych, które dzielone były przed dniem 9 stycznia 1926 r. bez zezwolenia urzędów ziemskich, lub niezgodnie z treścią tych zezwoleń, jeżeli odsprzedano chociaż jedną działkę o rozmiarze ponad 45 ha na obszarach ustalonych zgodnie z postanowieniami art. 27 ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 462) (województwa: wileńskie, nowogródzkie, poleskie, wołyńskie, pomorskie i poznańskie), lub ponad 25 ha na pozostałym obszarze Państwa, albo też jeżeli chociaż jedną działkę sprzedano osobie, któraby nie czyniła zadość wymogom art. 52 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej.

2. Do jednostek dzielonych po dniu 9 stycznia 1926 r., postanowienia p. a) cz. 1 art. 3 mogą być stosowane tylko wówczas, gdy wbrew treści zezwolenia zostanie wydzielona chociaż jedna działka o rozmiarze ponad 45 względnie 25 ha.

Postanowienia zawarte w art. 3 L. 1 a) mają zastosowanie:

- 1) gdy podział dokonany został bez ustawowego wymaganego zezwolenia,
  - 2) gdy podział dokonany został niezgodnie z treścią zezwolenia,
  - 3) jeżeli nabywcy nie odpowiadali warunkom art. 52 nin. ustawy,
  - 4) jeżeli działki przekraczały ustawowy obszar przewidziany w art. 27 ustawy o wyk. ref. rol. z 1920 r.,
  - 5) jeżeli zaszły przekroczenia z art. 63 i 66 nin. ustawy.
- Odnośnie do art. 3 p. d) patrz: art. 43 i n. konstytucji.

Orz. Decyzja Ministra Reform Rolnych w przedmiocie wszczęcia postępowania wywłaszczeniowego, wydana na mocy art. 3 ustawy o wykonaniu reformy rolnej nie jest orzeczeniem w rozumieniu art. 1 ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym (Dz. U. R. P. z 1926 r. poz. 400), mogącem naruszyć prawa skarżących.

Orz. N. T. A. L. Rej. 2941/27 z 25. II. 1929 r.

Orz. 1) Ustalona obecnie cena wykupu (przejęcia) na nieruchomości podpadająca pod kategorie majątków wymienionych w punkcie c) art. 3 cyt. ustawy przejęcie na rzecz państwa na podstawie ustaw 920/462 i 920/17 ma być ustalona w trybie i na zasadach art. 30 ustawy o wyk. Reformy Rol. poz. 1/26 z uwzględnieniem ustaw z 1933/265 i 1933/277.

2) Celem wykupu (przejęcia) za nieruchomości wymienione w przepisie punkt c) art. 3 cyt. ustawy przejęte na rzecz skarbu państwa od nabywców uprzywilejowanych przez rząd rosyjski, gdy po uprawomocnieniu się postanowienia o wykupie za właściciela nieruchomości wykupionej została uznana inna osoba, należąca do kat. nabywców zwykłych — ma być ustalona według norm art. 27 i 8 cyt. ustawy, w razie wypłacenia w takich wypadkach należności za wykupioną nieruchomość spadkobiercom nieuprzywilejowanych nabywców (powstańców) uznanym przez Sąd, nabywcy uprzywilejowani przez rząd rosyjski nie będą mieli regresu do skarbu państwa.

O. S. P. 13, p. 146.

Orz. Za „pierwotnego nabywcę“ w rozumieniu art. 3 p. e) w związku z art. 30 ust. 2 cyt. ustawy o wyk. ref. rol. należy uważać tylko tę osobę, która bezpośrednio od władzy rosyjskiej lub ich zarządzenia nabyła własność nieruchomości pod warunkami ulgowymi, nie zaś tę osobą, na którą nieruchomość ta przeszła następnie pod tytułem szczególnym, chociażby również na warunkach ulgowych.

O. S. P. 13, p. 146.

Art. 4. 1) Z ogólnego obszaru użytków rolnych, będących na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej własnością jednej osoby fizycznej lub prawnej, względnie współwłasnością kilku osób (art. 2 p. e), nie ulegają obowiązkowi parcelacyjnemu obszary o następujących rozmiarach:

a) w nieruchomościach ziemskich, położonych w okręgach przemysłowych i podmiejskich, które oznaczy rozporządzenie Rady Ministrów na wniosek Ministra Reform Rolnych — 60 ha;

Patrz, odnośne Rozporządzenie Rady Min. z 1927 r. Dz. U. Nr. 72, poz. 628 — cyt. w całości niżej na str. 182.

Orz. W p. a) cz. 1 art. 4 ustawy o wykonaniu reformy rolnej chodzi niekoniecznie o poszczególne miejscowości, w których przemysł ma siedzibę, ale także o większe przetrzenie, obejmujące szereg miejscowości, z których niektóre tylko mogą być siedzibą przemysłu, przez co cały ten okręg nabiera charakteru przemysłowego.

Mylnie jest również zapatrywanie, iż tylko miejscowości położone w pobliżu miast, o ilości mieszkańców conajmniej 50.000, zaliczone mogą być do okręgów podmiejskich, ustawa bowiem żadnych ograniczeń w tym względzie nie zawiera (skarga została wniesioną do N. T. A. na rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11. VII. 1927 r. — Dz. U. R. P. poz. 628 i zarzuca naruszenie przez to rozporządzenie przepisów ustawy o wykonaniu reformy rolnej).

Orz. N. T. A. L. Rej. 3996/27, 4014/27, 789/28 z 13/22. V. 1929 r.

b) w nieruchomościach ziemskich na pozostałym obszarze — 180 ha. Jednak w województwach: nowogrodzkim, poleskim, wołyńskim i okręgu administracyjnym wileńskim, oraz w powiatach: grodzieńskim, wołkowyskim, bielskim, białostockim, sokólskim województwa białostockiego, o ile wstępni właściciele majątków gospodarowali na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej co najmniej od dnia 1 stycznia 1864 r., obowiązkowi parcelacyjnemu nie podlega obszar użytków rolnych, wynoszących 300 ha.

Orz. Ustawa o wykonaniu reformy rolnej wymaga w art. 4 p. b) do wyłączenia 300 ha z pod obowiązku parcelacyjnego, aby wstępni właściciele majątków gospodarowali na obszarze Rzeczypospolitej conajmniej od dnia 1. I. 1864 r. Użycie słowa „gospodarowali“, zamiast „trudnili się rolnictwem“, wskazuje na to, że ustawodawca miał na myśli tych, którzy prowadzili gospodarstwo samoistne, a więc nie rozumiał pod

tem wyrażeniem służby folwarcznej, rządców czy ekonomów. Zgodnie z tem w rozporządzeniu wykonawczem z 17. XII. 1926 r. — Dz. U. R. P. poz. 66 z 1927 r. — w § 33 wyjaśniono, że ustawa miała na myśli tych, którzy najpóźniej w dniu 1. I. 1864 r. gospodarowali w granicach Polski przedrozbiorowej na własnym gruncie, albo na własną odpowiedzialność.

Orz. N. T. A. L. Rej. 2847/28 z 27. I. 1930 r.

2) Do norm, wskazanych w cz. 1 art. niniejszego, nie wlicza się sadów, dróg i terenów zabudowanych, jak również następujących obszarów lasów i wód:

A. Obszarów leśnych, nadających się do samodzielnego gospodarowania o powierzchni ponad 30 ha, a na obszarze województwa wołyńskiego, poleskiego, nowogródzkiego, okręgu administracyjnego wileńskiego oraz powiatów: grodzieńskiego, wołkowyskiego, bielskiego, białostockiego i sokólskiego województwa białostockiego — ponad 50 ha.

B. Obszarów wód:

a) spuszczalnych stawów rybnych, o ile łączna powierzchnia zwierciadła wody w tych stawach wynosi ponad 3 ha;

b) innych obszarów wód, o ile zwierciadło normalnego poziomu wody danego obszaru wynosi ponad 20 ha.

Obszary leśne i wodne, nie odpowiadające powyższym warunkom, nie będą podlegały obowiązkowi parcelacyjnemu tylko w wypadku, gdy właściciel, przygotowując plan wyłączenia w myśl art. 16, wody te i lasy jako przynależne gospodarczo do swego wyłączenia rolniczego wykaże.

3) Po potrąceniu z ogólnego obszaru posiadłości ziemskiej danego właściciela wyżej wyszczególnionych nie podlegających obowiązkowi parcelacyjnemu sadów, założonych przed 1 lipca 1925 r. i racjonalnie prowadzonych dróg, terenów zabudowanych, lasów i wód oraz pozostawionego właścicielowi wyłączenia rolniczego (art. 4 i 5) — pozo-

stały obszar stanowi w rozumieniu niniejszej ustawy nadwyżkę, podlegającą obowiązkowi parcelacyjnemu.

R. W. § 3. 1. Prawo do zwolnienia od obowiązku parcelacyjnego 300 ha winno być udowodnione przez osoby zainteresowane przy określaniu podstawowych norm władania w trybie art. 16.

2. Prawo to przysługuje tym wszystkim właścicielom nieruchomości ziemskich na oznaczonych w p. b) cz. 1 art. 4 obszarach, którzy sami lub ich wstępni w okresie przed rokiem 1864, a najpóźniej w dniu 1 stycznia 1864 r. gospodarowali w granicach Polski przedrozbiorowej na własnym gruncie albo na własną odpowiedzialność.

§ 4. Za obszary leśne w rozumieniu ustępu A cz. 2 art. 4 oraz cz. 1 art. 2 uważa się grunty leśne, które w myśl obowiązujących przepisów winny być trwale utrzymane pod uprawą leśną. Przywiązany do tych gruntów obowiązek zalesienia stwierdzają na żądanie powiatowych urzędów ziemskich właściwe władze ochrony lasów.

§ 5. O tem, czy obszary leśne o powierzchni ponad 30 lub ponad 50 ha nadają się do samodzielnego gospodarowania, to znaczy do prowadzenia w każdym z nich gospodarstwa leśnego, niezależnie od gospodarstwa rolnego, decydują na żądanie powiatowych urzędów ziemskich właściwe władze ochrony lasów.

§ 6. 1. W piśmie, żądającym od właściwych władz ochrony lasów decyzji w myśl §§ 4 i 5, powiatowe urzędy ziemskie winny podać swoje stanowisko co do sprawy, która ma być przez urząd ochrony lasów zadecydowana, jak również stanowisko właściciela, o ile zostanie ono zgłoszone.

2. Władze ochrony lasów obowiązane są w przeciągu 14 dni od daty otrzymania od państwowych urzędów ziemskich takiego żądania udzielić na nie swej odpowiedzi.

§ 7. Grunty, zwolnione od obowiązku parcelacyjnego na mocy ustępu A cz. 2 art. 4, podlegać będą temu obowiązkowi, jeżeli zatracą cechy, które uzasadniły zastosowanie do nich cz. 2 art. 4.

§ 8. O niewliczaniu powierzchni dróg oraz terenów zabudowanych do norm, wskazanych w cz. 1 art. 4, orzekają powiatowe urzędy ziemskie przy ustalaniu wyłączeń w trybie art. 16, powodując się następującymi zasadami:

- a) do norm, wskazanych w cz. 1 art. 4, nie wliczają się drogi prywatne, które przechodzą wzdłuż granic lub w granicach dokonywanego z mocy cz. 1 art. 4 wyłączenia;
- b) drogi prywatne, przekraczające co do swej szerokości normy, które wskaże rozporządzenie Ministra Reform Rolnych wydane w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych do p. e) art. 47, jak również uznane przez powiatowe urzędy ziemskie za zbędne do prowadzenia gospodarstwa, mogą być przez te urzędy zaliczone w odnośnej części do norm, wskazanych w cz. 1 art. 4 i w art. 5; przepis ten może mieć zastosowanie do dróg prywatnych z prawem publiczności tylko wówczas, gdy właściwe władze administracyjne zarządzają skasowanie tych dróg;
- c) nie wliczają się do norm, wskazanych w cz. 1 art. 4, grunty położone pod zabudowaniami mieszkalnymi, gospodarzami i przemysłowymi oraz pod podwórzami i parkami, jeżeli położone są w granicach obszaru, zwolnionego od obowiązku parcelacyjnego na mocy art. 4 i 5, lub też bezpośrednio z tym obszarem graniczą;
- d) tereny zabudowane nie odpowiadające wskazaniom p. c) niniejszego paragrafu, tylko wówczas nie będą zaliczane do norm, wskazanych w cz. 1 art. 4, gdy

mimo oddalenia od obszarów, pozostawianych właścicielowi mogą być przez niego wykorzystane racjonalnie pod względem gospodarczym.

§ 9. W przypadku rozbieżności poglądów powiatowego urzędu ziemskiego i właściciela, czy dane drogi, wody, sady lub tereny zabudowane podlegają działaniu cz. 2 i 3 art. 4, powiatowy urząd ziemski winien zasięgnąć opinii rzeczoznawcy, delegowanego przez izbę rolniczą, przez wskazane przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych organizacje rolnicze lub przez starostę.

Objaśn. Wedle art. 2 L. e) zapas ziemi przeznaczony na parcelację tworzy się między innymi z tzw. nadwyżki, którą określa art. 4 i 5. Stosownie do art. 4 L. 3 przez nadwyżkę rozumie ustawa obszar równający się różnicy dwóch obszarów, które określa się w sposób następujący: Obszarem, od którego się potrąca, jest ogólny obszar użytków rolnych, będących własnością jednej osoby fiz. lub prawnej — od tego obszaru potrąca się: 1) sady założone przed 1 lipca 1925 r., jeżeli są racjonalnie prowadzone, 2) drogi, 3) tereny zabudowane, 4) lasy i wody odpowiadające warunkom z art. 4 L. 2, 5) maximum określone w art. 4 L. 1 i art. 5.

Ustawa zna 3 kategorie maksimum rolniczego: 1) 60 ha dla nieruchomości ziemskich położonych w okręgach przemysłowych i podmiejskich, 2) 300 ha — w województwach i powiatach zapodanych w art. 4 L. b), 3) 180 ha dla nieruchomości położonych w wszystkich innych miejscowościach.

Orz. *Skoro O. U. Z. żądał przedstawienia wniosku o wyłączenia z art. 4 co do majątków N. Z. i H., należących w niepodzielnych częściach do R. D. i S. D., stanowiących jedną osobę prawną to S. D. nie miał podstawy prawnej dołączenia w powyższym wniosku wyłączeń z wymienionych majątków z wyłączeniami z majątku S., który należy do niego osobiście, a nie do osoby prawnej, o której mowa wyżej i co do*

którego sprawa wyłączeń jest sprawą zupełnie osobną. Jeżeli zatem przy tym stanie faktycznym i prawnym władza pozwana wyłączeniami z majątku S. w niniejszej sprawie nie zajmowała się, to w takim postępowaniu N. T. A. nie dopatrzyl się naruszenia jakichkolwiek przepisów.

Orz. N. T. A. L. Rej. 4320/29 z 24. IX. 1931 r.

Orz. 1) Ani ustawa o wykonaniu reformy rolnej, ani rozporządzenie wykonawcze z 7. XII. 1926 r. (Dz. U. R. P. z 1927 r., poz. 66), przepisu, któryby wyraźnie mówił o okólnikach nie zawierają.

Nie można terenów traktować jako podwórza na tej tylko podstawie, że są one ogrodzone, służą do wypędu inwentarza oraz że nie dostarczają paszy dla bydła, albowiem decydującym momentem uznania danego terenu za podwórze jest nie to, czy jest on ogrodzony i czy jest na nim przechowywany inwentarz, lecz to, że musi on znajdować się częściowo pod zabudowaniami, częściowo zaś przy nich i służyć m. in. dla komunikacji pomiędzy poszczególnymi budynkami, a tej właśnie cechy pomienione okólniki nie posiadają.

2) Skarga zarzuca, że władza pozwana pomimo wyłączenia na mocy art. 4 terenu, znajdującego się pod cegielnią, odmówiła wyłączenia 10 ha gruntu, które, jako pokłady gliny, potrzebne są do dalszego rozwoju tejże cegielni.

Zarzut ten jest nieuzasadniony. Z akt wynika, iż wymienione 10 ha w specyfikacji wszystkich gruntów posiadanych przez skarżącą wykazane były przez nią w obszarze użytków rolnych. Jeżeli więc skarżąca chce owe 10 ha, które dotąd były użytkami rolnymi, wyłączyć z pod obowiązku parcelacyjnego w celu zabezpieczenia w przyszłości rozwoju cegielni — to może ona żądać ich wyłączenia jedynie z mocy art. 5 ustawy, o ile naturalnie grunty te odpowiadają warunkom, wymienionym w p. g § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 1. IV. 1927 r. (Dz. U. R. P. poz. 340).

Orz. N. T. A. L. Rej. 4030/29 z 18. V. 1931 r.

Orz. 1) Wyłączenie obszarów leśnych nieodpowiadających warunkom wyluszczone w p. A cz. 2 art. 4, od obowiązku parcelacyjnego uwarunkowane jest nie położeniem tych obszarów, lecz ich nierozzerwalnością z pozostałymi wyłączeniami z punktu widzenia gospodarczego (art. 4 cz. 2 p. B).

2) Skoro skarżący twierdził, że sporne obszary wód są

stawami rybnemi, a władza pozwana z tem twierdzeniem nie zgadzała się — to w myśl wyraźnego przepisu § 9 rozporządzenia z dn. 9. XII. 1926 r. (Dz. U. R. P. z 1927 r. poz. 66) — należało zasięgnąć opinii rzeczoznawcy. W zaniechaniu zasięgnięcia takiej opinii Trybunał dopatrzyl się istotnej wadliwości postępowania i dlatego zaskarżone orzeczenie uchylił.

Orz. N. T. A. L. Rej. 4020/29 z 18. V. 1931 r.

Orz. Wylączenia z art. 4 zostały określone przez O. U. Z. w 1926 r., orzeczenie to jednak zostało zniesione w 1928 r., a ponowne określenie tych wyłączeń nastąpiło dopiero 12. IX. 1929 r., tak, że w chwili wydania zaskarżonego orzeczenia o wyłączeniach z art. 5, to jest w dniu 20. IV. 1929 r., orzeczenia o wyłączeniach z art. 4 nie było. Tymczasem przepis § 13 rozporządzenia z dnia 30. X. 1928 r. (Dz. U. R. P. poz. 903) wyraźnie głosi, iż w wypadku, gdy właściciel prosi o wyłączenia z art. 4 i 5, co właśnie miało miejsce w niniejszym wypadku O. U. Z. prześle do M. R. R. wnioski o wyłączeniu z art. 5 dopiero po określeniu w terminie wskazanym w cz. 3 art. 16 podstawowych norm władania z art. 4. Z powyższych zasad wychodząc, N. T. A. zaskarżone orzeczenie, jako oparte na wadliwym postępowaniu, uchylił. (Stanowisko powyższe N. T. A. zajął również w wypadku gdy właściciel złożył odrębny wniosek o wyłączenia z art. 5, przed złożeniem wniosku z art. 4 — wyrok N. T. A. L. rej. 4318/29 z dnia 5. X. 1931 r.).

Orz. N. T. A. L. Rej. 4319/29 z 28. IX. 1931 r.

Orz. Nabywcę majątku nieruchomego z licytacji obowiązują tylko te ograniczenia i ścieśnienia, które figurują w wykazie hipotecznym, ale poza ograniczeniami i ścieśnieniami prawa własności, wynikającymi ze stosunków prywatno-prawnych, do których ma zastosowanie wyżej przytoczona zasada, mogą być jeszcze ograniczenia na tle stosunku publicznoprawnego, wynikające z obowiązujących, t. j. należycie ogłoszonych, przepisów i rozporządzeń, które obowiązują właścicieli bez względu na to, czy zostały ujawnione w wykazie hipotecznym.

Orz. N. T. A. L. Rej. 4952 i 4953/28

Orz. Skarżący dopatruje się naruszenia art. 4 ustawy o wykonaniu reformy rolnej w tem, iż nie został uwzględniony do-

datkowy wniosek jego o zmniejszenie podlegającej przymusowemu wykupowi nadwyżki o obszar, co do którego toczy się spór o własność w sądzie. Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał zarzut powyższy za nieuzasadniony, bowiem wniosek skarżącego w tej kwestji mógłby być aktualny dopiero po uprawomocnieniu się wyroku, rozstrzygającego spór na niekorzyść skarżącego.

Orz. N. T. A. L. Rej. 3902/28

Orz. Wbrew postanowieniu p. c. § 8 rozp. M. Reform Rol. z 1926/66 wykraczającemu poza przepisy zawarte w art. 4 cyt. ustawy gruntów położonych pod zabudowaniami mieszkalnymi, gospodarczymi i przemysłowymi oraz pod podwórzami i parkami wogóle nie wlicza się do norm wskazanych w części pierwszej art. 4 pow. ustawy.

Wyrok N. T. A. z 1934, L. Rej. 9272/30.

Orz. 1) Nabywca w drodze licytacji majątku ulegającego obowiązkowi parcelacyjnemu na skutek już dokonanych, lecz w księgach hipotecznych nie uwidoczniionych wyłączeń z ogółu majątku poprzedniego właściciela — może żądać dokonania wyłączeń z nabytego majątku na zasadzie art. 4 i 5 cyt. ustawy.

2) Prawo to nie służy mu jednak wtedy, gdy choćby jeden z majątków poprzedniego właściciela był już umieszczony we wykazie imiennym, chociaż w księdze hipotecznej nie było adnotacji o zarządzeniu przymusowego wykupu (z a s a d y p r a w n e wpis. do ks. zasad. prawn.).

Wyrok N. T. A. z 1934, L. Rej. 8486/30.

Orz. Fakt, zażądania przez władze ziemskie od właściciela majątku deklaracji co do wyłączeń przewidzianych w art. 4 cyt. ustawy mimo nieumieszczenia danego majątku w wykazie imiennym nie narusza jeszcze prawa tegoż właściciela w roz. w art. 9 ustawy O. N. T. A.

O. S. P. IX, p. 566.

Orz. Pod pojęcie gospodarowania przez wstępnych właściciela majątku, o którym mowa art. 4 p. b cyt. ustawy należy rozumieć uprawę nietylko własnego gruntu, lecz również cudzego, o ile praca ta prowadzona była na własną odpowiedzialność uprawiającego.

O. S. P. IX, p. 504.

Orz. Momentem decydującym o wyłączeniu obszarów leśnych z mocy ostatniego ustępu art. 4 część II p. B. ustawy o wykonaniu reformy rolnej jest przynależność gospodarcza tychże obszarów do wyłączenia rolniczego.

O. S. P. p. 571.

Orz. Władza powinna z urzędu ustalić wyłączenia, o których mowa w art. 4, jednak zaniechanie tego obowiązku przed ogłoszeniem wykazu imiennego majątku, zakwalifikowanym do przymusowego wykupu może spowodować uchylene zaskarżonej części wykazu tylko wtedy, o ile z tego mogłyby wynikać uszczuplenie ustawowych wyłączeń z tegoż art. 4.

O. S. P. 6, p. 139.

Orz. Nabywca w drodze licytacji majątku, ulegającego obowiązkowi parcelacyjnemu na skutek już dokonanych, lecz w księgach hipotecznych nie uwidoczniionych wyłączeń z ogółu majątków poprzedniego właściciela, może żądać dokonania wyłączeń z nabytego majątku na zasadzie art. 4 i 5 ustawy o wyk. ref. rol.

Prawo to nie służy mu jednak wtedy, gdy choć jeden z majątków poprzedniego właściciela był już umieszczony w wykazie imiennym, jakkolwiek w księdze hipotecznej nie było adnotacji o zarządzeniu przymusowego wykupu. (Zasada prawna wpis do ks. zas. pr.).

Wyrok N. T. A. 1934, L. Rej. 8486/30.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 24 lutego 1928 r.

w sprawie parcelacji gruntów państwowych.

Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 198.

Art. 1. Podane w cz. 2 art. 4 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z r. 1928, Nr. 1, poz. 1) określenia, jakie obwody leśne i wodne nie podlegają obowiązkowi parcelacyjnemu, nie dotyczą nieruchomości ziemskich przekazanych Ministrowi Reform Rolnych na cele parcelacji i osadnictwa w myśl art. 9 teje ustawy.

Art. 2. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa, Skarbu oraz Sprawiedliwości.

Art. 3. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem górnośląskiej części województwa śląskiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Art. 5. 1) Niezależnie od obszaru, przewidzianego w części 1 art. 4, nie podlegają obowiązkowi parcelacyjnemu obszary niezbędne przy uwzględnieniu miejscowych stosunków agrarnych dla utrzymania na odpowiedniej wysokości kultury rolnej i meljoracyj rolnych w gospodarstwach, poświęconych wytwórczości nasiennej lub budowlanej, w gospodarstwach o wyróżniającej się w danej okolicy intensywności produkcji oraz w gospodarstwach, stanowiących typ wysoce uprzemysłowiony. W szczególności obszar, w art. 4 wskazany, ulega zwiększeniu:

Orz. Wyłączenia z powodu potrzeby utrzymania na odpowiedniej wysokości kultury rolnej, z powodu intensywności produkcji wogóle lub z powodu typu gospodarstwa wysoce uprzemysłowionego zależą od swobodnego uznania władzy, ograniczonego jedynie niedopuszczalnością przekroczenia ogólnie dla całego Państwa maksymalnego obszaru (cz. 2 art. 5).

Orz. N. T. A. L. Rej. 4764/28 z 27. III./15. IV. 1930 r.

a) w tych nieruchomościach ziemskich, które przed dniem 1 stycznia 1925 r. posiadały i posiadają czynne lub w budowie będące gorzelnie, krochmalnie lub płatkarnie — do 4-krotnego obszaru, jaki był zajęty pod plantacje ziemniaków na potrzeby pomienionych zakładów w r. 1923 lub 1924 względnie 1914, zależnie od wyboru właściciela, przyczem obszar ten winien być przez niego wiarogodnie udowodniony; tak zwiększony obszar, łącznie z obszarem, pozostawionym z mocy art. 4, nie może przewyższać 350 ha;

b) prowadziły przed dniem 1 stycznia 1925 r. i prowadzą intensywną produkcję buraków cukrowych dla cukrowni — do 6-krotnego obszaru jaki był zajęty pod plantację buraków w r. 1923 i 1924 lub 1914, zależnie od wyboru właściciela, przyczem obszar ten winien być przez niego wiarogodnie udowodniony; obszar tak zwiększony, łącznie z obszarem, pozostawionym z mocy art. 4 i lit. a) artykułu niniejszego, nie może przewyższać 700 ha.

Orz. Skoro w aktach sprawy brak urzędowego ustalenia, w odniesieniu do obszaru, na jakim plantowano ziemniaki, względnie twierdzenie właściciela co do tegoż obszaru nie jest poparte dowodami — to N. T. A. uznał, iż akta sprawy wymagają uzupełnienia i już z tego powodu zaskarżone orzeczenie na podstawie art. 19 ust. 1 ustawy o N. T. A. (Dz. U. R. P. z 1926 r. poz. 400) uchylił.

Orz. N. T. A. L. Rej. 4274/29 z 20. IV./8. IX. 1930 r.

Orz. Mylnie jest zapatrywanie skarżącego, jakoby przewidziane w punktach a) i b) części 1 art. 5 normy „do 4-krotnego obszaru“ i „do 6-krotnego obszaru“ należało rozumieć jako „ius cogens“ to jest jako ściśle określenie wielkości obszarów, które musiałyby być bezwarunkowo wyłączone w razie znajdowania się w majątku gorzelni, krochmalni lub płatkarni, bądź też w razie prowadzenia produkcji buraków cukrowych dla cukrowni.

Przedewszystkiem postanowienia zawarte w powyższych punktach a) i b), nie są samoistnymi i odrębnymi przepisami, równorzędnymi jakoby z przepisami ustępu pierwszego części 1, a tylko są poddziałami, w których wyszczególnione są pewne specjalne rodzaje wypadków, objętych ogólnymi przepisami ustępu pierwszego. Wynika to nie tylko z samej treści powyższych przepisów, albowiem przewidziane w punktach a) i b) majątki, w których znajdują się gorzelnie, krochmalnie, czy płatkarnie, lub które prowadzą intensywną produkcję buraków cukrowych dla cukrowni, nie są niczem innym, jak tylko jedną z postaci „gospodarstw uprzemysłowionych“ czy też „gospodarstw o wyróżniającej się intensywności produkcji“, o których mówi ogólnie przepis ustępu pierwszego, — lecz również wynika to z zewnętrznego układu powyższych przepisów, gdyż, oznaczając pierwszy ustęp liczbą „1“, ustawodawca, w razie traktowania następnych dwóch ustępów jako równorzędne z pierwszym, oznaczyłby je kolejnymi liczbami „2“ i „3“, — tymczasem oznaczył je literami „a“ i „b“, co wskazuje właśnie na podrzędność tych ostatnich punktów w stosunku do ustępu, oznaczonego liczbą „1“; wreszcie wynika to także z połączenia ustępu 1 z następnymi wyrazem „w szczególności“, co wskazuje na intencję ustawodawcy podkreślenia jedynie w ustępach a) i b)

pewnych specjalnych wypadków, objętych już ogólną regułą, zawartą w ustępie pierwszym.

Skoro zaś, jak to wyżej wykazano, punkty a) i b) stanowią tylko poddziały ustępu pierwszego, to przy wykładni ich nie mogą być pominięte kardynalne zasady, będące podstawą zasadniczego przepisu, zawartego w ustępie pierwszym.

Nie ulega zaś wątpliwości, że tak kwestja przyznania lub nieprzyznania wyłączeń, o których mowa w ustępie 1 art. 5, jak i określenie wysokości tychże należy do swobodnego uznania Ministra Reform Rolnych, ograniczonego jedynie ogólnym obszarem 550.000 ha zastrzeżonym w ustępie 2 tegoż artykułu. Wynika to nie tylko z tej okoliczności, iż wspomniany ustęp 1 art. 5, poza ogólnym określeniem, że podlegają wyłączeniu „obszary, niezbędne dla utrzymania na odpowiedniej wysokości kultury rolnej i meljoracyj rolnych“, nie zawiera żadnego bliższego określenia, ani żadnej normy, któreby ograniczały swobodne uznanie Ministra Reform Rolnych w tym kierunku, — lecz i z wyraźnej treści przepisów zawartych w części 3 art. 5, które z jednej strony głoszą, że „o istnieniu warunków uzasadniających wyłączenia z mocy art. 5 decyduje Minister Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa“, a z drugiej strony, że „podania właścicieli o zastosowanie do ich majątków postanowień art. 5 mogą być przez Ministra Reform Rolnych załatwione odmownie bez podania powodów“.

Z powyższego wynika zatem, że i wyłączenia z punktów a) i b), jako stanowiące jedną z kilku postaci wyłączeń, przewidzianych w ustępie 1 art. 5, należą również do swobodnego uznania Ministra Reform Rolnych, a użyte tam określenia „do 4-krotnego obszaru“ czy „do 6-krotnego obszaru“ należy rozumieć jedynie jako maksymalne normy, których Ministrowi Reform Rolnych przekroczyć nie wolno, tak samo, jak zakreślonych w tychże punktach maksymalnych obszarów 350 lub 700 ha, — co zresztą potwierdza i gramatyczna wykładnia ustępów a i b, gdyby bowiem ustawodawca chciał określić ulegający w tych wypadkach wyłączeniu obszar pozytywnie i niezmiennie, to użyłby wyrażenia „ulega zwiększeniu 4-krotnemu, 6-krotnemu“, a nie „ulega zwiększeniu do 4-krotnego, do 6-krotnego obszaru“.

2) Ogólny obszar wyłączeń, dokonanych na mocy cz. 1 art. niniejszego, nie może przekraczać 550.000 ha.

3) O istnieniu warunków, uzasadniających wyłączenie na mocy artykułu niniejszego, decyduje Minister Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych, a w braku porozumienia Rada Ministrów. Decyzje w tej mierze Ministra Reform Rolnych lub Rady Ministrów są ostateczne; podania właścicieli o zastosowanie do ich majątków postanowień niniejszego artykułu mogą być przez Ministerstwo Reform Rolnych załatwiane odmownie bez podawania powodów. Zwolnienia te mogą być udzielane pod określonymi warunkami. Zwolnienie nie może być cofnięte, o ile ustalonym warunkom właściciel czyni zadość.

Rada Ministrów ustali warunki gospodarcze i społeczne, od których spełnienia uzależni zastosowanie niniejszego artykułu do poszczególnych nieruchomości ziemskich. W każdym razie uwzględnione być mają w miarę możliwości potrzeby zakładów przemysłu rolniczego, które istniały przed wejściem w życie niniejszej ustawy, a będą czynne w chwili zażądania wyłączenia.

Patrz odnośne Rozp. Rady Min. z 1927 r. poz. 340 zmien. Rozp. z 1928 r. poz. 329 o wyłączeniach dla utrzymania na odpowiednim poziomie kultury rolnej i meljoracyj rolnych — cyt. w całości niżej na str. 187.

Orz. Braku umotywowania zaskarżonego orzeczenia nie można uznać za wadliwość, wobec kategorycznego postanowienia cz. 3 art. 5 ustawy, że podania, dotyczące wyłączeń z art. 5 mogą być załatwiane odmownie bez podawania powodów, co tembardziej musi mieć zastosowanie do wypadków, gdy podanie jest częściowo uwzględnione.

Orz. N. T. A. L. Rej. 4764/28 z 27. III./15. IV. 1930 r.

4) Prawo zgłaszania wniosków o przyznanie wyłączenia na mocy artykułu niniejszego przysługuje właścicielowi w każdym czasie, nie później jednak niż do dnia

1 lipca tego roku, w którym dany obszar został zamieszczony w wykazie imiennym.

Orz. Najwyższy Trybunał Administracyjny już w wyrokach z dnia 22. V. 26 r. L. Rej. 431/26 i z 26. XI. 29 r. L. Rej. 1906/29 orzekł i uzasadnił, że władze ziemskie nie mają obowiązku wyłączeń z art. 5 stosować z urzędu, oraz, że właściciele ziemscy wnioski o wyłączenia tego rodzaju mogą zgłaszać także po ogłoszeniu wykazu imiennego.

Orz. N. T. A. L. Rej. 3004/30 z 13./17. XII. 1930 r.

5) Wykazy nieruchomości ziemskich i ich części, zwolnionych od obowiązku parcelacyjnego na mocy tego artykułu, winny być ogłaszane w gazecie urzędowej.

6) O ile w danej nieruchomości ziemskiej warunki, uzasadniające zwolnienie od obowiązku parcelacyjnego obszarów, przekraczających normy podstawowe, określone w art. 4, ulegną zmianie lub przestaną istnieć to zwolniony ze względu na te warunki od obowiązku parcelacyjnego obszar ulegnie odpowiedniemu zmniejszeniu aż do norm podstawowych, podanych w art. 4.

R. W. § 10. Obszar wyłączeń, dokonywanych na mocy cz. 1 art. 5, określony będzie w każdym poszczególnym przypadku indywidualnie.

§ 11. Udowodnienie istnienia warunków, uzasadniających zastosowanie części 1 art. 5 do nieruchomości ziemskiej, obciąża właściciela tejże nieruchomości. Udowodnienie to może być dokonane w każdy sposób.

§ 12. Podania o przyznanie wyłączeń z mocy art. 5 składa się właściwemu terytorjalnie powiatowemu urzędowi ziemskiemu. Do podań tych winny być dołączone:

- a) zaświadczenie, potwierdzające prawo własności petyenta do nieruchomości ziemskiej, z której wyłączenie ma być dokonane;
- b) zaświadczenie, ustalające stan obciążenia tej nieruchomości serwitutami;

- c) deklaracja z uwierzytelnionym podpisem, stwierdzająca stan władania petenta nieruchomościami ziemskimi na całym obszarze Państwa Polskiego;
- d) dowody, stwierdzające zasadność prośby o wyłączenie;
- e) plan lub szkic nieruchomości ze wskazaniem obszaru, granic i specyfikacji kultur rolnych projektowanego wyłączenia.

§ 13. 1) Właścicielowi służy prawo złożenia do właściwego powiatowego urzędu ziemskiego podania o zwolnienie od obowiązku parcelacyjnego bądź odrębnie z art. 4 i 5, bądź też łącznie z obu wymienionych artykułów.

Powiatowy urząd ziemski po określeniu w terminie wskazanym w cz. 3 art. 16 podstawowych norm władania z art. 4 prześle skompletowany wniosek o wyłączenie z art. 5 wraz z odpisem wykonanego orzeczenia z art. 4 do właściwego okręgowego urzędu ziemskiego, który ze swej strony po przeprowadzeniu badań komisyjnych prześle wniosek do Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych.

2) Przy złożeniu wniosku z art. 5 łącznie lub równocześnie z wnioskiem z art. 4, lub gdy wniosek z art. 5 zostanie złożony w terminie późniejszym, jednak przed wydaniem orzeczenia, określającego wyłączenia z art. 4, odgraniczenie na gruncie obszaru wyłączonego z art. 4 może nastąpić dopiero po wydaniu decyzji odnośnie wyłączeń z art. 5; w tych przypadkach termin przewidziany w cz. 4 art. 16 zaczyna biec od daty prowizorycznego ustalenia granic wyłączeń z art. 5.

§ 14. Decyzje o zezwoleniu na wyłączenie w myśl cz. 1 art. 5 mogą być uwarunkowane złożeniem sporządzonego przez mierniczego przysięgłego planu obszaru wyłączanego.

§ 15. Za gazetę urzędową w rozumieniu cz. 5 art. 5 uznaje się Monitor Polski.

§ 16. Zastosowanie cz. 6 art. 5 następuje na skutek wniosku okręgowego urzędu ziemskiego. Wniosek ten winien być oparty na protokołarnem stwierdzeniu zmian lub niewykonania warunków, które uzasadniały zwolnienie od obowiązku parcelacyjnego z mocy art. 5; stwierdzenie wykonywa komisarz ziemski lub delegat okręgowego urzędu ziemskiego na gruncie w obecności przedstawiciela urzędu wojewódzkiego (z działu rolnictwa) lub delegata Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych i dwu niezainteresowanych świadków, po uprzedzeniu właściciela przynajmniej na 14 dni o dniu zjazdu na grunt.

Obj. Art. 5 stanowi wyjątek od zasady wyrażonej w art. 4; dopuszcza bowiem powiększenia maksimum w przypadkach wyliczonych w art. 5 L. 1. Decydujące kryterjum stanowi niezbędność dla utrzymania wysokości kultury rolnej i meljoracyj rolnych w tych gospodarstwach.

Orz. Władza w odpowiedzi na skargę postawiła wniosek o pozostawienie skargi bez rozpoznania, ponieważ decyzja o wyłączeniach z art. 5 w myśl cz. 3 tego artykułu jest pozostawiona swobodnemu uznaniu władzy. Wniosek ten zasadniczo nie jest pozbawiony słuszności, decyzje bowiem co do wyłączeń z ust. 1 cz. 1 art. 5, o które w niniejszym wypadku chodzi, pozostawione są swobodnemu uznaniu władzy. Okoliczność ta jednak nie wyłącza jeszcze sama przez się właściwości N. T. A., który powołany jest do orzekania, czy władza pozwana nie przekroczyła granic swego swobodnego uznania i czy postępowanie było prawidłowe (również wyrok L. Rej. 4318/29 — 5. X. 1931 r.). Swobodne uznanie służy również co do wyłączeń z p. a i b cz. 1 art. 5.

Orz. N. T. A. L. Rej. 4319/29 z 28. IX. 1931 r.

Orz. Opinia Komisji, złożonej w myśl § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1. IV. 1927 r. (Dz. U. R. P. poz. 340) z przedstawicieli Ministra Reform Rolnych i Ministra Rolnictwa, gdyby nawet była zgodna, nie miałaby dla władzy charakteru wiążącego.

Orz. N. T. A. L. Rej. 4764/28 z 27. III./15. IV. 1930 r.

Orz. Uwarunkowanie na zasadzie § 14 rozp. Min. R. R. 1926/66 decyzji dotyczącej wyłączeń z art. 5 ustawy o wyk. Ref. rol. poz. 1/26 złożeniem przez właścicieli majątków planu wyłączonych obszarów nie jest sprzeczne z przepisami tejże ustawy.

Zb. N. T. A. Nr. 593, A./32.

Orz. Jeżeli w podaniu o wyłączenia z art. 5 cyt. ustawy petent powołując się na meljorację w majątku jako na tytuł do tych wyłączeń nie prosił o terminowe zwolnienia pewnych obszarów od obowiązku parcelacyjnego na zasadzie specjalnego rozp. Prez. 928/344, to władza nie ma obowiązku przeprowadzenia dochodzeń w celu ustalenia czy zachodzą warunki do zastosowania tego rozporządzenia.

Zb. N. T. A. Nr. 630 A./33.

Art. 6. 1) Właściciel nieruchomości ziemskich ma prawo zatrzymać z ogółu posiadanych na obszarze Państwa majątków poza wydzielonemi z mocy art. 5 łącznie tylko obszar, wskazany w p. a) lub b) art. 4, w jednej lub kilku jednostkach gospodarczych z tem, że jeden hektar ziemi w okręgach przemysłowych i podmiejskich przyjmuje się za równoważny 3 ha ziemi na pozostałych obszarach Państwa.

2) Rodzina, podzielona co do praw majątkowych prawnie i fizycznie po dniu 14 września 1919 r. bez ustawowo wymaganych zezwoleń właściwych urzędów ziemskich, lub niezgodnie z ich treścią, uważana ma być za jednostkę, a to bez względu na podziały i przywłaszczenia, dokonane po tym terminie. Ta sama zasada stosuje się do współwłasności kilku osób, nie należących do rodziny. Nie dotyczy to jednak wypadków, gdy chodzi o działy spadkowe, spowodowane wypadkiem śmierci zaszłym przed dniem 14 września 1919 r. Zamiast powołanego wyżej terminu 14 września 1919 r. dla województw: nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego, oraz powiatów: grodzieńskiego, białostockiego i wołkowyskiego w woj. białostockiem,

w granicach, jakie posiadały te województwa i powiaty w maju 1921 r., ustala się termin 6 kwietnia 1921 r., a dla ziemi wileńskiej termin 25 lutego 1924 r.

Orz. Postanowienie art. 6 cz. 2 ustawy o wykonaniu reformy rolnej, stanowiące o działach spowodowanych wypadkiem śmierci, zaszyłym przed 14. IX. 1919 r., ma zastosowanie jedynie wówczas, gdy działły zostały przeprowadzone nie tylko fizycznie, lecz także i prawnie t. zn. m. in. zostały ujawnione w księgach gruntowych.

Orz. N. T. A. L. Rej. 1549/28 z 9. XI. 1928 r.

Orz. Postanowienie cz. 2 art. 6, (według którego dla działów spadkowych, spowodowanych wypadkiem śmierci przed 14. IX. 1919 r. — nie ma zastosowania przepis tego artykułu, dotyczący wypadków śmierci, zaszyłych po 14. IX. 1919 r.) jest przywilejem dla spadkobierców tylko wówczas, gdy dział fizyczny i prawny został uwidoczniony w księgach gruntowych, co nie ma miejsca skoro skarżący figurują w księgach gruntowych, jako współwłaściciele w idealnych połowach, to jest mają prawo do tych idealnych części, nie posiadając ich fizycznie i prawnie. Takim zaś współwłaścicielom przysługuje według art. 4 tylko jedno wspólne wyłączenie z tego artykułu.

Orz. N. T. A. L. Rej. 4320/29 z 24. IX. 1931 r.

Orz. Skoro właściciel majątku obszar umieszczony w wykazie imiennym rozparcelował, a następnie wezwany do złożenia wniosku o wyłączenia z art. 4 ustawy o wykonaniu reformy rolnej — wniosku tego w terminie nie złożył, natomiast po upływie tego terminu majątek między dzieci podzielił i stan powyższy znany był stronom — to wobec wyraźnych przepisów ustawy o wykonaniu reformy rolnej (art. 4, 6, 16, 17) jak tego rodzaju majątki należy traktować — Okręgowy Urząd Ziemiański nie ma żadnej podstawy prawnej do załatwienia wniosku o wyłączenie, zgłoszonego przez jedno z dzieci w odniesieniu do jego części majątku — oddzielnie od wniosków, dotyczących pozostałych części tegoż majątku (majątek położony na obszarze b. zaboru pruskiego).

Orz. N. T. A. L. Rej. 4514/29 z 4. XI. 1930 r.

Art. 7. 1) Nadwyżki gruntów poza wydzielonemi z mocy art. 4, położone w sferze interesów mieszkaniowych miast i osad przemysłowo-fabrycznych, a to co do miasta st. Warszawy grunty, położone w promieniu 15 klm., co do miast Krakowa, Lwowa, Łodzi, Poznania, Lublina, Bydgoszczy, Sosnowca i Wilna w promieniu 10 klm. w prostej linji od centrum miasta, co do innych zaś miast i osad w miarę potrzeby według określenia Ministra Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych, mogą być zakupione przez odnośne samorządy miejskie i instytucje, lub wykupione na własność Państwa przez Ministra Reform Rolnych i przeznaczone w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych wyłącznie na cele rozszerzenia tych miast, tworzenie gospodarstw podmiejskich i osiedli dla robotników, rzemieślników, urzędników i t. p.

2) Grunty przeznaczone na cele rozszerzenia miast i tworzenia osiedli robotniczych, urzędniczych i t. p., będą przekazane odpowiednim władzom, względnie instytucjom, w myśl postanowień ustawy o rozbudowie miast. Ta sama zasada stosuje się do gruntów państwowych, położonych w sferze interesów miast i osad.

Grunty, o których mowa jest w art. 7 mogą być:

a) zakupione t. j. w drodze dobrowolnej umowy przez samorządy i instytucje wymienione w ustawie o rozbudowie miast, lub b) wykupione t. j. w drodze przymusowej na rzecz Państwa przez Ministra Rol. i Ref. Rol.

art. 7 i 49.

Orz. Art. 7 ustawy z 28. XII. 1925 r. bynajmniej nie ogranicza prawa urzędów ziemskich do użycia gruntów, położonych w sferze interesów mieszkaniowych miast i na inne również cele, ponieważ głosi tylko, że grunta tego rodzaju mogą być (a więc nie muszą być) przeznaczone wyłącznie na cele rozszerzenia miast oraz na tworzenie gospodarstw podmiejskich i osiedli dla robotników, rzemieślników, urzędników i t. d., zresztą gdyby powołany artykuł ustawy miał

zawierać *kateryczny nakaz użycia gruntów podmiejskich wyłącznie na cele rozszerzenia miasta, wówczas przewidziane w tymże artykule wydanie decyzji przez Ministra Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych* by-
łoby *zbędne i bezprzedmiotowe, gdyż kwestja byłaby już rozstrzygnięta przez samą ustawę. Taka interpretacja wynika zresztą i z logicznego rozumowania, ponieważ nie każde z reguły miasto odczuwa potrzebę w gruntach na cele rozbudowy, a jeżeli odczuwa, to niekoniecznie w całym bez wyjątku obszarze, położonym w ustawowo przewidzianym promieniu. W danym przypadku zatwierdzony projekt parcelacyjny przewidywał obok gruntów na cele rozbudowy miasta i kolonje podmiejskie (art. 7 i 49) — parcele dla dzierżawców majątku (art. 22 rozp. poz. 909/27 r.), służby folwarcznej (art. 45), plac ćwiczeń wojskowych (art. 47) i parcele dodatkowe dla nabywców kolonij rolniczych samodzielnych z sąsiedniego majątku (art. 50).*

Orz. N. T. A. L. Rej. 5015/26 z 29. X. 1928 r.

Art. 8. Wojewoda ma prawo na cele parcelacji i osadnictwa nabywać drogą kupna lub zamiany na będące we władaniu Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych, a położone na terenie okręgu majątki dobrowolnie zgłoszone przez właścicieli nieruchomości ziemskie lub ich części, wykonywać prawo pierwokupu lub odkupu w ramach obowiązującego ustawodawstwa oraz przyjmować darowizny i zapisy testamentowe w imieniu Skarbu Państwa.

Ustawowe prawo pierwokupu na rzecz państwa odnośnie do wszelkich gruntów rolnych i leśnych o obszarze powyżej $\frac{1}{8}$ ha przewiduje Rozp. Rządu Pruskiego z dn. 23. XII. 1928.

Art. 9. Nieruchomości ziemskie, znajdujące się w posiadaniu lub pod zarządem Państwa, będą przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych, względnie przez innych Ministrów, przekazywane w granicach wniosków corocznych Ministra Reform Rolnych temu Ministrowi na cele parcelacji i osadnictwa, po wyłączeniu w porozumieniu

z nim obszarów potrzebnych dla innych celów państwowych. Przekazywane Ministrowi Reform Rolnych nieruchomości ziemskie winny być na żądanie tego Ministra uprzednio zwolnione od obciążeń i ograniczeń, stojących na przeszkodzie bezpośredniej parcelacji z zachowaniem przepisów art. 44.

Patrz ustawa z 1933 r. Dz. U. Nr. 22, poz. 166 o uproszczeniach stosowanych przy regulacji hipotek parcelowanych gruntów państwowych — cyt. w całości niżej.

Art. 10. 1) Nieruchomości ziemskie, należące do fundacji lub instytucyj naukowych, mogą być przekazane Ministrowi Reform Rolnych przez władzę państwową, której dana fundacja lub instytucja naukowa podlega, po wyłączeniu gruntów, pozostających pod kulturą leśną, a nadających się ze względu na obszar do samoistnego gospodarstwa leśnego, lub pod wodami racjonalnie użytkowanymi.

2) O ile cel fundacji lub instytucji naukowej bez posiadania gruntów w naturze mógłby być zagrożony, to Minister Reform Rolnych na wniosek władz fundacyjnych lub instytucyj naukowych i na podstawie opinii rzeczoznawców władny będzie w porozumieniu z właściwymi ministrami wyłączyć od przejęcia i pozostawić fundacji, względnie instytucji naukowej, obszar, jaki uznany będzie za niezbędny dla wykonywania ich celów; dotyczy to w szczególności wypadków, gdy na danym obszarze utrzymywana jest szkoła rolnicza.

3) W wypadku przejęcia gruntów cel fundacji lub instytucji naukowej winien być zabezpieczony w sposób, który określi osobna ustawa.

4) W wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, Minister Reform Rolnych mocen będzie nie obejmować tych nieruchomości ziemskich w całości lub w części, natomiast zarządzić oddanie ich w dzierżawę z zachowaniem przepisów, zawartych w art. 91.

DZIAŁ II.

ROCZNY KONTYNGENT PARCELACYJNY.

Art. 11. 1) Corocznie aż do całkowitego wyczerpania zapasów ziemi, utworzonego w myśl działu I niniejszej ustawy, rozparcelowany będzie obszar, ustalony przez Radę Ministrów na wniosek Ministra Reform Rolnych. W ciągu najbliższych lat dziesięciu po wejściu w życie niniejszej ustawy obszar ten określa się na 200 tysięcy ha ziemi rocznie.

2) O ile w ciągu roku nie zostanie rozparcelowana ilość gruntów, przewidziana w części I, to nierozparcelowane w danym roku grunty winny być rozparcelowane w roku następnym poza kontyngentem, na ten rok wyznaczonym.

3) (Uchylony art. 4 ustawy z 1932 p. 216, zmieniony ustawą z 1934 p. 178; zamiast niego obowiązuje art. 1 powoł. ustawy, który brzmi: „Przy obliczaniu obszaru rozparcelowanych w danym roku gruntów (cz. 1 art. 11) uwzględnione będą te tylko grunty, w odniesieniu do których decyzje, zatwierdzające wykazy nabywców, stały się wykonalne“).

4) Do kontyngentu gruntów, rozparcelowanych w danym roku, wliczone będą grunty z majątków fundacyjnych lub instytucyj naukowych, oddane w dzierżawę parcelacyjną w myśl części 4 art. 10.

Przez roczny kontyngent parcelacyjny rozumie ustawa, obszar przeznaczony do parcelacji na dany rok.

Art. 12.¹ 1) W pierwszych dniach stycznia każdego roku, nie później jednak niż 10 tego miesiąca, Rada Ministrów na wniosek Ministra Reform Rolnych ustali plan parcelacyjny na następny rok kalendarzowy. Plan ten wskaże, jaka ilość hektarów ziemi w ramach rocznego kontyngentu (art. 11) musi ulec w tym roku parcelacji w po-

---

¹ Artykuł ten uległ częściowej zmianie przez niżej cyt. Rozporządzenie.

szczególnych okręgach ziemskich, ewentualnie w poszczególnych powiatach, lub grupach powiatów. Plan ten będzie ogłoszony najpóźniej 31 stycznia roku, w którym został ustalony, w Dzienniku Ustaw, wyciągi zaś z planu ogłoszane będą w jednym z najbliższych numerów gazet wojewódzkich.

2) Plan ten może być ustalony na kilka lat z góry.

3) Obszar gruntów prywatnych, wyznaczonych do parcelacji w danym roku, winien być w planie podany oddzielnie.

Akcja parcelacyjna odbywa się według planu parcelacyjnego opracowanego przez Min. Rol. i Ref. Rol. i zatwierdzonego przez R. M.; plan nie wymienia nazwisk właścicieli, których ziemia ma być rozparcelowana, podaje tylko ile w jakiej jednostce terytorjalnej ma być w nast. roku rozparcelowanych gruntów, z tem, że obszar gruntów prywatnych wyszczególnia się oddzielnie. Dopiero gdyby się okazało, że nie rozparcelowano odpowiedniej ilości gruntów prywatnych przewidzianej w planie parcelacyjnym — wówczas dopiero R. M. na wniosek Min. Rol. i Ref. Rol. ogłasza na podstawie art. 19 wykaz imienny tych majątków, które mają ulec przymusowemu wykupowi. Wykonanie tego przym. wykupu ulega odłożeniu do dnia 15 lutego roku następn. po roku, w którym ogłoszono ten wykaz (patrz bliżej niżej cyt. Rozporządzenie).

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 19 grudnia 1927 r.

o terminach ogłaszania i wykonania planów parcelacyjnych i wykazów imiennych nieruchomości, podlegających wykupowi na cele reformy rolnej.

Dz. U. R. P. Nr. 114, poz. 973.

Art. 1. Plan parcelacyjny przewidziany w art. 12 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z r. 1926 Nr. 1, poz. 1), będzie ustalany i ogłaszany w początku każdego roku, nie później jednak niż w dniu 15 lutego.

Art. 2. Wykonanie parcelacji na poczet oznaczonego w art. 1

planu parcelacyjnego bez stosowania skutków, przewidzianych w art. 19 ustawy o wykonaniu reformy rolnej, trwać może najdłużej do dnia 1 stycznia tego roku, dla którego plan ten został ogłoszony.

Art. 3. Wykaz imienny majątków lub ich części, przewidziany w art. 19 ustawy o wykonaniu reformy rolnej, będzie ustalany i ogłaszany najpóźniej w dniu 15 lutego właściwego roku.

Art. 4. Wykonanie przymusowego wykupu z mocy wykazu imiennego, oznaczonego w art. 3, ulega odłożeniu do dnia 15 lutego roku następującego po roku, w którym ogłoszono ten wykaz.

Art. 5. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem górnośląskiej części województwa śląskiego.

Art. 6. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa, Skarbu oraz Sprawiedliwości.

Art. 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 31 października 1927 r. Równocześnie tracą moc obowiązującą sprzeczne z niniejszym rozporządzeniem postanowienia art. 12, 19 i 20 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z r. 1926 Nr. 1, poz. 1).

Art. 13. 1) Na poczet wykonania tego planu zaliczone będą grunty prywatne rozparcelowane w rozumieniu cz. 3 art. 11 po ogłoszeniu planu.

2) Na poczet wykonania planu parcelacyjnego mają być także zaliczone w poszczególnych latach obszary, rozparcelowane z majątków, nabytych przez władze administracji Rolnictwa i Reform Rolnych na mocy art. 3 lub 8, lub przez Państwowy Bank Rolny.

3) Grunty rozparcelowane w danym roku ponad ilość hektarów, określoną w planie parcelacyjnym, będą zaliczone na poczet wykonania planu parcelacyjnego w jednym z lat następnych.

R. W. § 17. Na poczet wykonania planu parcelacyjnego, wyznaczonego dla gruntów prywatnych, zaliczone będą wszelkie grunty, poza gruntami, umieszczonymi na wykazie imiennym (nie wyłączając gruntów, wymienionych w punktach b i c cz. 1 art. 2), które zostały oddane w posiadanie nabywców zgodnie z zatwierdzonym projektem

parcelacyjnym i wykazem nabywców — w czasie od 1 stycznia do 31 grudnia roku, w którym plan ten został ogłoszony, o ile grunta te dzielone były z uwzględnieniem przepisów cz. 1 do 5 art. 50 oraz części 2 art. 60.

§ 18. Na poczet wykonania planu parcelacyjnego, wyznaczonego dla gruntów prywatnych, zalicza się grunty prywatne rozparcelowane a) w trybie rozdziałów B i C działu VI, b) przez Państwowy Bank Rolny w drodze komisowej, c) przez okręgowe urzędy ziemskie i Państwowy Bank Rolny na skutek zastosowania rygorów art. 63.

§ 19. Nadto na pokrycie corocznego planu parcelacyjnego, wyznaczonego dla gruntów prywatnych, zaliczone będą następujące grunty:

- a) sprzedane Państwowemu Bankowi Rolnemu w myśl art. 15, lub też na zasadzie tegoż artykułu rozparcelowane przez właściciela;
- b) sprzedane dawniej na podstawie tegoż art. 15, a nie zaliczone na poczet wykonania jednego z poprzednich planów parcelacyjnych;
- c) rozparcelowane po dniu 9 stycznia 1926 r. w znaczeniu cz. 3 art. 11 w czasie od 9 stycznia 1926 r. a przed dniem 1 stycznia tego roku, w którym ogłoszono plan parcelacyjny, jeżeli nie zostały zaliczone na poczet wykonania jednego z poprzednich planów parcelacyjnych;
- d) nabyte przez urzędy ziemskie lub przez Państwowy Bank Rolny i rozparcelowane w znaczeniu cz. 3 art. 11.

§ 20. W myśl postanowień § 17—19 zaliczone będą na poczet wykonania planu parcelacyjnego te tylko grunty, które położone są w okręgach, powiatach lub grupach powiatów, oznaczonych w tym planie.

§ 21. Jeżeli w dniu 31 grudnia roku poprzedzającego ten rok, dla którego ustalono plan parcelacyjny, okaże się,

że łączna ilość gruntów, które w myśl § 17—19 winny być zaliczone na poczet wykonania planu parcelacyjnego, przewyższa ilość, oznaczoną w tym planie dla danego obszaru, to nadwyżka ta winna być zaliczoną na poczet wykonania najbliższego planu parcelacyjnego, dotyczącego danego okręgu ziemskiego, powiatu lub grupy powiatów.

Orz. Jak głosi art. 13 w cz. 2, na poczet wykonania planu parcelacyjnego mają być zaliczone obszary rozparcelowane z majątków, nabytych przez M-wo R. R. na mocy art. 3 lub 8, lub przez P. B. R., a § 19 p. d) rozporządzenia wykonawczego z 7. XII. 1926 r. (Dz. U. R. P. z 1927 r. poz. 66), w brzmieniu nadanem rozporządzeniem z dnia 30. X. 1928 r. (Dz. U. R. P. poz. 903), głosi, iż na pokrycie corocznego planu parcelacyjnego dla gruntów prywatnych zaliczone będą m. in. nabyte i rozparcelowane przez urzędy ziemskie lub przez Bank Rolny grunta w czasie od dnia 1 stycznia do 31 grudnia tego roku, w którym został ogłoszony plan parcelacyjny, a więc warunkiem powyższej policzalności musi być tak nabytcie, jak i rozparcelowanie w roku, w którym plan parcelacyjny został ogłoszony.

Orz. N. T. A. L. Rej. 3004/30 z 13./7. XII. 1930 r.

Art. 14. Wojewodowie oraz Państwowy Bank Rolny obowiązani są corocznie z posiadanych przez siebie nieruchomości ziemskich rozparcelować obszar nie mniejszy, niż przewidziany dla parcelacji tych majątków w corocznym planie parcelacyjnym (art. 12).

Art. 15. 1) Wojewoda może w związku z postępowaniem scaleniowem nałożyć obowiązek rozparcelowania pomiędzy niepełnorodnych uczestników scalenia obszarów, potrzebnych dla uzupełnienia faktycznie istniejących oddzielnych gospodarstw karłowatych, przy zachowaniu postanowień art. 4 i ewentualnie dokonanych wyłączeń z mocy art. 5. Obowiązek ten może być wykonany przez sprzedaż odpowiednich obszarów Państwowemu Bankowi Rolnemu.

2) Obszary, rozparcelowane lub sprzedane Państwo-

wemu Bankowi Rolnemu, stosownie do niniejszego artykułu, zaliczone będą w poczet wykonania planu parcelacyjnego.

3) Termin, w ciągu którego powyższe grunty winny być rozparcelowane dobrowolnie lub sprzedane Państwowemu Bankowi Rolnemu, ustali przy nałożeniu obowiązków rozparcelowania w każdym poszczególnym wypadku w związku z przebiegiem postępowania scaleniowego wojewoda. Termin ten nie może być krótszy od trzech miesięcy. Właścicielowi służy w każdym razie prawo zebrania plonów, o ile dobrowolna umowa nie stanowi inaczej.

4) Administracja własna obszarów, przejętych przez Ministerstwo Reform Rolnych lub przez Państwowy Bank Rolny, nie może trwać dłużej niż rok.

R. W. § 22. Art. 15 może być zastosowany w każdym czasie i niezależnie od tego, czy plan parcelacyjny w danym roku uwzględniał odpowiedni okrąg ziemski, powiat lub grupę powiatów.

§ 23. Obowiązek rozparcelowania nakłada okręgowy urząd ziemski na podstawie stwierdzonej konieczności zwiększenia obszaru scalanych gospodarstw, pozostawiając właścicielowi cztery tygodnie na postawienie wniosku o zastosowanie do gruntów, objętych powyższym obowiązkiem, przepisów art. 5.

§ 24. Bieg terminu, przewidzianego w cz. 3 art. 15 oraz § 23, rozpoczyna się od daty doręczenia odpisu, prawomocnej decyzji okręgowego urzędu ziemskiego lub też od tej daty zawiadomienia właściciela nieruchomości o decyzji Ministra Reform Rolnych, nakładającej obowiązek rozparcelowania.

§ 25. Obowiązek rozparcelowania, nałożony na mocy art. 15, nie stosuje się do gruntów, które w myśl postanowień ustawy o scalaniu gruntów nie będą włączone lub będą wyłączone z obszaru scalenia, obowiązek ten ustaje

w razie zaniechania scalenia. Gdy którykolwiek ze wskazanych przez urzędy ziemskie uczestników scalenia odstąpi od nabycia dodatkowej działki, to obszar, co do którego nałożono obowiązek rozparcelowania zmniejsza się odpowiednio. Postanowienia niniejszego paragrafu nie odnoszą się do gruntów, co do których zostały już zawarte przez właściciela umowy kupna-sprzedaży czy to z Państwowym Bankiem Rolnym, czy też z poszczególnymi uczestnikami scalenia lub ich grupami, o ile treść umowy nie stanowi inaczej.

O postępowaniu scaleniowem patrz ustawę z 1923 r. w brzmieniu obw. Min. Ref. Rol. z 1927 poz. 833 z zmianami późniejszymi, cyt. w całości w Dziale II.

DZIAŁ III.

PRZYMUSOWY WYKUP.

Art. 16. 1) Właściciel majątku, przekraczającego podstawowe normy władania (art. 4), ma prawo ustalić według swego wyboru obszar, który na wypadek poddania jego majątku przymusowemu wykupowi zamierza wyłączyć na mocy art. 4, składając urzędом ziemskim odpowiedni wniosek. Wniosek taki winien zawierać deklarację właściciela o wszystkich posiadanych przez niego nieruchomościach ziemskich na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

2) Na żądanie starosty zgłoszone do właściciela lub jego prawnego zastępcy, zarówno przed ogłoszeniem wyroku imiennego (art. 19) jak i po tym terminie, właściciel obowiązany jest złożyć wymieniony w części 1 wniosek i deklarację temu staroście, który żądanie postawił, w ciągu miesiąca od daty doręczenia żądania, w trybie, przewidzianym w art. 19 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 706). Niezgłoszenie wniosku w powyższym terminie ma ten skutek, że wydzielenia z pozostałych właścicielowi obszarów, w myśl art. 4, dokonają starostowie z urzędu.

art. 16 cz. 2 i art. 19.

Orz. Władza winna z urzędu ustalić wyłączenia, o których mowa w art. 4 ustawy z dnia 28. XII. 1925 r., jednak zaniedbanie tego obowiązku przed ogłoszeniem wykazu majątków, zakwalifikowanych do przymusowego wykupu, może spowodować uchylene żaskarżonej części wykazu tylko wtedy, gdy z tego mogłoby wynikać uszczuplenie ustawowych wyłączeń z tegoż art. 4 (sam właściciel może również złożyć wniosek — cz. 1 art. 16 — vide również teza do art. 16 — L. Rej. 4049/27).

Orz. N. T. A. L. Rej. 1021/26 z 20. X. 1926 r.

3) Wniosek właściciela, zgłoszony w myśl części 1, względnie części 2 tego artykułu, winien być przez starostę załatwiony nie później niż w ciągu miesiąca od dnia jego otrzymania; niezatwienie wniosku w tym terminie jest równoznaczne z zatwierdzeniem, o ile chodzi o podstawowe normy władania z art. 4. Niezatwierdzenie wniosku, względnie żądanie jego zmiany lub uzupełnienia, jest dopuszczalne tylko w tym wypadku, gdy on jest niezgodny z postanowieniami niniejszej ustawy lub wprowadza szachownicę.

art. 16 cz. 3 i art. 17 cz. 4.

Orz. Nie ma oparcia w ustawie o wykonaniu reformy rolnej twierdzenie, jakoby orzeczenie o wyłączeniach z art. 4 nie mogło się uprawomocnić. Powołanie się w tym względzie na przepis cz. 3 art. 16 jest nietrafne, mowa w nim bowiem tylko o prawie władzy, a nie strony, żądania zmian lub uzupełnień i to w czasie przed zatwierdzeniem wniosku w kwestji wyłączeń z art. 4. Drugi zaś przepis cz. 4 art. 17 tejże ustawy, na który się skarga również powołuje, glosząc, w jakich warunkach służy właścicielowi prawo złożenia wniosku o zmianę wyłączenia zgodnie z art. 16, nie neguje wcale możliwości uprawomocnienia się orzeczeń tego rodzaju, a tylko

wprowadza prawo żądania zmiany takiego prawomocnego już orzeczenia.

Orz. N. T. A. L. Rej. 4763/28 z 27. III./7. IV. 1930 r.

4) W ciągu trzech miesięcy, nie wliczając miesięcy: grudzień—marzec w miejscowościach, gdzie zima uniemożliwiła roboty miernicze na gruncie, od daty otrzymania zatwierdzonego wniosku właściciel obowiązany jest złożyć we właściwym urzędzie ziemskim plan przeprowadzonego na koszt właściciela przez mierniczego przysięgłego wydzielenia pozostawianego obszaru lub odnośne plany katastralne wraz z wykazem powierzchni parcel. Niewykonanie powyższego postanowienia uprawnia urzędy ziemskie do wykonania tego planu na koszt właściciela.

5) Dokonane na mocy niniejszego artykułu wyłączenie winno być wpisane do właściwej księgi gruntowej (hipotecznej) z tym skutkiem, że będzie ono wiążące i dla prawnych następców właściciela, przy którym wyłączenie zostało dokonane. Wyłączenie powyższe nie może być zmienione bez zgody urzędów ziemskich.

6) Wyłączonym w myśl niniejszego artykułu obszarem właściciel lub właściciele mogą rozporządzać bez żadnych ograniczeń, z zachowaniem jednak postanowień działu VI.

R. W. § 26. Właściciel majątku, przekraczającego podstawowe normy władania (art. 4), składa wniosek do tego powiatowego urzędu ziemskiego, na którego obszarze zamierza zatrzymać wyłączenie z mocy art. 4. Jeżeli zaś zamierza wyłączenie to zatrzymać z nieruchomości, położonych na obszarze właściwości terytorjalnej kilku powiatowych urzędów ziemskich, to składa wniosek do jednego z tych urzędów według swego wyboru.

§ 27. W razie otrzymania przez właściciela żądania co do zgłoszenia wniosku o wyłączenie z mocy art. 4 od kilku powiatowych urzędów ziemskich, właściciel winien złożyć

wniosek do jednego z tych urzędów, na których obszarze zamierza pozostawić sobie wyłączenie.

§ 28. 1. Do wniosku właściciela, składanego w dwóch egzemplarzach, winny być dołączone w jednym egzemplarzu:

- a) dowody, stwierdzające prawo własności petenta do nieruchomości, z których projektowane jest wyłączenie,
- b) deklaracja o wszystkich posiadanych przez niego nieruchomościach ziemskich na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z uwierzytelnionym podpisem właściciela,
- c) odrys planu, kopja mapy katastralnej lub szkic terenu z zaznaczeniem poszczególnych użytków oraz projektowanych wyłączeń.

2. Podpis właściciela może być uwierzytelniony przez komisarza ziemskiego lub przez urząd gminny.

§ 29. Po przyjęciu wniosku wraz ze wszystkimi załącznikami, wskazanymi w § 28, powiatowy urząd ziemski zwraca właścicielowi jeden z dwóch egzemplarzy po stwierdzeniu na nim daty otrzymania wniosku lub też ostatniego załącznika, gdy wszystkie załączniki nie były złożone jednocześnie z podaniem. Od tej daty rozpoczyna się bieg terminu, przewidzianego w części 3 art. 16.

§ 30. Jeżeli wniosek właściciela nie zostanie załatwiony w terminie, wskazanym w części 3 art. 16, z uwzględnieniem przepisów § 29, to powiatowy urząd ziemski obowiązany będzie na żądanie właściciela stwierdzić, iż wniosek jego w odniesieniu do zaprojektowanego wyłączenia z mocy art. 4 — ma moc wniosku, zatwierdzonego w rozumieniu art. 16.

§ 31. Wskazany w cz. 4 art. 16 obowiązek przedstawienia planu dotyczy jedynie obszaru wyłączenia, a nie całego majątku.

§ 32. Przy dokonywaniu wyłączenia z urzędu koszty sporządzenia planów tego wyłączenia, przewidzianych w cz. 4 art. 16, obciążają właściciela i winny być przez niego w wysokości, stwierdzonej przez okręgowy urząd ziemski, wpłacone do kasy skarbowej w przeciągu miesiąca od dnia zawiadomienia przez okręgowy urząd ziemski.

W postępowaniu przy wykonywaniu przez właściciela prawa wyboru obszaru, który ma mu pozostać z mocy art. 4 — odróżnić należy 4 stadja: 1) wniosek, zawierający ustalenie maksimum, 2) załatwienie wniosku przez starostę, 3) przedłożenie przez właściciela planu wydzielienia w terminie określonym w art. 16 l. 4, 4) dokonanie wpisu hipotecznego odnośnego wyłączenia.

Orz. Według art. 16 cz. 2 ustawy właściciel majątku, przekraczającego podstawowe normy władania obowiązany jest na żądanie władz ziemskich złożyć wniosek co do wyłączeń, o których mowa w art. 4 ustawy. Żądanie takie nie przesądza jeszcze tego, czy, kiedy i jaka przestrzeń danego majątku zostanie przejętą, a temsamem nie narusza samo przez się praw właściciela majątku w rozumieniu art. 9 ustawy o N. T. A. (Dz. U. R. P. z 1926 r. poz. 400) temwięcej, że w myśl art. 16 cz. 1 ustawy o wykonaniu reformy rolnej i sam właściciel, bez wezwania władz ziemskich może wniosek o wyłączenia z art. 4 ustawy zgłosić. Dopiero więc, gdyby władze ziemskie przystąpiły do przejęcia nadwyżki ponad podstawowe normy władania, mogłaby być mowa o naruszeniu praw właściciela. (W wykazie imiennym umieszczono 100 ha za fundacji im. A. J. Hallera, a następnie wezwano do złożenia wniosku z art. 4).

Orz. N. T. A. L. Rej. 4049/27 z 3./17. X. 1929 r.

Orz. Art. 101 rozporządzenia o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. z 1928 r., poz. 341) ma zastosowanie w postępowaniu przed urzędami ziemskimi, o ile chodzi o wyłączenia z art. 4 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

Orz. N. T. A. L. Rej. 4514/29 z 4. XI. 1930 r.

Orz. Skoro władza pozwana (M. R. R.) uchyliła niekorzystne dla skarżących orzeczenie I-szej instancji (O. U. Z.) polecając rozpatrzenie ponowne wniosków skarżących co do wyłączeń podstawowych norm władania (art. 4), to skarżący nie mogą ze skutkiem prawnym twierdzić, aby zaskarżone orzeczenie M. R. R. naruszało ich prawa w rozumieniu art. 9 ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym (Dz. U. R. P. z 1926 r. poz. 400).

Orz. N. T. A. L. Rej. 4515/29 z 4. XI. 1930 r.

Orz. Skarżący zarzuca naruszenie form postępowania, którego dopatruje się w tej okoliczności, iż władza pozwana (M. R. R.) uznała wniosek skarżącego, dotyczący wyłączenia dodatkowo parceli „zaprzędanej“ przed złożeniem zasadniczego wniosku o wyłączenie — za gołosłowny i nie udzieliła mu terminu do złożenia odpowiednich dokumentów. Zarzut ten jest nietrafny, gdyż skarżący, powołując się w swem żądaniu uchylenia orzeczenia O. U. Z. na nowe okoliczności faktyczne, winien był sam je udowodnić i władza pozwana nie miała obowiązku wzywania skarżącego do złożenia odpowiednich dowodów oraz udzielania mu terminu na ich złożenie, (O. U. Z. udzielił wyłączeń z art. 4; łącznie z odwołaniem do M. R. R. złożył skarżący dodatkowo wniosek o wyłączenie sprzedanej rzekomo parceli).

Orz. N. T. A. L. Rej. 3902/28 z 31. III. 1930 r.

Orz. Okoliczność, że akt został zatwierdzony przez sąd, nie wyklucza zastosowalności art. 16 p. 2 ustawy o wyk. ref. rol., skoro dział został dokonany bez ustawowo wymaganego zezwolenia właściwego urzędu ziemskiego.

Wyrok N. T. A. 1934, L. Rej. 10109/31.

art. 16 i 17.

Orz. Nieuzasadnionem jest żądanie właściciela majątku zmiany prawomocnego orzeczenia o wyłączeniach z art. 4 z powodu, iż część obszaru wyłączzonego uległa sprzedaży w drodze licytacji za długi.

Orz. N. T. A. L. Rej. 4763/28 z 27. III./7. IV. 1930 r.

Art. 17. 1) W ciągu roku, dla którego ustalony został plan parcelacyjny, urzędy ziemskie, obowiązane są załatwić wszystkie sprawy, związane z pozostawieniem właścicielowi wyłączeń, przewidzianych w art. 4 i 5,

Orz. Termin roczny, przepisany w art. 17 cz. 1 ustawy o wykonaniu reformy rolnej jest uprawnieniem, obowiązującym urzędy ziemskie, lecz niedotrzymanie terminu tego pociąga za sobą ten skutek, że do czasu ustalenia wyłączeń z art. 5 władze ziemskie nie mogą przystąpić do przymusowego wykupu obszarów umieszczonych w wykazie imiennym i że obszar ten musi ulec zmniejszeniu po dokonaniu wyłączeń z art. 5.

Orz. N. T. A. 3004/30 z 13./17. XII. 1930 r.

2) Powyżej wskazane czynności urzędów ziemskich, oparte być mają na dobrej wierze w prawdziwość i ścisłość danych, przez właściciela deklarowanych, tak co do ilości i rozległości obiektów, jak i co do przynależności tych majątków do kategorii, przewidzianych w art. 4 i 5.

3) Ujawnienie w którymkolwiek momencie postępowania wyłączeniowego i po jego ukończeniu, że dane właściciela były niezgodne z istotnym stanem rzeczy co do ilości i rozległości obiektów, powoduje przerwanie postępowania i dokonanie wyłączenia dla właściciela w myśl końcowego zdania części 2 art. 16.

Pouczenie o tym rygorze winien urząd ziemski zamieścić w wezwaniu przewidzianem w części 2 art. 16, względnie w orzeczeniu, zatwierdzającym wniosek właściciela.

4) Jeżeli czynności, przewidziane w art. 16, zostały skutecznie przed ogłoszeniem wykazu imiennego, a dany majątek nie został w tym wykazie umieszczony, przysługuje właścicielowi prawo w ciągu miesiąca po ogłoszeniu jednego z następnych wykazów imiennych, w którym znajdzie się jego majątek, złożyć wniosek o zmianę wyłączenia zgodnie z art. 16. Wniosek ten winien być załatwiony w myśl części 3 art. 16.

Orz. Zmiana wyłączenia z art. 4, o jakiej mowa w cz. 4 art. 17, polegać może tylko na tem, że właściciel majątku w miejsce gruntów, które po dokonaniu wyłączenia z art. 4 przeszły do zapasu ziemi (nadwyżka obszaru, ponad obszary

wylączone w myśl art. 4—5), a które następnie chciałby dla siebie zatrzymać, oddaje na cele reformy rolnej grunta, pierwotnie dla siebie zatrzymane.

Orz. N. T. A. L. Rej. 4763/28 z 27. III./7. IV. 1930 r.

R. W. § 33. Obowiązek załatwienia przez urzędy ziemskie wszystkich spraw związanych z ustaleniem wyłączeń z mocy art. 4 i 5 w ciągu roku, dla którego został ustalony plan parcelacyjny, dotyczy nierozparcelowanych dobrowolnie nieruchomości ziemskich, objętych wykazem imiennym.

Art. 18. 1) Urzędy ziemskie uprawnione są do wykonywania wszelkich czynności, potrzebnych do ustalenia stanu, szacunku, wielkości i granic przymusowo wykupywanego obszaru.

2) Zebranie wszelkich danych na miejscu należy do starosty, względnie do delegowanych przez wojewodę urzędników, uprawnionych do przybrania w razie potrzeby rzeczoznawców.

Wyciągi z ksiąg hipotecznych (gruntowych) i odpisy operatów katastralnych, potrzebne w związku z przeprowadzeniem przymusowego wykupu, zbierają urzędy ziemskie. Wyciągi i odpisy tych dokumentów wydają właściwe urzędy na żądanie urzędów ziemskich bezzwłocznie i bezpłatnie.

3) W nieruchomościach ziemskich, podlegających przymusowemu wykupowi, a obciążonych serwitutami, urzędy ziemskie przedewszystkiem zarządzają z urzędu przymusową likwidację serwitutów, dopełniając obszar do parcelacji w danym roku przeznaczony.

R. W. § 35. Pod określeniem „Księgi hipoteczne“ rozumie się nie tylko same księgi, lecz i wszelkie pomocnicze zbiory dokumentów; jako operaty katastralne rozumie się nie tylko protokoły parcelowe i zbiory arkuszy posiada-

nia lub innych dokumentów, ustalających stan posiadania, ale również i mapy katastralne.

§ 36. Gdyby okazało się, że na skutek znoszenia służebności cały wyznaczony z mocy wykazu imiennego do przymusowego wykupu obszar lub jego część winny być przeznaczone na wynagrodzenie za znoszone służebności, wówczas projektowanemu wykupowi może być poddany bez dodatkowego ogłaszania w wykazie imiennym taki obszar z należących do tegoż właściciela nieruchomości ziemskich, o jaki został zmniejszony na skutek zniesienia służebności obszar, umieszczony w wykazie imiennym. W każdym razie winny być w tym przypadku zachowane postanowienia art. 4 oraz przyznane wyłączenia z mocy art. 5.

O zniesieniu służebności w wojew. centralnych p. Rozp. Prez. 1927/74, zmienione ustawą z 1932/364, 622 i 1933/622, 635; Rozp. Wyk. 1927/109, zmienione Rozp. 1932/920.

O zniesieniu służebności w wojew. wschodnich p. Rozp. Prez. 1927/75, zmienione ustawą 1932/364, 622, 1933/165, 635; Rozp. Wyk. z 1927/110, zmienione Rozp. 1932/921.

Art. 19. 1) O ile w dniu 1 listopada roku, poprzedzającego ten rok, dla którego ustalono plan parcelacyjny, okaże się, że nie została rozparcelowana w rozumieniu części 3 art. 11 niezbędna dla pokrycia planu ilość gruntów prywatnych w poszczególnych okręgach, powiatach lub grupach powiatów, to Rada Ministrów na wniosek Ministra Reform Rolnych ustali w ramach planu parcelacyjnego, z uwzględnieniem postanowień art. 4 i obszarów, wyłączonych w myśl art. 5, wykaz imienny tych majątków lub ich części (ze wskazaniem bądź granic tych części, bądź ich obszarów), które poddaje przymusowemu wykupowi. Wykaz powyższy będzie ogłoszony w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej najpóźniej do dnia 10 stycznia włą-

ściwego roku. W wykazie imiennym pomieszczone być mogą majątki lub ich części, położone na obszarze tego okręgu, powiatu, względnie grupy powiatów, których plan parcelacyjny w miarę tego, czy obejmował okrąg, powiat, czy grupę powiatów, nie został wypełniony.

Orz. Art. 19 cz. 1 ustawy z dn. 28. XII. 1925 r., mówiąc o poszczególnych okręgach, powiatach lub grupach powiatów, nakazuje jedynie, aby wykaz imienny zgodny był z planem parcelacyjnym, nie nakazuje jednak, aby w wykazie imiennym były umieszczone grunta z każdego powiatu, wymienionego w grupie, umieszczonej w planie parcelacyjnym.

Orz. N. T. A. L. Rej. 1501/28 z 13. IX./22. X. 1928 r.

Orz. Najwyższy Trybunał Administracyjny niejednokrotnie np. w wyrokach z dnia 2. XI. 26 r. L. Rej. 1067/26 i z dn. 3. XI. 28 r. L. Rej. 1598/28 orzekł i uzasadnił, iż podstawą do umieszczenia danego majątku w wykazie imiennym jest wykaz hipoteczny.

Orz. N. T. A. L. Rej. 3003/30 z 13./17. XII. 1930 r.

Orz. W ustawie z dnia 28. XII. 1925 r. niema przepisu, któryby nakazywał już w wykazie imiennym określać ściśle granice lub obszar każdego z majątków, stanowiących własność jednego właściciela.

Orz. N. T. A. L. Rej. 3003/30 z 13./17. XII. 1930 r.

Orz. Nie jest uzasadniony zarzut, jakoby właściciele ziemscy przez art. 19 ustawy z dnia 28. XII. 1925 r. w jego pierwotnym brzmieniu, nabyli prawa do przestrzegania kolejności, gdyż rozporządzenie z mocą ustawy z dn. 13. II. 1928 r. poz. 111 Dz. Ust. zmieniając ustęp o kolejności, musiałoby było wyraźnie zastrzec właścicielom nieruchomości ziemskich prawa jakieś w tym kierunku, co jednak nie nastąpiło. Gdyby się zresztą stało na powyższem stanowisku skargi, to należałoby dojść do wniosku, niewytrzymującego krytyki, że raz wydana ustawa nie może ulegać późniejszej zmianie.

Orz. N. T. A. L. Rej. 1906/29 z 4./26. XI. 1930 r.

Orz. Już w wyroku swoim z dn. 2. XI. 26 r. L. Rej. 1067/26 orzekł Najwyższy Trybunał Administracyjny, iż władza, ze względu na przewidziane wyłączenia oraz obowiązki

przeprowadzenia parcelacji, winna ustalić przed umieszczeniem spornego majątku w wykazie imiennym w sposób zupełnie ścisły, czyją własność ten majątek stanowi.

Orz. N. T. A. L. Rej. 1548 i 1550/28 z 13. IX./3. XI. 1928 r.

Orz. Niema przepisu ustawowego, któryby uzależniał umieszczenie w wykazie imiennym danego majątku od uprzedniego rozstrzygnięcia wniosku o wyłączenia z art. 5 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

Orz. N. T. A. L. Rej. 3004/30 z 13./17. XII. 1930 r.

Orz. Przepisy ustawy o wykonaniu reformy rolnej przewidują przejęcie ziemi, a nie praw do ziemi. Wskazuje na to brzmienie artykułów 2, 4, 6, 16 i innych ustawy, które mówią bądź o obszarze, bądź o granicach gruntów, gdy tymczasem praw do idealnych części nie można określić ani granicami, ani obszarem. Wprawdzie ustawa o wykonaniu reformy rolnej nie wyłącza od wykupu majątków, należących do kilku współwłaścicieli lub ich części, ale warunkiem do umieszczenia części takich majątków w wykazie imiennym jest, aby przedmiotem tego wykupu była ziemia w określonym obszarze lub w określonych granicach (art. 19).

Orz. N. T. A. L. Rej. z 1900/29 z 4./28. XI. 1929 r.

Orz. Z ustawy z dnia 28. XII. 1925 r. nie wynika, aby przestrzemienie, przeznaczone do parcelacji w poszczególnych majątkach musiały być stopniowane w stosunku do ogólnych obszarów, wymienionych w wykazie majątków (teza na tle dawnego brzmienia zdania końcowego cz. I art. 19).

Orz. N. T. A. L. Rej. 1010/26 z 20. X. 1926 r.

Orz. Ustawa z dn. 28. XII. 1925 r. nie nakazuje pomieszczenia w wykazie imiennym majątków, przeznaczonych na parcelację, wszystkich majątków, należących do danego właściciela.

Orz. N. T. A. L. Rej. 1010/26 z 20. X. 1926 r.

Orz. Umieszczenie w wykazie imiennym majątków, podanych przymusowemu wykupowi — zamiast rzeczywistego właściciela innej osoby stanowi istotną wadliwość postępowania.

Orz. N. T. A. L. Rej. 1067/26 z 2. XI. 1926 r.

Orz. *Okoliczność, że majątek obciążony jest służebnościami nie stoi na przeszkodzie umieszczenia go w wykazie imiennym majątków, przeznaczonych do przymusowego wykupu.*

Orz. N. T. A. L. Rej. 1073/26 z 1. XI. 1926 r.

Orz. *Ustawa o wykonaniu reformy rolnej nie zawiera przepisu, któryby zabraniał umieścić w wykazie imiennym nieruchomości ziemskich, podlegających wykupowi przymusowemu, dany majątek dlatego tylko, że był on już raz częściowo zakwalifikowany do przymusowego wykupu.*

Orz. N. T. A. L. Rej. 926/27 z 16. IX. 1927 r.

Orz. *Nie jest przeszkodą do umieszczenia majątku w wykazie imiennym z art. 19 ustawy z 28. XII. 1925 r. okoliczność, że co do tegoż majątku jest w toku postępowanie likwidacyjne (ustawa z 15. VII. 1920 r. poz. 467 Dz. ust.).*

Orz. N. T. A. L. Rej. 930/27 z 20. IX. 1927 r.

Orz. *Niezbędnym warunkiem policzalności w myśl art. 19 cz. 1 ustawy o wykonaniu reformy rolnej na rachunek planu parcelacyjnego gruntów, rozparcelowanych w rozumieniu art. 11 cz. 3 tejże ustawy jest istnienie już przed 1 stycznia obydwu ustawowo wymaganych momentów, mianowicie: zatwierdzenia projektu parcelacyjnego i objęcia przez nabywców parcelowanych gruntów w posiadanie.*

Orz. N. T. A. L. Rej. 997/27 z 13. X. 1927 r.

Orz. *Ogłoszenie wykazu imiennego, przewidziane w art. 19 cz. 1 ustawy o wykonaniu reformy rolnej, zastępuje doręczenie właścicielom poszczególnych majątków, wymienionych w tym wykazie, odpowiedniego oddzielnego zawiadomienia.*

Orz. N. T. A. L. Rej. 2993/28 z 24. XI. 1928 r.

Orz. *Do nabytych przez polskie osoby fizyczne lub prawne majątków niemieckich, podlegających likwidacji, nie może być zastosowany wykup przymusowy conajmniej do 20. X. 1940 r. (Ustawa z dn. 25. IX. 1922 r. poz. 806 Dz. ust.).*

Orz. N. T. A. L. Rej. 770/27 z 15./20. IX. 1927 r.

art. 19 cz. 1 i art. 77

Orz. *Nie może być przeszkodą do umieszczenia w wykazie nieruchomości ziemskich, podlegających przymusowemu wykupowi, związanego fideikomisem majątku ta okoliczność,*

że dochody z tego majątku są obciążone długiem lub oddane w zastaw.

Orz. N. T. A. L. Rej. 926/27 z 16. IX. 1927 r.

2) Na podstawie tych imiennych wykazów wojewodowie wniosą do prowadzonych przy sądach okręgowych i powiatowych (pokoju), względnie przez starszych notariuszy, ksiąg hipotecznych (gruntowych) nieruchomości ziemskich, objętych imiennymi wykazami, ostrzeżenia (adnotacje) o zarządzeniu przymusowego wykupu, z tym skutkiem, że w dalszem postępowaniu uwzględniony będzie wyłącznie ten stan prawny nieruchomości, jaki stwierdzony był w księdze hipotecznej (gruntowej) jako prawo obowiązujący w chwili wniesienia ostrzeżenia (wpisu adnotacji). Szczegółowe przepisy w tym względzie wyda Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Reform Rolnych.

Patrz, Rozp. Min. Sprawiedl. z 1928 r. poz. 447, zmien. Rozp. z 1932 r. poz. 63/33 o ostrzeżeniach (adnotacjach) hipotecznych przewidzianych ustawą o wyk. ref. rol.

Orz. Obojętnem jest, czy umieszczenie majątku w wykazie imiennym było stosownie do art. 19 cz. 2 ustawy o wykonaniu reformy rolnej uwidocznione w księgach gruntowych, o ile fakt ten był znany stronom (w danej sprawie chodziło o wyłączenie z art. 4 w majątku, podzielonym po ogłoszeniu wykazu imiennego i wezwaniu do złożenia wniosku z art. 4 — cz. 1 art. 6).

Orz. N. T. A. L. Rej. 4514/29 z 4. XI. 1930 r.

3) Wyjątkowo dla roku 1926 wykaz imienny zostanie ogłoszony do dnia 10 stycznia 1926 r.

Orz. Wyłączenie majątków, wymienionych w p. c) uchwały polsko-niemieckiej komisji granicznej z 2. IX. 1920 r., ogłoszonej wraz z konwencją polsko-niemiecką w sprawie uregulowania stosunków granicznych pod poz. 470 Dz. ust. z 1927 r. — z likwidacji na podstawie Traktatu Wersalskiego, nie stoi na przeszkodzie zastosowaniu do tychże majątków

ustawy o wykonaniu reformy rolnej, a w szczególności przepisów art. 19.

Orz. N. T. A. L. Rej. 1520/28 z 9. X. 1928 r.

Orz. Umieszczenie we wykazie imiennym majątków poddanych przymusowemu wykupowaniu zamiast rzeczywistego właściciela — innej osoby stanowi istotną wadliwość postępowania.

O. S. P. VI. p. 141.

Orz. Okoliczność, że majątek obciążony jest służebnościami nie stoi na przeszkodzie umieszczeniu go we wykazie imiennym jako przeznaczonego do przymusowego wykupu.

O. S. P. VI. p. 140.

Orz. Zarzut nie zachowania kolejności co do umieszczenia we wykazie imiennym większych majątków przed mniejszymi (część I art. 19), którą to kolejność władza zobowiązana jest stosować z urzędu, może być przedmiotem rozpoznawania przez N. T. A., o ile skarżący stawiając w tym względzie zarzut, przytoczył już w skardze imiennie majątki większe, które zostały w wykupie pominięte, lub też w skardze już powołał się na materiał dowodowy będący w posiadaniu władzy a następnie gdy ta ostatnia zarzut ten pominęła milczeniem poparł go kompletnymi danymi.

O. S. P. VI. p. 46.

Orz. 1) Ustawa o wyk. ref. rol. nakazuje pomieszczenie we wykazie imiennym majątków przeznaczonych na parcelację, wszystkich majątków należących do danego właściciela.

2) Z zawartego w art. 19 cyt. ustawy nakazu, by majątki większe pomieszczane były we wykazie imiennym przed mniejszymi, nie wynika jeszcze, aby przestrzenie przeznaczone do parcelacji w poszczególnych majątkach, musiały być stopniowane w stosunku do ogólnych obszarów wymienionych we wykazie.

O. S. P. VI. p. 139.

Orz. Przy ustaleniu kolejności z art. 19 należy mieć na względzie wszystkie do jednego właściciela należące nieruchomości położone w obrębie najniższej jednostki, wziętej za podstawę w planie parcelacyjnym na dany rok.

O. S. P. VII. p. 102.

Orz. Nie jest przeszkodą do umieszczenia majątku we wykazie imiennym z art. 19 okoliczność, że co do tego majątku jest w toku postępowanie likwidacyjne.

O. S. P. VII. p. 103.

Orz. 1) Ustawa o wyk. ref. rol. nie zawiera przepisu, któryby zabraniał umieścić we wykazie imiennym nieruchomości ziemskich, podlegających wykupowi przemysłowemu, dany majątek dlatego tylko, że był on już raz częściowo zakwalifikowany do przymusowego wykupu.

2) Przy kwalifikowaniu majątków ziemskich do przymusowego wykupu, kolejność, o której mowa w części I art. 19 cyt. ustawy obowiązuje tylko granica tej najniższej jednostki t. j. okręgu, powiatu wzgl. grupy powiatów, których kontyngent określony został w planie parcelacyjnym na dany rok.

3) Nie może być przeszkodą do umieszczenia we wykazie nieruchomości ziemskich podlegającego przemysłowemu wykupowi, związanego fideikomise majątku, ta okoliczność, że dochody tego majątku obciążone są długiem lub oddane w zastaw.

O. S. P. VII. p. 105.

Orz. Niezbędnym warunkiem policzalności w myśl art. 19 punkt 1 cyt. ustawy na rachunek planu parcelacyjnego gruntów rozparcelowanych w rozumieniu art. 11 punkt 3 tejże ustawy jest istnienie już przed 1 listopada ustawy obydwu z wymaganych momentów, mianowicie zatwierdzenia projektu parcelacyjnego i objęcia przez nabywcę parcelowanych gruntów w posiadanie.

O. S. P. 7, p. 59.

Orz. Ogłoszenie wykazu imiennego przewidziane w art. 19 punkt 1 zastępują doręczenia właścicielom poszczególnych majątków wymienionych w tym wykazie osobnego oddzielnego zawiadomienia.

O. S. P. 8, p. 173.

Art. 20. 1) Wykonanie przymusowego wykupu ulega odłożeniu do dnia 1 grudnia roku, dla którego został ogłoszony wykaz imienny.

2) O ile w dniu 1 grudnia tegoż roku okaże się, że oznaczone w wykazie imiennym (art. 19) obszary gruntów prywatnych nie zostały rozparcelowane w rozumieniu cz. 3 art. 11, względnie nie zostały sprzedane Państwowemu Bankowi Rolnemu, to urzędy ziemskie przystąpią niezwłocznie do wykonania przymusowego wykupu.

Częściową zmianę art. 20 wprowadza cyt. Rozporządzenie.

Orz. Art. 20 cz. 1 ustawy o wykonaniu reformy rolnej w brzmieniu art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 19. XII. 1927 r. (Dz. U. R. P. poz. 973) głosi, iż wykonanie przymusowego wykupu z mocy wykazu imiennego ulega odłożeniu do dnia 15 lutego roku, następującego po roku, w którym ogłoszono ten wykaz. Termin powyższy jest terminem do przeprowadzenia parcelacji lub sprzedania Bankowi Rolnemu (cz. 2 art. 20), a ani ustawa o wykonaniu reformy rolnej, ani powołane rozporządzenie nie dopuszczają wniosku, aby ten termin mógł być przedłużony.

Orz. N. T. A. L. Rej. 3604/28 z 24. III. 1930 r.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ z dnia 6 marca 1928 r.

o skutkach naruszenia przepisów przy parcelacji prywatnej
Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 247, zmienione rozporządzeniami Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 622 i z dnia 27 października 1933 r., Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 635.

Art. 1. O ile w terminie przewidzianym w art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 grudnia 1927 r. o terminach ogłaszania i wykonania planów parcelacyjnych i wykazów imiennych nieruchomości podlegających wykupowi na cele reformy rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 114, poz. 973) okaże się, że oznaczone w wykazie imiennym obszary gruntów prywatnych nie zostały rozparcelowane w rozumieniu cz. 3 art. 11 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z r. 1926 Nr. 1, poz. 1), względnie nie zostały sprzedane Państwowemu Bankowi Rolnemu — to urzędy ziemskie mogą, w razie gdy parcelacja danego gruntu jest już rozpoczęta, zamiast przystąpić do wykonania przymusowego wykupu w myśl cz. 2 art. 20 pomienionej ustawy wykończyć parcelację na koszt i niebezpieczeństwo właściciela lub osób i instytucyj upoważnionych do parcelacji w trybie przewidzianym w art. 63 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej.

Art. 2. We wszystkich przypadkach przewidzianych w art. 63 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej wo-

jewoda, zamiast wykonania parcelacji na koszt i niebezpieczeństwo właściciela dóbr parcelowanych lub instytucyj upoważnionych, może — za zezwoleniem Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych — zastosować do tych gruntów, do których mógł być zastosowany art. 63 powołanej ustawy, przymusowy wykup w trybie przewidzianym w art. 22 i 23 tejże ustawy.

Art. 3. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem górnośląskiej części województwa śląskiego.

Art. 4. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa, Skarbu oraz Sprawiedliwości.

Art. 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Równocześnie tracą moc obowiązującą sprzeczne z tem rozporządzenia postanowienia ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej oraz dotychczas obowiązujące przepisy, wydane w przedmiotach unormowanych niniejszem rozporządzeniem.

Art. 21. 1) Przy stosowaniu przymusowego wykupu do gruntów, których obszar, względnie granice, nie zostały ściśle ustalone we wykazie imiennym (art. 19), starosta na podstawie zebranego materiału oraz wniosku właściciela (art. 16 i 18) ustali orzeczeniem obszar oraz granice gruntów, poddanych przymusowemu wykupowi na mocy wykazu imiennego (art. 19).

2) Ustalony w wykazie imiennym, względnie w orzeczeniu (część 1) obszar, wojewoda obejmie w posiadanie niezwłocznie po wypłaceniu części szacunku w myśl art. 31.

3) Wykaz imienny łącznie z dowodem objęcia majątku w posiadanie stanowi tytuł prawny do przepisania na wniosek wojewody prawa własności objętych obszarów na rzecz Skarbu Państwa. O ile wykupiony obszar nie został w wykazie imiennym ściśle określony, to dla przepisania tytułu własności niezbędne jest dołączenie orzeczenia, przewidzianego w cz. 1.

4) Dotychczasowemu właścicielowi należy pozostawić możliwość przeprowadzenia zbiorów na obszarach przymusowo wykupionych, przyczem wojewoda ma prawo przystąpić do przeprowadzenia na gruncie wszelkich czynności, zmierzających do wykonania projektu parcelacji, upoważ-

nione zaś przez wojewodę osoby mają prawo, w miarę usuwania przez dotychczasowego właściciela plonów z gruntu, przystąpić do robót polowych. Usuwanie plonów przez właściciela winno być zakończone najpóźniej 1 listopada danego roku. Urzędom ziemskim przysługuje prawo nabycia plonów na objętych przez nie obszarach, jednakże tylko za gotówką.

R. W. § 39. Przewidziane w cz. 1 art. 21 orzeczenie powiatowego urzędu ziemskiego winno zawierać oznaczenie granic i obszarów poddanych przymusowemu wykupowi gruntów na podstawie istniejących map katastralnych lub planów, a w razie ich braku, na podstawie pomiarów w tym celu zarządzonych przez okręgowy urząd ziemski. W województwach, posiadających kataster gruntowy, winny być podane numery parcel katastralnych, przyczem w razie wykupu części parceli winny być wyraźnie oznaczone granice i obszar tej części.

§ 40. Wpłacenie przez okręgowy urząd ziemski części szacunku w myśl p. a cz. 2 art. 31 winno być udowodnione pokwitowaniem właściciela lub dowodem złożenia części szacunku do depozytu sądu.

§ 42. Objęcie wykupywanego obszaru w posiadanie władz ziemskich może nastąpić dopiero wówczas, gdy uprawomocni się orzeczenie powiatowego urzędu ziemskiego, wydane na mocy części 1 art. 21, lub też po wydaniu w tej sprawie orzeczenia okręgowego urzędu ziemskiego w drugiej instancji — oraz po wykonaniu czynności, przewidzianych w § 40.

§ 43. Zawiadomienie o terminie objęcia w posiadanie wykupywanej nieruchomości winno być wysłane listem poleconym przez okręgowy urząd ziemski do właściciela co najmniej na 14 dni przed wyznaczonym terminem i ogłoszone publicznie we właściwej gminie.

§ 44. Objęcia w posiadanie dokona protokólnie w obecności właściciela i dwu postronnych świadków urzędnik upoważniony przez okręgowy urząd ziemski. Protokół ten stanowić będzie dowód objęcia w posiadanie danego obszaru w rozumieniu części 3 art. 21. Nieobecność właściciela lub odmowa podpisania przez niego protokołu nie skutkuje nieważności tego protokołu.

§ 45. Przy obejmowaniu majątku w posiadanie upoważniony przez okręgowy urząd ziemski urzędnik winien stwierdzić, czy nie zaszły w wartości tego majątku zmiany od czasu szacowania obiektu przez komisję klasyfikacyjno-szacunkową i odpowiednie sprawozdanie w tej sprawie przesłać niezwłocznie do okręgowego urzędu ziemskiego. Sprawozdanie winno być dołączone do materiałów, na których okręgowa komisja ziemska oprze decyzję co do wysokości wynagrodzenia za wykupione objekty.

Art. 22. Nieruchomości ziemskie, które podpadają pod przymusowy wykup w całości (art. 3), mogą być poddane temu wykupowi w każdym czasie i bez zamieszczenia w wykazie imiennym.

Art. 23. 1) O przymusowym wykupie nieruchomości ziemskiej lub jej części (art. 22), orzeka wojewoda po przeprowadzeniu rozprawy, po uprzednim wniesieniu do księgi hipotecznej (gruntowej) odpowiedniego zastrzeżenia (adnotacji) ze skutkami przewidzianymi w art. 19.

2) Prawomocne orzeczenie wojewody, wydane w przedmiocie określonym w cz. 1, względnie orzeczenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych stanowi tytuł prawny do przepisania na wniosek wojewody prawa własności na rzecz Skarbu Państwa odnośnych obszarów i do objęcia przez wojewodę tych obszarów w posiadanie — po wypłaceniu części szacunku w myśl art. 31.

3) Wszystkie, nie nadające się do parcelacji, tereny wykupionych na mocy art. 3 obszarów Minister Reform Rolnych przekaże Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Art. 24. 1) O ile obowiązek parcelacyjny, oznaczony w art. 15, nie zostanie we właściwym terminie wykonany w drodze sprzedaży odpowiedniej ilości gruntów na uzupełnienie gospodarstw uczestnikom scalenia, względnie Państwowemu Bankowi Rolnemu, to wojewoda orzeknie przymusowy wykup, ustalając równocześnie, które grunty podlegają przymusowemu wykupowi.

2) Po uprawomocnieniu się tego orzeczenia, względnie wydaniu w tym przedmiocie orzeczenia ostatecznego, oraz po wpłaceniu części szacunku, zgodnie z art. 31, wojewoda przy zachowaniu przepisów części 2 art. 21 obejmie wykupione grunty w posiadanie i postawi stosowne wnioski celem przepisania w księgach hipotecznych (gruntowych) tytułu własności na rzecz Skarbu Państwa. Przejęte grunty winny być niezwłocznie sprzedane na cele, wskazane w art. 15, i włączone do obszarów scalenia.

3) Orzeczenia wojewody o przymusowym wykupie w tych wypadkach łącznie z dowodami wpłacenia części szacunku, w myśl art. 31, stanowią wystarczający tytuł prawny do przepisania tytułu własności na rzecz Państwa pomimo, że nie zostały dane obszary w wykazie imiennym zamieszczone.

Do art. 23 i 24.

R. W. § 46. 1) Rozprawa (cz. 1 art. 23) winna się odbyć w siedzibie okręgowego urzędu ziemskiego. Orzeczenie wydaje urzędnik kierujący rozprawą.

O rozprawie, jak i o ustnem ogłoszeniu sentencji ogłoszenia, należy sporządzić protokół.

Zresztą mają analogiczne zastosowanie postanowienia

§§ 7, 8, 9, 11 i 12 Rozporządzenia Ministra Reform Rolnych z dnia 12 marca 1924 r., wydanego w porozumieniu z Ministrami: Sprawiedliwości, Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Spraw Wewnętrznych w sprawie wykonania ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji urzędów i komisyj ziemskich (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 281).

2) Przy wykonywaniu postanowień cz. 2 art. 23 i cz. 2 art. 24 mają analogiczne zastosowanie postanowienia § 40 i §§ 42—45.

Art. 25. 1) Z chwilą objęcia przez wojewodę w posiadanie przejętej lub wykupionej nieruchomości ziemskiej lub jej części (art. 21) na wezwanie urzędów ziemskich wszystkie osoby, znajdujące się w tym majątku lub wykupionej jego części, z wyjątkiem dzierżawców, oficjalistów i służby folwarcznej oraz zasłużonych pracowników rolnych (gracjalistów), muszą majątek ten, względnie wykupioną jego część, opuścić w ciągu trzech miesięcy od daty otrzymania wezwania bez żadnych z powodu usunięcia roszczeń do Skarbu Państwa. Urzędy ziemskie nie mogą domagać się opuszczenia majątku przed 1 listopada danego roku, o ile nie nabędą plonów w myśl cz. 4 art. 21.

2) Organom Ministra Reform Rolnych od chwili objęcia majątku w posiadanie służyć będzie prawo do przeprowadzenia na gruncie wszelkich prac, związanych z wykonaniem projektu parcelacyjnego, nowonabywcom zaś, upoważnionym przez te organy, prawo przystąpienia do robót polowych w miarę sprzętu plonów.

3) Służba folwarczna i zasłużeni pracownicy rolni (gracjaliści) mają prawo korzystania z zajmowanych przez nich budynków mieszkalnych i inwentarskich do czasu zaspokojenia ich praw, wynikających z niniejszej ustawy, a w każdym razie nie krócej, jak do wygaśnięcia istnieją-

cych jednorocznych umów najmu, poczem na piśmienne wezwanie urzędów ziemskich winni w ciągu jednego miesiąca opuścić majątek.

Patrz, Rozp. Min. Rol. i Ref. Rol. z 1933 r. poz. 414 o użytkowaniu Funduszu Obrot. Ref. Rol. w związku z parcelacją gruntów państwowych — cyt. w całości niżej.

Art. 26. 1) Uchylony art. 18 Rozp. Prez. z 1927 p. 22 o regulowaniu ciężarów i wierzytelności, ciążących na przymusowo wykupionych nieruch. ziem. zmienionego Rozp. Prez. z 1932 p. 622 i ustawą z 1933 p. 215, cyt. w całości.

2) Wierzytelności instytucji długoterminowego kredytu w listach zastawnych, ciążące na gruntach, przymusowo wykupionych, mogą być przejęte przez Państwo, a w następstwie przelane na nabywców parceli, przyczem przejęty dług potrącony zostaje z szacunku wykupionej nieruchomości. Jeżeli wykupowi przymusowemu podlega część nieruchomości obciążonej, instytucja kredytowa obowiązana będzie, na żądanie urzędu ziemskiego, w ciągu miesiąca od dnia złożenia planu części, podlegającej wykupowi, dokonać segregacji pożyczki pomiędzy właścicielem a Skarbem Państwa, oraz w takim samym terminie od dnia złożenia prawomocnego projektu parcelacji dokonać segregacji pożyczki pomiędzy nabywcami parceli.

3) Szczegółowe przepisy, dotyczące: a) uregulowania wierzytelności hipotecznych, ciążących na nieruchomościach ziemskich, przymusowo wykupionych, b) umorzenia wierzytelności, które przechodzą na cenę wykupu w myśl cz. 1, c) sposobu postępowania hipotecznego we wskazanych wyżej wypadkach ustali osobna ustawa.

Ustawa z 1931 r. poz. 272 o zabezpieczeniu posiadaczy listów zastawnych i obligacyj w przypadku wykonania przez Państwo prawa pierwokupu ma brzmienie następujące:

Art. 1. W razie wykonania przez Państwo prawa pierwokupu, odkupu lub przymusowego wykupu na cele reformy rolnej nieruchomości, obciążonej na rzecz instytucji emisyjnych pożyczkami, zabezp. listy zastawne lub obligacje, cena kupna musi być ustalona co najmniej w takiej wysokości, aby znalazły w niej całkowite pokrycie

rzeczony pożyczki instytucji emisyj. wraz z wszystkimi przynależnościami i opłatami, korzystającymi z równego z kapitałem pożyczki pierwszeństwa hipot. a należnymi od tych pożyczek w dacie oświadczenia uprawnionego o wykonaniu prawa pierwokupu, bądź odkupu lub w dacie wniesienia do księgi hipot. (gruntowej) ostrzeżenia (adnotacji) o zarządzeniu przymusowego wykupu.

Art. 2. (1) W razie wykonania przez Państwo prawa pierwokupu, odkupu lub przymusowego wykupu części nieruchomości, obciążonej omawianymi pożyczkami, cena kupna musi być ustalona co najmniej w takiej wysokości, aby znalazła w niej całkowite pokrycie przypadająca, po dokonaniu segregacji, na kupowany obszar część tych pożyczek wraz ze stosunkową częścią określonych w art. 1 wszelkich przynależności i opłat od tych pożyczek.

(2) Przy dokonywaniu segregacji przez instytucje emisyjne właściwy okręgowy urząd ziemski ma prawa strony.

Art. 3. Przepisy niniejszej ustawy dotyczą jedynie przypadków wykonania przez Państwo pierwokupu, odkupu lub przymusowego wykupu nieruchomości, obciążonych pożyczkami, zabezpieczającymi listy zastawne lub obligacje, wypuszczone przez inst. emisyjne państwowe oraz te inst. emisyjne prywatne, których przepisy szacunkowe zatwierdza Min. Skarbu.

§ 47. 1. Okręgowe urzędy ziemskie wpłacać będą na rachunek instytucji długoterminowego kredytu jedynie te procenty oraz raty, obciążające Skarb Państwa z tytułu przejętej przez Skarb Państwa wierzytelności, które będą płatne w czasie od przejścia przez Ministerstwo Reform Rolnych wykupionej nieruchomości w posiadanie do czasu przelania wymienionej wierzytelności na nabywców parcel — o ile w drodze porozumienia z instytucją długoterminowego kredytu spłata rat zapadających nie zostanie inaczej uregulowana.

Należne za ten sam okres podatki państwowe i komunalne od wykupionej nieruchomości opłacać będą okręgowe urzędy ziemskie z funduszu obrotowego reformy rolnej.

2. Koszty instytucji kredytu długoterminowego, związane z dokonaniem segregacji wierzytelności, obliczone według norm, które ustali Minister Reform Rolnych, ponoszą Skarb Państwa i właściciel wykupionej nieruchomości proporcjonalnie do sum, wynikłych z segregacji.

Orz. Ani rozporządzenie Prezydenta z dn. 30. IV. 1927 r. (Dz. U. R. P. poz. 374), ani ustawa o wykonaniu reformy rolnej z 28. XII. 1925 r. nie przewidują żadnego dodatkowego zabezpieczenia praw b. właściciela do należnego wynagrodzenia na hipotece przejętego na Skarb, lub wyłączonego majątku (w danym przypadku chodziło o zabezpieczenie na hipotece praw do wynagrodzenia za majątek przejęty na podstawie ustawy z 17. XII. 1920 r.).

Orz. S. N. I. C. 1010/28 z 30. IV. 1929 r.

DZIAŁ IV.

OSZACOWANIE PRZYMUSOWO WYKUPIONYCH MAJĄTKÓW I WYNAGRODZENIE ZA TE MAJĄTKI.

Art. 27. 1) Cenę wykupu nieruchomości ziemskich, przymusowo wykupywanych, stanowi łączny szacunek gruntów, budowli, drzewostanów i wód oraz niezamortyzowanej części nakładów meljoracyjnych, zmniejszony o wartość obciążających te nieruchomości serwitutów.

2) Szacunek gruntów, budowli, drzewostanów i wód dokonywany będzie przez odpowiednie zastosowanie przepisów, obowiązujących przy ustalaniu wartości nieruchomości dla opłaty podatku majątkowego, zawartych w rozporządzeniu Ministra Skarbu z dnia 15 listopada 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 123, poz. 996).

3) Powołane w części 3 przepisy powinny być zmienione dla celów, w tym artykule wskazanych, na mocy rozporządzenia Ministra Reform Rolnych, wydanego w porozumieniu z Ministrem Skarbu oraz Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych, a to celem uwzględnienia w tych przepisach stanu kultury oraz zmian, zaszłych w stosunkach gospodarczych. W następstwie rewizji tych przepisów będą dokonywane co lat 2.

Patrz, Rozp. Min. Ref. Rol. z 1935 r. Dz. U. Nr. 19, poz. 107 w sprawie szacowania nieruchomości ziemskich przymusowo wykupywanych przy przeprowadzeniu ref. rolnej — cyt. w całości poniżej.

4) Wartość dokonanych nakładów meljoracyjnych winna być udowodniona przez właściciela wykupywanego majątku. Sposób określania niezamortyzowanej części tych nakładów ustali rozporządzenie Ministra Reform Rolnych, wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Patrz, Rozp. Min. Ref. Rol. z 1927 r. poz. 532 o sposobie określenia wartości nakładów meljoracyjnych w majątkach wykupywanych, zmienione Rozp. z 1932 poz. 784 — cyt. w całości niżej.

5) Wartość obciążających nieruchomości serwitutów ustalona będzie według zasad, stosowanych przy przymusowej likwidacji serwitutów.

R. W. § 48. O wartości służebności, obciążających poddane przymusowemu wykupowi obszary, a podlegających zniesieniu w trybie przepisów o znoszeniu służebności, wyda opinię komisja klasyfikacyjno-szacunkowa, powodując się zasadami, obowiązującymi w danej miejscowości przy znoszeniu służebności w drodze przymusowej. Komisja ta wyda opinię również o wartości innych ciężarów gruntowych, któreby mogły pozostać przy gruncie.

§ 49. Ceny jednostkowe składowych części nieruchomości, poddanych przymusowemu wykupowi, ustalane będą w przepisach, wydawanych na mocy części 3 art. 27, w złotych w złocie.

Art. 28. 1) Oszacowanie przymusowo wykupywanego majątku na zasadach art. 27 dokonywa wojewoda, opierając się na opinii komisji klasyfikacyjno-szacunkowych co do użytków oraz wartości budowli, drzewostanów i wód.

2) Komisje klasyfikacyjno-szacunkowe składają się z przedstawicieli: Ministra Reform Rolnych, jako przewodniczącego, Ministra Skarbu i Ministra Rolnictwa i Dóbr do podziału użytków na klasy, określenia wartości tych Państwowych oraz trzech zaprzysiężonych znawców po jednym z pośród przedstawicieli większej (ponad 180 ha)

i mniejszej własności oraz bezrolnych pracowników rolnych. W razie potrzeby, a w każdym razie na żądanie właściciela, komisja powołuje odpowiednich rzeczoznawców.

3) Sposób postępowania wojewody przy ustalaniu wysokości wynagrodzenia za przymusowo wykupywane majątki, jak również sposób powoływania członków komisji klasyfikacyjno-szacunkowej, liczbę członków, konieczną dla ważności uchwał oraz postępowania tych komisji określi rozporządzenie Ministra Reform Rolnych, wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu oraz Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Patrz, Rozp. Min. Ref. Rol. z 1927 r. poz. 616, zmieniona w 1929 roku poz. 377 o postępowaniu przy ustaleniu wniosków co do wysokości wynagrodzenia za przymusowo wykupywane majątki.

Art. 29. 1) Na podstawie dokonanego w myśl art. 27 i 28 oszacowania wojewoda ustala według przepisów działu IV niniejszej ustawy w drodze orzeczenia, powziętego po przeprowadzeniu rozprawy, wynagrodzenie za wykupione i objęte w posiadanie nieruchomości ziemskie lub ich części.

2) Uchylony art. 17 Rozp. Prez. z 1932 p. 622 o unormowaniu właściwości władz i trybu postęp. w zakresie admin. rol. i ref. rolnych.

3) Orzeczenia wojewody, wydane w myśl cz. 1, są ostateczne. Gdyby jednak właściciel lub wierzyciel uważali, że z tytułu wynagrodzenia za przymusowo wykupioną nieruchomość ziemską lub jej część zostało przyznane odszkodowanie poniżej norm, jakie należało zastosować wedle przepisów działu IV niniejszej ustawy oraz wydanych na ich podstawie przepisów, to służyć im będzie w ciągu 30 dni po otrzymaniu odpisu orzeczenia prawo zwrócenia się na drogę cywilno-sądową zgodnie z postanowieniem art. 25 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji urzędów i komisji ziemskich (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 706).

4) Tryb postępowania na drodze cywilno-sądowej w tym wypadku określi osobna ustawa.

Do czasu zaś wydania tej ustawy stosowany będzie tryb postępowania, przewidziany w ustawach dzielnicowych dla spraw spornych przy całkowitem zastosowaniu przepisów działu IV niniejszej ustawy.

Patrz, Rozp. Prez. Rzplitej z 1928 r. poz. 253, zmien. Rozp. 1932/622 i 1932/635 — o powództwie cywilnem o odszkodowanie z tytułu wynagrodzenia za nieruchomości przymusowo wykupione lub przejęte na rzecz Państwa — cyt. w całej osnowie, niżej.

R. W. § 50. Przy ustalaniu wysokości wynagrodzenia za wykupione grunty, okręgowy urząd ziemski winien uwzględnić nie tylko sprawozdanie o stanie majątku podczas obejmowania jego w posiadanie, ale także dodatkowe sprawozdania urzędów ziemskich o zmianach, zaszłych w wartości majątku po jego oszacowaniu, a przed objęciem w posiadanie.

Przy wydaniu orzeczenia (art. 29) okręgowy urząd ziemski nie jest związany tymczasowem obliczeniem szacunku, dokonaniem w myśl pkt. a) cz. 2 art. 31. Przy wykonywaniu postanowień cz. 1 art. 29 ma zastosowanie cz. 1 § 46.

Obj. Postępowanie odnośnie oszacowania przym. wykupionych gruntów obejmuje następujące stadja: 1) opinie komisji klasyfikacyjno-szacunkowej, 2) wniosek wojewody, ustalający wynagrodzenie, 3) orzeczenie wojewody po przeprowadzeniu rozprawy, 4) skarga cyw.-sądowa.

Orz. Art. 29 cz. 2 u. r. r. glosi, iż wynagrodzenie za wykupione nieruchomości ustali O. K. Z. na posiedzeniu jawnem, a art. 18 ustawy z 11. VIII. 23 r. (Dz. U. R. P. poz. 706) glosi między innymi, iż o jawnych posiedzeniach O. K. Ziemskich należy zawiadomić strony interesowane. Z brzmienia art. 29 cz. 3 u. r. r. wynika również, iż orzeczenie o wynagrodzeniu za wykup może być zaskarżone w drodze cywilno-sądowej nie tylko przez właściciela, ale i przez wierzy-

ciela wykupionego majątku, a potwierdza to art. 2 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7. III. 1928 r. (Dz. U. R. P., poz. 253). Skoro zatem i wierzyciel jest powołany do obrony swoich praw w myśl powyższych przepisów, to musi być i on uważany za stronę interesowaną w rozumieniu art. 18 ustawy z dnia 11. VIII. 1923 r., zwłaszcza, że będąc obecnym na rozprawie jawnej, zwołanej w myśl art. 29 p. 2 ustawy z 28. XII. 1925 r. może swoich praw bronić, a w razie ich uwzględnienia oszczędzić sobie drogi cywilno-sądowej, któraby mu tylko pozostawała, gdyby o rozprawie przed O. K. Ziemską nie był powiadomiony.

Orz. N. T. A. L. Rej. 3330/29 z 21. V. 1931 r.

Orz. Z chwilą zwrócenia się właściciela przymusowo wykupionego majątku lub też wierzyciela jego na drogę cywilno-sądową na zasadzie p. 3 art. 29 cyt. ustawy orzeczenie Okr. Kom. Ziem. wydane na zasadzie p. 2 tegoż artykułu traci charakter orzeczenia władzy a władze ziemskie stają się przedstawicielami skarbu państwa jako strony w procesie cywilnym.

Wyrok N. T. A. z 1935, L. Rej. 1547/32.

Orz. Z chwilą zwrócenia się właściciela przymusowo wykupionego majątku lub też wierzyciela jego na drogę cywilno-sądową na zasadzie p. 3 art. 29 ustawy o wyk. ref. rol. — orzeczenie okręgowej komisji ziemskiej (obecnie wojewódzkiej) wydane na zasadzie p. 2 tegoż artykułu, traci charakter orzeczenia władzy, a władze ziemskie stają się przedstawicielem Skarbu Państwa, jako strony w procesie cywilnym.

Wyrok N. T. A. 1935, L. Rej. 1547/32, Nr. 1011 A.

art. 29, 32 Ref. Rol.

Orz. Dla roszczeń opartych na przedterminowem rozwiązaniu stosunku dzierżawnego w odniesieniu do przeznaczonych na parcelację lub osadnictwo obszarów z nieruchomości ziemskich stanowiących własność Skarbu Państwa, — droga procesu cywilnego jest dopuszczalna.

O. S. P. 35 r. poz. 148.

Art. 30. 1) Postanowienia art. 27 i 28 nie mają zastosowania do majątków, wykupywanych na mocy p. c) art. 3 oraz majątków, przejętych na własność Państwa na mocy

dekretu Nr. 257 Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej z dnia 30 maja 1921 r. w przedmiocie przejścia na własność Państwa dla celów reformy rolnej majątków ziemskich otrzymanych lub nabytych w drodze przywilejów (Dz. U. Tymcz. Komisji Rządzącej Litwy Środkowej Nr. 20/30).

2) W wypadku przymusowego wykupu tych majątków wojewoda ustali w drodze orzeczenia, powziętego po przeprowadzeniu rozprawy, cenę wykupu nieruchomości według faktycznie uiszczonej ceny ostatniego odpłatnego nabycia danego majątku, lub jego części, z uwzględnieniem istniejących zmian, zaszłych w tym majątku po jego nabyciu za powyższą cenę, czyli z odliczeniem zmniejszenia wartości majątku i doliczeniem wartości pożytecznych dla majątków wkładów, skuteczniejszych przez właściciela. W braku dowodów, stwierdzających faktycznie uiszczoną cenę nabycia, ustali ją wojewoda na podstawie cen, płaconych za majątki, nabywane w zbliżonym czasie i podobnych warunkach; wynagrodzenie za te majątki w żadnym wypadku nie może przekraczać norm, obowiązujących z mocy art. 27 przy przymusowym wykupie.

3) Od orzeczeń powyższych wojewody przysługują stronom zwykle środki prawne.

R. W. § 51. W braku dowodów, stwierdzających cenę ostatniego odpłatnego nabycia, okręgowy urząd ziemski za wezwaniem rzeczoznawców celem stwierdzenia cen, za które były nabywane w trybie właściwych przepisów rosyjskich, powołanych w p. c art. 3, nieruchomości ziemskie w podobnych warunkach i w czasie, zbliżonym do czasu ostatniego odpłatnego nabycia szacowanych obszarów.

§ 52. Gdy na podstawie dowodów, stwierdzających cenę ostatniego odpłatnego nabycia, nie może być ustalona oddzielnie cena części wykupywanej, wówczas cena szacunkowa całej nieruchomości, ustalona według zasad art. 30,

podzielona będzie proporcjonalnie do szacunku wykupywanej i pozostawianej właścicielowi części, przeprowadzonego według zasad art. 27 i 28.

§ 53. Przy obliczaniu wartości uskuteczniczonych przez właściciela wkładów w myśl cz. 2 art. 30 mają analogiczne zastosowanie art. 27 i 28.

§ 54. Wynagrodzenie ustalone w rublach winno być przerachowane według skali § 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 maja 1924 r. o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych (Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr. 30, poz. 213), przyjmując w danym przypadku, że 1 złoty równa się złotemu w zlocie.

§ 54 a. Przy wykonywaniu postanowień art. 30 mają analogiczne zastosowanie postanowienia cz. 1 § 46 i ust. 2 § 50.

§ 55. Urzędy Skarbowe, władze hipoteczne oraz notariusze, archiwa państwowe i inne urzędy obowiązane są na żądanie urzędu ziemskiego udostępnić swe akta celem ustalenia ceny, przewidzianej w cz. 2 art. 30.

Obj. Postępowanie odnośnie oszacowania przym. wykupionych gruntów wymienionych w art. 3 l. c) różni się od postępowania z art. 28 i 29 tem, że 1) orzeczenie wojewody w przedmiocie wynagrodzenia następuje w sposób odmienny niż w art. 29, oraz 2) że od odnośnego orzeczenia służą stronie środki prawne przewidziane art. 25 ustawy z 1923 poz. 706 o zakresie działania Min. Ref. Rol. i organizacji urzędów i kom. ziem. (cyt. w całości niżej), co jest wykluczonem w postępowaniu wedle art. 28 i 29.

Art. 31. 1) Ustalone w myśl art. 29 lub art. 30 wynagrodzenie za nieruchomości ziemskie przymusowo wykupwane będzie wypłacone właścicielowi lub złożone do depozytu w 20% w gotówce i w 80% w obligacjach 3% pań-

stwowej renty ziemskiej w złotych w złocie według wartości nominalnej.

2) Wynagrodzenie to uiszczone będzie w dwóch ratach:

- a) 75% tymczasowo obliczonego szacunku — przed objęciem nieruchomości w posiadanie Państwa;
- b) w pozostałej części — w ciągu 30 dni od uprawomocnienia się orzeczenia, ustalającego to wynagrodzenie.

3) Odsetki w wysokości 3 od sta rocznie uiszczone będą w gotówce łącznie z drugą ratą wynagrodzenia za czas od objęcia nieruchomości w posiadanie do dnia wypłaty tej raty.

4) Wymienione w lit. a cz. 2 artykułu niniejszego 75% szacunku obliczane będzie osobno dla każdej z dwóch części wynagrodzenia, wymienionych w cz. 1 artykułu niniejszego.

R. W. § 56. Za ogólny w rozumieniu części 1 art. 31 uznaje się obszar wszystkich nieruchomości ziemskich, należących do właściciela wykupionej nieruchomości w granicach Państwa Polskiego, nie wyłączając lasów, wód i nieużytków.

§ 57. Przewidziany w ustępie końcowym cz. 1 art. 31 okres pięcioletni oblicza się od terminu uiszczenia każdej z osobna części wynagrodzenia zgodnie z terminami i podziałem, przewidzianymi w cz. 2 i 3 art. 31.

§ 58. Ustalany dla każdego roku w myśl postanowień cz. 1 art. 31 kurs listów Państwowej Renty Ziemskiej będzie ogłaszany w Monitorze Polskim w stosunku procentowym do nominalnej wartości.

§ 59. Płatną w gotowiznie część wynagrodzenia przelicza się na złote (złote obiegowe) według wartości złota, ogłaszanej przez Ministra Skarbu w Monitorze Polskim stosownie do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 27 kwietnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 36,

poz. 385) i ustawy z dnia 1 lipca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 76, poz. 534), przyjmując złoty w złocie za $\frac{9}{31}$ grama czystego złota. Za podstawę do przeliczenia przyjmuje się wartość złota z dnia, poprzedzającego dokonanie zapłaty lub złożenie do depozytu każdej części wynagrodzenia.

§ 60. Część wynagrodzenia, płatną w listach 5%-wej Państwowej Renty Ziemskiej w złocie, należy ustalić w sumie podzielnej przez 400, przyczem reszta, nie przekraczająca 200 złotych w złocie, wypłaca się nie w listach, a w gotowiznie według kursu urzędowego listów renty, jeżeli zaś reszta przekracza 200 złotych w złocie, to się ją zaokrągla do 400 złotych i odpowiednio obniża się część gotówkową wypłaty też według kursu urzędowego listów.

§ 61. Wartość bieżących i zapadłych kuponów przyjmuje się jako gotowizna.

§ 62. Część wynagrodzenia, składaną zgodnie z wymogami ostatniego ustępu cz. 1-ej art. 31 do depozytu w Państwowym Banku Rolnym, należy zaokrąglać do 100 złotych wzwyż, jeżeli reszta od dzielenia części wynagrodzenia, wypłacanej w listach według nominalnej wartości, przez 100 przekracza 50 złotych, lub też obniżyć, jeżeli reszta nie przekracza 50 złotych.

§ 63. Gdyby list, przechowywany w depozycie Państwowego Banku Rolnego, został wylosowany przed upływem okresu 5-letniego, przewidzianego w art. 31, to zależność za ten list winna być wypłacona właścicielowi w gotowiznie bezzwłocznie po wylosowaniu.

Obj. Jak z powyższego art. wynika, wynagrodzenie płatne jest: 1) w 20% w gotówce, oraz 2) w 80% w obligacjach 3% państw. renty ziemskiej w złotych w złocie według wartości nominalnej (v. art. 34, p. 2).

O przypadkach, w których wynagrodzenie składa się do depozytu sądowego, patrz objaśnienie do art. 32.

Art. 32. 1) W razie odmowy właściciela przyjęcia wynagrodzenia, w razie jego niewłasnowolności lub w braku zastępcy prawnego lub pełnomocnika, sporu o prawa własności, w razie toczącego się postępowania spadkowego, oraz w razie obciążeń hipotecznych, względnie rzeczowych, lub zajęcia sądowego dla wierzytelności, którym służy prawo zaspokojenia z wartości wykupionego majątku — wojewoda złoży do depozytu sądu dla wypłacenia komu należy wedle odrębnie wydanych przepisów prawnych (art. 26) część wynagrodzenia w wysokości, zabezpieczającej sumy sporne. W braku takich przepisów prawnych, złożone wynagrodzenie po uprawomocnieniu się orzeczenia, które je ustala, sąd rozdzieli według obowiązujących w miejscu położenia wykupionego majątku ustaw o rozdziale licytacyjnej ceny kupna.

W razie zastosowania przymusowego wykupu do majątków związanych ograniczeniami prawa własności (Dział IX) wynagrodzenie za te majątki wojewoda złoży do depozytu w myśl postanowień art. 78.

2) Z chwilą złożenia wynagrodzenia do depozytu wszelkie ciężary i wierzytelności, nie przejęte przez Skarb Państwa, obciążają depozyt, a wpisy hipoteczne dla zabezpieczenia tych ciężarów i wierzytelności, istniejące na nieruchomości wykupionej lub jej części, ulegają skreśleniu na jednostronny wniosek urzędów ziemskich.

O wyznaczeniu instytucji finansow., właściwych do przyjmowania depozytów sądowych, składanych przez urzędy ziem. — patrz, Rozp. Min. Skarbu i Spraw. z 1929/513, zob. też Rozp. Min. Skarbu i Sprawiedl. z 1928 poz. 19/30 w sprawie statutu wzorowego administrowania i wypłaty przez upow. inst. finans. wynagrodzeń za przymusowo wykupione nieruchomości, złożonych do dep. sądowego.

Wynagrodzenie należne składa się do depozytu sądow. w następn. przypadkach: 1) gdy właściciel odmawia przyjęcia, 2) gdy jest niewłasnowolny, 3) w razie braku zastępcy prawnego lub pełnomocnika właściciela, 4) gdy

istnieje spór o prawo własności, 5) gdy toczy się postępowanie spadkowe, 6) w razie istnienia obciążenia hipotecznego względnie rzeczowego, 7) w razie dokonania zajęcia sądowego.

Patrz Rozporządzenie Prez. z 1927 r. Dz. U. Nr. 3 poz. 22 z 1928 r. o uregulowaniu ciężarów i wierzytelności, ciężających na przymusowo wykupionych nieruchomościach ziemskich (cyt. w całości niżej).

Art. 33. O ile przy podziale złożonego do depozytu według art. 32 wynagrodzenia sąd ustali należność na rzecz pokrycia wierzytelności instytucji długoterminowego kredytu, a wierzytelność ta nie zostanie przyjęta przez Skarb Państwa w trybie art. 26 ustawy niniejszej, to należność ta będzie uiszczona w obligacjach państwowej renty ziemskiej według wartości nominalnej z kuponami bieżącymi od dnia złożenia wynagrodzenia lub pierwszej jego raty do depozytu sądowego, o ile płatna w gotówce część wynagrodzenia będzie niewystarczająca. Na żądanie instytucji kredytu długoterminowego Minister Skarbu zamieni według wartości nominalnej obligacje państwowej renty ziemskiej na listy zastawne tej instytucji z odpowiednimi kuponami.

R. W. § 64. Jeżeli zaspokojenie pretensji instytucji kredytu długoterminowego ma być dokonane w trybie art. 33, to należny kapitał winien być uiszczony w listach zastawnych danej instytucji, zaległe procenty — w kuponach ubiegłych od listów lub w gotowiznie, a inne zaległości — w gotowiznie. Wszelkie wierzytelności instytucji kredytu długoterminowego winny być spłacane przez Państwo w sposób, przewidziany w ustawach lub statutach odnoszących do instytucji.

Art. 34. 1) Obligacje 3% państwowej renty ziemskiej w złocie (cz. 1 art. 31) z sześćdziesięcioletnim okresem umorzenia zabezpieczone całym majątkiem i dochodami

Skarbu Państwa, a w tej liczbie należnościami Skarbu Państwa od nabywców gruntów, wykupionych na mocy ustawy niniejszej, emitować będzie Minister Skarbu dla zużycia ich przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych na cele, przewidziane w ustawie niniejszej, w sumie, nie przekraczającej ogółem 300 milionów złotych w złocie.

2) Obligacje państwowej renty ziemskiej opiewać będą na złote w złocie, stosownie do przepisów art. 16 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 listopada 1927 r. w sprawie zmiany ustroju pieniężnego (Dz. U. R. P. Nr. 97, poz. 855).

3) Sumę, na którą mają być co roku wypuszczone obligacje państwowej renty ziemskiej, jak również bliższe przepisy o formie i treści tych obligacyj, o kwotach, na które opiewać mają poszczególne obligacje, o liczbie kuponów, dołączonych do każdej obligacji, o terminie płatności kuponów, o planie umorzenia obligacyj, o trybie ich umorzenia i innych warunkach emisji, ustali rozporządzenie Ministra Skarbu, wydane w porozumieniu z Ministrem Reform Rolnych.

Art. 35. 1) Państwowa renta ziemska będzie ulegała umorzeniu w miarę spłacania należności za parcele, utworzone z przymusowo wykupionych obszarów przez nabywców tych parcel.

2) Umorzenie dokonywać się będzie przez wycofanie obligacyj z obiegu w drodze losowania lub wykupu na giełdzie, bądź z wolnej ręki. Wyplata za losowane obligacje dokonywać się będzie według nominalnej wartości.

3) Z dniem wylosowania obligacji państwowej renty ziemskiej ustanie jej oprocentowanie.

4) Obligacje państwowej renty ziemskiej mogą być przedstawione do spłaty w ciągu lat 30 od dnia ich wylosowania, kupony zaś w ciągu lat 5 od dnia ich płatności.

Obligacje państwowej renty ziemskiej i kupony, nie przedstawione do spłaty w powyższych terminach, ulegają przedawnieniu.

Art. 36. Obligacje 3% państwowej renty ziemskiej mają wszelkie prawa papierów, posiadających bezpieczeństwo pupilarne i będą przyjmowane na rękojmię i kaucje według kursu, ustalonego przez Ministra Skarbu dla poszczególnych seryj tych obligacyj. Obligacje te będą przyjmowane przez Skarb Państwa według wartości nominalnej od wszystkich ich posiadaczy na spłatę wszystkich zaległych bezpośrednich podatków państwowych oraz podatku od spadków i darowizn, których termin płatności upłynął przed dniem 1 stycznia 1933 r. Ponadto osoby, które wykażą, że one lub ich spadkodawcy otrzymali obligacje 3% państwowej renty ziemskiej tytułem wynagrodzenia za nieruchomości, przymusowo od nich wykupione, lub też, jako spłatę ich wierzytelności w wyniku przeprowadzonego przez sąd rozdziału wynagrodzenia, będą mogły spłacać temi obligacjami wszelkie należności z tytułu bezpośrednich podatków państwowych, płatne po dniu 31 grudnia 1932 r. do wysokości połowy tych należności przy jednoczesnej wpłacie co najmniej drugiej połowy w gotówce. Podatek zaś od spadków i darowizn osoby, wymienione w zdaniu poprzednim, będą mogły spłacać obligacjami w całości.

R. W. § 65. Należności państwowe, wyliczone w art. 36 (podatek od spadków i darowizn oraz podatek majątkowy), mogą być płacone według kursu urzędowego i temi listami, które znajdują się w depozycie Państwowego Banku Rolnego. W tym przypadku na wniosek zainteresowanej osoby Państwowy Bank Rolny przekaże właściwej instytucji odpowiednią ilość listów renty.

Obj. Uprzywilejowanie obligacyj państw. renty ziemskiej polega: a) na udzieleniu jej charakteru papieru posiadającego bezpieczeństwo pupilarne, b) na możności składania jej jako rękojmię i kaucję, c) na przyznaniu praw do spłaty wszelkich należności z tytułu bezpośrednich podatków państw. do wysokości połowy tych należności jednak z ograniczeniem co do osób wymienionych w art. 36.

Art. 37. 1) Obywatele państw obcych, właściciele nieruchomości ziemskich, przejętych przez Państwo na zasadach niniejszej ustawy, o ile sprawa ich wynagrodzenia nie będzie załatwiona w drodze układu międzypaństwowego, otrzymują wynagrodzenie za przejęte grunty podług zasad działu IV ustawy niniejszej, jeżeli państwo, którego są obywatelami, nie stosuje wyłączenia bez odszkodowania. Jednak odszkodowanie, przypadające mogące obywatelowi obcemu w Polsce, nie może być korzystniejsze niż to, któreby otrzymał w analogicznym wypadku obywatel polski w odnośnem państwie.

2) W braku jednego z warunków powyższych Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych może wstrzymać wypłacenie wynagrodzenia za wykupiony majątek w całości lub w części do czasu usunięcia ograniczeń obywateli polskich w odnośnem państwie, względnie do czasu wypłacenia obywatelom polskim w tem państwie wynagrodzenia za wyłączonej ziemię.

R. W. § 66. Przed wypłaceniem właścicielowi pierwszej raty wynagrodzenia za przymusowo wykupiony obszar wienien okręgowy urząd ziemski w razie zachodzących wątpliwości zażądać przedstawienia dowodów obywatelstwa właściciela.

§ 67. W razie braku należytych dowodów obywatelstwa polskiego okręgowy urząd ziemski złoży odnośną część wy-

nagrodzenia do depozytu sądu i zawiadomi równocześnie o tem właściciela oraz Ministerstwo Reform Rolnych.

§ 68. Wysokość wynagrodzenia w razie stwierdzenia, iż właściciel wykupionego obszaru nie jest obywatelem polskim, będzie ustaloną w trybie, przewidzianym w ustawie o wykonaniu reformy rolnej z dnia 28 grudnia 1925 r., jednak przy uwzględnieniu zastrzeżeń, wymienionych w cz. 1 art. 37.

§ 69. W przypadku wstrzymania przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych wypłaty wynagrodzenia w myśl cz. 2 art. 37 Minister Rolnictwa i Reform Rolnych zarządzi zabezpieczenie ustalonego wynagrodzenia przez złożenie tego wynagrodzenia w złotych w złocie do depozytu w Państwowym Banku Rolnym z zastrzeżeniem postanowień cz. 2 art. 37.

Obj. Odnośnie do cudzoziemców ustawa wprowadza zasadę wzajemności formalnej i materjalnej, skoro z. 2 p. 1 art. 37 przewiduje, że odszkodowanie mające przypaść cudzoziemcowi, nie może być w każdym razie korzystniejsze, niż to, któreby otrzymał w analog. przypadku obywatel polski w odnośnem państwie.

Art. 38—43; uchylone zostały art. 24 Rozp. Prez. o likwidacji umów dzierżawnych, dot. gruntów parcelowanych z 1927 p. 909; w miejsce uchylonych artykułów obow. powoł. Rozporządzenie.

Orz. *Przyznanie dzierżawcy 6 mies. okresu likwidacyjnego przewidzianego p. 1 art. 38, nie dotyczy wypadków, w których rozwiązanie stosunku dzierżawnego następuje na zasadzie postanowień umowy dzierżawnej.*

Orz. N. T. A. 1927, ogł. w R. Pr. EK. Socj. VII p. 180.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 19 listopada 1927 r.

**o likwidacji umów dzierżawnych, dotyczących gruntów
parcelowanych.**

(Dz. U. Nr. 106, poz. 909, zmienione Rozporządzeniem
Prez. Rzpl. z 1932 r. p. 622 i 1933 r. p. 635.)

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 roku o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Art. 1. 1) Umowy dzierżawne w odniesieniu do przeznaczonych na parcelację lub osadnictwo obszarów z nieruchomości ziemskich, stanowiących własność Państwa, ulegają rozwiązaniu niezależnie od warunków umowy dzierżawnej, dotyczących trwania czasu dzierżawy, w dniu 1 kwietnia, jeżeli właściciel przynajmniej na rok przed tym terminem dokona wypowiedzenia dzierżawy.

2) Postanowienia cz. 1 nie pozbawiają właściciela prawa wypowiedzenia umowy dzierżawnej na warunkach tejże umowy, a wówczas postanowienia niniejszego rozporządzenia nie będą miały zastosowania.

Art. 2. 1) Oznaczone w art. 1 wypowiedzenie winno być dokonane w trybie administracyjnym.

2) Do dokonania wypowiedzenia właściwą jest władza administracyjna drugiej instancji, pod której zarządem znajduje się nieruchomość.

Art. 3. 1) Obszary, co do których umowa ulega rozwiązaniu na mocy art. 1, dzierżawca jest obowiązany oddać właścicielowi pod względem uprawy, zasiewów, zbiorów zapasów i inwentarza w takim stanie, w jakim przy normalnem prowadzeniu gospodarstwa w danych warun-

kach winnyby być w tym dniu te obszary, gdyby umowa dzierżawna nie uległa rozwiązaniu.

2) Rozwiązanie umowy zwalnia strony od warunków umowy, które miały być spełnione w latach następnych. Warunki umowy dzierżawnej, które miały być spełnione przez właściciela lub przez dzierżawcę w czasie, który upłynął przed rozwiązaniem umowy, obowiązują strony; spory co do rozrachunków z tytułu niespełnienia tych warunków podlegają właściwości sądów.

Art. 4. Jeżeli wedle warunków umowy dzierżawnej zbiory, zapasy i inwentarze w całości lub częściowo miały po upływie terminu dzierżawy stanowić własność dzierżawcy, warunek ten winien być zachowany i przy rozwiązaniu umowy na mocy art. 1, a wówczas dzierżawcy nie służy prawo do zwrotu kosztów upraw i zasiewów.

Art. 5. 1) Jeżeli w umowie dzierżawnej było zastrzeżone odszkodowanie dla dzierżawcy za przedterminowe rozwiązanie z nim umowy dzierżawnej, to ten warunek umowy obowiązuje obie strony i przy rozwiązaniu umowy na mocy art. 1.

2) Gdy umowa dzierżawna nie zawiera oznaczonego w cz. 1 zastrzeżenia, to dzierżawcy służy prawo do zwrotu kosztów upraw i zasiewów, dokonanych w ostatnim roku trwania dzierżawy, jeżeli wedle warunków umowy nie był obowiązany do dokonania tych upraw i zasiewów w ostatnim roku przed upływem umownego terminu dzierżawy, a nadto służy mu prawo do odszkodowania z powodu niezamortyzowanych, a pożytecznych dla gospodarstwa wkładów, oraz z powodu utraconych korzyści.

Art. 6. Wysokość zwracanych kosztów upraw i zasiewów oraz wysokość odszkodowania ustalona będzie przy analogicznem zastosowaniu trybu, przewidzianego w cz. 4 art. 27 oraz w art. 28 i 29 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 roku o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r.

Nr. 1, poz. 1). Zlikwidowanie umów dzierżawnych w odniesieniu do specjalnych warunków, nieprzewidzianych w niniejszem rozporządzeniu, dokonane będzie po zasięgnięciu opinii rzeczoznawców.

Art. 7. Suma utraconych korzyści obliczać się będzie, jako odsetki od rocznej tenuty dzierżawnej, których wysokość zależna jest od ilości niewykorzystanych lat dzierżawnych. Odsetki obliczane będą wedle następującej stopy procentowej:

lata	1	2	3	4	5	6	7	8	ponad 8
%	36	68	96	120	140	156	168	176	180.

Art. 8. Zwrot kosztów upraw i zasiewów oraz odszkodowanie z powodu niezamortyzowanych, a pożytecznych dla gospodarstwa wkładów uiszczone będą w ciągu trzydziestu dni po uprawomocnieniu się orzeczenia, ustalającego te koszty lub to odszkodowanie wraz z odsetkami od tych sum po pięć od sta w stosunku rocznym za czas od objęcia odnośnych obszarów w faktyczne posiadanie właściciela do dnia uiszczenia tych sum.

Art. 9. Odszkodowanie z tytułu utraconych korzyści uiszczone będzie w dwóch ratach:

a) 75% odszkodowania, ustalonego we wniosku okręgowego urzędu ziemskiego, przed dniem rozwiązania umowy dzierżawnej lub też przed wydaniem orzeczenia o eksmisji (art. 14);

b) pozostała część odszkodowania w ciągu 30 dni po uprawomocnieniu się orzeczenia ustalającego to odszkodowanie, równocześnie z tą ratą wypłacone zostaną odsetki w stosunku pięć od sta rocznie za czas od objęcia odnośnych obszarów w faktyczne posiadanie właściciela do dnia uiszczenia tej raty.

Art. 10. Do sposobu uiszczenia kosztów upraw i zasiewów oraz odszkodowania mają analogiczne zastosowanie

postanowienia art. 32 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

Art. 11. Wszelkie obowiązki, ciężary, opłaty i należności, które wedle umowy dzierżawnej obciążały dzierżawcę, ciężą na nim za czas do dnia przekazania nieruchomości właścicielowi (cz. 2 art. 12) lub też do eksmisji dzierżawcy (art. 14).

Art. 12. 1) Po wypowiedzeniu dzierżawy służy właścicielowi oraz urzędowi ziemskiemu prawo przeprowadzania na gruncie wszelkich prac, związanych z przygotowaniem i wykonaniem projektu parcelacji, oraz z ustaleniem wysokości odszkodowania dla dzierżawcy (art. 5, 6 i 7).

2) Całkowite przekazanie właścicielowi obszarów, co do których umowa uległa rozwiązaniu, i ustąpienie z tych obszarów dzierżawcy oraz osób prawa jego reprezentujących winno nastąpić w dniu rozwiązania umowy dzierżawnej, jeżeli przed tym terminem dzierżawcy została uiszczona część odszkodowania wedle p. a art. 9. Postanowienie to nie dotyczy budynków mieszkalnych oraz inwentarskich w części, niezbędnej dla przetrzymania mienia dzierżawcy; budynki te dzierżawca oraz osoby prawa jego reprezentujące, winny opuścić przed upływem trzech miesięcy po dniu rozwiązania umowy bez wezwania i stawiania w zwłocę.

3) W przypadkach, unormowanych w niniejszym artykule, nie mają zastosowania przepisy o ochronie lokatorów.

Art. 13. Postanowienia art. 3 do 12 włącznie mają zastosowanie, jeżeli strony po wypowiedzeniu umowy dzierżawnej nie umówią się inaczej.

Art. 14. 1) Do osób, które nie zastosują się do terminów, wskazanych w cz. 2 art. 12, lub też ustalonych w umowie, przewidzianej w art. 13, może być zastosowana eksmisja.

2) Orzeczenia o eksmisji, przewidzianej w cz. 1, wy-

dawane będą przez wojewodów w formie orzeczeń ostatecznych; orzeczenia wojewodów ulegają wykonaniu w drodze sądowej w trybie przymusowego wykonania aktów (stanowią tytuł egzekucyjny dla sądów).

Art. 15. 1) Umowy dzierżawne w odniesieniu do obszarów przeznaczonych na parcelację lub też na parcelację dzierżawną, przewidzianą w art. 91 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 roku o wykonaniu reformy rolnej, jeżeli obszary te stanowią własność Państwowego Banku Rolnego, fundacyj lub instytucyj naukowych, ulegają rozwiązaniu na zasadach, przewidzianych w art. 1 i 3 do 14 włącznie; przewidziane w art. 1 wypowiedzenie winno być dokonane z zastosowaniem miejscowych przepisów prawa.

2) Tryb postępowania, przewidziany w art. 6 i 14, będzie stosowany, jeżeli właściciel zwróci się o to do wojewody i pokryje koszty tego postępowania.

Art. 16. Umowy dzierżawne w odniesieniu do obszarów, objętych wykazem imiennym, przewidzianym w art. 19 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 roku o wykonaniu reformy rolnej, ulegają rozwiązaniu bez wypowiedzenia z dniem 1 października tego roku, dla którego został ogłoszony wykaz imienny, obejmujący te obszary. Jeżeli jednak wykaz imienny nie zawiera dokładnego wskazania granic obszaru, który obejmuje, to umowa dzierżawna ulega rozwiązaniu po upływie czterech tygodni od dnia doręczenia dzierżawcy odpisu orzeczenia, wydanego na mocy cz. 1 art. 21 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 roku o wykonaniu reformy rolnej, jednak nie wcześniej niż w oznaczonym wyżej dniu 1 października. Właścicielowi oraz dzierżawcy służy prawo zgłoszenia wniosku co do ustalenia obszaru, objętego wykazem imiennym; w tym przypadku mieć będzie analogiczne zastosowanie art. 64 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 roku o wykonaniu reformy rolnej.

Art. 17. Umowy dzierżawne w odniesieniu do obsza-

rów, co do których został nałożony obowiązek rozparcelowania na mocy art. 15 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 roku o wykonaniu reformy rolnej, ulegają rozwiązaniu za wypowiedzeniem w terminie o dwa tygodnie krótszym od pozostawionego właścicielowi z mocy cz. 3 tegoż art. 15 ustawy.

Art. 18. 1) Do umów, oznaczonych w art. 16 i 17 mają zastosowanie postanowienia art. 3 do 14 włącznie oraz cz. 2 art. 15.

2) Prawo do odszkodowania z powodu niezamortyzowanych, a pożytecznych dla gospodarstwa wkładów służy dzierżawcy tylko do tej wysokości, jaka została przyznana właścicielowi za te same wkłady w przypadku przymusowego wykupu obszarów, co do których umowa dzierżawna uległa rozwiązaniu na mocy art. 16 lub 17.

Art. 19. 1) Jeżeli umowa dzierżawna ulega rozwiązaniu na mocy art. 1, 15, 16 lub 17 w odniesieniu do części dzierżawionego obszaru, to dzierżawcy służy prawo zrzeczenia się dzierżawy w całości w jednym z następujących przypadków:

- a) gdy obszar, co do którego umowa dzierżawna ulega rozwiązaniu, stanowi więcej niż jedną czwartą całego dzierżawionego obszaru;
- b) gdy budynki gospodarcze znajdują się głównie na obszarze, co do którego umowa ulega rozwiązaniu;
- c) gdy dzierżawą objęte były zakłady przemysłu rolnego, których wytwórczość oparta była na produkcji obszarów, co do których umowa ulega rozwiązaniu.

2) Oznaczone w cz. 1 prawo służy dzierżawcy tylko wówczas, gdy dokona on wypowiedzenia umowy przynajmniej na cztery miesiące przed dniem rozwiązania umowy dzierżawnej na mocy art. 1 i 15, a dwa miesiące — na mocy art. 16 i 17.

3) W odniesieniu do obszarów, co do których rozwiązanie umowy dzierżawnej następuje na mocy cz. 1, mają analogiczne zastosowanie postanowienia art. 3 do 14 włącznie oraz cz. 2 art. 15, art. 16 i 17.

Art. 20. 1) Postanowienia niniejszego rozporządzenia mają analogiczne zastosowanie do administracji poręczającej i do zastawu antychretycznego, o ile takie stosunki prawne są dozwolone w myśl obowiązujących w danej miejscowości przepisów.

2) Zabezpieczenie reszty długu przy zastawie antychretycznym przechodzi z dniem oddania odnośnych obszarów na należności za parcele utworzone z tych obszarów, lub też na wynagrodzenie za te obszary przy ich przymusowym wykupie.

Art. 21. 1) Do umów, które zostały wypowiedziane na mocy art. 38, 39, 40, 41 i 42 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 roku o wykonaniu reformy rolnej, jeżeli termin, w którym umowy te miały ulec rozwiązaniu, upłynął przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, mają zastosowanie w dalszym toku postępowania postanowienia tychże artykułów.

2) Wypowiedzenia, dokonane przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, zachowują moc prawną, a rozwiązanie wypowiedzianych umów nastąpi w terminie, oznaczonym w wypowiedzeniu. Do umów tych nie ma zastosowania cz. 1 art. 1.

Art. 22. Dzierżawcom, podlegającym ochronie na mocy ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 75, poz. 741), służy prawo pierwszeństwa przed osobami, wymienionymi w art. 45 i 53 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej, do nabycia działki ziemi przy parcelacji danego majątku przy zachowaniu postanowień art. 50 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

Art. 23. Wykonanie niniejszego rozporządzenia poru-

cza się Ministrowi Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami: Rolnictwa, Skarbu oraz Sprawiedliwości.

Art. 24. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem górnośląskiej części województwa śląskiego i wchodzi w życie po upływie dni 14 po dniu ogłoszenia. Równocześnie tracą moc obowiązującą art. 38, 39, 40, 41, 42 i 43 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1).

DZIAŁ V.

LIKWIDACJA STOSUNKÓW DZIERŻAWNYCH I SŁUŻBOWYCH.

Art. 44. 1) Wynikające z jednorocznych umów normalne zobowiązania wobec pracowników folwarcznych, pracujących w przymusowo wykupionej nieruchomości ziemskiej, przechodzą na urzędy ziemskie. Umowy te mogą być przez urzędy ziemskie w terminie, przewidzianym dla rozwiązania umów z pracownikami folwarcznymi, rozwiązane z zachowaniem przepisów art. 25.

2) W wypadku rozwiązania umowy z takim pracownikiem, który pracował u dotychczasowego właściciela parcelowanego majątku lub w tym majątku nie mniej niż 10 lat, a nie więcej, niż lat 25, winna być temu pracownikowi, niezależnie od wypełnienia normalnych warunków umowy najmu, przyznana ponadto jednorazowa odprawa w wysokości 500 złotych.

3) O ile w parcelowanej nieruchomości ziemskiej znajdują się zasłużeni pracownicy folwarczni t. j. tacy pracownicy folwarczni, którzy pracowali u dotychczasowego właściciela parcelowanego majątku, lub w tym majątku nie

mniej niż lat 25, to pracownikom tym przy zachowaniu przepisu art. 25, przyznana będzie jednorazowa odprawa według zasad następujących: a) w miejscowościach, w których prawo lub zwyczaj określa wysokość świadczeń na rzecz zasłużonych pracowników folwarcznych (gracjalistów) — w rozmiarze dziesięciokrotnego rocznego takiego świadczenia; b) w pozostałych miejscowościach — w rozmiarze pełnej rocznej ordynarji, przysługującej pracownikowi folwarczному, pomnożonej przez $2\frac{1}{2}$.

4) W jednostkach gospodarczych parcelowanych nie w całości, lecz częściowo, przyjmuje się taką ilość rodzin pracującej służby folwarcznej za tracącą pracę, jaka stanowi różnicę między ilością rodzin, pracujących dotychczas, a ilością rodzin, która będzie zatrudniona na terenie, pozostałym właścicielowi. Liczba zaś zasłużonych pracowników folwarcznych (gracjalistów) dzieli się proporcjonalnie do obszarów pozostawionego właścicielowi i rozparcelowanego z zaokrągleniem ułameków na ciężar pozostawionego właścicielowi obszaru, z tem zastrzeżeniem, że o ile dana jednostka gospodarcza posiada nie więcej niż dwóch zasłużonych pracowników folwarcznych (gracjalistów), to pozostają oni przy tej części jednostki gospodarczej, która nie ulega rozparcelowaniu.

5) Oznaczone w cz. 2 i 3 artykułu niniejszego odprawy będą wypłacane tylko w tym wypadku, gdy danym pracownikom, względnie gracjalistom, zostanie zaproponowane nabycie działek z mocy art. 45, a pracownicy ci, względnie gracjaliści, działek tych nie nabędą. Powyższe odprawy winny być wypłacone przez właściciela parcelowanych gruntów.

6) Przepisy, zawarte w cz. 2, 3, 4 i 5 dotyczą w całej rozciągłości i parcelacji, prowadzonej przez Państwowy Bank Rolny, właścicieli prywatnych, oraz instytucje upoważnione.

Ze zestawienia art. 44 i 45 ustawy wynika, że art. 44 nie odnosi się: a) do oficjalistów, chyba, że ci mają tylko jednoroczną umowę, b) do służby osobistej i robotników zatrudnionych w przemyśle. Ustawa wprowadza 3 grupy pracowników folwarcznych: o 1-ej mowa jest w art. 44 p. 1, o 2-ej — w art. 44 p. 2, o 3-ej grupie t. zw. gracjalistów w art. 44 p. 3.

Orz. Przewidziane w umowach zbiorowych w art. 44 cyt. ustawy przywileje dla zasłużonych pracowników folwarcznych t. j. takich, którzy pracowali u dotyczącego właściciela w danym majątku nie mniej niż 25 lat, nie mogą przysługiwać pracownikom, którzy dopuścili się stwierdzonej przez sąd kradzieży lub sprzeniewierzenia, choćby jedno-razowego, albo też defraudacji leśnej.

O. S. P. 13, p. 11.

Orz. Nabycie przez pracownika folwarcznego 1 morga gruntu z parcelowanej majątności przez rząd zajętych nie pozbawia go jeszcze prawa do odprawy przewidzianej w art. 44 ustawy o wyk. ref. rol.

O. S. P. 10, p. 550.

Art. 45. 1) Przy każdej parcelacji nieruchomości ziemskiej lub jej części winny być z reguły tworzone gospodarstwa, odpowiadające wymaganiom cz. 1, 2, 3 i 5 art. 50 dla bezrolnych rodzin stałej służby folwarcznej, tracącej pracę wskutek parcelacji danych obszarów.

2) Postanowienia artykułu niniejszego oraz art. 44 nie dotyczą służby osobistej, oraz robotników, zatrudnionych w przemyśle.

Służba folwarczna, nabywająca takie działki, zachowuje dotychczasowe prawo korzystania z mieszkania i zabudowań folwarcznych na przeciąg jednego roku, nie dłużej jednak niż do czasu pobudowania własnych budynków.

Do art. 44 i 45.

R. W. § 79. 1. Za pracowników folwarcznych (służbę folwarczną) w rozumieniu cz. 2—6 art. 44 i art. 45 uznaje

się bezrolnych robotników rolnych oraz rzemieślników folwarcznych, związanych z pracodawcą rocznymi umowami, co rok odnawianymi i obowiązanych do stałej pracy w danej nieruchomości, a przede wszystkim tych, którzy prowadzą własne gospodarstwo domowe i zamieszkują wraz z rodzinami w mieszkaniu służbowym. Za rodzinę w znaczeniu tychże artykułów uważa się małżonka(kę) oraz krewnych i powinowatych pierwszego i drugiego stopnia pracownika folwarcznego, o ile zamieszkują z nim i stanowią jedno ognisko domowe.

2. Postanowienia cz. 5 art. 44 i art. 45 mają zastosowanie do tych tylko osób, odpowiadających wymogom cz. 3 art. 44, które były zatrudnione w parcelowanym majątku, na warunkach wskazanych w cz. 1 niniejszego paragrafu, lub też na warunkach ulgowych i pracę tę wskutek parcelacji utraciły. Przepis ten nie wyłącza prawa innych zasłużonych pracowników folwarcznych (gracjalistów), a w tem i oficjalistów-gracjalistów, do otrzymania odpraw w myśl cz. 3 art. 44.

§ 80. 1. O ilości służby, która w myśl art. 45 i 52 winna być uwzględniona przy parcelacji, decydują właściwe urzędy ziemskie, biorąc również pod uwagę kulturę i przeciętny obszar ziemi uprawnej, przypadający w danej okolicy na jednego pracownika folwarcznego, posiadającego uprawnienia z art. 45.

2. Maksymalna ilość służby, tracąca pracę na skutek częściowej parcelacji jednostki gospodarczej, określa się według formuły: $x : (y - x) = z : u$, w której „x” oznacza liczbę poszukiwaną, „y” oznacza ogólną ilość służby posiadającej w danej jednostce gospodarczej kwalifikacje, wskazane w art. 45 i 52, „z” oznacza obszar parcelowanych użytków rolnych, „u” — obszar pozostających u właściciela użytków rolnych danej jednostki gospodarczej.

3. Wyznaczenie z ogólnej liczby służby folwarcz-

nej danej jednostki gospodarczej robotników, którzy w związku z parcelacją części obszaru mają ulec zwolnieniu ze służby — należy do właściciela.

§ 81. 1. Za zrzekających się nabycia działki w rozumieniu cz. 5 art. 44 uznaje się tych pracowników, którzy we wskazanym im przez właściciela co najmniej 4-tygodniowym terminie po ogłoszeniu warunków parcelacji nie zgłoszą na piśmie chęci nabycia ziemi na ogłoszonych warunkach.

2. Gdyby jednak ogłoszona cena ziemi została w następstwie obniżona przez właściciela, to pracownikom rolnym, o ile dotychczas zgłoszenia nie wykonali służy prawo dokonania tego zgłoszenia.

§ 82. Pod pojęcie służby folwarcznej w rozumieniu art. 44 i 45 nie podpada służba osobista, której praca nie jest bezpośrednio związana z ziemią, jako warsztatem pracy (kamerdynerzy, lokaje, pokojowe, kucharze, kucharki, strzelcy i t. p.) oraz robotnicy, zajęci w przemyśle, choćby w przemyśle rolniczym jeżeli ich głównym zajęciem jest praca, wskazana w niniejszym paragrafie.

§ 83. Jeżeli miejscowe warunki nie pozwalają na nadzielenie ziemi służby folwarcznej i jednocześnie na uzupełnienie w związku z postępowaniem scaleniowym (art. 15) gospodarstw karłowatych, to pierwszeństwo winno być przyznane właścicielom karłowatych gospodarstw, natomiast pracownicy folwarczni są uprawnieni do otrzymania ziemi z parcelacji rządowej lub Państwowego Banku Rolnego w innym miejscu.

§ 84. Oznaczony w cz. 2 art. 45 termin roczny liczy się od dnia wprowadzenia nabywcy w posiadanie działki.

Obj. Prawo do działki, o której mowa w art. 45 ustawy służy każdemu pracownikowi folwarcznemu (poza wymienionymi w cz. 2) bez względu na ilość przepracowanych lat służby jeżeli: a) stracił pracę, b) jest bezrolnym, c) był

stałym pracownikiem t. j. na podstawie jednorocznej umowy, d) ma rodzinę.

Orz. O ile skarżąca była, pominiwszy inne jej zajęcia, również robotnicą rolną i podwórzową do czasu, do którego bezpośrednio gospodarstwo rolne w parcelowanym majątku było prowadzone, to należy uznać, iż podpada ona pod przepis art. 45, jakkolwiek następnie wobec zwijania gospodarstwa rolnego (zniszczenie wojenne) sposób jej zatrudnienia się zmienił i użyta ona została przez pracodawcę do zlikwidowania gospodarstwa oraz jego wydzierżawienia aż do czasu rozpoczęcia parcelacji.

Orz. N. T. A. L. Rej. 3959/28 z 9. I. 1930 r.

Orz. Ustawa o wykonaniu reformy rolnej nie określa ściśle, co należy rozumieć pod pojęciem rodziny stałej służby folwarcznej (art. 45) i niema żadnej podstawy do przyjęcia, iż chciała pojęcie to ograniczyć wyłącznie do żony i dzieci. Przeciwnie w rozporządzeniu wykonawczem z dn. 7. XII. 1926 r. (Dz. U. R. P. z 1927 r. poz. 66) w § 79 wyraźnie już powiedziano, że za rodzinę w znaczeniu art. 45 uważa się także krewnych i powinowatych pierwszego i drugiego stopnia pracownika folwarcznego, o ile zamieszkują z nim i stanowią jedno ognisko domowe.

Orz. N. T. A. L. Rej. 1761/28 z 5. XII. 1929 r.

Orz. Przepis art. 45 ustawy o wykon. ref. roln., nakazując przy każdej parcelacji nieruchomości ziemskiej obowiązkowe tworzenie działek dla bezrolnych rodzin stałej służby folwarcznej, tracącej pracę wskutek parcelacji, celem stworzenia dla nich nowego pola działalności i źródła utrzymania się i zastrzegając dla tych pracowników, którzy nabywają jedną lub więcej takich działek, prawo zatrzymania dotychczasowego mieszkania służbowego w ciągu roku, nie dłużej jednak niż do czasu wystawienia własnych budynków, ma na względzie przypadki, gdy pomienieni pracownicy z pośród stałej służby folwarcznej nie tylko mają w zamiarze nabycie parceli, lecz zamiar ten istotnie urzeczywistniają, a stąd rugowanie ich z zajmowanych mieszkań stanowiłoby przeszkodę do urządzenia się na nabytych działkach; gdy więc skarżący nie udowodnił wcale, by należał do liczby nabywców wydzielonych parcel, obrona przeciw powództwu eksmisyjnemu do-

brodziejstwem końcowego ustępu art. 45 służyć mu nie może, tembardziej wobec stwierdzonej możliwości objęcia przezeń takich samych obowiązków służbowych w innym folwarku powoda, czyli nieutracenia pracy wskutek parcelacji, lecz zmiany jedynie miejsca pracy.

Orz. S. N. I. C. 741/27 z 3. II. 1928 r.

DZIAŁ VI.

PARCELACJA.

Art. 46. 1) Dokonywaną w myśl zasad ustawy niniejszej parcelację kierować będzie Minister Reform Rolnych, wykonywać zaś ją będą zgodnie z postanowieniami ustawy niniejszej:

- a) Minister Reform Rolnych przez podległe mu organy: wojewodów i Państwowy Bank Rolny,
- b) instytucje, do parcelacji upoważnione, względnie właściciele, którzy zgłosili do parceli swoje nieruchomości ziemskie i uzyskali na to zezwolenie urzędów ziemskich.

2) Wszelka parcelacja, niezależnie od tego, przez kogo będzie wykonana, winna odbywać się zgodnie z przepisami niniejszej ustawy.

R. W. § 85. Szczegółowe przepisy, dotyczące przeprowadzania parcelacji i nadzoru nad nią, ustali odrębna instrukcja.

Obj. Przez „parcelację“ w rozumieniu ustawy niniejszej uważać należy, każdy, a więc także jednorazowy podział gruntu (patrz, Jaworski „Reforma Rolna“, Kraków 1926), przyczem każdy podział gruntu może nastąpić tylko za zezwoleniem władz.

Po myśli art. 21 ustawy Dz. U. Nr. 90 p. 829 z 1922 r. na obszarze województw lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego ani Państwo, ani żadne ciało samorządowe publiczne nie może prowadzić kolonizacji.

Art. 47. Przy parcelacji winny być uwzględnione w miarę potrzeby:

- a) sprostowanie granic, zapewnienie dogodnych dojazdów i zniesienie t. zw. enklaw i szachownic przez zamianę odpowiednich gruntów; w razie niemożności usunięcia szachownicy w drodze zamiany gruntów, winno być wszczęte jednocześnie postępowanie scaleniowe;
- b) zachowanie specjalnych kultur i właściwe użytkowanie zabudowań, względnie podział zabudowań folwarcznych;
- c) wydzielenie gruntów na cele państwowe, komunalne, społeczne, kulturalne i naukowe;
- d) podział gruntów na rolnicze kolonje dodatkowe (przy parcelacji sąsiedzkiej) i samodzielne, oraz ewentualnie na parcele rzemieślniczo - wiejskie, ogrodniczo - warzywne, przemysłowe, robotnicze, urzędnicze i t. p.;
- e) rozmieszczenie siedlisk nowopowstających osad i wsi z zapewnieniem zaopatrzenia ich w wodę, zapobieżenie zbytnej odległości gruntów od osiedli i zaprowadzenie dróg komunikacyjnych i dojazdowych, a to zgodnie z przepisami i rozporządzeniami wykonawczymi, które wyda Minister Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych.

Patrz, odnośnie Rozp. Min. Ref. Rol. z 1929 poz. 443 — cyt. w całości poniżej.

R. W. § 86. Zgłoszenia o wydzielenie gruntów na cele wskazane w p. c) art. 47 oraz na cele przemysłowe winny być składane w terminach i trybie, ustalonych dla składania zgłoszeń o nabycie ziemi. Wnioski o wydzielenie gruntów na cele wskazane w p. c) art. 47 winny być zgłaszane lub aprobowane przez właściwe władze państwowe.

Orz. Władza nie jest skrepowana w wyborze, na jaki z celów, wymienionych w art. 47 ustawy z 28. XII. 1925 r. i w jakiej kolejności należy przeznaczyć budynki i grunty w majątkach parcelowanych.

Orz. N. T. A. L. Rej. 2574 i 2575/27 z 4. II. 1929 r.

Orz. Przy pozbyciu w toku dobrowolnej parcelacji działki gruntowej na cele budowy kościoła katolickiego niezbędne jest oświadczenie się co do potrzeby budowy ze strony właściciwego ordynarjatu (§ 15 gal. ust. krajowej z 15. VIII. 1866 r. Nr. 282 Dz. ust. kraj.).

Orz. N. T. A. L. Rej. 593 i 2553/25 z 14. V. 1927 r. (Zb. N. T. A. 1210).

Orz. Według art. 47 p. c) ustawy przy parcelacji winno być uwzględnione w miarę potrzeby wydzielenie gruntów na cele państwowe, komunalne, społeczne, kulturalne i naukowe. Ocena, czy w danym wypadku taka potrzeba zachodzi, należy do władzy.

Orz. N. T. A. L. Rej. 2563 i 2643/26 z 19. IV. 1928 r.

Art. 48. 1) Przy parcelacji gruntów państwowych wojewodowie uprawnieni są do dokonywania zamian, przewidzianych w p. a) art. 47.

2) Przy wykonywaniu parcelacji w toku postępowania scaleniowego na uzupełnienie karłowatych gospodarstw scalanych mogą być stosowane uproszczenia, które ustali rozporządzenie Ministra Reform Rolnych.

Patrz, odnośne Rozp. Min. Ref. Rol. z 1926/534 zmien. Rozp. 1932/795 — cyt. w całości poniżej.

R. W. § 87. Zamiana gruntów w myśl cz. 1 art. 48 winna się odbywać na podstawie oszacowania zamienianych gruntów, dokonanego w trybie, wskazanym w § 115 niniejszego rozporządzenia.

Orz. Rozporządzenie z dnia 25. VIII. 1926 r. (Dz. U. R. P. poz. 534) wydane zostało z powołaniem się na cz. 2 art. 48 ustawy o wykonaniu reformy rolnej, który wyraźnie mówi o uproszczeniach przy wykonywaniu parcelacji w toku postępowania scaleniowego na uzupełnienie scalanych karłowatych gospodarstw.

tych gospodarstw. Zgodnie z tym przepisem ustawy cytowane rozporządzenie w § 1 mówi o parcelacji obszarów, poddanych obowiązkowi rozparcelowania, o projektach parcelacji i wykazie nabywców, a dopuszcza tylko zawieranie z uczestnikami scalenia umów kupna-sprzedaży, dotyczących gruntów, oznaczonych w idealnych częściach, nieodejmując przez to charakteru parcelacyjnego sprzedaży tych gruntów. Również § 2 tegoż rozporządzenia mówi wyraźnie o parcelacji obszarów, niepoddanych obowiązkowi rozparcelowania, o ile te grunty przeznaczone są na upelnorolnienie gospodarstw scalanych. Ma więc tu zastosowanie przepis art. 62 cz. 2 i art. 65 cz. 5 o opłatach za nadzór nad parcelacją, (projekt parcelacji zatwierdzony na podstawie cz. 3 art. 65; kwestję tę tak samo oświetlił N. T. A. również w wyroku L. Rej. 3681/27 z dn. 10. VI. 1929 r.).

Orz. N. T. A. L. Rej. 3413/28 z 20. I. 1930 r.

Art. 49. 1) Grunty, położone poza granicami administracyjnymi, a jednak w sferze interesów mieszkaniowych miast i ośrodków przemysłowo-fabrycznych, mają być użyte na cele rozszerzenia się tych miast i ośrodków przy zachowaniu postanowień art. 45 oraz na tworzenie gospodarstw warzywniczo-ogrodniczych i kolonij dla robotników, rzemieślników, urzędników i t. d.

2) Grunty, nie leżące w sferze interesów miast i ośrodków przemysłowych, mogą być również przeznaczone na tworzenie wskazanych w części 1-szej artykułu niniejszego gospodarstw i kolonij, o ile się na ten cel nadają.

3) Przepisy wykonawcze do niniejszego artykułu wyda Minister Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych i Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Patrz, odnośne Rozp. Min. Ref. Rol. z 1930/430, zmienione Rozp. 1932/845 — cyt. w całości poniżej.

Art. 50. 1) Obszar nowotworzonych gospodarstw, jak również obszar, do którego powiększane być mogą istniejące gospodarstwa, winien być uzależniony od miejscowych warunków gospodarczych, w takim rozumieniu, aby two-

rzony i uzupełniane gospodarstwa były żywotne, samodzielne i zdolne do wydatnej wytwórczości. Obszar ten dla poszczególnych jednostek gospodarczych w obu przewidzianych wyżej wypadkach nie może przekraczać 20 ha w województwach zaś: pomorskiem, białostockiem, nowogrodzkim, poleskiem, wołyńskim, w okręgu administracyjnym wileńskim oraz w powiatach górskich — 35 ha.

2) Obszar parceli (gospodarstwa) dla produkcji ogrodniczo-warzywniczej nie może przekraczać 5 ha.

3) Obszar parceli rzemieślniczej-wiejskiej nie może przekraczać 2 ha.

4) Obszar parceli robotniczej, urzędniczej i t. p. przy miastach i ośrodkach przemysłowych nie może przekraczać 1 ha.

5) Minister Reform Rolnych jest uprawniony do ustalenia dla określonych warunków gospodarczych, względnie miejscowości, rozmiaru gospodarstw wszystkich powyższych kategorii w ramach wyżej podanych norm.

6) Wskazane w art. niniejszym normy nie mają zastosowania do gruntów, pozostawionych właścicielowi w myśl art. 4 niniejszej ustawy.

7) Do norm, przewidzianych w art. niniejszym, nie wlicza się kompletnych nieużytków, wód, oraz parcel, będących w kulturze leśnej.

8) Wykaz powiatów górskich lub ich części, wymienionych w cz. 1, ustali rozporządzenie Rady Ministrów, wydane na wniosek Ministra Reform Rolnych.

Postanowienia art. 50 odnoszą się do wszelkiej parcelacji bez względu na to kto ją przeprowadza.

Orz. Zgodnie z celem reformy rolnej, jakim jest naprawa ustroju rolnego, art. 50 ustawy z 28. XII. 1925 r. wyraźnie głosi, że nowotworzone, względnie uzupełniane gospodarstwa mają być żywotne, samodzielne i zdolne do wydatnej wytwórczości; o ile więc grunty, przeznaczone do parcelacji, znaj-

dują się w użytkowaniu drobnych dzierżawców, chronionych przez ustawę z dn. 31. VII. 1924 r. (Dz. U. R. P. poz. 741), a więc nie mogą być oddane bezpośrednio w użytkowanie nabywców — to tworzenie parcel z tych gruntów należy uznać za sprzeczne z zasadami reformy rolnej.

Orz. N. T. A. L. Rej. 6521/29 z 12. III. 1931 r.

Orz. Nietrafny jest zarzut, iż nabycie obszaru 5 ha dla produkcji ogrodniczo-warzywniczej (cz. 2 art. 50) nie wyklucza możliwości nabycia jednocześnie gospodarstwa „ornego“ według normy, przewidzianej w cz. 1 art. 50, nabywanie bowiem ponad maksymalną normę parcel, choćby z kilku tytułów, jest niedopuszczalne.

Orz. N. T. A. L. Rej. 2244/28 z 24. II. 1930 r.

Orz. Ustawa o wykonaniu reformy rolnej przewiduje tworzenie różnego rodzaju gospodarstw, przyczem maksymalne obszary parcel różnego rodzaju są różne, nie można przeto dopatrywać się naruszenia ustawy w nieprzydzieleniu wszystkim kandydatom jednakowych parcel względnie w nieuzupełnieniu posiadanej ziemi do jednakowego obszaru i władza pozwana nie tylko mogła, lecz winna była przy ustalaniu obszaru parcel brać pod uwagę zarówno względy gospodarcze, jak i osobiste kwalifikacje kandydatów.

Orz. N. T. A. L. Rej. 3701/28 z 14. 1930 r.

Orz. Brak ustalenia w jakim charakterze przyznaną została działka, czy na powiększenie gospodarstwa rolniczego kandydata na nabywcę, czy też na cel utworzenia gospodarstwa warzywniczo-ogrodniczego — powoduje, iż Trybunał nie jest w stanie ocenić zarzutów skargi i stanowi wadliwość postępowania.

Orz. N. T. A. L. Rej. 137/28 z 24. X. 1929 r.

Orz. Cz. 1 art. 50 ustawy o wykonaniu ref. rolnej, przewidując ogólny maksymalny obszar dla nowoutworzonych i uzupełnionych gospodarstw, bynajmniej nie mówi o wyłączeniu z tego obszaru, jako niepoliczalnych gruntów, zajętych pod sady, czy też inne specjalne użytki.

Orz. N. T. A. L. Rej. 2244/28 z 24. II. 1930 r.

Orz. Przez miejscowe warunki gospodarcze wspomniane w art. 50 cyt. ustawy, od których uzależniony jest obszar

nowo utworzonych gospodarstw i parcel, należy rozumieć nie stopień zamożności nabywców, lecz miejscowe warunki gospodarcze i terenowe.

Zb. N. T. A. Nr. 539/32.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 25 sierpnia 1926 r.

w sprawie ustalenia wykazu powiatów górskich.

(Dz. U. R. P. Nr. 92, p. 532, r. 1926.)

Na podstawie cz. 8 art. 50 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r., Nr. 1, poz. 1) zarządza się co następuje:

§ 1. Do powiatów górskich w rozumieniu cz. 8 art. 50 powołanej ustawy zalicza się:

- 1) Na obszarze województwa krakowskiego powiaty: bialski, gorlicki, grybowski, jasielski, limanowski, makowski, myślenicki, nowosądecki, nowotarski, wadowicki i żywiecki.
- 2) Na obszarze województwa lwowskiego powiaty: brzozowski, dobromilski, drohobycki, krośnieński, liski, przemyski, samborski, starosamborski i sannecki.
- 3) Na obszarze województwa stanisławowskiego powiaty: bohorodczański, doliniański, kałuski, kosowski, nadwórniański, peczeniżyński, skolski i turczański.
- 4) Na obszarze województwa śląskiego powiaty: bielski i cieszyński.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Art. 51. 1) Parcelowane obszary winny być użytkowane przedewszystkiem na uzupełnienia karłowatych go-

spodarstw, a następnie na tworzenie nowych samodzielnych osad, mogą być jednak przeznaczone w zależności od warunków gospodarczych danej miejscowości przez wojewodę w odpowiedniej części lub w całości wyłącznie na jeden z tych celów z zachowaniem postanowień art. 45.

2) W tych wypadkach, gdy tego będą wymagały warunki gospodarcze, Minister Reform Rolnych może zarządzić, aby cały obszar parcelowany, lub jego część, przeznaczony został na sprzedaż kandydatom z pośród mieszkańców powiatów lub gmin, szczególnie przeludnionych i wymagających uzdrowienia stosunków agrarnych, a wskazanych przez Ministra Reform Rolnych. Wówczas miejscowej służbie folwarcznej, tracącej pracę, Minister Reform Rolnych winien będzie przeznaczyć gospodarstwa w innych majątkach, parcelowanych przez urzędy ziemskie lub Państwowy Bank Rolny z tem, że otrzyma ona przeznaczone działki przed likwidacją majątku, w którym była zatrudniona. O ile służba folwarczna zrzeka się nabycia przyznanych im działek, wojewodowie wypłacą im jednorazowo odszkodowanie z funduszków Skarbu Państwa po 500 zł., oprócz należności, które mogłyby wynikać z tytułu rozwiązania stosunku służbowego.

Postanowienia art. 51 odnoszą się tylko do parcelacji przeprowadzonej przez wojewodów (dawniej: Okr. Urz. Ziem), Bank Rolny i instytucje upoważnione; może zaś odnosić się do parcelacji prywatnej (v. art. 65).

Orz. Art. 51 ustawy o wyk. reformy rolnej głosi, że parcelowane obszary winny być użytkowane przedewszystkiem na uzupełnienie karłowatych gospodarstw, a dopiero następnie na tworzenie samodzielnych osad. Słusznie więc w danym przypadku oddano pierwszeństwo właścicielom karłowatych gospodarstw przed bezrolnymi.

Orz. N. T. A. L. Rej. 998/29 z 1. XII. 1930 r.

Orz. Niema przepisu, któryby nakazywał, aby parcelowane ziemie pocerkiewne miały być w całości lub też w określonej

ustawowo części przydzielane jedynie mieszkańcom parafji, do której należała parcelowana ziemia. Niema również żadnego przepisu, nakazującego władzy przydzielanie osad mieszkańcom jednej jednostki administracyjnej lub też zachowywanie takiego lub innego stosunku w razie przydzielenia ziemi mieszkańcom różnych jednostek administracyjnych. Decydującymi przy parcelacji są względy gospodarcze, między innymi, graniczenie parcelowanej ziemi z gruntami tej lub innej wsi.

Orz. N. T. A. L. Rej. 3701/28 z 14. IV. 1930 r.

Art. 52. 1) Nabywcami parcel (gospodarstw) rolniczych lub ogrodniczo-warzywnych mogą być obywatele Państwa polskiego, których główne zajęcie stanowi produkcja rolna lub warzywniczo-ogrodnicza, względnie którzy w inny sposób wykażą się, że są przygotowani teoretycznie lub praktycznie do należytego prowadzenia samodzielnego gospodarstwa rolnego lub warzywniczo-ogrodniczego, oraz spółdzielnie rolnicze, których członkowie odpowiadają powyższym warunkom.

2) Nabywcami gruntów, wydzielonych na potrzeby gminne, szkolne, zdrowotne, kościelne i inne cele publiczne i społeczne oraz na cele przemysłowe i wogóle nierolnicze, mogą być osoby fizyczne i prawne.

3) Od nabycia gruntów z parcelacji wykluczeni będą: karani za przestępstwo przeciwko Państwu Polskiemu, o ile orzeczono sądownie karę pozbawienia wolności nie mniejszą niż dwa lata, oraz karani sądownie za przestępstwo dezercji z wojska polskiego.

4) Nabywcami gruntów, wydzielonych z dóbr t. zw. martwej ręki (punkty b) i c) art. 2) mogą być przeważnie wyznawcy tego samego kościoła, do którego należały przedtem przejęte dla parcelacji dobra t. zw. martwej ręki.

R. W. § 88. Obowiązek udowodnienia posiadania kwalifikacyj, wymaganych przez art. 52, obciąża kandydatów na

nabywców. O wystarczalności tych kwalifikacyj decydują władze, zatwierdzające projekty parcelacji.

Obj. Z brzmienia art. 52 p. 3 wymagającego dla wykluczenia od nabycia gruntów tylko orzeczenia, a nie także odcięcia kary, wynika, że osoby amnestjowane lub ułaskawione po prawomocnem skazaniu nie będą mogły nabyć gruntu (tak samo Ohanowicz „Reforma Rolna“ str. 290).

Orz. *Przepis art. 52 nie wyklucza „gospodyni domowej“ na wsi od nabycia samodzielnego gospodarstwa i wymaga tylko przygotowania teoretycznego i praktycznego do prowadzenia samodzielnego gospodarstwa już przed nabyciem samodzielnej działki parcelacyjnej.*

Orz. N. T. A. L. Rej. 401/29 z 11. IX. 1930 r.

Orz. *Kandydat na nabywcę działki z parcelacji sam obowiązwany jest przedstawić dowody swej kwalifikacji, a niema przepisu, któryby nakazywał władzy przeprowadzanie dochodzeń z urzędu w kierunku ustalenia kwalifikacji kandydatów do nabycia ziemi.*

Orz. N. T. A. L. Rej. 137/28 z 24. X. 1929 r.

Orz. *Ustawa nie wyłączyła małoletnich z dobrodziejstw art. 45. Najwyższy Trybunał Administracyjny już w wyroku z dn. 14. V. 1925 r. L. Rej. 671/23 wypowiedział i uzasadniał, że okoliczność, iż nabywcą gruntów z dobrowolnej parcelacji jest nieletni, nie może uzasadniać odmowy zezwolenia na nabycie przezeń gruntów. Zasada ta tembardziej musi mieć zastosowanie do wypadku, gdy chodzi o zabezpieczenie bytu rodziny małoletniego, tracącego pracę wskutek parcelacji. Odmienna wykładnia przepisu art. 45 ustawy byłaby sprzeczna z postanowieniami art. 346 oraz 372 i nast. Kod. Cyw., otaczającymi szczególną pieczęą prawa małoletnich.*

Orz. N. T. A. L. Rej. 1761/28 z 5. XII. 1929 r.

Orz. *Skarżący wcale zgłoszenia o nabyciu gruntów parcelowanych nie wnosili, z tego już zatem powodu nie mogą twierdzić, aby zaskarżonem orzeczeniem jakiegokolwiek prawa ich zostały naruszone, wobec czego brak im legitymacji z art.*

9 ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym (Dz. U. R. P. z 1926 r. poz. 400) do wnoszenia skargi.

Orz. N. T. A. L. Rej. 2563 i 2643/26 z 19. IV. 1928 r.

art. 52, 45, 51, 53.

Orz. Wybór kandydatów na nabycie parcelowanej ziemi pozostawiony jest swobodnemu uznaniu władz ziemskich, ograniczonemu jedynie pewnymi wyraźnymi przepisami ustawy.

Ograniczenia te odnoszą się do uwzględnienia przede wszystkim służby folwarcznej i drobnych dzierżawców (art. 22 rozp. poz. 909/1927 r. Dz. Ust. i art. 45 ustawy), do odpowiedniego uwzględnienia powiększenia gospodarstw karłowatych (art. 51), a wreszcie zawarte są w postanowieniach art. 53 ustawy. (Wyrok dotyczy parcelacji przeprowadzanej przez urzędy ziemskie).

Orz. N. T. A. L. Rej. 5308, 5309/26 z 11./17. X. 1928 r.

Art. 53. Przy wszelkiej parcelacji z pośród kandydatów, posiadających równe kwalifikacje zawodowe i gospodarcze, w pierwszym rzędzie uwzględnieni być winni, o ile nie są właścicielami samodzielnych gospodarstw:

- a) dzierżawcy i oficjaliści majątków parcelowanych;
- b) zasłużeni żołnierze i inwalidzi armji polskiej oraz polskich formacyj ochotniczych;
- c) rodziny (wdowy lub sieroty), pozostałe po poległych żołnierzach armji polskiej oraz polskich formacyj ochotniczych;
- d) absolwenci szkół rolniczych;

Orz. Przyznanie poprzednio ojcu kandydata działki ziemi nie może pozbawiać pełnoletniego syna, służącego mu na podstawie art. 53 p. d) jako absolwentowi szkoły rolniczej pierwszeństwa w nabyciu samodzielnej kolonji.

Orz. N. T. A. L. Rej. 5308 i 5309/26 z 11./17. X. 1928 r.

- e) reemigranci, zmuszeni opuścić granice obcych państw ze względów politycznych.

W kategoriach wymienionych przedewszystkiem uwzględniona będzie ludność sąsiadujących wsi.

R. W. § 89. Istnienie warunków, przewidzianych w p. e art. 53, winno być przez reemigranta należycia wykazane.

§ 90. 1. O ile dana parcelacja nie została wszczęta w trybie art. 15 lub też o ile nie był zastosowany § 83 lub art. 51, to po utworzeniu zgodnie z art. 45 i §§ 79, 80, 82 i 83 gospodarstw dla rodzin służby folwarcznej, tracącej pracę wskutek parcelacji danych obszarów, jak również dla drobnych dzierżawców zgodnie z art. 43 i § 77 — pozostały parcelowany obszar winien być zużytkowany dla:

- A) uzupełnienia gospodarstw karłowatych, wymagających tego uzupełnienia,
- B) powiększenia innych gospodarstw drobnych, których powiększenie jest ze względów gospodarczych pożądane, oraz dla stworzenia gospodarstw samodzielnych dla osób, które sprzedały swe dotychczasowe karłowate lub małorolne gospodarstwa,
- C) stworzenia gospodarstw dla bezrolnych.

2. W każdej z tych grup (A, B, C) kandydaci uwzględnieni być winni w następującej kolejności:

- a) dzierżawcy i oficjaliści majątków parcelowanych,
- b) zasłużeni żołnierze i inwalidzi armji polskiej oraz polskich formacyj ochotniczych,
- c) rodziny, t. j. wdowy i sieroty pozostałe po poległych żołnierzach armji polskiej oraz polskich formacyj ochotniczych,
- d) absolwenci szkół rolniczych i ogrodniczych,
- e) reemigranci zmuszeni opuścić granice obcych państw ze względów politycznych,
- f) inni kandydaci z danej grupy.

3. Przy zatwierdzaniu nabywców uwzględniani będą kandydaci z każdej następnej kategorii dopiero po uwzględnieniu wszystkich kandydatów, należących do poprzedniej kategorii, jeżeli uprawnieni są do nabycia ziemi i we właściwym czasie i trybie zgłosili chęć jej nabycia.

Obj. Art. 53 (p) a) dot. dzierżawców, nie odnosi się do dzierżawców, pozostających pod ochroną ustawy z 1924 r. Dz. U. Nr. 75, poz. 741 w brzmieniu Rozp. Prez. Rzpl. z 1928 r. poz. 195, bo do tych ostatnich odnosi się art. 22 Rozp. Prez. Rzpl. z 1927 r. Dz. U. Nr. 106 poz. 909 o likwidacji umów dzierżawnych, po myśli którego służy im prawo pierwszeństwa do nabycia działki przy parcelacji danego majątku przed osobami wymienionymi w art. 45 i 53 niniejszej ustawy (cyt. ustawę umieszczono w całości niżej).

Orz. Skarżący zarzuca obrazę art. 53, według którego w pierwszym rzędzie przy wszelkiej parcelacji mają być uwzględniani absolwenci szkół rolniczych, a skarżący właśnie nabył osadę dla takiego absolwenta, którym jest jego syn.

Zarzut ten już z tego powodu jest nieuzasadniony, że skarżący ubiegał się o osadę dla siebie, że on, a nie jego syn został zatwierdzony na nabywcę i że skarżący nawet nie twierdzi, aby on sam był absolwentem szkoły rolniczej.

Orz. N. T. A. L. Rej. 5030/29 z 15. X. 1931 r.

Orz. Przepis ustępu końcowego art. 53, głoszący, iż w wymienionych w tymże artykule kategorjach należy uwzględnić przedewszystkiem ludność sąsiadujących wsi, ma zastosowanie tylko do kandydatów narówni uprzywilejowanych, przepis ten niema natomiast zastosowania w wypadku, gdy jedni z kandydatów należą do kategorii osób, wymienionych w p. a) i b) art. 53, inni zaś wogóle nie należą do żadnej z kategorii przewidzianych w art. 53.

Orz. N. T. A. L. Rej. 998/29 z 1. XII. 1930 r.

Orz. Z postanowienia art. 53 ustęp ostatni ustawy o wykonaniu reformy rolnej, iż przedewszystkiem uwzględniona ma być ludność sąsiadujących wsi, nie można wyprowadzić twierdzenia, iż w grę wchodzi tu tylko wsie bezpośrednio graniczące.

Orz. N. T. A. L. Rej. 2563 i 2643/26 z 19. IV. 1928 r.

Orz. Jeżeli władza z pominięciem tych kandydatów, którym mogło służyć pierwszeństwo z art. 53 p. b), wybrała kandydata, który służy wojskowej wcale nie pełnił, to powinna

była przedtem ustalić, że kwalifikacje tych kandydatów nie są równe i że zachodzi uzasadniona przyczyna dania pierwszeństwa kandydatowi, który w wojsku nie służył.

Orz. N. T. A. 5308 i 5309/26 z 11./17. X. 1928 r.

Orz. Ani w art. 53, ani w żadnym innym przepisie ustawy niema postanowień, z których mogłoby wynikać, że osoby wymienione pod literą wcześniejszą art. 53 mają mieć pierwszeństwo przed osobami, wymienionymi pod literą późniejszą, z czego należy wnosić, iż wszystkie osoby, w artykule tym wyliczone, mają równe prawo pierwszeństwa ze szczególnem wysunięciem przedewszystkiem ludności sąsiadujących wsi. (Inaczej obowiązujące rozporządzenie wykonawcze z dn. 7. XII. 1926 r. Dz. U. R. P. poz. 66/1927 r. § 90 cz. 2).

Orz. N. T. A. L. Rej. 5308 i 5309/26 z 11./17. X. 1928 r.

Orz. Między osobami wyliczonymi w art. 53 ustawy o wyk. ref. rol. pod lit. a) do e) nie istnieje żadna kolejność i wybór kandydatów na nabycie parcelowanej ziemi z pośród tych osób, pozostawiono swobodnemu uznaniu władzy z jednym ograniczeniem wynikającym z ustępu ostatniego tegoż artykułu. Uwzględnienie jednak kandydata nienależącego do żadnych z powyższych kategorii z pominięciem osób w artykule tym wyliczonych dopuszczalne jest tylko w wypadku, gdy kandydat taki wykazuje wyższe kwalifikacje zawodowe i gospodarcze.

O. S. P. 8, p. 372.

art. 53 i 47.

Orz. W art. 53 zastrzeżono, wprawdzie, że przy wszelkiej parcelacji z pośród kandydatów, posiadających równe kwalifikacje zawodowe i gospodarcze w pierwszym rzędzie uwzględnieni być winni między innymi dzierżawcy majątków parcelowanych, ale w art. 47 p. c) ustawy przewidziano również, że przy parcelacji winno być uwzględnione w miarę potrzeby wydzielenie gruntów na cele państwowe, komunalne, społeczne, kulturalne i naukowe. Skarżący nawet nie twierdzi, by przy parcelacji uwzględnione były osoby, któreby nie miały równego z nim pierwszeństwa. Jeżeli więc władza pozwana przeznaczyła działkę przez skarżącego dzierżawioną na budowę szkoły, — to Najwyższy Trybunał Administracyjny nie dopatrzyl się w tem żadnego naruszenia ustawy, gdyż władza obracała się w granicach, pozostawionych jej uznaniu,

a w tych warunkach brak w zaskarżonym orzeczeniu uzasadnienia odmowy uwzględnienia skarżącego jako nabywcy nie stanowi też istotnej wadliwości postępowania (w danym przypadku art. 22 rozp. poz. 909/27 r. nie ma zastosowania, bo dzierżawiono tylko siedlisko — vide teza Nr. 47).

Orz. N. T. A. L. Rej. 3432/27 z 3. VI. 1929 r.

Art. 54. 1) Grunty, nabyte w drodze tej ustawy, do czasu całkowitej spłaty obciążających je pożyczek z funduszów państwowych lub Państwowego Banku Rolnego nie mogą być dzielone, sprzedawane, wydzierżawiane lub zastawiane bez zezwolenia starostów.

2) Przy dokupie gruntów do gospodarstwa, już istniejącego, starostowie mogą uzależnić zezwolenie na nabycie od zgody nabywcy na poddanie powyższym zastrzeżeniom całego gospodarstwa nabywcy, a obowiązani są zastrzec tę niepodzielność, gdy przeważna część danego gospodarstwa pochodzi z dokupna ziemi, parcelowanej w myśl ustawy niniejszej.

3) Ograniczenia powyższe będą uwidocznione w księdze hipotecznej (gruntowej). Umowy, wbrew tym postanowieniom zdziałane, są nieważne.

R. W. § 91. Pod przeważną częścią gospodarstwa w rozumieniu cz. 2 art. 54 rozumie się większą co do obszaru część gospodarstwa.

Obj. Zakaz aljenacji, dzielenia i obciążenia gruntów (także dział spadkow.) bez zezwolenia starosty, trwa dopóki powyższa pożyczka nie zostanie spłacona; zakaz nie ma — oczywista — zastosowania do gruntów nabytych za gotówkę.

Art. 55. Celem zabezpieczenia dobrego zagospodarowania drobnej własności Minister Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych i Ministrem Sprawiedliwości wyda przepisy obowiązujące dla

nabywców działek w drodze ustawy niniejszej, dotyczące terminów zagospodarowania.

Art. 56. Niewykonanie przez nabywcę przepisów, o których mowa w art. 55, uprawnia wojewodę do unieważnienia sprzedaży odnośnej działki w drodze sądowej za zwrotem nabywcy wpłaconej przez niego części szacunku bez procentów.

Postanowienia art. 55 i 56 dotyczą wszystkich nabywców działek, bez względu na to czy działki te zostały nabyte za gotówkę, czy z pomocą pożyczki państw. lub Banku Rolnego. Zdaniem Jaworskiego (op. cit. str. 240) przepisy art. 55 i 56 dotyczą także przypadku nabycia działki w drodze parcelacji prywatnej.

Art. 57. Przy parcelacji, dokonywanej w myśl zasad ustawy niniejszej, instytucje kredytu długoterminowego obowiązane są na żądanie sprzedawcy w ciągu miesiąca od daty złożenia tej instytucji prawomocnego projektu parcelacji dokonać podziału i segregacji pożyczki, obciążającej parcelowany majątek, pomiędzy nabywców poszczególnej parceli, zaś pozostali wierzyciele, których wierzytelności obciążają majątek parcelowany, nie mają prawa uchylać się od przedterminowej spłaty ich wierzytelności. Rygory umowne, zakazujące zbywania obciążonego gruntu przed spłaceniem wierzytelności, w wypadkach parcelacji powyższej, uważane będą za pozbawione znaczenia prawnego.

Art. powyższy nie ma zastosowania w przypadkach stosowania Rozp. Prez. z 1932/424 w sprawie segregacji wierzytelności na nieruchomościach parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań (art. 28 powoł. Rozp.).

R. W. § 92. Pod nazwą instytucyj kredytu długoterminowego należy rozumieć instytucje kredytowe, które wedle swych statutów są uprawnione udzielać długoterminowego kredytu na hipoteki nieruchomości, spłacalnego systemem amortyzacji.

§ 93. Obowiązek instytucyj kredytu długoterminowego dokonania podziału i segregacji pożyczki, obciążającej parcelowany majątek pomiędzy nabywców poszczególnych parcel, dotyczy pożyczek amortyzacyjnych, udzielanych bądź w gotówce, bądź w listach zastawnych.

§ 94. Gdy kwota długu, przypadająca przy segregacji na aljenowaną działkę, wynosi mniej, jak dozwolone w statucie danej instytucji kredytu długoterminowego minimum, przenoszalne przy segregacji długu, to w przypadku takim mają moc prawną przepisy statutowe danej instytucji przy zastosowaniu przerachowania na złote tego minimum według § 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej (Dz. U. R. P. z r. 1925 Nr. 30, poz. 213).

R o z d z i a ł A.

Parcelacja, przeprowadzona przez urzędy ziemskie oraz Państwowy Bank Rolny.

Art. 58. 1) Wojewodowie sporządzają i wykonują projekty parcelacji obszarów, położonych w ich okręgach, a będących w rozporządzeniu Ministra Reform Rolnych i na parcelację przeznaczonych.

2) Wypracowanie projektu parcelacji wojewoda może zlecić osobom fizycznym i prawnym, posiadającym upoważnienie Ministra Reform Rolnych.

3) Projekty parcelacji wraz z wykazami nabywców zatwierdza wojewoda w drodze orzeczeń ostatecznych.

4) Minister Reform Rolnych może powierzyć wykonanie parcelacji majątków, znajdujących się w jego rozporządzeniu Państwowemu Bankowi Rolnemu.

R. W. § 95. Zatwierdzane przez okręgowy urząd ziemski projekty parcelacji winny zawierać plan podziału oraz cenę sprzedażną poszczególnych działek.

§ 96. Orzeczenie, zatwierdzające projekt parcelacyjny, podaje się do wiadomości zainteresowanych przez wywieszenie ogłoszenia w lokalu gminy (wójtowstwa), lub też gmin, na których obszarze położony jest parcelowany majątek, oraz we właściwym powiatowym urzędzie ziemskim. Ogłoszenie winno być wywieszane przez dni 14, po których upływie orzeczenie uznaje się za doręczone wszystkim zainteresowanym. Po dokonaniu ogłoszenia wójt podaje władzy wysyłającej datę wykonania.

art. 58 i 65.

Orz. Umotywowanie uwzględnienia kandydatów wybranych w orzeczeniu zatwierdzającym projekt parcelacji mieści w sobie temsamem uzasadnienie pominięcia innych.

Orz. N. T. A. L. Rej. 2563 i 2643/26 z 19. IV. 1928 r.

Art. 59. 1) Państwowy Bank Rolny nie wyjednywa zezwoleń na parcelację przez siebie prowadzoną, ani też nie przedstawia do zatwierdzenia szczegółowych projektów parcelacji.

2) Projekty powyższe winny być przedstawiane urzędującemu przy Państwowym Banku Rolnym lub jego oddziale komisarzowi Ministra Reform Rolnych, który ma prawo w ciągu dwóch tygodni, licząc od chwili otrzymania projektu, zażądać odpowiednich zmian lub też samo wykonanie projektu zawiesić.

3) Od decyzji komisarza Bank w ciągu dwóch tygodni może odwołać się do Ministra Reform Rolnych, który rozstrzyga ostatecznie.

R. W. § 97. Przedkładane komisarzowi Ministra Reform Rolnych w myśl cz. 2 art. 59 projekty parcelacji winny zawierać plan podziału, wykaz nabywców oraz cenę i warunki sprzedaży poszczególnych działek, ustalone ostatecznie przez decydujące władze Banku.

Art. 60. 1) Projekt parcelacyjny poza ogólnymi zasadami, wskazanymi w art. 47, winien uwzględnić:

A. Wydzielenie i zachowanie zabytków historycznych, architektonicznych i osobliwości przyrody;

B. Wydzielenie:

a) terenów, na których są otwarte kamieniołomy i kopalnie minerałów użytecznych, o ile są w eksploatacji, lub o ile eksploatacja ich została zaniechana jedynie czasowo,

b) terenów potrzebnych do właściwego użytkowania znajdujących się na nich źródeł mineralnych,

c) gruntów, objętych zakładami górniczymi, hutniczymi i przemysłowymi,

d) gruntów, ewentualnie budynków niezbędnych na cele gminne, szkolne, zdrowotne, kościelne i inne cele publiczne i społeczne, oraz na cele przemysłowe i t. p.

2) Przy przeprowadzanej przez urzędy ziemskie parcelacji nieruchomości ziemskich, posiadających zakłady przemysłu rolnego, trwale zabudowania lub specjalne cenne kultury, wojewoda określi obszar niezbędny dla wykorzystania tych urządzeń, względnie zabudowań, przez utworzenie gospodarstw wzorowych. Obszar ten nie może przekraczać na terenie województwa tarnopolskiego, stanisławowskiego, poznańskiego, pomorskiego, białostockiego, nowogródzkiego, poleskiego, wołyńskiego i okręgu administracyjnego wileńskiego 75 ha, na pozostałym zaś obszarze Rzeczypospolitej 60 ha. W majątkach, które w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy stanowią własność Państwa, a które zostaną uznane za wybitnie cenne większe warsztaty rolne, wolny od parcelacji obszar może być powiększony ponad normy, wyżej przewidziane, nie więcej jednak, niż do norm, wskazanych w punktach a) i b) cz. 1 art. 4. Wykaz imienny tych majątków ze wskazaniem pozostawionego w każdym z nich obszaru ustali Rada Mini-

strów na wniosek Ministrów: Reform Rolnych oraz Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

3) Powyższe gospodarstwa wzorowe, o ile nie otrzymają specjalnego przeznaczenia (na cele szkolne, społeczne i t. p.) będą sprzedawane przede wszystkim krewnym pierwszego stopnia właściciela, posiadającym kwalifikacje rolnicze (po cenie wykupu), a w razie ich braku lub odmowy z ograniczonego przetargu dotychczasowym dzierżawcom parcelowanych majątków, oraz zawodowo wykształconym rolnikom, o ile wymienione osoby nie są właścicielami samodzielnych gospodarstw rolnych. Szczegółowe przepisy w tym przedmiocie wyda Rada Ministrów na wniosek Ministra Reform Rolnych i Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych. W razie niedojścia przetargu do skutku w pierwszym terminie ze względu na brak reflektantów, do przetargu w drugim terminie dopuszczeni będą również i tacy reflektanci, którzy nie odpowiadają podanym powyżej warunkom, jednak zostaną uznani przez urzędy ziemskie za uzdolnionych do prawidłowego gospodarowania na danym ośrodku.

Orz. Ani ustawa o wykonaniu reformy rolnej w cz. 3 art. 60, ani rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 27. IV. 1927 r. (Dz. U. R. P. poz. 390), nie wymagają do ważności przetargu wniesienia conajmniej dwu ofert, gdyż zarządzenie przetargu w drugim terminie ustawa przewiduje tylko w razie zupełnego braku reflektantów, a rozporządzenie używając cokolwiek innego określenia, mówiąc mianowicie o braku odpowiednich zgłoszeń, objaśnia tylko myśl ustawy w tym kierunku, iż brak odpowiednich zgłoszeń, t. j. zgłoszeń, odpowiadających warunkom obowiązujących przepisów, równa się brakowi reflektantów, o którym mowa w ustawie.

Żądania conajmniej 2-ch ofert do ważności przetargu nie można również wyprowadzić z samego pojęcia przetargu i z przepisów obowiązujących co do przetargów sądowych, gdyż postanowienia w tym względzie ustaw, obowiązujących w poszczególnych dzielnicach Państwa, które zresztą nie są

jednolite, przemawiają właśnie przeciw takiemu stanowisku (art. 1063, 1170 K. C. N., § 151 austr. ordyn. egzek. Nr. 78/1896 r. Dz. P. P.; § 77 ust. niem. o licytacji i zarządzie przymusowym z 2. III. 1897 r. Dz. U. str. 97).

Gdy więc władza pozwana, wymagała do ważności licytacji udziału conajmniej 2-ch licytantów, bez względu na to, czy warunek taki w danym wypadku był czy nie był w ogłoszeniu licytacji zapowiedziany, to stała na niezgodnym z ustawą stanowisku.

Orz. N. T. A. L. Rej. 1157/28 z 18. IV. 1929 r.

4) Tryb określania wielkości gospodarstw wzorowych przy parcelacji, dokonywanej przez Państwowy Bank Rolny, tudzież sposób ich sprzedaży ustali Minister Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Patrz — odnośne Rozp. Rady Min. z 1927 r./390, cyt. w całej opinii niżej.

R. W. § 98. Za gospodarstwo wzorowe w rozumieniu cz. 2 art. 60 należy uważać tworzone przy parcelacji gospodarstwa w myśl przepisów tego artykułu, o ile przekraczają obszar wskazany w cz. 1 art. 50.

§ 99. Przy ustalaniu obszaru ośrodków mają zastosowanie przepisy cz. 7 art. 50.

§ 100. Cenę wykupu danego gospodarstwa wzorowego, przewidzianą w cz. 3 art. 60, określa okręgowy urząd ziemski, biorąc pod uwagę wartość szacunkową składowych części tego gospodarstwa na podstawie szacunku, przeprowadzonego zgodnie z przepisami art. 27 do 30 oraz z uwzględnieniem zmian, zaszłych od dnia przejęcia nieruchomości do dnia przekazania jej nowonabywcy.

Orz. 1) *Pomijając okoliczność, iż niema przepisu, któryby możliwość przeznaczenia danego ośrodka na te, czy inne specjalne cele ograniczył momentem umieszczenia w pismach ogłoszenia o przetargu, każda decyzja, na mocy której strony lub inne osoby nie nabyły praw, może być na zasadzie art. 99 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z 22. III. 1928 r. (Dz. U.*

R. P., poz. 341) uchylana i zmieniana z urzędu, a taką właśnie decyzją, nie nadającą jeszcze skarżącemu indywidualnie żadnych praw, była w niniejszym wypadku decyzja O. U. Z. o utworzeniu ośrodka, dokonaniu oszacowania i ogłoszeniu przetargu.

2) Momentem, decydującym o odbyciu przetargu, a więc i o niemożności już odwołania tegoż, jest nie upływ godziny, wyznaczonej do odbycia przetargu, lecz fakt otwarcia kopert i ujawnienia zaofiarowanych cen.

Orz. N. T. A. L. Rej. 4856 i 6555/29 z 24. IX. 1931 r.

Orz. W stosunku do dzierżawcy sprzedawanego gospodarstwa, o ile ten w przetargu ofertowym zamiast podać konkretną cenę, oświadcza zgóry w zapieczętowanej kopercie, że chce wykorzystać swe uprawnienia, wynikające z przepisu cz. 2 § 11 rozporządzenia z dn. 27. IV. 1927 r. (Dz. U. R. P. poz. 390), nie można skutecznie twierdzić, że taka oferta dzierżawcy, która nie wykazała wyraźnej ceny zaofiarowanej, nie może być wogóle brana pod uwagę (dzierżawca w ofercie zadeklarował o 1000 zł. więcej ponad najwyższą ze zgłoszonych cen).

Orz. N. T. A. L. Rej. 3774/28 z 17. II. 1930 r.

Orz. Do ważności przetargu, o którym mowa w art. 60 p. 3 cyt. ustawy i § 13 rozp. R. M. 927/390 nie jest koniecznym warunkiem, aby wniesione były conajmniej 2 odpowiednie oferty.

O. S. P. 9, p. 51.

Orz. W razie dwukrotnej sprzedaży tego samego gruntu z parcelacji dwum różnym nabywcom prawo własności służy nabywcy późniejszemu jeżeli nabycie gruntu przez nabywcę poprzedniego było niezgodne z przepisami o reformie rolnej.

O. S. P. 10, p. 77.

Art. 61. 1) Przy parcelacji, przeprowadzonej przez urzędy ziemskie, przeniesienie prawa własności na rzecz nabywców ustalają właściwi wojewodowie w drodze orzeczeń. Orzeczenia wyznaczają nabywców oraz warunki nabycia, wyszczególniając przedmiot, cenę nabycia, osoby nabywców, zobowiązania i ograniczenia rzeczowe, ciążące

na nabywcach, oraz zobowiązania i ciężary hipoteczne, które mają być wykreślone, względnie wpisane, — i mogą odnosić się tak do całych nieruchomości ziemskich, jak i do ich części. Orzeczenia te są ostateczne.

2) Odpisy orzeczeń, których wykonalność jest zaświadczona przez wojewodę, stanowią tytuł do przewłaszczenia nieruchomości w księgach hipotecznych (gruntowych) na rzecz nabywców i wpisania do tych ksiąg względnie wykreślenia z nich wszystkich praw rzeczowych, ustalonych w orzeczeniu.

3) Wpisy hipoteczne następują na żądanie urzędów ziemskich.

4) Orzeczenia wojewody, ustalające przeniesienie prawa własności na rzecz nabywców, podlegają opłatom na zasadach, wskazanych w art. 88.

Wojewoda wymierza powyższe opłaty. Od decyzji wojewody, ustalającej wysokość tych opłat, można wnieść odwołanie w ciągu miesiąca od zawiadomienia o decyzji. Odwołanie należy złożyć wojewodzie; wojewoda przesyła odwołanie izbie skarbowej, która rozstrzyga ostatecznie.

Patrz, ustawy z 1933/235 o zmianie warunków nabycia niektórych rozparcelowanych gruntów państ. na obszarze wojew. pozn. i pomor. — cyt. w całości poniżej.

R. W. § 101. 1. Przy parcelacji, przeprowadzanej przez okręgowy urząd ziemski, każdy z zatwierdzonych w wykazie nabywców (cz. 3 art. 58) winien złożyć deklarację, że zgadza się na nabycie przyznanej mu działki na warunkach obowiązujących przy danej parcelacji, które winny być dokładnie w deklaracji wyszczególnione. Wraz z deklaracją nabywca winien złożyć dowód wpłacenia obowiązującego zadatku. Na podstawie tej deklaracji okręgowy urząd ziemski wyda orzeczenie, przewidziane w cz. 1 art. 61.

2. Nabywcy, zakwalifikowani przed wejściem w życie

niniejszego rozporządzenia, zwolnieni są od obowiązku składania deklaracji.

§ 102. Zaświadczenie o wykonalności orzeczenia wyda okręgowy urząd ziemski po uiszczeniu przez nabywcę wpłat i opłat, przewidzianych w art. 72 i 88.

Obj. Orzeczenie wojewody zawiera wyznaczenie osoby nabywcy, oprócz innych okoliczności wyliczonych w art. 61 cz. 1; tylko od orzeczenia w przedmiocie wyznaczenia nabywcy niema zażalenia, od innych zaś części składowych orzeczenia służą zwykle środki prawne.

Z OKÓLNIKA MIN. ROL. I REF. ROL. Nr. P. VIII. 221/32 S. O.
z dnia 22 grudnia 1932 r.

w sprawie stosowania art. 61 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

Przesyłając odpis zarządzenia Pana Ministra, Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych jednocześnie poleca informować zainteresowanych, aby podania o zmianę czasokresu umorzenia reszty ceny kupna w przypadkach przekazania orzeczeń z art. 61 ustawy o wykonaniu reformy rolnej do administracji Państwowego Banku Rolnego kierowały bezpośrednio do Banku. Co się zaś tyczy podań zainteresowanych nabywców, którym wydane orzeczenia z art. 61 nie zostały jeszcze przekazane do administracji Państwowego Banku Rolnego, to te podania winny być załatwiane przez Okręgowy Urząd Ziemski samodzielnie bez potrzeby uprzedniego uzyskiwania zgody Ministerstwa w poszczególnych sprawach, o ile zamierzona zmiana okresu spłaty mieści się w granicach obowiązujących przepisów.

Poza tem Ministerstwo komunikuje, że przy zmianie orzeczenia z art. 61 ustawy o wykonaniu reformy rolnej, przedłużając nabywcy okres umorzenia należności z tytułu zakredytowanej reszty ceny kupna, Okręgowe Urzędy Ziemskie winny mieć na uwadze, aby łączny okres umorzenia tych należności, t. j. okres czasu od początku amortyzacji reszty ceny kupna według pierwotnego orzeczenia do początku amortyzacji według nowego orzeczenia plus cały czasokres umorzenia według tego nowego orzeczenia nie przekraczał 41 lat.

W związku z powyższym, o ile przed zmianą orzeczenia od początku okresu umorzenia, według dotychczasowego orzeczenia z art. 61 upłynęło już choćby jedno półrocze, nabywca nie może już korzystać z najdłuższego okresu amortyzacyjnego, t. j. 41 lat, a tylko lat 35.

Orz. *W myśl art. 61 jedynie orzeczenia Okręgowych Urzędów Ziemskich w sprawie wyznaczenia nabywców działek przy parcelacji majątków państwowych są ostateczne. Natomiast od orzeczeń Okręgowych Urzędów Ziemskich w przed-*

miocie ustalenia ceny sprzedażnej parcelowanych działek przewidziane jest odwołanie do Ministerstwa Reform Rolnych (podobnie 7149/29 — 17. IX. 1931 r.).

Orz. N. T. A. L. Rej. 7150/29 z 17. IX. 1931 r.

Orz. Zatwierdzenie przez władze ziemskie kandydata na nabywcę gruntu z parcelacji jest z istoty swej równoznaczne ze stwierdzeniem, że dany kandydat posiada przepisane prawem pub. kwalifikacje, i nie stoi na przeszkodzie zatwierdzeniu innej osoby na nabywcę tejże parceli.

Wyrok N. T. A. 1934, L. Rej. 11467/32, Nr. 810 A.

Orz. Art. 197 niem. kod. cyw., traktujący o przedawnieniu odsetek, nie ma zastosowania do należności, wynikających z tytułu rozparcelowanych gruntów państwowych do chwili przeniesienia prawa własności (art. 61 ustawy o wyk. ref. rol. 1925, p. 1/26), jakkolwiek należność tę określono w stosunku procentowym do ceny sprzedażnej.

Wyrok N. T. A. 1935, L. Rej. 10686/32, ogł. w O. P. A./35.

art. 61 i 81.

Orz. Art. 61 ustawy z 28. XII. 1925 r. dotyczy tylko przeniesienia praw własności przy parcelacji, dokonywanej przez urzędy ziemskie z zachowaniem przepisów, zawartych w art. 46—62 wymienionej ustawy i nie może być rozciągnięty na żadne inne umowy zawierane przez Skarb Państwa i jego organa.

W myśl art. 81 ust. z 28. XII. 1925 r. art. 61 tejże ustawy może być stosowany tylko w takich sprawach wszczętych przed wejściem w życie tej ustawy, w których urzędy ziemskie dokonywały parcelacji, gdyż art. 61 dotyczy jak wyżej zaznaczono, tylko parcelacji, dokonywanej w myśl ustawy przez urzędy ziemskie. Ani art. 61 ani art. 81 ustawy o wykonaniu reformy rolnej nie uchylając ogólnych przepisów prawa cywilnego, ustanawiających specjalny sposób przeniesienia prawa własności przy parcelacji wykonywanej przez urzędy ziemskie nie zabraniają Skarbowi Państwa zawierania zwykłych umów kupna - sprzedaży nieruchomości i nie zamykają drogi sądowej ani Skarbowi Państwa ani jego kontrahentowi do dochodzenia i obrony praw wypływających z umów i kontraktów kupna - sprzedaży nieruchomości, opartych na ogólnych przepisach prawa cywilnego.

Zawarte w ustępie 2 art. 81 uprawnienie Rady Ministrów do upoważnienia Ministra Reform Rolnych do udzielenia przewłaszczenia w pewnych wypadkach nic nie zmienia pod tym względem. Postanowienie to może być rozumiane tylko jako upoważnienie do udzielenia przewłaszczenia w tych wypadkach, gdy na podstawie kontraktów z jakichkolwiek ich braków bez innych przyczyn nabywcy nie mogliby uzyskać przewłaszczenia. Przy innej interpretacji postanowienie art. 81 cz. 2 byłoby niezrozumiałe lub zbędne ze względu na przepis art. 81 i 61 i ogólne zasady kodeksu cywilnego o wykonaniu zobowiązania.

Gdy w niniejszej sprawie jest niesporne, że powód kupił nieruchomości nie w drodze parcelacji, lecz już dawno wydzieloną, odrębną nieruchomości hipotecznie uregulowaną i stanowiącą samodzielną jednostkę gospodarczą, a skargę swą opiera nie na przydzieleniu mu jej w drodze parcelacji, lecz na kontrakcie kupna - sprzedaży, zawartym w myśl przepisów prawa cywilnego, to niema żadnej podstawy do odmówienia mu prawa dochodzenia swych praw w drodze sądowej. Kwestja ważności kontraktu, zachowania przepisanych form i kwalifikacji prawnej kontraktu, jako kontraktu rentowego lub innego, należy do meritum sprawy i nie może być roztrząsana przy rozstrzyganiu kwestji dopuszczalności drogi sądowej, gdyż z twierdzeń powoda wynika, a ponadto niema wątpliwości, że nie jest to zarządzenie władzy, lecz kontrakt prywatno-prawny. (Skarżący nabył od Skarbu Państwa w 1921 r. osadę rentową o obszarze 8 ha; wobec odmowy udzielenia zezwolenia na przewłaszczenie — skarżący wystąpił do Sądu o zasądzenie Skarbu P. na powzdanie; Skarb podniósł ekscpepcję niedopuszczalności drogi sądowej).

Orz. S. N. III. 2. C. 33/30 z 21. III. 1930 r.

art. 61 i 81.

Orz. Art. 61 ustawy z 28. XII. 1925 r. dotyczy tylko przeniesienia praw własności przy parcelacji, dokonywanej przez urzędy ziemskie z zachowaniem przepisów, zawartych w art. 46—62 wymienionej ustawy i nie może być rozciągnięty na żadne inne umowy zawierane przez Skarb Państwa i jego organa.

W myśl art. 81 ust. z 28. XII. 1925 r. art. 61 tejże ustawy może być stosowany tylko w takich sprawach wszczętych

przed wejściem w życie tej ustawy, w których urzędy ziemskie dokonywały parcelacji, gdyż art. 61 dotyczy jak wyżej zaznaczono, tylko parcelacji, dokonywanej w myśl ustawy przez urzędy ziemskie. Ani art. 61 ani art. 81 ustawy o wykonaniu reformy rolnej nie uchylając ogólnych przepisów prawa cywilnego, ustanawiających specjalny sposób przeniesienia prawa własności przy parcelacji wykonywanej przez urzędy ziemskie nie zabraniają Skarbowi Państwa zawierania zwykłych umów kupna - sprzedaży nieruchomości i nie zamykają drogi sądowej ani Skarbowi Państwa ani jego kontrahentowi do dochodzenia i obrony praw wypływających z umów i kontraktów kupna - sprzedaży nieruchomości, opartych na ogólnych przepisach prawa cywilnego.

Zawarte w ustępie 2 art. 81 uprawnienie Rady Ministrów do upoważnienia Ministra Reform Rolnych do udzielenia przewłaszczenia w pewnych wypadkach nic nie zmienia pod tym względem. Postanowienie to może być rozumiane tylko jako upoważnienie do udzielenia przewłaszczenia w tych wypadkach, gdy na podstawie kontraktów z jakichkolwiek ich braków bez innych przyczyn nabywcy nie mogliby uzyskać przewłaszczenia. Przy innej interpretacji postanowienie art. 81 cz. 2 byłoby niezrozumiałe lub zbędne ze względu na przepis art. 81 i 61 i ogólne zasady kodeksu cywilnego o wykonaniu zobowiązania.

Gdy w niniejszej sprawie jest niesporne, że powód kupił nieruchomość nie w drodze parcelacji, lecz już dawno wydzieloną, odrębną nieruchomość hipotecznie uregulowaną i stanowiącą samodzielną jednostkę gospodarczą, a skargę swą opiera nie na przydzieleniu mu jej w drodze parcelacji, lecz na kontrakcie kupna - sprzedaży, zawartym w myśl przepisów prawa cywilnego, to niema żadnej podstawy do odmówienia mu prawa dochodzenia swych praw w drodze sądowej. Kwestja ważności kontraktu, zachowania przepisanych form i kwalifikacji prawnej kontraktu, jako kontraktu rentowego lub innego, należy do meritum sprawy i nie może być roztrząsana przy rozstrzygnięciu kwestji dopuszczalności drogi sądowej, gdyż z twierdzeń powoda wynika, a ponadto niema wątpliwości, że nie jest to zarządzenie władzy, lecz kontrakt prywatno-prawny. (Skarżący nabył od Skarbu Państwa w 1921 r. osadę rentową o obszarze 8 ha; wobec odmowy

udzielenia zezwolenia na przewłaszczenie — skarżący wystąpił do Sądu o zasądzenie Skarbu P. na powzwanie; Skarb podniósł ekscepcję niedopuszczalności drogi sądowej).

Orz. S. N. III. 2. C. 33/30 z 21. III. 1930 r.

Rozdział B.

Parcelacja wykonywana przez instytucje, do parcelacji upoważnione.

Art. 62. 1) Warunki upoważnienia do wykonywania parcelacji, jak również zasady postępowania przy przeprowadzaniu parcelacji przez instytucje upoważnione łącznie z zastosowaniem postanowień art. 60, 65 i 66, oraz z zachowaniem przepisów cz. 1 art. 63, wreszcie szczegółowe przepisy o postępowaniu przy udzielaniu zezwoleń na parcelację, przy zatwierdzeniu projektów parcelacyjnych i o nadzorze nad parcelacją ustali rozporządzenie Ministra Reform Rolnych.

Orz. Wedle wydanego w myśl art. 62 ustawy o wykonaniu ref. rolnej rozporządzenia Ministra Reform Rolnych z dn. 19. I. 1927 r. (Dz. U. R. P. poz. 229) odróżniać należy udzielanie upoważnień generalnych, bez których żadna instytucja tego rodzaju działać wogóle nie może, od udzielania indywidualnego zezwolenia na każdą poszczególną parcelację, o którym mowa w art. 62 cyt. ustawy oraz § 5 rozporządzenia z 19. I. 1927 r. Rozporządzenie powyższe głosi w cz. 1 § 11, że upoważnienia do przeprowadzenia parcelacji nieruchomości ziemskich udzielone na podstawie obowiązujących dotychczas przepisów, zachowują swoją moc w ciągu 6 miesięcy od dnia ogłoszenia tego rozporządzenia i dodaje w dalszem zdaniu oddzielnem średnikiem, że „p o t y m d n i u z e z w o l e n i a n a p a r c e l a c j ę (§ 5) instytucjom tym nie będą udzielane na podstawie dotychczasowych upoważnień“. Nie może być wątpliwości, iż w wyrażeniu „p o t y m d n i u“ chodziło o dzień ogłoszenia rozporządzenia z dn. 19. I. 1927 r.

Orz. N. T. A. L. Rej. 4484/27. z 13. V. 1929 r.

2) Uchylony art. 18 ustawy o Funduszu Obrot. Ref. Rol. 1932/236 w brzmieniu obw. Min. 1934/364, zmienione Rozp. Prez. 1934/842; w jego miejsce obowiązuje art. 14 powoł. ustawy, który brzmi: ¹

Patrz, odnośnie Rozp. Min. Ref. Rol. 1927/228, zmien. 1931/686 i 1932/796 o opłatach za nadzór nad parcelacją, patrz, Rozp. Min. Rol. i Ref. Rol. z 1932/916 o opłatach stemplowych, patrz art. 58 u. o. s.

art. 62 cz. 2 i art. 48 cz. 2.

Orz. Art. 54 cz. 3 ustawy stemplowej (Dz. U. R. P. z 1926 r. poz. 570) mówi o pismach, mających na celu regulację struktury gospodarstw rolnych między innymi także scalenie gruntów, a opłata za nadzór, o której mówi art. 62 cz. 2 i art. 65 cz. 2 ustawy z dn. 28. XII. 1925 r. nie jest opłatą od pisma w rozumieniu ustawy stemplowej, nie jest też opłatą stemplową od umowy parcelacyjnej kupna sprzedaży, lecz jak to wyraźnie ustawa o wykonaniu reformy rolnej głosi, opłatą za nadzór, wykonywaną przez władze ziemskie, która z opłatami stemplowymi nic wspólnego nie ma (skarżący podnosił, iż pisma dotyczące scalenia gruntów są wolne od opłaty stemplowej, a chodziło o parcelację z art. 48 cz. 2).

Orz. N. T. A. L. Rej. 3681/27 z 10. VI. 1929 r.

Art. 62 cz. 2 i art. 50.

Orz. Nie ma oparcia w ustawie twierdzenie, że instytucje parcelacyjne mają w myśl art. 50 ustawy za zadanie sprzedawać jedynie drobne działki, podczas gdy w niniejszym wypadku chodzi o sprzedaż większego obszaru, ustawa bowiem nie robi różnicy między parcelacją przeprowadzaną w określonych na gruncie działkach, a parcelacją w idealnych częściach (chodziło o opłatę za nadzór).

Orz. N. T. A. L. Rej. 3681/27 z 10. VI. 1929 r.

¹ Art. 14. (1) Przy parcelacji gruntów prywatnych, wykonywanych przez właścicieli dóbr parcelowanych lub przez instytucje do parcelacji upoważnione, pobierana będzie od tych właścicieli lub instytucyj opłata za nadzór nad parcelacją w wysokości 1% ceny sprzedażnej parcelowanych gruntów. Obowiązku uiszczenia tej opłaty nie wolno przekładać na nabywców.

(2) Opłatę, przewidzianą w cz. 1, osoby zobowiązane winny uiścić przed złożeniem do zatwierdzenia wykazu nabywców parcelowanych gruntów. Wykaz nabywców winien zawierać wyszczególnienie cen sprzedażnych poszczególnych gospodarstw i działek. W razie niezałączenia do podania o zatwierdzenie wykazu nabywców dowodu uiszczenia opłaty za nadzór nad parcelacją lub niewyszczególnienia w wykazie cen sprzedażnych, podanie będzie pozostawione bez załatwienia, przyczem przepisy art. 64 i cz. 3 art. 65 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej, dotyczące terminu zatwierdzania wykazów nabywców, nie będą miały zastosowania. W razie prawomocnej odmowy zatwierdzenia wykazu nabywców, uiszczona opłata za nadzór nad parcelacją podlega na żądanie strony zainteresowanej zwrotowi, a w razie zmiany zatwierdzonego wykazu nabywców gruntów, za nadzór nad parcelacją których opłata została uiszczona, ponowna ani dodatkowa opłata nie będzie pobierana.

(3) Termin uiszczania i tryb ściągania opłaty za nadzór nad parcelacją w przypadkach parcelacji uproszczonej (cz. 2 art. 48 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej) ustali rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych.

Orz. 1. Opłatę za nadzór nad parcelacją oblicza się w stosunku do ceny sprzedażnej parcelowanego majątku, a więc w zależności od wartości nie samego tylko gruntu, lecz z tem wszystkiem, co z natury lub jako związane z tym gruntem stanowi w myśl obow. przepisów prawo nieruchomości.

2. Przewidziana w art. 62 p. 2 ustawy o wyk. ref. rol. opłata za nadzór nad parcelacją nie jest zależna od rzeczywistych kosztów wykonywania nadzoru, lecz jedynie od ceny sprzedażnej parcelowanego obiektu.

Wyrok N. T. A. 1935, L. Rej. 8637/31, ogł. w O. P. A./35.

Art. 63. 1) W razie rozpoczęcia przez instytucję, do parcelacji upoważnioną, parcelacji bez właściwego zezwo-

lenia oraz w razie prowadzenia jej niezgodnie z treścią zezwolenia, jak również w przypadku niewykonania parcelacji w określonym czasie lub nieprzepisania tytułu własności na nabywców w terminie, wskazanym w zezwoleniu, mimo, że projekt parcelacji został zatwierdzony i wszelkie formalności w urzędach ziemskich załatwione, może wojewoda, o ile nie zostanie zastosowany przymusowy wykup w myśl p. a) art. 3 po uprzednim na 14 dni ostrzeżeniu — zarządzić wykonanie parcelacji na koszt i niebezpieczeństwo instytucji upoważnionej.

Wykonanie parcelacji w tym przypadku należy do wojewody. Na wniosek wojewody Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może jednak zlecić wykonanie parcelacji Państwowemu Bankowi Rolnemu.

Zarządzenie wojewody (ust. 1) w tym przypadku z mocy ustawy ma ten skutek, że właściciel traci prawo rozporządzenia (alienowania) obszarem, podlegającym parcelacji, z chwilą zaś uprawomocnienia się tego zarządzenia względnie wydania przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych zarządzenia ostatecznego wojewoda względnie Państwowy Bank Rolny nabywa prawo do zastępowania właściciela w rozporządzaniu (alienowaniu) rzeczonym obszarem.

O zarządzeniu wojewody (ust. 1) na wniosek tegoż będzie umieszczony ostrzeżenie (adnotacja) w odpowiedniej księdze hipotecznej (gruntowej) z tym skutkiem, że od czasu wniesienia tego ostrzeżenia (adnotacji) wszelkie zmiany stanu prawnego mogą nastąpić wyłącznie za zgodą lub na wniosek urzędów ziemskich względnie Państwowego Banku Rolnego.

Wniesienie odwołania od powyższego zarządzenia wojewody nie wstrzymuje umieszczenia ostrzeżenia (adnotacji) w księdze hipotecznej (gruntowej). Zarządzenie wo-

jewody (ust. 1) zastępuje przewidziane w art. 62 i 65 zezwolenia na parcelację.

Przy stosowaniu przepisów niniejszego artykułu orzeczenia wojewody w sprawie zatwierdzenia projektu parcelacji (wraz z ceną działek) i wykazu nabywców są ostateczne.

2) Przepisy te mogą mieć zastosowanie również i do parcelacyj, rozpoczętych przed wejściem w życie niniejszej ustawy, jeżeli tytuły własności nie zostaną przepisane na nabywców w ciągu 6 miesięcy po wejściu w życie niniejszej ustawy, oraz do obszarów, nabytych przed 1 stycznia 1925 r. przez instytucje, do parcelacji upoważnione, o ile obszary te również w ciągu 6 miesięcy po wejściu w życie niniejszej ustawy nie zostaną rozparcelowane w rozumieniu cz. 3 art. 11 i tytuły własności nie zostaną przepisane na nabywców mimo, że projekt parcelacji został zatwierdzony i wszelkie formalności w urzędach ziemskich załatwione.

Między rygorem przewidzianym art. 63 a art. 3 cz. 1 lit. a) zachodzą następujące różnice: rygor z art. 3 cz. 1 lit. a) obejmuje cały majątek z pozostawieniem właścicielowi tylko 35 ha, rygor zaś z art. 63 obejmuje tylko parcelowany obszar, dalej w przypadku art. 3 cz. 1 lit. a) zachodzi przymusowy wykup, natomiast w przypadku art. 63 właściciel nie otrzymuje wynagrodzenia od Państwa, tylko znajduje pokrycie w cenie za sprzedane działki; patrz jednak art. 2 Rozp. Prez. z 1928 r. poz. 247 o skutkach naruszenia przepisów o parcelacji prywatnej.

Art. 63 uległ częściowej zmianie przez Rozporządzenie Prez. z 1928 r. Dz. U. Nr. 27, poz. 247 o skutkach naruszenia przepisów przy parcelacji prywatnej (cyt. w całości poniżej).

Orz. Uplyw 6-miesięcznego terminu przewidzianego w cz. 2 art. 63 cyt. ustawy nie uprawnia Min. Ref. Rol. do zarzą-

dzenia wykonania parcelacji przez urząd ziemski lub Państw. Bank Rolny na koszt i niebezpieczeństwo instytucji do parcelacji upoważnionej, bądź właściciela dóbr parcelowanych, o ile nie zachodzi jeden z warunków, wymienionych w cz. 1 tegoż art. 63.

Wyrok N. T. A. 1935, L. Rej. 5005/31.

Art. 64. 1) Projekt parcelacji ma być zatwierdzony w ciągu miesiąca od dnia złożenia pod tym rygorem, że po upływie miesiąca od dnia złożenia projektu w braku odmowy uważa się go za zatwierdzony.

2) Urzędy ziemskie, jeżeli napotykają trudności do zatwierdzenia projektu, powinny w ciągu powyższego miesiąca wymienić wszystkie bez wyjątku wady przedstawionego projektu. Po usunięciu tych wad przez instytucję upoważnioną projekt będzie zatwierdzony w ciągu dni 14 z rygorem w ust. 1 wskazanym.

Termin do wniesienia środka prawnego od dorozumianego zatwierdzenia z art. 64 p. 1 biegnie analogicznie jak w przypadku art. 65 p. 3 od ogłoszenia orzeczenia (patrz Jaworski op. cit. str. 259).

Rozdział C.

Parcelacja, wykonywana przez właścicieli dóbr parcelowanych.

Art. 65. 1) Właściciele nieruchomości ziemskich zarówno wykazem imiennym (art. 19) objętych, jak i nieobjętych, winni przed przystąpieniem do parcelacji uzyskać każdorazowo zezwolenie właściwego starosty. Zezwolenie powyższe może zawierać zastrzeżenia co do sposobu i zasad prowadzenia parcelacji oraz zlikwidowania obciążeń parcelowanych gruntów, a zwłaszcza co do uwzględnienia

stałej służby folwarcznej, względnie dzierżawców, zaspokojenia uprawnień pracowników folwarcznych i gracjalistów (art. 44 i 45), uwzględnienia potrzeb ludności małorolnej w sąsiednich wsiach niescalonych, uwzględnienia potrzeb gminnych, szkolnych, zdrowotnych, kościelnych i innych celów publicznych i społecznych, wreszcie terminu zakończenia parcelacji. Zezwolenie to ma być udzielone w terminie, w art. 64 oznaczonym, z zastosowaniem rygorów, przez ten artykuł przewidzianych.

Orz. Umieszczenie w zezwoleniu na parcelację zastrzeżenia, że cała reszta po uwzględnieniu uprzywilejowanych nabywców z pośród służby folwarcznej i drobnych dzierżawców, użyta ma być wyłącznie na uzupełnienie gospodarstw karłowatych i odmowa zezwolenia wobec takiej treści zezwolenia na utworzenie nowego samodzielnego gospodarstwa — zgodne są z przepisami ustawy o wykonaniu reformy rolnej. (Teza dotyczy stanu faktycznego, przy którym zapotrzebowanie ze strony właścicieli karłowatych gospodarstw wyczerpywało cały zgłoszony do parcelacji obszar).

Orz. N. T. A. L. Rej. 5123/28 z 26. V. 1930 r.

2) Właściciele nieruchomości ziemskich nie mogą udzielać pełnomocnictw na wykonanie parcelacji osobom fizycznym lub prawnym, które zawodowo uprawiają czynności parcelacyjne, nie posiadając na to upoważnienia od właściwego wojewody.

3) Projekt parcelacji oraz zgłaszane w czasie wykonywania parcelacji wykazy nabywców zatwierdza starosta w ciągu miesiąca po złożeniu projektu, względnie wykazów nabywców. W braku odmowy uważa się po upływie miesiąca projekt parcelacji, względnie wykazy nabywców, za zatwierdzone.

4) Przystosowanie do parcelacji, dokonywanej przez właściciela postanowień art. 60 ustawy niniejszej określi rozporządzenie Ministra Reform Rolnych.

5) Postanowienia art. 62 cz. 2 i art. 63 mają analo-

giczne zastosowanie i do parcelacji, wykonywanej przez właścicieli dóbr parcelowanych.

6) Urzędy ziemskie mają prawo dokonywania nadzoru w każdym stadium prac parcelacyjnych, dokonywanych przez właściciela.

Patrz, ustawę z 1932/95, zmien. Rozp. 1932/622 i 1933/635 o ujawnieniu hipotecznem zezwoleń na parcelację gruntów — cyt. w całości niżej.

Do art. 62, 63, 64 i 65.

R. W. § 103. Przy parcelacji, związanej z zamianą na użytki rolne gruntów leśnych, podlegających przepisom o ochronie lasów, wymaganem będzie zezwolenie właścicielskich władz ochrony lasów na dokonanie tej zamiany.

§ 104. 1. Zarówno podanie o zezwolenie na parcelację, jak i o zatwierdzenie projektu parcelacji oraz wykazy nabywców winny być składane w dwóch egzemplarzach do powiatowego urzędu ziemskiego wraz z załącznikami, wyszczególnionymi w instrukcji parcelacyjnej (§ 85).

2. Powiatowy urząd ziemski po stwierdzeniu, iż podanie to, projekt parcelacyjny względnie wykazy nabywców pod względem formalnym odpowiadają obowiązującym przepisom i zawierają wszystkie wymagane załączniki, potwierdza otrzymanie podania o zezwolenie na parcelację, projektu parcelacyjnego lub też wykazu nabywców ze wskazaniem daty otrzymania na jednym z egzemplarzy, który zwraca petentowi. Uchybienie wymogom formalnym lub niedołączenie któregokolwiek z wymaganych załączników uzasadnia nieprzyjęcie podania, projektu parcelacyjnego lub też wykazu nabywców; w tym przypadku postanowienia art. 64 lub cz. 3 art. 65 nie będą miały zastosowania. Na żądanie składającego podanie powiatowy urząd ziemski winien stwierdzić na piśmie przyczynę nieprzyjęcia podania.

§ 105. Po uzyskaniu zezwolenia obowiązany jest parcelujący doręczyć wójtowi lub sołtysowi powiadomienie

o zamiarze parcelacji, celem ogłoszenia w trybie § 96 mieszkańcom wsi, sąsiadujących z parcelowaną nieruchomością, tudzież zainteresowanej w parcelacji służbie folwarcznej i drobnym dzierżawcom, podając w powiadomieniu o parcelacji co najmniej 4-tygodniowy termin, do jakiego będą przyjmowane zgłoszenia na kupno ziemi.

§ 106. Parcelujący może zrzec się zezwolenia parcelacyjnego w ciągu 3 miesięcy od daty jego otrzymania.

§ 107. Przepisy § 96 mają analogiczne zastosowanie do orzeczeń powiatowego urzędu ziemskiego, zatwierdzających lub odmawiających zatwierdzenia projektu parcelacji i wykazu nabywców, przy parcelacji, prowadzonej przez instytucje upoważnione oraz przez osoby prywatne.

§ 108. Za osoby uprawnione do zgłaszania odwołań od orzeczeń powiatowego urzędu ziemskiego, zatwierdzających projekt parcelacyjny lub wykazy nabywców, uznaje się osoby, przeprowadzające parcelację, oraz wszystkich tych, którzy we właściwym trybie i czasie, przyjmując ogłoszone warunki, zgłosili chęć nabycia działki z danej parcelacji. Przepis ten nie narusza postanowień § 81.

§ 109. Brak decyzji powiatowego urzędu ziemskiego w sprawie zatwierdzenia projektu parcelacyjnego lub też wykazu nabywców w terminie, wskazanym w cz. 1 art. 64 i w cz. 3 art. 65 winien być na żądanie petenta stwierdzony przez powiatowy urząd ziemski ze wskazaniem skutków, wpływających z art. 64 lub z cz. 3 art. 65. W tych przypadkach mają analogiczne zastosowanie postanowienia § 96.

§ 110. 1. Upoważnienia do zawodowego wykonywania czynności parcelacyjnych w rozumieniu ustawy z dnia 28 grudnia 1925 roku o wykonaniu reformy rolnej udzielają osobom fizycznym i odwołują okręgowe urzędy ziemskie, na których terenie osoby te zamierzają wykonywać parcelację nieruchomości ziemskiej.

2. Udzielenie osobom fizycznym upoważnienia do wykonywania parcelacji prezesa okręgowych urzędów ziemskich winni uzależnić od złożenia kaucji lub odpowiedniego zabezpieczenia. Wysokość gwarancji zależy od wielkości obszaru, na który udziela się upoważnienia. Prezesi okręgowych urzędów ziemskich mogą jednak w miarę uznania złożyć Ministrowi Reform Rolnych umotywowany wniosek o zwolnienie tych osób od składania zabezpieczenia.

§ 111. 1. Upoważnienia w rozumieniu § 110 udzielane będą na określony teren działania lub też mogą ograniczać się do jednej albo kilku oznaczonych nieruchomości ziemskich.

2. Udzielenie, zmiana lub uchylenie upoważnienia ogólnego (na określony teren) ogłaszane będzie w urzędowych gazetach wojewódzkich na koszt upoważnionego.

§ 112. Osoba fizyczna, ubiegająca się o upoważnienie parcelacyjne, winna udowodnić, że posiada obywatelstwo polskie, nieskazitelną przeszłość oraz dostateczne przygotowanie do czynności parcelacyjnych, oparte na zawodowym wykształceniu i na dotychczasowej działalności w dziedzinie parcelacji.

§ 113. Nieprzestrzeganie przez upoważnione osoby fizyczne postanowień ustawy z dnia 28 grudnia 1925 roku o wykonaniu reformy rolnej oraz będących z nią w związku rozporządzeń, przepisów, instrukcyj i zarządzeń powoduje wstrzymanie, ograniczenie lub odwołanie upoważnienia.

Obj. Z brzmienia art. 65 p. 2 wynika, że zakaz udzielenia pełnomocnictw nie odnosi się do osób, które trudnią się parcelacją tylko przygodnie.

Art. 65 p. 5 odwołuje się do przepisu art. 62 p. 2; ten ostatni został uchylony art. 18 ustawy o Funduszu Obrot. Ref. Rol. z 1932 r. w jego miejsce obowiązuje art. 14 powoł. ustawy. Po myśli tego artykułu przy parcelacji gruntów prywatnych, wykonywanych przez właścicieli dóbr

parcelowanych lub przez instytucje do parcelacji upoważnione, pobierane będzie od tych właścicieli lub instytucyj opłata za nadzór nad parcelacją w wysokości 1% ceny sprzedażnej parcelowanych gruntów. Obowiązku uiszczenia tej opłaty nie wolno przekładać na nabywców. Opłatę, przewidzianą w cz. 1 osoby zobowiązane winny uiszczyć przed złożeniem do zatwierdzenia wykazu nabywców parcelowanych gruntów. (Patrz bliżej cyt. ustawę zamieszczoną w całości niżej.)

Orz. Zastrzeżenia, jakie może zawierać zezwolenie na parcelację, są wyliczone w ust. 1 art. 65 wyczerpująco, nie są zatem dopuszczalne zastrzeżenia w kwestji ceny sprzedażnej, ani sposobu jej spłaty.

Wyrok N. T. A. 1933, L. Rej. 5198/30, ogł. O. P. A. R. III, p. 580.

Art. 66. Wprowadzenie poszczególnych lub wszystkich nabywców w posiadanie gruntów, objętych projektem parcelacji przed uprawomocnieniem się decyzji starosty, zatwierdzającej ten projekt, jest niedozwolone i uzasadnia zastosowanie przymusowego wykupu (art. 3), względnie wykończenie parcelacji na koszt i niebezpieczeństwo właściciela (art. 63).

R. W. § 114. Rygory przewidziane w art. 66, będą miały zastosowanie i wówczas, gdy objęcie działek w posiadanie nastąpi bez zezwolenia lub zgody właściciela, o ile nie wystąpi on na drogę sądową o usunięcie z gruntu tych osób.

Art. 67. Rozpoczęcie parcelacji bez zezwolenia poza skutkami, przewidzianymi w p. a) art. 3, ewentualnie w art. 63, pociąga za sobą z mocy prawa nieważność umów, dotyczących nabycia działek.

Orz. Rozporządzenie nieruchomościami ziemskimi na wypadek śmierci nie podlega ograniczeniom przewidzianym w rozp. R. M. 919/428 jakoteż w ustawie o wyk. ref. rol.

O. S. P. 10, p. 482.

Orz. Rozp. R. M. z 1919 jak i ustawa o wyk. ref. rol. poz. 1/26 uzależniają od zezwolenia władz ziemskich tylko ważność umów, a więc aktów zawartych między żyjącymi: dotyczących przeniesienia własności nieruchomości ziemskich podpadających pod powołane przepisy, nie ograniczają zaś wcale właściciela nieruchomości ziemskich w możliwości rozporządzenia swych nieruchomości na wypadek śmierci.

Wyrok N. T. A. z 1931, L. Rej. 628/31, um. R. P. Ek. Soc. 13.

DZIAŁ VII.

CENA SPRZEDAŻNA PRZY PARCELACJI.

Rozdział A.

Grunty państwowe i Państwowego Banku Rolnego.

Art. 68. 1) Cena sprzedażna działek ziemi przy parcelacji gruntów państwowych lub Państwowego Banku Rolnego winna być dla każdej z osobna ustalona i oparta na rzeczywistej wartości gospodarczej danych gruntów, oraz budynków, materiałów i drzewostanu.

2) uchylony art. 18 ustawy o Funduszu Obrotowym Ref. Rolnej w brzmieniu obw. Min. z 1934 p. 364, zmienionej Rozp. Prez. z 1934 p. 842; w jego miejsce obow. art. 7 powoł. ustawy, który brzmi:

Art. 7. (1) Szacunek przejęcia państwowych nieruchomości ziemskich, rozparcelowanych przed dniem 1 kwietnia 1932 r., o ile nie został dokonany, będzie ustalony w inwentarzu Funduszu w wysokości 75% szacunku sprzedażnego.

(2) Szacunek przejęcia od Skarbu Państwa nieruchomości ziemskich i innych obiektów, do których nie ma zastosowania przepis cz. 1, ustalony będzie według przepisów art. 27 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1) przez

przedstawicielei Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych i władzy przekazującej.

(3) Oszacowanie nieruchomości ziemskich i innych obiektów, przejmowanych od Skarbu Państwa winno być dokonywane przed ostatecznem przejściem w posiadanie przez organy administracji reform rolnych. Obszary, wyłączone na cele państwowe, o ile nie pozostają pod zarządkiem Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych, nie podlegają oszacowaniu.

(4) Obciążenia hipoteczne i koszty likwidacji obszarów dworskich oraz ciężarów patronackich zmniejszają szacunek przejścia od Skarbu Państwa.

(5) Grunty i inne objekty, przekazywane przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych innym władzom państwowym oraz przeznaczone na osadnictwo wojskowe, obciążać będą Fundusz Obrotowy Reformy Rolnej w wysokości kosztów własnych.

Ustawa odróżnia 3 rodzaje ceny sprzedaży: 1) cenę opartą na „rzeczywistej wartości“ gospodarczej danych gruntów, przeznaczonych na cele rolnicze (art. 68) i kolonji dla robotników, rzemieślników i t. p. (art. 69 l. 2); 2) cenę, za którą sprzedaje się grunty na cele nierolnicze, a które określa się ze stanowiska ich przeznaczenia według „istotnej specjalnej wartości“ względnie „ceny rynkowej“; 3) cenę za sprzedaż gruntów prywatnych, która nie może być „spekulacyjnie wygórowaną“ (art. 71).

Ceny określone pod 1 i 2 odnoszą się do gruntów państw. i Banku Rolnego; cena zaś pod 3) dotyczy gruntów prywatnych.

Orz. 11. X. 1926 r. skarżącego zawiadomiono, iż cena sprzedażna działki wynosi 9.375 zł. 34 gr., następnie zaś w 1930 r. w orzeczeniu, wydanem na podstawie art. 61 ustalono cenę nabycia w kwocie 11.130 zł. 53 gr. Z akt sprawy wynika, iż różnica wynikła wobec dodania do zasadniczej ceny

szacunkowej odsetek za czas od dnia 1. II. 1923 r., czyli od chwili objęcia przez skarżącego działki w posiadanie. Władza pozwana jednak nie podała skarżącemu do wiadomości zasadniczej sumy szacunkowej za sporną osadę i sposobu jej obliczenia w myśl zasad przewidzianych w art. 68, jak również nie wyjaśniła nawet skarżącemu, że do sumy szacunkowej zasadniczej doliczono odsetki, zaniebdanie tego, zdaniem N. T. A., stanowi istotną wadliwość postępowania, gdyż uniemożliwiło ono skarżącemu obronę jego praw i dlatego N. T. A. zaskarżone orzeczenie uchylił.

Orz. N. T. A. L. Rej. 8283/30 z 1. IX. 1931 r.

Orz. Skarżący myli się twierdząc, że skoro sprzedaż nastąpiła na mocy umowy zawartej w 1914 r., to przy przewłaszczeniu ograniczenia, wynikające z ustawy o wykonaniu reformy rolnej, nie mogą mieć zastosowania. Zasadniczym bowiem momentem w kwestji stosowania przepisów, dotyczących udzielenia zezwoleń na przewłaszczenie jest nie data zawarcia umowy, lecz data rozpoznawania przez właściwą władzę podania o zezwolenie na przewłaszczenie. Skoro więc władza rozpoznawała sprawę, dotyczącą przewłaszczenia, pod rządem ustawy o wykonaniu reformy rolnej — to normy tej właśnie ustawy do niniejszego wypadku miały zastosowanie.

Orz. N. T. A. L. Rej. 3181/29 z 20. IV. 1931 r.

art. 68, 69 i 70.

Orz. O ile zatwierdzenie ceny sprzedażnej nastąpiło przed 9. I. 1926 r., a wynik oszacowania został skarżącemu nawet zakomunikowany jakkolwiek w terminie późniejszym — to, należy uznać, iż w świetle przepisów art. 68, 69 i 70 ustawy o wykonaniu reformy rolnej oraz § 116 rozporządzenia z dn. 7. XII. 1926 r. (Dz. U. R. P. z 1927 r. poz. 66), uzupełnionego rozporządzeniem z 30. X. 1928 r. (Dz. U. R. P. poz. 903) — Prezes Okręgowego Urzędu Ziemskiego, wydając orzeczenie z art. 61 ustawy i wymieniając w niem cenę nabycia, miałby co najwyżej prawo, lecz nie obowiązek ponownego rozpatrzenia kwestji szacunku z punktu widzenia art. 68, nieskorzystanie jednak z tego uprawnienia, pozostawionego uznaniu Prezesa O. U. Z., nie może stanowić pogwałcenia przepisu art. 70 ustawy (to samo stanowisko poprzednio zajął N. T. A. w wyroku z dn. 27. XI. 1930 r. L. Rej. 1691/29).

Orz. N. T. A. L. Rej. 2145/29 z 16. II. 1931 r.

Art. 69). 1) Grunty i tereny, a także budynki i urządzenia gospodarcze, sprzedawane na cele przemysłowe, handlowe i wogóle rolnicze, należy szacować ze stanowiska ich przeznaczenia według istotnej specjalnej wartości, względnie ceny rynkowej.

2) Grunty, sprzedawane na cele tworzenia kolonij dla robotników, rzemieślników, urzędników i t. p., wycenia się na zasadach ogólnych, przewidzianych w art. 68.

R. W. § 115. Cenę sprzedażną działek ziemi ustala okręgowy urząd ziemski, biorąc pod uwagę zarówno wartość przechodową, jak i miejscowe ceny sprzedażne.

Art. 70. Oszacowanie oddanych w posiadanie nabywcom przed dniem wejścia w życie ustawy niniejszej gruntów, względnie gospodarstw i działek gruntowych, których cena na podstawie dotychczasowych przepisów nie została jeszcze ustalona, uskuteczniają urzędy ziemskie na zasadach, przewidzianych w art. 68 i 69.

R. W. § 116. Podane w art. 68 i 69 zasady szacunku nie mają zastosowania do tych przypadków, w których cena sprzedażna gruntów, oddanych w posiadanie nabywców, została ustalona na podstawie dotychczasowych przepisów i zatwierdzona przez prezesów okręgowych urzędów ziemskich przed dniem 9 stycznia 1926 r.

Cena zatwierdzona, lecz nie podana do wiadomości zainteresowanych, może być jednak według uznania prezesów okręgowych urzędów ziemskich poddana w poszczególnych wypadkach ponownemu rozpatrzeniu na podstawie przepisów art. 68 i 69 ustawy.

R o z d z i a ł B.

Art. 71. 1) Cena sprzedażna poszczególnych gospodarstw i działek gruntowych, tworzonych z majątków prywatnych, nie może być spekulacyjnie wygórowana. Cena

ta stanowi integralną część projektu parcelacji i podlega zatwierdzeniu łącznie z tym projektem.

2) Starosta nie może uznać ceny sprzedażnej za spekulacyjnie wygórowaną, jeżeli cena ta nie przewyższa cen sprzedażnych osiągniętych przy sprzedaży prywatnej całych majątków w przybliżonych rozmiarach, lub przez Państwowy Bank Rolny w podobnych warunkach w przybliżonym czasie.

3) 4) 5) Uchylone art. 17 p. 29 Rozp. Prez. z 1932 p. 622 o unormowaniu własności władz i trybu postępowania w zakresie admin. rol. i ref. rolnych.

6) Od orzeczenia starosty, odmawiającego zatwierdzenia projektu parcelacji, służą właścicielowi zwykle środki prawne. Odwołanie winno być załatwione w ciągu dwóch miesięcy po wniesieniu. O ile jednak starosta uzna cenę sprzedażną za specjalnie wygórowaną, odwołanie od orzeczenia starosty, odmawiającego zatwierdzenia projektu parcelacji, służy do wojewódzkiej komisji ziemskiej, która rozstrzyga ostatecznie na posiedzeniu jawnym. Odwołania do wojewódzkiej komisji ziemskiej winny być wnoszone za pośrednictwem starosty w ciągu dni 14 od dnia doręczenia orzeczenia starosty.

Od orzeczenia starosty, odmawiającego zatwierdzenia projektu parcelacji, służą zwykle środki prawne; ponieważ decyzja w tym przedmiocie nie polega na swobodnym uznaniu władzy, dopuszczalną będzie zatem skarga do N. T. A. (p. Ohanowicz op. cit. str. 75).

Orz. Nietrafne jest twierdzenie, jakoby terminy wskazane w art. 71 ustawy o wykonaniu reformy rolnej należało traktować łącznie i wobec tego uważać, że prekluzyjny termin do załatwienia sprawy przez Okręgowy Urząd Ziemski, wskazany w cz. 3 art. 65, został w art. 71 przedłużony o trzy tygodnie; nie jest trafne, gdyż z treści art. 71 wynika przeciwnie, że każdy z poszczególnych terminów, w tym artykułe wymienionych, jest traktowany odrębnie i gdy jedno z nich

mają charakter porządkowy, do innych są przywiązane pewne skutki prawne.

W cz. 5 art. 71, przewidującym odmowę zatwierdzenia w razie uznania przez Okręgową Komisję ceny za spekulacyjnie wygórowaną, niema wogóle mowy o żadnym terminie do wydania orzeczenia, co się zaś tyczy cz. 2 art. 71, to wprawdzie przepis ten głosi, że Okręgowy Urząd Ziemski, o ile uzna wskazaną w projekcie parcelacji cenę sprzedażną za spekulacyjnie wygórowaną, winien najpóźniej w ciągu 2 tygodni po otrzymaniu projektu sprawę przekazać Okręgowej Komisji Ziemskiej, jednak przepis nie zawiera żadnego rygору na wypadek niezachowania wskazanego w nim terminu — przeciwnie, jak to ma miejsce w cz. 1 art. 65 i cz. 1 art. 64. Również nie zawiera żadnego rygору cz. 5 art. 71, jeśli chodzi o niezalatwienie odwołania w ciągu 2-ch miesięcy.

Orz. N. T. A. L. Rej. 3440 i 3991/29 z 22. V. 1930 r.

DZIAŁ VIII.

POMOC FINANSOWA DLA NABYWCÓW PARCEL.

Art. 72. Przy parcelacji, dokonywanej przez urzędy ziemskie, lub przez Państwowy Bank Rolny, wyłączeniem majątków, kupionych przez Bank Rolny z wolnej ręki, lub przyjętych przez Bank Rolny do parcelacji komisowej, przy zachowaniu wyjątków w myśl art. 73 cz. 3, bezrolni nabywcy kolonji winni z reguły wpłacić przy zawarciu umowy 5% sumy szacunkowej, właściciele karłowatych gospodarstw 10%, a właściciele poprzednio samodzielnych gospodarstw i nabywcy ośrodków (art. 60 cz. 2) — 25% tej sumy. Pozostała suma ceny nabycia zostanie zakredytowana pierwszym dwu kategorjom nabywców do zamortyzowania w ciągu lat 41, lub na ich żądanie na czas krótszy. Właściciele samodzielnych gospodarstw mają prawo otrzymać kredyt na kupno parcel do lat 20-tu, a nabywcy

ośrodków mają prawo do kredytu 5-cioletniego. Kredyt długoterminowy udzielony będzie na procent nie wyższy niż 6.

R. W. § 119. Za równoznaczne z zawarciem umowy w rozumieniu art. 72 uznaje się podpisanie deklaracji zgodnie z § 101, dla nabywców zaś, zakwalifikowanych przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia — wydane orzeczenia w myśl art. 61.

§ 120. Za długoterminowy w rozumieniu zdania końcowego art. 72 uznaje się wszelki udzielony w myśl tego artykułu kredyt dla spłacenia reszty ceny kupna, spłacalny w ratach amortyzacyjnych.

Przepis art. 72 został częściowo uchylony ustawą o Funduszu Obrot. Ref. Rolnej z 1932 r. w brzmieniu 1934 r. Dz. U. Nr. 40, poz. 364 (cyt. w całości, niżej).

Art. 73. 1) Przy parcelacji gruntów, nie stanowiących własności Skarbu Państwa, nabywcom parcel udzielać będzie kredytu Państwowy Bank Rolny na zasadach swego statutu.

2) 3) 4) uchylone art. 18 ustawy o Fund. Obrot. Ref. Rol. Tekst jednolity obw. Min. z 1934 p. 1364 — cyt. w całości niżej.

Art. 74. uchylony art. 18 ustawy o Funduszu Obrot. Ref. Rolnej w brzmieniu obw. Min. Ref. Rol. 1934/364 — cyt. w całej osnowie niżej.

Art. 75. 1) Na cele, wskazane w art. 73 i 74, tworzy się Fundusz zapomóg i kredytu ulgowego.

2) Fundusz ten powstaje:

a) z sum, wstawianych corocznie do budżetu Ministerstwa Reform Rolnych;

- b) z części zysków Państwowego Banku Rolnego, przeznaczonych na ten cel zgodnie z przepisami statutu Banku;
- c) z czystych zysków, osiągniętych z parcelacji, przeprowadzanej przez urzędy ziemskie;
- d) z sum, powstałych z likwidacji funduszy specjalnych (art. 83).

3) Zasady administrowania i dysponowania tym funduszem określi w rozporządzeniu Minister Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 76. Orzeczenia Ministra Reform Rolnych o przyznaniu pożyczki, względnie orzeczenia upoważnionych do przyznawania pożyczek urzędów ziemskich stanowią tytuł do wpisania odpowiednich zabezpieczeń do ksiąg hipotecznych (gruntowych), a wpisy, objęte temi orzeczeniami, są wolne od wszelkich opłat skarbowych i samorządowych.

DZIAŁ IX.

PARCELACJA MAJĄTKÓW ZIEMSKICH, ZWIĄZANYCH STAŁEMI OGRANICZENIAMI WŁASNOŚCI, LUB STANOWIĄCYCH WŁASNOŚĆ OSÓB Z OGRANICZONĄ ZDOLNOŚCIĄ DO DZIAŁAŃ PRAWNYCH.

Art. 77. Obszary, przekraczające podstawowe normy władania (art. 4 i 5), należące do ordynacji lub nieruchomości ziemskich, związanych węzłami substytucji powierzonej albo ograniczeniami własności, stale do tych majątków przywiązane, mogą być rozparcelowane z wolnej ręki lub przymusowo wykupione z zastosowaniem postanowień tej ustawy, względnie sprzedane Państwowemu Bankowi Rolnemu lub Skarbowi Państwa zastąpionemu przez wojewodę, a to bez względu na szczegółowe postanowienia

ustawowe, statutowe lub umowne, ograniczające prawo rozporządzania danym majątkiem.

Parcelacja gruntów określonych w art. 77 odbywa się wedle ogólnych postanowień, a art. 77 i następn. zawierają tylko odrębne przepisy odnośnie wynagrodzenia, które nie ma być wypłaconem ordynatowi (właścicielowi) tylko złożone do depozytu.

Art. 78. 1) Sumy, należne za grunty, sprzedane na mocy art. 77, po potrąceniu na rzecz parcelującego ewentualnych kosztów przeprowadzenia parcelacji, winny być wpłacone bezpośrednio do Państwowego Banku Rolnego. Bank ten otrzymane kwoty, po potrąceniu z nich wszystkich zaległych podatków państwowych, ułokuje w papierach, którym przysługuje prawo bezpieczeństwa pupilarnego i złoży te papiery w depozycie Banku Polskiego jako stały fundusz, podlegający ograniczeniom własności, dotyczącym nieruchomości ziemskiej, z której zostały sprzedane odnośne obszary. Administracja tym funduszem należec będzie do osób lub urzędów, uprawnionych do administrowania majątkiem, z którego fundusz pochodzi.

2) Z zezwolenia władz nadzorczych, a w b. dzielnicy rosyjskiej z zezwolenia Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Ministerstwa Przemysłu i Handlu, część funduszków może być użyta na trwałe inwestycje w pozostałej części dóbr w postaci budowy i rozszerzenia zakładów przemysłowych oraz meljoracyj rolnych.

R. W. § 122. O ile nieruchomość ziemska, należąca do ordynacji lub związana węzłami substytucji powierniczej albo ograniczeniami własności, stale do tej nieruchomości przywiązana, została obciążona na przeprowadzenie istniejących meljoracyj rolnych albo też budowę lub rozszerzenie zakładów przemysłowych na wolnych od obowiązku

parcelacyjnego obszarach, to wymienione w cz. 2 art. 78 władze będą uprawnione do wyrażania zgody, aby część funduszów, osiągniętych z parcelacji gruntów z danej nieruchomości, została zużyta na pokrycie tego obciążenia.

Art. 79. 1) Wysokość kosztów przeprowadzenia parcelacji ustala starosta, opierając się na dostarczonych mu dowodach.

2) Na poczet kosztów parcelujący ma prawo zatrzymać za zgodą starosty część wpłaconych przez nabywców zadatków.

Art. 80. Wszystkie czynności, potrzebne dla wyłączenia obszarów od parcelacji (art. 4, 5 i 16), zbycia dla celów scaleniowych (art. 15, 24) lub parcelacyjnych (art. 8, 16, 19, 92) oraz dla celów nabycia z parcelacji i zadłużenia z powodu takiego nabycia (art. 72, 73), dokonywane być mogą imieniem nieletnich lub pozbawionych zdolności prawnej przez ich prawnych przedstawicieli na zasadzie li tylko zezwolenia rady rodzinnej lub władzy opiekuńczej, a to bez względu na istniejące odmienne postanowienia poszczególnych ustaw cywilnych.

Z treści art. 80 wynika, że przy wszystkich czynnościach związanych z przejściem gruntów na cele ref. rolnej, nie potrzeba zatwierdzenia sądu opiekuńczego, o ile takiego zatwierdzenia wymagają przepisy dzielnicowe (np. w b. zab. austr.).

DZIAŁ X.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE.

Art. 81. 1) Do spraw, wszczętych na mocy dotychczas obowiązujących ustaw i dekretów, a niezakończonych do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, mają zastosowanie

w dalszem postępowaniu postanowienia niniejszej ustawy, o ile nie są sprzeczne z prawomocnymi orzeczeniami, które w tych sprawach już zostały wydane.

Orz. Art. 81 cz. 1 ustawy o wykonaniu reformy rolnej postanawia uprawdzie, że do spraw, wszczętych na mocy dotychczas obowiązujących ustaw i dekretów a niezakończonych do dnia wejścia w życie tej ustawy t. j. do dnia 9. I. 1926 r., mają zastosowanie w dalszem postępowaniu postanowienia tej ustawy, ale ważność i znaczenie poszczególnych aktów, które przyszyły do skutku przed wejściem tej ustawy w życie oceniane być winny oczywiście wedle przepisów, obowiązujących w chwili ich wydania czy sporządzenia, gdyż to wynika nie tylko z ogólnych zasad postępowania, ale i wyraźnie z użycia wyrażenia „w dalszem postępowaniu“. O ile więc orzeczenie Prezesa O. U. Z. zatwierdzające projekt parcelacyjny zapadło 6. XII. 1925 r., a więc przed wejściem w życie ustawy z 28. XII. 1925 r. — nie można mu przypisywać znaczenia orzeczenia ostatecznego, nadanego dopiero postanowieniem art. 58 cz. 3 obecnie obowiązującej ustawy — natomiast decydującym jest przepis art. 11 ustawy z 11. VIII. 1923 r. (Dz. U. R. P. poz. 706), co do prawa odwołania się w ciągu dni 14 do Ministra Reform Rolnych.

Orz. N. T. A. L. Rej. 220/29 z 28. IV. 1930 r.

Orz. 1) O ile orzeczenie ostateczne Ministra Reform Rolnych wydane w dn. 24. VII. 1924 r. wskutek wyroku N. T. A. z dn. 2. XII. 1926 r. zostało uchylone — to sprawa wróciła w stadium postępowania odwoławczego i stała się zpowrotem sprawą niezakończoną, gdyż po uchyleniu orzeczenia, brak było pomimo istnienia odwołań, orzeczenia II-giej instancji. W tym czasie weszły już w życie przepisy ustawy z 28. XII. 1925 r., które ze względu na brzmienie art. 81 cz. 1 nie mogły już być pominięte przy wydaniu nowego orzeczenia. Jeżeli więc w tych warunkach Minister Reform Rolnych polecił Prezesowi O. U. Z. rozpatrzyć ponownie sprawę z punktu widzenia nowych przepisów, odmiennie daną kwestję regulujących — to N. T. A. nie mógł dopatrzeć się w tem żadnego naruszenia ustawy. Nie stoi na przeszkodzie tu również przepis art. 5 ustawy o N. T. A. (Dz. U. R. P. z 1926 r. poz. 400), jeśli chodzi o zastosowanie przepisów nowej ustawy z 28. XII. 1925 r.

2) *Sprawy, w których zakończył się administracyjny tok instancji i w których wydane zostało orzeczenie ostateczne, uważać należy za „zakończone“, gdyż postępowanie przed N. T. A. na skutek wniesienia skargi kasacyjnej, nie jest już postępowaniem administracyjnym, lecz postępowaniem sądo-administracyjnym.*

Orz. N. T. A. L. Rej. 3832/27 z 10. VI./16. X. 1929 r.

2) Rada Ministrów jest uprawniona powziąć uchwałę, uprawniającą Ministra Reform Rolnych do udzielenia przewłaszczenia w tych wypadkach, w których przed wejściem w życie ustawy niniejszej zostały zawarte umowy sprzedaży gruntów państwowych, a przewłaszczenie nie zostało udzielone. Sprawy, wszczęte na mocy ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej, a nieukończone do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, winny być zakończone w myśl postanowień, dotychczas obowiązujących.

R. W. § 123. Za zakończone w rozumieniu cz. 1 art. 81 uznaje się sprawy, dotyczące takich parcelacji i osadnictwa, w których wyniku zakwalifikowani przez właściwe władze nabywcy weszli w posiadanie działek na podstawie zatwierdzonych przez właściwe władze projektów parcelacyjnych i otrzymali tytuły własności (przewłaszczenie).

§ 124. Sprawy, dotyczące przymusowego wykupu na cele parcelacji i osadnictwa, z wyłączeniem spraw, wszczętych na mocy ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. z r. 1921 Nr. 4 poz. 17), uznaje się w rozumieniu cz. 1 art. 81 za zakończone, jeżeli uprawomocniły się orzeczenia o wykupie, służące według dotychczasowych przepisów za podstawę do przepisania tytułu własności na rzecz Skarbu Państwa. Gdy właściciel nie otrzymał odszkodowania, lub też wy-

sokość tego odszkodowania nie została ustalona, to wypłacenie odszkodowania lub też jego wymiar winny nastąpić na zasadach Działu IV ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej.

Art. 81 i art. 62 cz. 2.

Orz. Ustawa o wykonaniu reformy rolnej w art. 81 między innymi głosi, iż do spraw niezakończonych według poprzednich przepisów mają zastosowanie w dalszem postępowaniu postanowienia nowej ustawy. O ile skarżący prosił o zatwierdzenie operatu parcelacyjnego już za panowania nowej ustawy, która zresztą w art. 65 cz. 3 wymaga także zatwierdzenia projektu parcelacji prywatnej, to i przepis art. 65 cz. 5 tej ustawy o opłacie za nadzór miał w niniejszym wypadku zastosowanie, a to bez względu na to, iż skarżący zawierał umowy z nabywcami parcelowanych gruntów przed wejściem w życie ustawy z 28. XII. 1925 r., umowy bowiem nabierają ważności ze stanowiska przepisów o reformie rolnej dopiero po zatwierdzeniu projektu parcelacyjnego tak według ustawy z 28. XII. 1925 r., jak i rozporządzenia z dn. 27. IV. 1921 r. — Dz. U. R. P. poz. 364. (Umowy zawarto w okresie 1920—1923 r.).

Orz. N. T. A. L. Rej. 2763/28 z 11. XII. 1929 r.

Art. 81.

Orz. Na podstawie art. 81 ust. 2 i uchwał R. M. 927 i 933 skarb państwa jest zobowiązany udzielać przewłaszczenia reformy prywatno-prawnej swym kontrahentom, z którymi urzędy ziemskie zawarły umowy sprzedaży gruntów i osad położonych na obszarze wojew. poz. i pomor. zatwierdzany wyraźnie lub dorozumnie przez prezesa urzędu osadniczego lub prezesa Okr. Urz. Ziem. we formie umów resztkowych.

O. S. P. 13, p. 171.

Art. 82. Prawomocnie wydane przez urzędy ziemskie (komisje ziemskie, powiatowe komitety nadawcze i komisje odwoławcze) — na podstawie przepisów prawnych, które obowiązywały przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej łącznie z b. ziemią wileńską — orzeczenia w przedmiocie określe-

nia obszarów, wyłączanych od przymusowego wykupu, względnie ulegających przymusowemu wykupowi, w odniesieniu do majątków, podlegających działaniu niniejszej ustawy, nie stoją na przeszkodzie do zastosowania do tych majątków przepisów ustawy niniejszej.

Art. 83. Rada Ministrów ustali na wniosek Ministra Reform Rolnych i Ministra Skarbu zasady likwidacji poszczególnych funduszków, które na mocy ustaw skarbowych, bądź przepisów ogólnych, lub dzielnicowych, obowiązujących przed wejściem w życie niniejszej ustawy, przeznaczone były na cele, związane z finansowaniem parcelacji i osadnictwa, a w szczególności na cele pomocy kredytowej dla osadników.

Art. 84. Pracownicy folwarczni, którzy na skutek parcelacji państwowej, bądź prywatnej, po 1-ym stycznia 1923 r. utracili pracę, a zgłosili się we właściwym czasie o nabycie działki ziemi z danego majątku, jednak zostali pominięci w liście nabywców, będą traktowani narówni z osobami, korzystającymi z przepisów art. 45, 51 cz. 2, 73 i 74.

R. W. § 125. 1. Przepisy art. 84 mają zastosowanie wówczas, gdy: a) albo osoby zainteresowane udowodnią, iż przed złożeniem projektu parcelacyjnego do okręgowego urzędu ziemskiego do zatwierdzenia zgłaszały się o nabycie działki ziemi z nieruchomości ziemskiej, przy której parcelacji utraciły pracę, b) albo w operacie parcelacyjnym lub w aktach okręgowego urzędu ziemskiego okażą się dowody, stwierdzające takie zgłoszenia się, c) albo zostanie ustalone, że osoby te we właściwym terminie zaskarżyły orzeczenie okręgowego urzędu ziemskiego, pomijając ich w wykazie nabywców, o ile zgłosiły we właściwym czasie chęć nabycia ziemi z parcelowanej nieruchomości.

2. Przepisy art. 84 nie stosują się jednak do osób, które, aczkolwiek zgłosiły we właściwym czasie chęć nabycia ziemi, to jednak w następstwie dobrowolnie cofnęły swoje zgłoszenia.

DZIAŁ XI.

PRZEPISY KOŃCOWE.

Art. 85. Plenipotencje, wydane dla zrealizowania celów, ustawą niniejszą objętych, nie gasną przez śmierć mocodawcy.

Art. 86. Wszelkie pisma i podania wraz z załącznikami oraz zaświadczenia, składane do urzędów ziemskich i Państwowego Banku Rolnego w sprawie nabycia ziemi oraz uzyskania pomocy finansowej (Dział VIII), wolne są od opłat stemplowych.

Art. 87. Wszelkie akty nabycia nieruchomości przez Skarb Państwa lub przez Państwowy Bank Rolny, przewidziane w niniejszej ustawie, akty zamiany, dokonywane w myśl art. 8 i 92, jak również dokumenty w przedmiocie zaciągnięcia, zabezpieczenia, spłacania i wykreślenia pożyczek, udzielonych przez Skarb Państwa oraz przez Państwowy Bank Rolny tytułem kredytu (Dział VIII), oraz listy zastawne Państwowego Banku Rolnego są zwolnione od opłat stemplowych i samorządowych.

Art. 88. Orzeczenia właściwych urzędów ziemskich (art. 61), oraz wszelkie akty, przenoszące prawo własności na rzecz nabywców ziemi przy parcelacji tak państwowej i Państwowego Banku Rolnego, jak prywatnej, podlegają opłacie stemplowej na rzecz Skarbu Państwa i opłacie samorządowej w wysokości 25% takichże opłat, stosowanych przy nieparcelacyjnej aljenacji gruntów.

Patrz art. 54 p. 2, 58 ust. 3, art. 120 p. 4, art. 137 p. 7, art. 139 ust. 3 p. 1, art. 142 p. 9 i 10 ustawy o opłatach stemplowych (Dz. U. Nr. 64, poz. 404 z 1935 r.).

Art. 89. Wysokość opłat (kosztów) notarialnych i hipotecznych, związanych ze sprzedażą działek przy parcelacji gruntów, nie stanowiących własności Skarbu Państwa, dokonywanej na mocy ustawy niniejszej, ustali Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Reform Rolnych.

O wysokości sądowych opłat hipotecznych i stawek wynagrodzenia pisarzy hipotecznych za czynności związane ze sprzedażą działek przy parcelacji dokonywanej na mocy ustawy o wyk. Ref. Rolnej — patrz Rozp. Min. Sprawiedliwości z 1932 r. poz. 861 — cyt. niżej.

O wysokości opłat notarialnych, związanych ze sprzedażą działek przy parcelacji — patrz Rozp. Min. Sprawiedliwości z 1930 r. Dz. U. Nr. 69, poz. 553 — cyt. niżej.

Art. 90. Przy wydzierżawianiu na czas dłuższy ponad lat 6 gruntów, podlegających obowiązkowi parcelacyjnemu, o ile dzierżawa ta jest połączona z podziałem jednostek gospodarczych (parcelacja dzierżawna), mają odpowiednie zastosowanie art. art. 50, 51, 53, 65, 66 i 67 pod rygorem zastosowania postanowień p. b) art. 3.

R. W. § 126. Za zawierane na czas dłuższy ponad lat 6 w rozumieniu art. 90 uznaje się również umowy, zawarte na czas krótszy, niż lat 6 lub bez określonego terminu, jeżeli uzależniają one przedłużenie umowy dzierżawnej od jednostronnej woli dzierżawcy na czas nieograniczony lub też na czas dłuższy ponad lat 6 od dnia zawarcia pierwotnej umowy.

Art. 91. 1) Obszary z nieruchomości ziemskich, należących do fundacyj i instytucyj naukowych, mogą być po podzieleniu na działki według zasad działu VI, oddane na mocy decyzji Ministra Reform Rolnych w dzierżawę na terminy do lat 36 z prawem przedłużenia kontraktu, po-

budowania się i z prawem pierwszeństwa do nabycia w przyszłości dzierżawionych działek z tem, że ustalony przez wojewodę czynsz dzierżawny będzie opłacany przez dzierżawców na rzecz fundacji, względnie instytucji naukowej. Odstąpienie praw dzierżawnych nie może nastąpić bez zezwolenia starosty.

2) Wszelkie, zastrzeżone w piśmie fundacyjnem lub zapisie na rzecz instytucji naukowej, prawa użytkowania w naturze nieruchomości ziemskich, należących do fundacji lub instytucji naukowej, ustają, w całości lub w części, z chwilą przeznaczenia danej nieruchomości ziemskiej do wydzierżawienia w myśl części 1 na czas trwania dzierżawy. Wojewoda ustali zasady i wysokość rocznego wynagrodzenia za czasowe pozbawienie prawa użytkowania. Tak określone wynagrodzenie, które w żadnym razie nie może przekraczać sumy rocznego czynszu dzierżawnego, osiąganego przez fundację lub instytucję naukową za wydzierżawione w myśl artykułu niniejszego grunty z danej nieruchomości ziemskiej wypłacać będą uprawnionym władze fundacji lub instytucji naukowej.

R. W. § 127. Ustalenie przewidzianych w cz. 2 art. 10 wyłączeń w przypadku zastosowania do danej nieruchomości postanowień cz. 1 art. 91 dokonane będzie przez Ministra Reform Rolnych na podstawie opinii każdorazowo w tym celu powołanej komisji, składającej się z przedstawicieli zainteresowanych Ministrów. Komisja ta ustali swoją opinię po wysłuchaniu wniosków rzeczoznawców oraz władz zainteresowanej fundacji lub instytucji naukowej.

Art. 92. 1) Właściciele gospodarstw drobnych stanowiących kompleksy o gruntach, nienadających się do wydajnej produkcji rolniczej, o ile grunty te ze względu na swoją glebę, położenie konfigurację i obszar nadają się do zaprowadzenia na nich gospodarstwa leśnego, mogą oddać

swe grunty w drodze zamiany na poczet ceny nabycia działek, przydzielonych im z przeznaczonych do parcelacji, a będących w posiadaniu Ministra Reform Rolnych nieruchomości ziemskich.

2) Oddanie wymienionych w części 1 artykułu niniejszego gospodarstw na rzecz Skarbu Państwa następuje w drodze sporządzenia odpowiadających wymogom hipotecznym oświadczeń, których skuteczność zawisła jest od ich zatwierdzenia orzeczeniem wojewody, wydanem w myśl przepisów art. 61.

R. W. § 128. Przy stosowaniu przepisów art. 92 na obszarze obowiązywania ustawy o organizacji ziemskiej włościan (Zwód Praw t. IX, dod. specjalny, księga IX) nie mają zastosowania postanowienia art. 273 do 280 włącznie tejże ustawy.

§ 129. Zamiana przewidziana w art. 92 przeprowadza się na podstawie orzeczenia tego okręgowego urzędu ziemskiego, na którego terenie znajdują się grunty państwowe, podlegające zamianie, — po dokonaniu oszacowania zamienianych obiektów w myśl przepisów art. 68 i 69.

Art. 93. Przy sprzedaży nieruchomości ziemskich, przekraczających normy, wskazane w art. 4, w drodze publicznego przetargu właściwy sąd winien, równocześnie z zawiadomieniem właściciela o wdrożeniu postępowania i o wyznaczeniu terminu przetargu, zawiadomić właściwego terytorjalnie wojewodę oraz Państwowy Bank Rolny; wojewodzie i Państwowemu Bankowi Rolnemu przysługuje prawo wzięcia udziału w przetargu bez obowiązku składania przepisane go wadium.

R. W. § 130. Uskutecznianie zawiadomień, o których mowa w art. 93, należy do sądu, komornika lub notariusza, powołanego w myśl przepisów dzielnicowych do przeprowadzenia przetargu.

Art. 94. Rada Ministrów na wniosek Ministra Reform Rolnych, przedłożony w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, wyda szczegółowe przepisy, określające tryb przejścia i parcelacji dóbr t. zw. „martwej ręki“, a to zgodnie z treścią pp. 3) i 5) do 9) art. XXIV układu ze Stolicą Apostolską, ratyfikowanego w ustawie z dnia 23 kwietnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 324).

Art. 95. Ustawa niniejsza obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem górnośląskiej części województwa śląskiego. Do rozciągnięcia mocy obowiązującej niniejszej ustawy na górnośląską część województwa śląskiego z uwzględnieniem postanowień polskoniemieckiej konwencji górnośląskiej, zawartej w Genewie 15 maja 1922 r., a ratyfikowanej przez ustawę z dnia 24 maja 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 44, poz. 370) — upoważnia się Radę Ministrów, na wniosek Ministra Reform Rolnych.

W górnośląskiej części województwa śląskiego obowiązuje dotąd niemiecka ustawa osadnicza z 11. VIII. 1919 (Dz. U. Rzeszy Niem. str. 1429) i pruska ustawa wprowadzająca z 15. XII. 1919 (Zb. Ust. z 1920 r. str. 31). Polski tekst obu tych ustaw zawiera Rozporządzenie Ministra Reform Rolnych z 1925 r. (Dz. U. Nr. 112, poz. 796).

Art. 96. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami: Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Skarbu oraz Sprawiedliwości.

Art. 97. 1) Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Równocześnie tracą moc dotychczas obowiązujące ustawy i przepisy, wydane w przedmiotach, unormo-

wanych w niniejszej ustawie, a w szczególności: ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej i z dnia 16 lipca 1920 r. o tymczasowych środkach dla sfinansowania reformy rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 462 i 468), ustawa z dnia 21 czerwca 1921 r. o przymusowym wykupie majątków ziemskich w promieniu 15 klm. od centrum m. st. Warszawy na cele, przewidziane w art. 26 ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 63, poz. 386), art. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr. 4, poz. 17 z 1921 r.), p. c) art. 12 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 706), dekrety Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej i Prezesa Tymczasowej Komisji Rządowej Nr. Nr. 39, 213, 214, 257, 399, 461, 469 i 471 (Dz. U. T. K. R. L. S. Nr. 9 z dnia 16 grudnia 1920 r., Nr. 15 (25) z dnia 23 kwietnia 1921 r., Nr. 20 (30) z dnia 15 czerwca 1921 r., Nr. 34 (44) z dnia 19 listopada 1921 r., Nr. 2 (52) z dnia 24 stycznia 1922 r. i Nr. 5 (55) z dnia 3 lutego 1922 r.).

2) Ustawa niniejsza nie uchybia postanowieniom ustawy z dnia 28 lipca 1922 r. w przedmiocie zbycia lub zmiany nieruchomości majątków, które przeszły lub przejdą na rzecz Państwa w myśl ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o likwidacji majątków prywatnych (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 602, oraz ustawy z dnia 25 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 89, poz. 806).

**ROZPORZĄDZENIA I OKŁADNIKI
PRZEPISY ZWIĄZKOWE**

Do art. 2.

USTAWA

z dnia 24 marca 1933 r.

o wyłączeniu terenów budowlanych z pod działania przepisów
o przebudowaniu ustroju rolnego.

Art. 1. (1) Do gruntów prywatnych, stanowiących tereny budowlane w rozumieniu art. 53 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanem i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 202) w brzmieniu, nadanem rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 663), nie mają zastosowania: ustawa z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1), tymczasowe rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 września 1919 r., normujące przenoszenie własności nieruchomości ziemskich (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 428), prawo z dnia 11 czerwca 1891 r. o trybie sprzedaży, wydzierżawiania lub oddawania w zastaw osad i gruntów włościańskich oraz o dzieleniu tych majątków (Zb. Praw i Rozp. Rządu Nr. 76 z 1891 r.) wraz z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami, rozporządzenie Niemieckiej Rady Związkowej z dnia 15 marca 1918 r. (Dz. U. Rz. str. 123) oraz rozporządzone Komisarjatu Naczelnej Rady Ludowej z dnia 25 czerwca 1919 r., dotyczące zezwolenia na przewłaszczenie nieruchomości (Tygodnik Urzędowy Nr. 27, poz. 85).

(2) Przepis cz. 1 nie ogranicza stosowania rozporządzenia Ministra b. Dzielnicy Pruskiej z dnia 21 czerwca 1921 r. w przedmiocie zezwolenia na przewłaszczenie (przeniesienie własności) nieruchomości fabrycznych oraz nieruchomości miejskich (Dz. Urz. b. Dziel. Prusk. Nr. 23, poz. 149).

Art. 2. W przypadkach, gdy przy parcelacji nieruchomości ziemskiej tworzone są działki, składające się częściowo z terenu budowlanego, a częściowo z gruntów, podlegających działaniu przepisów o wykonaniu reformy rolnej, to projekt parcelacji, obejmujący te działki, zatwierdza właściwa władza ziemska w porozumieniu z władzą, powołaną do zatwierdzania planów parcelacji terenów budowlanych.

Art. 3. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Ministrowi Spraw Wewnętrznych, każdemu w zakresie jego właściwości.

Art. 4. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem województwa śląskiego.

ADWOKAT

12*

Dr. EMIL MORGENSTERN

PRZEMYŚL, UL. WODNA 7

Telefon Nr. 11-83

Do art. 3, cz. 1.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 7 lutego 1928 r.

o przymusowym wykupie na cele reformy rolnej nieruchomości ziemskich osób nieobecnych.

Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 119.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Art. 1. 1) Nieruchomości ziemskie, nad którymi, jako należącymi do osób nieobecnych, została wyznaczona kuratela sądowa, zarząd z ramienia władz administracyjnych lub samorządowych, albo przymusowy zarząd państwowy, o ile nieobecność właściciela rozpoczęła się przed dniem 1 stycznia 1922 roku i o ile na miejscu nie znajdują się z liczby domniemyanych spadkobierców z prawa męż lub żona, zstępni, wstępni, bracia i siostry lub ich zstępni albo też osoby te na skutek wezwania nie zgłoszą się w ciągu 30 dni — podlegają przymusowemu wykupowi na rzecz Skarbu Państwa na cele wskazane w art. 1 ustawy z 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z r. 1926 Nr. 1) w całości nie wyłączając lasów, wód, urządzeń gospodarczych, budynków, inwentarzy żywych i martwych, zbiorów oraz zasiewów.

2) Oznaczone w cz. 1 wezwanie winno być ogłoszone w sposób przyjęty zwyczajem miejscowym w gminie, w której obrębie znajduje się dana nieruchomość, a nadto przez przybicie na budynku mieszkalnym jeżeli taki znajduje się w tej nieruchomości, oraz przez trzykrotne ogłoszenie w urzędowej gazecie wojewódzkiej i w Monitorze Polskim w odstępach najmniej miesięcznych. Bieg oznaczony w cz. 1 terminu 30 dni liczy się od dnia ostatniego ogłoszenia.

Art. 2. Przymusowy wykup nastąpi w trybie przewidzianym w art. 22 i 23 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z r. 1926 Nr. 1, poz. 1).

Art. 3. Osoby nieobecne lub ich spadkobiercy w razie ich zgłoszenia się po dokonaniu przymusowego wykupu mają prawo do otrzymania za przymusowo wykupione grunty wynagrodzenia według i w trybie przepisów działu IV ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z r. 1926 Nr. 1, poz. 1).

Art. 4. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami: Rolnictwa, Skarbu oraz Sprawiedliwości.

Art. 5. 1) Rozporządzenie niniejsze obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej z wyjątkiem górnośląskiej części województwa śląskiego.

2) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Równocześnie tracą moc obowiązującą sprzeczne z niem postanowienia ustawy o wykonaniu reformy rolnej, a w szczególności punkt e) cz. 1 art. 3 tej ustawy.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 7 marca 1928 r.

o powództwie cywilnem o odszkodowanie z tytułu wynagrodzenia za nieruchomości przymusowo wykupioną lub przejętą na rzecz Państwa, Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 253, zmienione rozporządzeniami Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 622 i z dnia 27 października 1933 r. Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 635.

Art. 1. Właścicielowi i każdemu ze współwłaścicieli nieruchomości przymusowo wykupionej z mocy ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z r. 1926 Nr. 1, poz. 1), lub przejętej na rzecz Państwa z mocy art. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1920 roku o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. z r. 1921 Nr. 4, poz. 17), służy prawo powództwa przeciw Skarbowi Państwa jeżeli orzeczeniem wojewody przyznane zostało wynagrodzenie poniżej norm, ustalonych w dziale IV ustawy o wykonaniu reformy rolnej, bądź w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 kwietnia 1927 roku w sprawie wynagrodzenia za nieruchomości ziemskie, przejęte na własność Państwa w niektórych powiatach Rzeczypospolitej (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 374).

Powództwo należy wnieść w terminie, wyznaczonym w części 3 art. 29 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

Art. 2. Oznaczone w art. 1 prawo powództwa służy również wierzycielom i innym uprawnionym, mającym prawa rzeczowe na przymusowo wykupionej lub przejętej na rzecz Państwa nieruchomości.

Art. 3. Do postępowania na skutek wszczętego powództwa z art. 1 rozporządzenia niniejszego mają zastosowanie przepisy o postępowaniu cywilnem, obowiązujące w miejscu położenia nieruchomości przymusowo wykupionej lub przejętej na rzecz Państwa.

Art. 4. Przy ustalaniu wysokości odszkodowania tudzież sposobu jego uiszczenia sąd związany jest normami, określonymi w dziale IV ustawy o wykonaniu reformy rolnej względnie w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 kwietnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 374), tudzież w obowiązujących przepisach na ich podstawie wydanych.

Art. 5. W ustępie drugim art. 25 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji urzędów i komisji ziemskich (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 706) wyrazy „w ustawie o sfinansowaniu parcelacji i osadnictwa“ zastępuje się wyrazami: „w ustawie, która oznaczy sposób oszacowania i wynagrodzenia za przymusowo wykupione nieruchomości“.

W części trzeciej art. 29 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 roku o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z r. 1926 Nr. 1, poz. 1) zamieszczone w zdaniu drugim wyrazy: „niezgodnie z zasadami, przyjętymi w ustawie niniejszej“ zastępuje się wyrazami: „poniżej norm, jakie należało zastosować wedle przepisów działu IV niniejszej ustawy oraz wydanych na ich podstawie przepisów“.

Art. 6. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Reform Rolnych i Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 7. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem górnośląskiej części województwa śląskiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Do art. 4, cz. 1.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 11 lipca 1927 (Dz. U. p. 628)

o oznaczeniu okręgów przemysłowych i podmiejskich, w których nie ulegają obowiązkowi parcelacyjnemu obszary poniżej 60 ha użytków rolnych.

§ 1. Jako okręgi przemysłowe i podmiejskie w rozumieniu p. a) cz. 1 art. 4 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 o wykonaniu reformy rolnej ustala się:

A) W województwie kieleckim:

1) w powiecie kieleckim gm. Suchedniów,

2) w powiecie będzińskim:

gminy: Bobrowniki, Grodziec, Łagisza, Niwka, Olkuso-Siewierska, Wołkowice Kościelne i Zagórze,

3) w powiecie zawierciańskim:

gminy Kromolów, Myszków, Pińczyce, Poręba, Włodowice,

4) w powiecie olkuskim:

gminy: Bolesław, Ogrodzieniec, Rabsztyn, Sławków,

5) w powiecie iłżeckim: gminy: Skarżysko Kościelne,

Styków,

6) w powiecie opatowskim: gm. Bochedzów,

7) w powiecie koneckim: gm. Bliżyn.

B. W województwie warszawskim:

w pow. błońskim: gm. Żyrardów.

C. W województwie łódzkim:

w pow. sieradzkim: gm. Zduńska Wola.

D. W województwie krakowskiem:

1) w pow. bialskim:

gminy: Buczkowice, Bystra, Grodziska, Halcnów, Huciska, Janowice, Kalna, Kaniów Stary, Komorowice, Kozy, Lipnik, Mieszna, Międzybrodzie Bialskie, Mikuszowice, Rybarzowice, Salmopol, Straconka, Szczyrk i Wilkowice;

2) w pow. chrzanowskim:

gminy: Balin, Brobrek, Buczyna, Chełmek, Ciężkowice, Czyżówka, Dąb, Dąbrowa, Długoszyn, Frywałd, Gorzów, Góry Luszowskie, Gromiec, Jeleń, Libiąż Mały, Libiąż Wielki, Luszowice, Miękinia, Moczydło, Myślachowice, Piła Kościelecka, Płoki, Siersza, Tenczynek, Trzebionka, Wodna, Zagórze i Żarki;

3) w pow. oświęcimskim:

gminy: Brzeszcze, Brzezinka, Dwory, Harmęże, Jawiszowice, Monowice, Pławy, Przecieszyn, Rajsko, Skidzin, Stare Stawy, Wilczkowice i Włosienica.

E. W województwie śląskim:

w pow. bielskim:

gminy: Aleksandrowice, Czechowice, Dziedzice, Kamienica, Komorowice, Mazańcowice, Stare Bielsko i Wapienica.

F. Grunty położone:

a) w odległości do 12 km od granic administracyjnych m. st. Warszawy do 8 km od granic administracyjnych m. Łodzi,

b) w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast portowych Tczew i Gdynia,

c) co do innych miast grunty położone w odległości:
do 3 km od granic administracyjnych miast o ludności ponad 50.000—60.000,

do 4 km od granic administracyjnych o ludności ponad 60.000—75.000,

do 5 km od granic administracyjnych o ludności ponad 75.000—100.000,

do 6 km od granic administracyjnych o ludności ponad 100.000—200.000,

do 7 km od granic administracyjnych o ludności ponad 200.000.

Określone w punktach a) b) i c), odległości stosują się do granic administracyjnych danego miasta, obowiązujących w chwili wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, ilość ludności ma być ustaloną na podstawie ostatniego urzędowego spisu ludności.

G. Grunty położone

w 4-kilometrowym pasie nadmorskim województwa pomorskiego.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i dotyczy również gmin, które powstały lub powstaną w drodze podziału lub połączenia obszarów gmin, wymienionych w niniejszem rozporządzeniu.

Do art. 4, cz. 2 A.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 24 lutego 1928 r.

o wyłączeniu gruntów na cele gospodarstwa leśnego¹

Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 203.

Art. 1. 1) Położone wśród kompleksów lasów enklawy i pół-enklawy użytków rolnych, nieprzekraczające 10 ha, podlegają wyłączeniu z pod obowiązku parcelacyjnego, jeżeli lasy te nie podlegają obowiązkowi parcelacyjnemu na mocy ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z r. 1926, Nr. 1, poz. 1).

2) Wyłączony w myśl cz. 1 obszar nie może przekraczać łącznie 5% ogólnego obszaru lasu tegoż właściciela, wśród których enklawy lub pół-enklawy są położone.

3) Określenie, jako grunty należy uważać za enklawy i pół-

---

¹ O określeniu, jakie grunty należy uważać za enklawy i pół-enklawy leśne — patrz rozporządzenie Ministra Reform Rolnych z 16 listopada 1928, Dz. U. R. P. Nr. 99, poz. 887.

enklawy w rozumieniu rozporządzenia niniejszego ustali rozporządzenie Ministra Reform Rolnych, wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa.

Art. 2. 1) Jeżeli oznaczone w art. 1 enklawy lub półenklawy nie obejmują użytków, nadających się na deputaty dla administracji leśnej w rozmiarze 2% lub 2.5% ogólnego obszaru lasów, wówczas właścicielowi lasów służy prawo do wyłączenia z pod obowiązku parcelacyjnego na deputaty dla administracji leśnej takich obszarów z posiadanych użytków rolnych, poza wyłączeniami z mocy art. 4 i 5 ustawy o wykonaniu reformy rolnej, aby łączny obszar nadających się na deputaty dla administracji leśnej enklaw i półenklaw oraz wyłączonego na ten cel obszaru stanowił 2% lub 2.5% ogólnego obszaru lasów.

2) Oznaczone wyżej stopy procentowe stosuje się:

a) 2% — gdy ogólny obszar lasu przekracza 1000 ha;

b) 2.5% — gdy obszar ten nie przekracza 1000 ha.

Art. 3. Orzeczenia o wyłączeniu z art. 4 ustawy o wykonaniu reformy rolnej wydane przed dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego nie stoją na przeszkodzie do zastosowania rozporządzenia niniejszego, jeżeli przez to nie zostanie zmieniony obszar, zamieszczony w wykazach imiennych na rok 1926 i na rok 1927.

Art. 4. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa, Skarbu oraz Sprawiedliwości.

Art. 5. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem górnośląskiej części województwa śląskiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Równocześnie tracą moc obowiązującą sprzeczne z rozporządzeniem niniejszym postanowienia ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1).

Do art. 4, cz. 2.

Z OKÓLN. MIN. ROL. I REF. ROL.

Nr. P. V. 0/387/32

z dnia 20 grudnia 1932 r.

w sprawie parcelacji obszarów leśnych.

1) Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku z dnia 3 listopada 1932 r. Nr. rej. 7789/31 w sprawie sprzedaży obszaru leśnego z maj. Szymbark powiatu gorlickiego podtrzymał swoje już raz uprzednio wysunięte zapatrywanie, że postanowienia ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej, dotyczące parcelacji nieruchomości ziemskich, nie odnoszą się do obszarów leśnych, wolnych od obowiązku parcelacyjnego. Przyjmując to zapatrywanie, Najwyższy Trybunał Administracyjny stwierdził natomiast, że obrót gruntami leśnymi (sprzedaż w całości i podział), wolnymi od obowiązku parcelacyjnego, podlega działaniu rozporządzenia tymczasowego Rady Ministrów z dnia 1. IX. 1919 r., normu-

jącego przenoszenie własności nieruchomości ziemskich — poz. 428 Dz. Ust.

Stosownie więc do stanowiska Najwyższego Trybunału Administracyjnego do rozpoczęcia parcelacji obszarów leśnych, wolnych od obowiązku parcelacyjnego, nie jest potrzebne uzyskiwanie zezwolenia urzędów ziemskich, przewidzianego w cz. 1 art. 65 ustawy o wykonaniu reformy rolnej, względnie w cz. 1 § 5 rozporządzenia Ministra Reform Rolnych z dnia 19. I. 1927 r. o udzielaniu instytucjom upoważnień do wykonywania parcelacji nieruchomości ziemskich — poz. 229 Dz. Ust.; jedynie do przelania własności rzeczonych obszarów na nabywcę niezbędne jest zezwolenie urzędów ziemskich na zasadzie art. 1 cytowanego rozporządzenia tymczasowego Rady Ministrów z dnia 1. IX. 1919 r., a jeżeli chodzi o takie obszary, położone na terenie województw poznańskiego i pomorskiego — zezwolenie urzędów ziemskich na zasadzie rozporządzenia Komisarjatu Naczelnej Rady Ludowej z dnia 25. VI. 1919 r. (Nr. 85 Tyg. Urzęd. Min. b. dz. prusk.) i obwieszczenia Niemieckiej Rady Związkowej z dnia 15. III. 1918 r. (Dz. Ust. Rzeszy Niemieckiej Nr. 36/1918).

2) Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych zwraca uwagę, że w myśl ustępu 4 art. 2 cyt. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24. VI. 1927 r. o ochronie lasów w brzmieniu znowelizowanem — zezwolenie władz ochrony lasów na zmianę uprawy leśnej lasów i gruntów leśnych, podlegających obowiązkowi parcelacji, na inny rodzaj użytkowania zastępuje decyzja właściwego urzędu ziemskiego, zezwalająca na parcelację tych gruntów. Nie odnosi się to jednak do lasów i gruntów leśnych, uznanych za ochronne, zmiana bowiem rodzaju użytkowania takich obszarów wogóle nie jest dopuszczalna (ust. 1 art. 2 i ust. 1 art. 21 cytowanego rozporządzenia o ochronie lasów).

Dla ustalenia więc, czy dany las lub grunt leśny uznany został za las ochronny, powiatowe urzędy ziemskie po otrzymaniu podania o zezwolenie na parcelację obszaru leśnego, podlegającego obowiązkowi parcelacyjnemu, winny bezzwłocznie wystosować do władzy ochrony lasów (starostwa) zapytanie, czy zgłoszony do parcelacji obszar leśny uznany został za las ochronny. W razie nieotrzymania odpowiedzi od władzy ochrony lasów przed upływem miesięcznego terminu, w ciągu którego winno być załatwione podanie o zezwolenie na parcelację (końcowe zdanie cz. 1 art. 65, względnie cz. 1 art. 64 ustawy o wykonaniu reformy rolnej) — urzędy ziemskie mogą uważać, że dany obszar leśny nie należy do lasów ochronnych, i wydać zezwolenie na parcelację tak, aby ów prekluzyjny miesięczny termin został dotrzymany. W wypadkach zaś, gdy powiatowe urzędy ziemskie na swoje zapytanie otrzymają od władzy ochrony lasów zawiadomienie, że dany obszar leśny uznany jest za las ochronny, powiatowe urzędy ziemskie w razie udzielenia zezwolenia na parcelację wyraźnie zastrzegą, że wobec uznania danego obszaru za las ochronny właściciel przez udzielenie zezwolenia na parcelację nie nabywa prawa dokonania na tym terenie zmiany rodzaju użytkowania.

3) Przy stosowaniu dyrektyw, zawartych w p. 1 i 2 niniejszego

pisma, niezbędne będzie ustalenie, czy dany obszar leśny podlega obowiązkowi parcelacyjnemu, czy też jest wolny od tego obowiązku. Należy więc mieć na uwadze, że w myśl ustępu A cz. 2 art. 4 ustawy z dnia 28. XII. 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej wolne od obowiązku parcelacji są obszary leśne o powierzchni ponad 30, względnie 50 ha, o ile nadają się do samodzielnego gospodarowania, przy czem pod obszarem leśnym należy rozumieć ogół lasów i gruntów leśnych, należących do tego samego właściciela, choćby składał się on z dwóch lub więcej mniejszych kompleksów. Nadto wolne są od obowiązku parcelacji i te nieprzekraczające 30, względnie 50 ha obszary leśne, które w myśl końcowego zdania cz. 2 art. 4 cytowanej ustawy grudniowej zostały uznane za przynależne gospodarczo do wyłączenia rolniczego.

Do art. 5.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 1 kwietnia 1927 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 38 poz. 340 r. 1927 w brzmieniu Dz. U. R. P. Nr. 37 poz. 329 r. 1929).

o wyłączeniach dla utrzymania na odpowiednim poziomie kultury rolnej i meljoracyj rolnych.

§ 1. O powiększenie podstawowych norm władania ustalonych art. 4 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1 poz. 1) ubiegać się mogą na zasadzie art. 5 tejże ustawy poszczególni właściciele nieruchomości ziemskich w stosunku do tych nieruchomości, w których:

- a) przed dniem 1 stycznia 1925 r. znajdowały się i znajdują się czynne lub w odbudowie będące gorzelnie, krochmalnie lub płatkarnie;
- b) prowadziło się przed 1 stycznia 1925 r. i prowadzi się intensywną produkcję buraków cukrowych dla cukrowni;
- c) prowadzona jest wytwórczość nasienna zarejestrowana i podlegająca kontroli organów kontrolnych uznanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych;

- d) prowadzona jest hodowla bydła, owiec lub trzody chlewnej, zarejestrowana i podlegająca kontroli organów kontrolnych, uznanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych albo też hoduje się materiał zarodowy koński ulepszający lub konie dla potrzeb wojskowych (konie remontowe),
albo które:
- e) wyróżniają się w danej okolicy intensywnością produkcji, a w szczególności, w których w porównaniu z innymi gospodarstwami danej okolicy, stwierdzić można wielki plon, wybitnie wielką ilość zatrudnionych robotników, lub wybitnie wielką konsumpcję nawozów w przeliczeniu na 1 ha powierzchni rolnej albo też, w których gospodarstwo oparte jest na posługiwaniu się szczególnie licznymi lub cennymi maszynami rolniczymi;
- f) wyróżniają się wybitną produkcją, pozostającą w związku z utrzymaniem w stanie niepodzielnym dokonanych melioracyj rolnych;
- g) stanowią typ gospodarstw wysoce uprzemysłowionych, jako posiadające inne zakłady przemysłu, związanego z użytkowaniem gruntów rolnych, niż wymienione w p. a) lub też posiadają zakłady wymienione w p. a) albo plantacje buraczane, lecz założone po 1 stycznia 1925 r., a zwłaszcza, w których istnieje więcej niż jeden zakład przemysłu rolnego, jeżeli produkcja w tych gospodarstwach dostosowana jest wyraźnie do potrzeb powyższych zakładów lub plantacyj.

§ 2. Za czynne w rozumieniu p. a) cz. 1 art. 5 powołanej wyżej ustawy uznaje się takie gorzelnie, krochmalnie i płatkarnie, które były czynne lub w odbudowie przed 1 stycznia 1925 r. oraz są czynne w chwili stosowania do nich art. 5 lub też czynne były w roku gospodarczym.

poprzedzającym rok złożenia podania o zastosowanie tego artykułu, względnie które były lub będą czynne w bieżącym roku gospodarczym, oraz takie, których prowadzenie zostało zaniechane tylko czasowo, nie więcej niż na 2 sezony. Termin ponownego uruchomienia tych gorzelnii lub płatkarni lub krochmalni w najbliższej kampanji winien być ustalony, jako warunek dokonania wyłączenia, a to pod rygorem zastosowania cz. 6 powołanego art. 5 ustawy.

Za będące w odbudowie, uznaje się także na przerobie ziemniaków oparte gorzelnie, krochmalnie i płatkarnie, które były czynne lub w odbudowie przed 1 stycznia 1925 r., a w chwili stosowania do nich art. 5 są albo przerabiane z budynków niezdatnych, a uprzednio na ten cel używanych, na zdatne do prowadzenia gorzelnii, krochmalni lub płatkarni albo też są przystosowywane lub budowane na nowo, jeżeli poprzednio na ten cel używane budynki zostały zniszczone, albo wreszcie jeżeli w zakładach tych urządzenia techniczne są remontowane, lub zamieniane na inne.

§ 3. Przy określaniu, czy produkcja buraków cukrowych była i jest prowadzona intensywnie, decydować będzie przy uwzględnieniu lokalnych warunków w produkcji, przede wszystkim stosunek obszaru plantacji buraczanej do ogólnego obszaru gruntów ornych w gospodarstwie i przeciętna wysokość plonów z 1 ha.

§ 4. Wielkość obszaru, który należy zwolnić w gospodarstwach w wymienionych w § 1 niniejszego rozporządzenia proponować będzie po dokonaniu w razie potrzeby oględzin na miejscu komisja złożona w równej liczbie z przedstawicieli Ministerstwa Reform Rolnych oraz Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych po wysłuchaniu opinii rzeczoznawców, zaproszonych przez z wyżej wymienionych ministerstw, lub przez właściciela.

§ 5. Minister Reform Rolnych może w porozumieniu

z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych określić warunki, uzasadniające zwolnienie obszaru danego majątku od obowiązku parcelacyjnego zastrzegając ich utrzymanie pod rygorem przewidzianym w cz. 6 art. 5 powołanej w § 1 ustawy.

§ 6. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w dniu jego ogłoszenia.

Do art. 9.

USTAWA

z dnia 17 marca 1933 r.

(Dz. U. Nr. 22 poz. 166)

**o uproszczeniach stosowanych przy regulacji hipotek
parcelowanych gruntów państwowych.**

R o z d z i a ł I.

Regulacja hipotek, gruntów przekazanych do parcelacji.

Art. 1. (1) Pierwiastkowa regulacja hipotek państwowych nieruchomości ziemskich, przekazanych Urzędem Ziemskim do parcelacji na mocy art. 9 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. Rz. P. z 1926 r. Nr. 1 poz. 1) może być wszczęta na wniosek właściwego Okręgowego Urzędu Ziemskiego.

(2) Do wniosku winna być dołączona deklaracja okręgowego urzędu ziemskiego, stwierdzająca, iż regulowana nieruchomość stanowi własność i znajduje się w posiadaniu Skarbu Państwa lub osób, które swe prawa od Skarbu Państwa wywodzą; oraz plan nieruchomości sporządzonej zgodnie z obowiązującymi przepisami.

(3) Określona w części 2 deklaracja zastępuje tytuł własności Skarbu Państwa.

Rozdział II.

Regulacja hipotek na rzecz nabywców.

Art. 2. (1) Tytuł własności gruntów państwowych, które przed wejściem w życie niniejszej ustawy zostały rozparcelowane, lub nadane osadnikom wojskowym na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1920 (Dz. U. R. P. z 1921 Nr. 4 poz. 18) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. z 1930 Nr. 80 poz. 628) i ustawy z dnia 14 marca 1932 (Dz. U. R. P. z 1932 Nr. 32 poz. 335), jeżeli grunta te stanowiły zapas ziemi w rozumieniu pkt. a) cz. 1 art. 2 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 o wykonaniu reformy rolnej, może być przepisany na nabywców lub osadników bez przeniesienia na nabyte lub nadane działki hipotek i praw rzeczowych ciężących na tych gruntach. Przepis powyższy nie dotyczy wierzytelności instytucji kredytu długoterminowego oraz służebności gruntowych.

(2) Ciężary i wierzytelności zapisane na nieruchomościach, przejętych na własność Państwa na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. (Dz. U. R. P. z 1921 Nr. 4 poz. 17) w przypadkach przewidzianych w cz. 1 mobą ulec skreśleniu przed złożeniem do depozytu wynagrodzenia za przejęte majątki (cz. II art. 32 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 o wykonaniu reformy rolnej).

Art. 3. (1) Skarb Państwa zaspokoi wszelkie pretensje wynikające z praw, które nie zostały przepisane w hipotece na nabywców na podstawie postanowień cz. 1 art. 2. Zaspokojenie tych pretensyj nastąpi z zachowaniem terminów i innych warunków spłaty, jakie obowiązywały Skarb Państwa jako dłużnika hipotecznego. Skarb Państwa może powoływać się na przedawnienie tych pretensyj o tyle tylko, o ile mógłby się w stosunku do danych

pretensyj zasłaniać przedawnieniem jako dłużnik hipoteczny.

(2) Przepis cz. 1 nie stosuje się do wierzytelności i ciężarów, które ciążyą na nieruchomościach, przejętych na rzecz Skarbu Państwa na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr. 4 poz. 17) dekretów Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej Nr. 39, Nr. 213 i Nr. 257 (Dz. U. T. K. R. L. S. z dnia 16 grudnia 1920 Nr. 9, z dnia 23 kwietnia 1921 Nr. 15/25 i z dnia 15 czerwca 1921 Nr. 20/30) oraz dekretu Prezesa Tymczasowej Komisji Rządzącej Nr. 469 (Dz. U. T. K. L. S. z dnia 3 lutego 1922 Nr. 5/55). Odpowiedzialność za te ciężary i wierzytelności reguluje rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1927 o uregulowaniu ciężarów i wierzytelności ciążących na przymusowo wykupionych nieruchomościach ziemskich (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr. 3 poz. 22).

(3) Prawa rzeczowe, do których stosuje się cz. 1, a których wartość pieniężna nie została ujawniona w księgach hipotecznych, będą oszacowane według przepisów rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości, wydanych na podstawie art. IX pkt. 6 przepisów, wprowadzających prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 93 poz. 804).

Art. 4. Ujawnienie w księgach hipotecznych orzeczeń, ustalających przeniesienie prawa własności rozparcelowanych gruntów państwowych na nabywców (art. 61 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej oraz ujawnienie aktów nadawczych, wydanych osadnikom wojskowym na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr. 4, poz. 18) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 628) i ustawy z dnia 14 marca 1932 (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 335) na-

stępuje wyłącznie na wniosek właściwych urzędów ziemskich.

Art. 5. (1) Ujawnienie w księgach hipotecznych tytułów, określonych w art. 4, oraz wykreślenie ciężarów i wierzytelności, przewidziane w art. 2, wolne jest od opłat sądowych, pobieranych w postępowaniu hipotecznym. Stawka wynagrodzenia pisarzy hipotecznych za ujawnienie tych tytułów wraz z ustalonymi w nich prawami i ciężarami rzeczowymi wynosi zł. 10.

(2) W razie wydzielenia nieruchomości do oddzielnej księgi hipotecznej pisarz hipoteczny ma prawo pobrać koszty sprawienia nowej księgi oraz dodatkowe wynagrodzenie w kwocie zł. 6.

(3) Wydatki, przewidziane w artykule niniejszym, pokrywa Skarb Państwa z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 26 poz. 236).

(4) Wydzielenie do osobnej księgi może nastąpić na wniosek właściwego urzędu ziemskiego lub właściciela. W tym ostatnim wypadku wydatki podług przepisów powyższych ponosi właściciel.

Art. 6. W ustawie z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1 poz. 1) w cz. 3 art. 61 skreśla się końcowe wyrazy: „lub nabywcy“, w ustępie drugim cz. 4 art. 1 w zdaniu pierwszym skreśla się wyrazy: „oraz uzależnia wydanie zaświadczenia o wykonalności orzeczenia od wniesienia tych opłat do kasy skarbowej“, w art. 89 po wyrazach: „przy parcelacji“ dodaje się wyrazy: „gruntów nie stanowiących własności Skarbu Państwa“.

Art. 7. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 8. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej

z wyjątkiem górnośląskiej części województwa śląskiego i stosuje się także do określonych w art. 4 orzeczeń i aktów nadawczych, wydanych przed wejściem w życie tej ustawy.

Do art. 7 i 49.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA REFORM ROLNYCH z dnia 7 czerwca 1930 r.

wydane w porozumieniu z Ministrami: Robót Publicznych i Spraw Wewnętrznych w sprawie przeznaczenia i parcelacji gruntów, położonych w sferze interesów mieszkaniowych miast i ośrodków przemysłowo-fabrycznych.

(Dz. U. R. P. Nr. 51 p. 430 r. 1930 w brzmieniu Dz. U. R. P. Nr. 100 p. 845 r. 1932).

Na podstawie art. 7 i cz. 3 art. 49 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z r. 1926 Nr. 1 poz. 1) zarządza się co następuje:

§ 1. 1) Ustalenie sfery interesów mieszkaniowych miast i ośrodków przemysłowo-fabrycznych, w myśl cz. 1 art. 7 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 Nr. 1 poz. 1) dokonywane będzie na wniosek właściwych władz samorządowych (magistraty względnie wydziały powiatowe).

2) Postanowienie cz. 1 nie dotyczy miast: Warszawy, Krakowa, Lwowa, Łodzi, Poznania, Lublina, Bydgoszczy, Sosnowca i Wilna, których sfera interesów mieszkaniowych określona została w cz. 1 art. 7 ustawy o wykonaniu reformy rolnej i będzie bliżej oznaczona w stosunku do każdego z wymienionych miast w drodze ustalenia granic przez Ministra Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych i Ministrem Spraw Wewnętrznych.

§ 2. Przez sferę interesów mieszkaniowych rozumieć należy nieobjęte granicami administracyjnymi miasta lub ośrodka przemysłowo-fabrycznego tereny, które — ze względu na racjonalną rozbudowę miast i ośrodków przemysłowych lub ze względu na potrzeby ich mieszkańców — niezbędne są bądź cele użyteczności publicznej bądź też na tworzenie gospodarstw lub letnisk podmiejskich, osiedli dla robotników, rzemieślników, urzędników i t. p.

§ 3. 1) Określenia sfery interesów mieszkaniowych miast i ośrodków przemysłowo-fabrycznych dokona na podstawie wniosku właściwej władzy samorządowej Minister Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych i Ministrem Spraw Wewnętrznych.

2) Do wniosku przewidzianego w cz. 1 winny być dołączone:

A. uwierzytelniony odpis uchwały właściwej władzy samorządowej w sprawie określenia sfery interesów mieszkaniowych;

B. szkic projektu rozbudowy miasta;

C. odrys planu sytuacyjnego w odpowiedniej podziale z oznaczeniem na nim:

a) granic administracyjnych miasta (ośrodka przemysłowo-fabrycznego),

b) granic projektowanej sfery interesów mieszkaniowych,

D. wykaz szczegółowy nieruchomości przekraczających 60 ha lub ich części, objętych projektowaną sferą, z podaniem ich powierzchni w hektarach i wymienieniem właścicieli;

E. uzasadnienie wniosku.

§ 4. 1) W przeciągu 18 miesięcy od dnia ustalenia sfery interesów mieszkaniowych winny być przedstawione przez władze samorządowe okręgowemu urzędowi ziemskiemu dowody pomiarowe ustalonej sfery, sporządzone zgodnie

z wymaganiami przepisów Ministerstwa Robót Publicznych z oznaczeniem:

- a) poszczególnych nieruchomości ziemskich w granicach projektowanej sfery interesów mieszkaniowych (barwami) należących do osób posiadających na terenie Państwa Polskiego ogółem obszar przekraczający 60 ha,
- b) kratkami z kolejną numeracją liczbową poszczególnych nieruchomości ziemskich należących do jednego właściciela w granicach projektowanej sfery.

2) Jeżeli w terminie oznaczonym w cz. 1 dowody pomiarowe nie zostaną złożone, może Minister Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych zarządzić ich sporządzenie na koszt odnośnej władzy samorządowej.

§ 5. 1) Wniosek przewidziany w § 3 właściwa władza samorządowa przedstawi wojewódzkiej władzy administracji ogólnej, które wraz ze swoją opinią złoży go okręgowemu urzędowi ziemskiemu.

2) Okręgowy urząd ziemski, po stwierdzeniu, że wniosek odpowiada warunkom wyszczególnionym w § 3, przesyła wniosek wraz ze swoją opinią do decyzji Ministra Reform Rolnych.

3) Decyzja Ministra Reform Rolnych ogłoszona będzie w formie obwieszczenia w Monitorze Polskim i we właściwym dzienniku wojewódzkim.

II. Parcelacja gruntów państwowych.

§ 6. Grunty państwowe, leżące w sferze interesów miast i ośrodków przemysłowych, przeznaczone na cele wskazane w cz. 2 art. 7 i cz. 1 art. 49, z wyłączeniem obszaru, niezbędnego dla zaspokojenia uprawnień służby folwarcznej, określonych w art. 45 ustawy z dnia 28 grud-

nia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej i uprawnień dzierżawców, wynikających z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 listopada 1927 r. o likwidacji umów dzierżawnych, dotyczących gruntów parcelowanych (Dz. U. R. P. Nr. 106 poz. 909), oraz obszaru, który ma być użyty na tworzenie gospodarstw i kolonji podmiejskich przez urzędy ziemskie — o ile nie mogą być odrazu przekazane odpowiednim władzom względnie instytucjom w myśl postanowień ustawy o rozbudowie miast — będą do czasu ostatecznego przekazania na cele wskazane w cz. 2 art. 7 i cz. 1 art. 49 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej przekazywane przez Ministra Reform Rolnych Ministrowi Rolnictwa w zarząd po uprzednim oszacowaniu przez okręgowy urząd ziemski w myśl przepisów cz. 2 art. 68 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej. Za szacunek przekazanych gruntów zostanie obciążony w funduszu obrotowym reformy rolnej (Dz. U. R. P. z r. 1928 Nr. 21 poz. 175) rachunek Skarbu Państwa z tytułu przejętych nieruchomości państwowych. Ustalenie, które grunty w poszczególnych nieruchomościach ziemskich mają być przekazane odpowiednim władzom względnie instytucjom w myśl postanowień ustawy o rozbudowie miast, a które mają być parcelowane w trybie ustawy o wykonaniu reformy rolnej, dokonywane będzie przez Ministra Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych i Ministrem Spraw Wewnętrznych.

§ 7. Parcelacja gruntów przeznaczonych dla służby folwarcznej i dzierżawców oraz na tworzenie gospodarstw i kolonij podmiejskich przez urzędy ziemskie przeprowadzana będzie przez te urzędy na ogólnych zasadach z uwzględnieniem programu rozbudowy miasta (ust. końcowy art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 22. IV. 1927 r. o rozbudowie miast, Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 372).

§ 8. O przeznaczeniu gruntów, położonych poza sferą interesów mieszkaniowych miast i ośrodków przemysłowych (cz. 2 art. 49 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej) na cele wskazane w cz. 1 art. 49 tejże ustawy, a w szczególności na cele lotniskowe, decyduje okręgowy urząd ziemski w porozumieniu z wojewódzką władzą administracji ogólnej.

III. Parcelacja gruntów prywatnych i Państwowego Banku Rolnego.

§ 9. 1) Do podania o udzielenie w myśl cz. 1 art. 65 i art. 62 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej zezwolenia na parcelację gruntów, położonych w sferze interesów mieszkaniowych miast lub ośrodków przemysłowo-fabrycznych, osoba parcelująca dołączy opinię właściwej władzy samorządowej (magistratu względnie wydziału powiatowego) co do sposobu i zasad przeprowadzenia parcelacji oraz co do przeznaczenia tych gruntów na cele określone w cz. 2 art. 7 i cz. 1 art. 49 powołanej ustawy. Opinię obowiązana jest władza samorządowa wydać stronie zainteresowanej w przeciągu czterech tygodni; w razie niewydania opinii w tym terminie (co winno być stwierdzone przez władzę samorządową), uważa się, że władza samorządowa żadnych zastrzeżeń ani życzeń nie zgłasza.

2) Powiatowy urząd ziemski w zezwoleniu na parcelację poczyni między innymi zastrzeżenia co do uwzględnienia w projekcie parcelacyjnym uzasadnionych postulatów władzy samorządowej, zawartych w jej opinii. W szczególności powiatowy urząd ziemski udzieli zezwolenia na parcelację z zastrzeżeniem w odniesieniu do gruntów nie-

zbędnych na cele miast i ośrodków przemysłowo-fabrycznych i nieobjętych zapotrzebowaniami służby folwarcznej lub dzierżawców, obowiązku parcelującego zaproponowania nabycia odpowiedniej ilości gruntu władzom samorządowym, w odniesieniu zaś do pozostałej części parcelowanych gruntów, położonych w sferze interesów mieszkaniowych, obowiązku przeznaczenia ich na gospodarstwa podmiejskie oraz parcele robotnicze, rzemieślnicze, urzędnicze i t. p. przy zachowaniu postanowień art. 45 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej.

3) Jeżeli właściwa władza samorządowa w opinii swej (cz. 1) nie poczyni żadnych zastrzeżeń co do sposobu parcelacji i nie zgłosi zamiaru nabycia części gruntów (cz. 2) powiatowy urząd ziemski udzieli zezwolenia na parcelację, zastrzegając przeznaczenie tych gruntów na kolonie robotnicze, rzemieślnicze, urzędnicze lub też na gospodarstwa podmiejskie przy zachowaniu postanowień art. 45 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

4) Szczegółowe zastrzeżenia powiatowego urzędu ziemskiego mogą między innymi dotyczyć a) konieczności przestrzegania postanowień art. 50 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej, b) minimalnego obszaru parcel, c) szerokości ulic, d) ilości i wielkości placów publicznych, e) uwzględnienia potrzeb użyteczności publicznej (park, skwery, targowiska, place pod szkołę, kościół, dom ludowy i t. p.), f) zaopatrzenia w wodę.

5) W zezwoleniu na parcelację powiatowy urząd ziemski zobowiąże ponadto osobę parcelującą do opracowania projektu parcelacyjnego w porozumieniu z właściwą władzą samorządową (magistratem lub wydziałem powiatowym) i przedstawienia opinii tej władzy o projekcie; opinię obowiązana jest władza samorządowa wydać stronie zainteresowanej lub przesłać do powiatowego urzędu ziemskiego w przeciągu 4 tygodni od dnia przedstawienia

jej projektu parcelacyjnego wraz z zezwoleniem, powiatowego urzędu ziemskiego na jego sporządzenie. W razie nie wydania opinii w tym kierunku ma zastosowanie przepis cz. 1 niniejszego paragrafu.

6) Przy parcelacji prowadzonej przez Państwowy Bank Rolny, Bank zasięgnie przed opracowaniem projektu parcelacyjnego gruntów położonych w sferze interesów mieszkaniowych — opinii właściwej władzy samorządowej i projekt parcelacyjny uzgodni z zatwierdzonym programem rozbudowy miasta.

§ 10. O ile powiatowy urząd ziemski uzna w porozumieniu z powiatową władzą administracji ogólnej, której przysługuje prawo wypowiedzenia się w ciągu 14 dni od zwrócenia się do niej powiatowego urzędu ziemskiego, że grunty zgłoszone do parcelacji, a położone poza sferą interesów mieszkaniowych miast i ośrodków przemysłowych (cz. 2 art. 49 ustawy o wykonaniu reformy rolnej) nadają się w całości lub w części na cele wskazane w cz. 1 art. 49 tejże ustawy, w szczególności na utworzenie osiedli letniskowych, to winien zastrzec to w zezwoleniu na parcelację, określając zasady i sposób przeprowadzenia parcelacji i umieszczając zastrzeżenia przewidziane w części 2, 3, 4 i 5 § 9.

IV. Przepisy przejściowe i końcowe.

§ 11. Przepisy niniejszego rozporządzenia stosowane będą przy parcelacji gruntów państwowych, rozpoczętej przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, o ile projekt parcelacji nie został przed tymże dniem zatwierdzony przez prezesa okręgowego urzędu ziemskiego, przy parcelacji zaś tych gruntów powierzonej Państwowemu Bankowi Rolnemu, o ile projekt parcelacji nie został przed tym dniem przedłożony Komisarzowi Ministra

Reform Rolnych w myśl cz. 2 art. 59 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej.

§ 12. 1) Przepisy niniejszego rozporządzenia nie będą stosowane przy parcelacji prowadzonej przez osoby prywatne lub instytucje upoważnione, o ile zezwolenie na parcelację wydane zostało przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

2) Przy parcelacji gruntów Państwowego Banku Rolnego i powierzonych Państwowemu Bankowi Rolnemu do parcelacji przez osoby prywatne, przepisy niniejszego rozporządzenia nie będą stosowane, o ile parcelacja została rozpoczęta przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia.

§ 13. Jeżeli sfera nie została określona na zasadzie dotychczas obowiązujących przepisów, to do czasu określenia sfery interesów mieszkaniowych miast i ośrodków przemysłowo-fabrycznych w myśl niniejszego rozporządzenia (cz. 1 § 3) należy w razie parcelacji gruntów traktować, jako grunty położone w sferze interesów mieszkaniowych, grunty położone w okręgach podmiejskich, przemysłowych oraz w pasie nadmorskim, ustalonych na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 lipca 1927 r. o oznaczeniu okręgów przemysłowych i podmiejskich (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 628) w wypadkach zaś gdy dla danego miasta nie został przewidziany okrąg podmiejski w myśl powołanego rozporządzenia, — grunty położone w odległości do $\frac{1}{2}$ km. od granic administracyjnych dla miast o ludności do 10.000 mieszkańców do 1 km, dla miast o ludności od 10.000—30.000 mieszkańców, do $1\frac{1}{2}$ km dla miast o ludności od 30.000—40.000 mieszkańców i do 2 km dla miast o ludności od 40.000—50.000 mieszkańców.

§ 14. Oznaczenie sfery interesów mieszkaniowych i ośrodków przemysłowo-fabrycznych, dokonane na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów, pozostaje

w mocy, jednakowoż Ministrowi Reform Rolnych po uprzednim porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych i Ministrem Spraw Wewnętrznych służy prawo zażądania od właściwych władz samorządowych, złożenia wniosku o ustalenie sfery interesów mieszkaniowych w trybie przewidzianym w niniejszem rozporządzeniu; o ile władza samorządowa wniosku takiego nie złoży, Minister Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Robót Publicznych i Ministrem Spraw Wewnętrznych przeprowadzi postępowanie posiadanych materiałów.

§ 15. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Do art. 19.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
wydane w porozumieniu z Ministrami Reform Rolnych, Rolnictwa i Skarbu o ostrzeżeniach (adnotacjach) hipotecznych przewidzianych ustawą o wykonaniu reformy rolnej.

(Dz. U. R. P. Nr. 45 poz. 447 r. 1928, w brzmieniu Dz. U. p. 67 ex 1933 r.).

Na zasadzie cz. 2 art. 19 i art. 96 z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1 poz. 1) zarządza się co następuje:

§ 1. Ostrzeżenia (adnotacje) hipoteczne o zarządzeniu przymusowego wykupu nieruchomości ziemskiej w myśl cz. 2 art. 19 ustawy o wykonaniu reformy rolnej winny zawierać wzmiankę, że przymusowy wykup zostanie wykonany, o ile do dnia 15 lutego roku następującego po roku, w którym ogłoszono wykaz imienny, nieruchomość ta nie zostanie rozparcelowana lub sprzedana Państwowemu Bankowi Rolnemu.

§ 2. Ostatecznie powyższe ma ten skutek, że w dal-
szem postępowaniu przed urzędami ziemskimi, wszelkie
zmiany w stosunkach własności poza wymienionemi
w § 1 oraz obciążenia i ograniczenia własności zmiany
w nich zasze po skutecznieniu ostrzeżenia pozostają bez
wpływu na wykonanie przymusowego wykupu.

Ostrzeżenie to nie stoi jednak na przeszkodzie do
uwzględnienia przy rozdziale ceny wykupu w postępowaniu
sądowym praw nabytych po skutecznieniu ostrze-
żenia.

§ 3. Jeżeli przymusowy wykup nie dotyczy całej nie-
ruchomości ziemskiej to ostrzeżenia o przymusowym wy-
kupie winny wskazywać przedmiot lub obszar poddany
przymusowemu wykupowi. W tych wypadkach skutki
ostrzeżenia dotyczą jedynie określonego przedmiotu lub
obszaru.

§ 4. Ostrzeżenia przewidziane w ustawie o wykonaniu
reformy rolnej będą wpisane na podstawie jednostron-
nego wniosku właściwego okręgowego urzędu ziemskiego
lub, o ile mają za przedmiot ograniczenia z art. 54 ustawy
o wykonaniu reformy rolnej Państwowego Banku Rolnego.
Wpis ostrzeżenia wyłączenia z art. 16 ustawy o wykona-
niu reformy rolnej lub jego zmiany z art. 17 tejże ustawy
oraz ostrzeżeń z art. 54 ustawy o wykonaniu reformy rol-
nej może nastąpić również na wniosek właściciela nieru-
chomości.

§ 5. Wniosek o wpis ostrzeżenia o zarządzeniu przy-
musowego wykupu (art. 19 cz. 2) winien zawierać powo-
łanie się na ogłoszone w Dzienniku Ustaw Rz. P. rozpo-
rządzenie Rady Ministrów, obejmujące wykaz imienny
majątków poddanych przymusowemu wykupowi z wska-
zaniem pozycji, pod którą nieruchomość dana w wykazie
tym umieszczoną została. We wszystkich innych wypad-
kach, z wyjątkiem przewidzianego w cz. 1 i 3 art. 54

ustawy, winien być dołączony do wniosku uwierzytelniony i potwierdzony co do wykonalności odpis odnośnego orzeczenia. Dotyczy to w szczególności także wniosku o wpis ograniczeń przewidzianych w cz. 2 art. 54 ustawy.

W razie niezalatwienia przez okręgowy urząd ziemski w przeciągu miesiąca wniosku o wyłączenie (cz. 3 art. 16 ustawy) odpis tego wniosku poświadczony przez okręgowy urząd ziemski, będzie stanowił podstawę wpisu ostrzeżenia.

Ograniczenia prawa własności z cz. 1 art. 54 ustawy będą wpisane z mocy samej ustawy na podstawie dokumentu uzasadniającego wpis zabezpieczenia hipotecznego dla sumy pożyczkowej. W tym przypadku zbędne jest zezwolenie właściciela nieruchomości na wpis ograniczenia prawa własności.

§ 6. Na obszarze, na którym obowiązuje ustawa o księgach wieczystych z dnia 24 marca 1897 r. (Dz. ustaw Rzeszy niem. str. 139) ostrzeżenie prawa wyłączenia z pod obowiązku parcelacji winno być wpisane w spisie praw połączonych z własnością; wszystkie inne — w drugim oddziale wykazu księgi wieczystej.

§ 7. Jeżeli w wykazie imiennym podany został jedynie obszar gruntu poddanego przymusowemu wykupowi bez ścisłego określenia jego granic i w ten sposób zostało również wpisane ostrzeżenie o zarządzeniu przymusowego wykupu, to okręgowy urząd ziemski przed przystąpieniem do wykonania przymusowego wykupu w myśl art. 20 ustawy, winien na wniosek właściciela w ciągu dwóch miesięcy po dniu postawienia wniosku na podstawie zebranego materiału i wniosku właściciela, powziąć orzeczenie w przedmiocie ścisłego określenia granic gruntu objętego wykazem imiennym oraz złożyć wniosek o zmianę skutecznego ostrzeżenia w księdze hipotecznej stosownie do ustalenia dokonanego w orzeczeniu.

Jeżeli okręgowy urząd ziemski mimo wniosku właściciela nie dokonał ustalenia gruntu objętego wykazem imiennym to po upływie powyższego terminu, winna być na jednostronne żądanie właściciela wpisana w księdze hipotecznej zmiana ostrzeżenia stosownie do postawionego wniosku. W tym przypadku odpis wniosku, poświadczony przez okręgowy urząd ziemski będzie stanowił podstawę wpisu zmiany ostrzeżenia.

§ 8. Ostrzeżenia o przymusowym wykupie lub o zarządzeniu wykonania parcelacji przez urząd ziemski lub Państwowy Bank Rolny nie będą przeniesione do wykazów hipotecznych nowopowstających wskutek parcelacji.

§ 9. Ostrzeżenia hipoteczne o zakazie dzielenia, sprzedaży, wydzierżawienia, lub zastawiania gruntów, uskutecznione w myśl art. 54 ustawy, będą wykreślone z urzędu lub na wniosek właściciela równocześnie z wykreśleniem wpisu zabezpieczenia hipotecznego dla pożyczki z funduszków państwowych lub Państwowego Banku Rolnego, z powodu której ograniczenia te powstały.

Wszystkie inne ostrzeżenia hipoteczne przewidziane ustawą o wykonaniu reformy rolnej mogą być wykreślone na podstawie zezwolenia właściwego okręgowego urzędu ziemskiego, lub, gdy właścicielem nieruchomości jest Państwowy Bank Rolny, na jednostronny wniosek tegoż Banku.

§ 10. Okręgowe urzędy ziemskie są uprawnione na rzecz zapisów długu hipotecznego ustąpić pierwszeństwo hipoteczne służące ostrzeżeniom z cz. 2 art. 19 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

§ 11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Do art. 26, cz. 1.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 28 grudnia 1927 r.

o uregulowaniu ciężarów i wierzytelności, ciężących na przymusowo wykupionych nieruchomościach ziemskich

Dz. U. R. P. Nr. 3, poz. 22 z 1928 r. zmienione rozporządzeniem Prez. Rzp. z dnia 11 lipca 1932 r., Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 622, ustawą z dnia 28 marca 1933 r., Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 265 i rozporządzeniem Prez. Rzp. z dnia 27 października 1933 r., Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 635.

Art. 1. Wszelkie nieprzejęte przez Skarb Państwa wierzytelności i ciężary, które ciążyą na nieruchomości ziemskiej lub jej części, przymusowo wykupionej na mocy ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r., o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z r. 1926 Nr. 1, poz. 1) lub przejętej na mocy art. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr. 4, poz. 17) oraz na mocy dekretów Nr. 213, 257, 399, 469 i 471 Naczelnego dowódcy Wojsk Litwy Środkowej — przechodzą na prawomocnie ustalone wynagrodzenie za tę nieruchomość lub jej część, a Skarb Państwa odpowiada za te wierzytelności i ciężary tylko do wysokości tego wynagrodzenia.

Art. 2. 1) Służebności takie, jak przechód, przegon, wodopój, czerpanie wody i t. p. niezbędne dla uprawnionych do prowadzenia ich gospodarstw, winny być w przypadku przymusowego wykupu nieruchomości, na których ciążyą, przejmowane przez Skarb Państwa.

2) Przed wydaniem orzeczenia co do wysokości wynagrodzenia za przymusowo wykupiony obszar wojewoda wyda orzeczenie o tem, które służebności mają być przejęte przez Skarb Państwa, a które przechodzą na wy-

grodzienie za przymusowo wykupioną nieruchomość lub jej część. Orzeczenie to jest ostateczne. Wartość przejętych służebności winna być odpowiednio uwzględniona przy ustaleniu wynagrodzenia.

3) W projekcie parcelacyjnym mogą być, według swobodnego uznania, zarządzane zmiany przejętych służebności stosownie do potrzeb nowozaprowadzonych gospodarstw.

4) Wpisane na kartach ciężaru prawa, które wedle § 90 krajowej ustawy naftowej z dnia 22 marca 1908 r. (Dz. Ust. Kraj. Nr. 61) winny być przeniesione do ksiąg naftowych, pozostawia się tymczasowo przy hipotece przymusowo wykupionej nieruchomości lub jej części — na przeciąg jednego roku od dnia wpisu prawa własności na rzecz Skarbu Państwa. Po upływie tego czasu, o ile uprawnieni nie przeniosą ich do księgi naftowej, sąd zarządzi z urzędu ich wykreślenie, które wykonane będzie w księgach gruntowych po prawomocności zarządzenia.

Art. 3. 1) Przejętym i segregowanym na mocy cz. 2 art. 26 ustawy o wykonaniu reformy rolnej może być tylko nieumorzony kapitał wierzycelności instytucji długoterminowego kredytu w listach zastawnych. Zaległe raty amortyzacyjne i procenty mogą być zgłaszane do likwidacji przy rozdziale wynagrodzenia za przymusowo wykupioną nieruchomość lub jej część.

2) Oświadczenie o przejęciu wierzycelności złoży wojewoda instytucji kredytu długoterminowego z żądaniem segregacji — po dokonaniu segregacji potrąci przejętą część wierzycelności z szacunku i wyda orzeczenie co do wysokości wynagrodzenia wedle cz. 1 art. 29 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

Art. 4. W przypadku przejęcia i segregacji wierzycelności, zabezpieczonej hipoteką łączną (wspólną), sąd może na wniosek stron interesowanych zastosować do tej wie-

rzytelności przepisy miejscowe o zaspakajaniu wierzytelności, zabezpieczonych hipoteką łączną (wspólną) z licytacyjnej ceny kupna tak jak gdyby przejęta wierzytelność uczestniczyła w rozdziale wynagrodzenia.

Art. 5. Wymienione w cz. 3 art. 21, cz. 2 art. 23 i cz. 2 art. 24 ustawy o wykonaniu reformy rolnej tytuły, oraz orzeczenia z art. 2 rozporządzenia niniejszego uprawniają właściwe urzędy ziemskie¹ do żądania przepisania na rzecz Skarbu Państwa prawa własności przymusowo wykupionych nieruchomości lub ich części oraz wykreślenia wpisów hipotecznych, ciężących na nich dla zabezpieczenia ciężarów i wierzytelności, nieprzejętych przez Skarb Państwa.

Art. 6. 1) Właściwym do rozdziału składanego do depozytu sądowego wynagrodzenia za przymusowo wykupioną nieruchomość jest sąd, właściwy do przeprowadzenia postępowania przymusowej sprzedaży tej nieruchomości.

2) W tych przypadkach, w których ustawa o wykonaniu reformy rolnej przewiduje złożenie wynagrodzenia za przymusowo wykupione nieruchomości lub ich części do depozytu sądowego, wojewoda złoży je do rozporządzenia właściwego sądu w tych instancjach finansowych, państwowych lub samorządowych, które, jako właściwe do przyjmowania takich depozytów dla danego sądu, wskażą rozporządzenia Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości.²

3) Statut wzorowy administrowania i wypłaty tych depozytów sądowych wydadzą dla upoważnionych instytucyj finansowych w drodze rozporządzenia Ministrowie Skarbu, Sprawiedliwości i Reform Rolnych.²

Art. 7. 1) Rozdział wynagrodzenia przeprowadzać będą sądy, według przepisów o rozdziale licytacyjnej ceny kupna przymusowo sprzedanej nieruchomości, obowiązujących

¹ Obecnie władze administracji ogólnej (rozp. Prez. Rzp. z dnia 27 paźdz. 1933, Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 635).

² Patrz uwagi przy art. 32 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

w miejscu położenia wykupionej nieruchomości, i według przepisów ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej, o ile rozporządzenie niniejsze nie postanawia inaczej.

2) Przy likwidacji wierzytelności i ciężarów z wynagrodzenia wraz z odsetkami za przymusowo wykupioną nieruchomość lub jej część bieg wszelkich procentów i świadczeń powrotnych ustaje z dniem objęcia w posiadanie tej nieruchomości lub jej części przez wojewodę, z wyjątkiem przypadków przymusowego wykupu na podstawie przepisów, obowiązujących przed wejściem w życie ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej oraz przypadków przejęcia na własność Państwa na mocy art. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr. 4, poz. 17) w obu tych przypadkach bieg wszelkich procentów i świadczeń powrotnych ustaje z dniem złożenia całego wynagrodzenia lub pierwszej jego raty do depozytu sądowego.

Art. 8. 1) W sumie wynagrodzenia znaleźć winny zaspokojenie przede wszystkim koszty postępowania rozdziału wynagrodzenia (obwieszczeń, oszacowania, doręczeń pocztowych i t. p.).

2) Następnie znaleźć winny zaspokojenie, jednak tylko w takiej wysokości, jaka z części wykupionej nieruchomości do zapłaty przypada, wszelkie zaległe podatki i daniny państwowe, samorządowe i inne, którym wedle szczególnych ustaw służy pierwszeństwo zaspokojenia przed wierzytelnościami i ciężarami hipotecznymi.

3) Następnie będą zaspokajane według kolejności pierwszeństwa ustawowego i hipotecznego wszelkie wierzytelności i ciężary realne, obciążające przymusowo wykupioną nieruchomość lub jej część, nieprzejęte przez

Skarb Państwa, z wyłączeniem służebności, ulegających zniesieniu wedle osobnych przepisów prawnych.

Art. 9. 1) Likwidacja służebności osobistych, świadczeń w naturze, rent i im podobnych ciężarów rzeczowych, dla których suma umarzalności nie jest w hipotece ujawniona, nastąpi przez ich oszacowanie i przez przyznanie uprawnionemu dochodu z odpowiedniego zatrzymanego w depozycie kapitału, który na wypadek wygaśnięcia uprawnień należy przyznać przy rozdziale wynagrodzenia wierzycielom, nie znajdującym w sumie wynagrodzenia zaspokojenia, a w razie zaspokojenia wszystkich roszczeń — b. właścicielowi przymusowo wykupionej nieruchomości. Likwidacja służebności gruntowych, przychodzących do zaspokojenia w myśl cz. 3 art. 8 następuje przez ich oszacowanie i przyznanie uprawnionemu odpowiedniego odszkodowania.

2) Na obszarze mocy obowiązującej ordynacji egzekucyjnej z 27 maja 1896 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 79) sąd przeprowadzi oszacowanie praw, wpisanych w hipotece bez ujawnienia ich wartości pieniężnej, wedle ordynacji szacunkowej, wydanej w myśl § 144 powołanej ordynacji egzekucyjnej.

3) Dla reszty obszaru, na którym obowiązuje ustawa z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej, wydadzą Ministrowie Sprawiedliwości, Rolnictwa i Reform Rolnych w drodze rozporządzenia przepisy o ustanowieniu i wyborze biegłych, o zasadach i postępowaniu, jakie przy oszacowaniu należy stosować, oraz o wynagrodzeniu powołanych do oszacowania biegłych.¹

4) Likwidacja zabezpieczonych hipotecznie praw dzier-

---

¹ O szacowaniu ciężących na przymusowo wykupionych nieruchomościach ziemskich praw, których wartość pieniężna nie jest ujawniona w hipotece — patrz rozporządzenie Ministrów Sprawiedliwości, Rolnictwa i Reform Rolnych z 22 marca 1930, Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 273.

żawy, które wobec ich pierwszeństwa hipotecznego przy rozdziale wynagrodzenia należy uwzględnić, następuje przy zastosowaniu przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 listopada 1927 r. o likwidacji umów dzierżawnych dotyczących gruntów parcelowanych (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 909) oraz art. 44 i 45 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

Art. 10. 1) O złożeniu przez właściwy urząd ziemski wynagrodzenia do depozytu sąd zawiadomi wszystkich uprawnionych do zaspokojenia swych roszczeń z tego wynagrodzenia przez obwieszczenia, które należy ogłosić w dzienniku urzędowym wojewódzkim i na tablicy sądowej, jak również doręczyć powołanym do zastępstwa interesów Skarbu Państwa oraz samorządu urzędem tudzież wszystkim osobom, których prawa są w hipotece ujawnione.

2) Równocześnie z obwieszczeniem sąd wyznaczy najmniej na 4 tygodnie naprzód termin do rozdziału wynagrodzenia wedle § 105 ustawy z dnia 24 marca 1897 r. o przymusowej sprzedaży i przymusowym zarządzie (Dz. Ust. Rzeszy niem. z r. 1898 str. 713) względnie audjencję do rozdziału wynagrodzenia według § 209 ordynacji egzekucyjnej z dnia 27 maja 1896 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 79).

3) Wierzyciele szukający zaspokojenia z wynagrodzenia roszczeń, w hipotece nieujawnionych, winni zgłosić je najpóźniej w terminie, wyznaczonym do rozdziału względnie audjencji — pod tym rygorem, że w razie niezgłoszenia rozdział wynagrodzenia nastąpi wedle stanu, ujawnionego w hipotece, z pominięciem innych ich roszczeń, a roszczenia, oparte na prawie publicznem, stracą uprzywilejowane pierwszeństwo i znaleźć będą mogły zaspokojenie tylko z reszty wynagrodzenia jaka pozostanie po zaspokojeniu wierzycieli hipotecznych. Rygor ten winien być zamieszczony w obwieszczeniu.

4) Na obszarze mocy obowiązującej ustawy postępowania sądowego cywilnego z r. 1864 okres czasu dla przejrzenia planu podziału wedle art. 1217 tej ustawy, wyznaczyć należy najmniej na 4 tygodnie. Przed upływem tego czasu wierzyciele winni zgłosić swoje roszczenia, nieujawnione w hipotece, pod rygorem, oznaczonym w cz. 3. Sąd wyznaczy termin do przejrzenia planu w sposób, określony w cz. I, a w ogłoszeniu zamieści powyższy rygor.

Art. 11. Na podstawie prawomocnej uchwały (decyzji), zatwierdzającej lub też rozstrzygającej rozdział wynagrodzenia za wykupioną część nieruchomości, właściciel będzie uprawniony do żądania wykreślenia tej części wierzitelności i ciężarów wraz z należnościami ubocznymi i odsetkami, jaka przy rozdziale wynagrodzenia została zaspokojoną — tak z wykazu księgi hipotecznej (gruntowej), obejmującej pozostałą w jego własności nieruchomość, jak i z wykazów hipotecznych innych, bądź odrębnie, bądź w formie hipoteki łącznej (wspólnej) obciążonych temi samymi wierzitelnościami i ciężarami.

Art. 12. 1) Złożone przez właściwy urząd ziemski¹ wynagrodzenie rozdzielone będzie przez sąd wedle prawomocnych wyników rozprawy likwidacyjnej między uprawnionych w tym stanie, w jakim zostało złożone, a uprawnieni do otrzymania swych należności z wynagrodzenia obowiązani są przyjmować na zaspokojenie swych roszczeń zarówno gotowiznę, jak i listy Państwowej Renty Ziemskiej w tej wartości, w jakiej zostały złożone do depozytu (częściowo wedle kursu urzędowego, ustalonego na podstawie cz. 1 art. 31 ustawy o wykonaniu reformy rolnej, częściowo wedle wartości nominalnej) oraz skrypty dłużne Skarbu Państwa wystawione zgodnie z art. 2 rozporzą-

---

¹ Obecnie władzę administracji ogólnej (rozp. Prez. Rzp. z dnia 27 paźdz. 1933, D. U. R. P. Nr. 85, poz. 635).

dzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 kwietnia 1927 r. w sprawie wynagrodzenia za nieruchomości ziemskie, przejęte na własność Skarbu Państwa w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 374).

2) Przepis o zatrzymaniu w depozycie Państwowego Banku Rolnego listów Państwowej Renty Ziemskiej, wypłacanej według nominalnej wartości (cz. 1 art. 31), nie ma wobec wierzycieli zastosowania.

3) O ile wynagrodzenie złożone zostało do depozytu w obligacjach 5% państwowej renty ziemskiej, to sąd na zaspokojenie podatku od spadków i darowizn (Dz. U. R. P. z 1920 r. Nr. 49, poz. 299) oraz majątkowego (Dz. U. R. P. z 1923 r. Nr. 94, poz. 746) przekaze przedewszystkiem te obligacje według kursu urzędowego, obowiązującego w dniu złożenia do depozytu; o ile zaś wynagrodzenie złożone zostało do depozytu w obligacjach 3% państwowej renty ziemskiej, to sąd na zaspokojenie bezpośrednich podatków państwowych oraz podatku od spadków i darowizn przekaze przedewszystkiem te obligacje, stosownie do postanowień art. 36 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej w brzmieniu art. 1 niniejszej ustawy, przyczem w braku odpowiedniej ilości gotówki na zaspokojenie zgodnie z powyższymi postanowieniami bezpośrednich podatków państwowych z terminem płatności po 31 grudnia 1932 r. sąd przekaze na zaspokojenie tych podatków zamiast brakującej gotówki obligacje 3% państwowej renty ziemskiej według wartości nominalnej. Po tym wydzieleniu oraz ewentualnem wydzieleniu wedle art. 33 ustawy o wykonaniu reformy rolnej — pozostałą część wynagrodzenia zarówno w gotowiźnie, jak i w listach Państwowej Renty Ziemskiej obu kategorii oraz w skryptach dłużnych Skarbu Państwa wspomnianych w cz. 1 sąd wypłaci między wszystkich, którzy uczestniczą w rozdziale

wynagrodzenia, w stosunku do wysokości kwot, przypadających im przy rozdziale, i przy uwzględnieniu wysokości odcinków listów renty. Jeżeli z wynagrodzenia mają być zaspokojone wierzytelności instytucji kredytu długoterminowego w listach zastawnych z tytułu zaległych odsetek, którym według ustawy służy równe pierwszeństwo z kapitałem, wówczas gotówka, stanowiąca część wynagrodzenia, użyta być winna przede wszystkim na zaspokojenie tych odsetek.

Art. 13. Wyplata, dokonana z wynagrodzenia za przymusowo wykupioną nieruchomość lub jej część na poczet wierzytelności hipotecznej, zaspakaja wierzytelność osobistą w tej samej wysokości, w jakiej w myśl art. 12 ustęp pierwszy zaspakaja wierzytelność hipoteczną.

Art. 14. 1) Przepisy art. 21, 23 i 24 ustawy o wykonaniu reformy rolnej stosuje się także do nieruchomości ziemskich, położonych na obszarze mocy obowiązującej cz. 1 tom X Zводу Praw ros., dla których nie uregulowano hipoteki, a które zapisane są w rejestrach wieczystych, prowadzonych przez pisarzy hipotecznych, w miejscach starszych notariuszy.

2) Wojewodowie wniosą przepisane ustawowo ostrzeżenia do rejestrów wieczystych.

3) W razie obciążenia przymusowego wykupionej nieruchomości niehipotekowanej zastawem lub w formie aktu obciążenia na zasadzie art. 1642 Zводу Praw ros., tom X, cz. 1, wojewodowie po zasięgnięciu z urzędu wiadomości o tem, złożą wynagrodzenie do depozytu sądu.

Art. 15. 1) Rozdział wynagrodzenia za przymusowo wykupioną nieruchomość niehipotekowaną przeprowadzi sąd, właściwy do przeprowadzenia przymusowej sprzedaży tej nieruchomości, według przepisów o rozdziale ceny kupna przymusowo sprzedanej nieruchomości, o ile rozporządzenie niniejsze nie postanawia inaczej.

2) Właścicielowi nieruchomości, zapisanej do rejestru wieczystego, z której wykupiono przymusowo tylko część, służy prawo odpowiedniego korzystania z przepisu art. 11 rozporządzenia niniejszego.

Art. 16. Wojewodowie obowiązani są bezzwłocznie po objęciu w posiadanie nieruchomości niehipotekowanej wywołać tę nieruchomość do pierwiastkowej regulacji hipoteki na podstawie tytułów, uprawniających Skarb Państwa do uzyskania przewłaszczenia w hipotece.

Art. 17. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrom: Sprawiedliwości, Reform Rolnych i Skarbu.

Art. 18. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem górnośląskiej części województwa śląskiego. Równocześnie traci moc obowiązującą cz. 1 art. 26 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1).

Do art. 27.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA REFORM ROLNYCH

z dnia 10 czerwca 1927 r., p. 532

wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa o sposobie określenia wartości nakładów meljoracyjnych w majątkach wykupywanych

(w brzmieniu Rozp. Min. Roln. i Reform Rolnych Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 794, 1932 r.).

§ 1. Szacunek niezamortyzowanych części nakładów meljoracyjnych winien być oparty na opinii komisji klasyfikacyjno-szacunkowej. Szacunek ten stanowi integralną część ceny wykupu nieruchomości ziemskiej.

§ 2. Opinię co do oszacowania niezamortyzowanych

części nakładów meljoracyjnych wydaje komisja klasyfikacyjno-szacunkowa w trybie ustalonym na mocy cz. 3. art. 28 na podstawie nakładu dokonanego na przeprowadzenie meljoracyj na wykupywanych obszarach.

§ 3. Opinie w sprawie wartości niezamortyzowanych części nakładów meljoracyjnych wydawane będą w myśl § 2 wówczas tylko, gdy nakłady te były dokonane na urządzenia meljoracyjne, zdolne do zamortyzowania nakładów, poczynionych na ich przeprowadzenie.

§ 4. Wartość nakładu dokonanego na przeprowadzenie urządzeń meljoracyjnych określa komisja klasyfikacyjno-szacunkowa na podstawie kosztów udowodnionych przez właściciela. Gdyby właściciel nie chciał lub nie mógł tego uczynić, a także w przypadkach wątpliwych lub spornych komisja określi w złotych w złocie sumę pieniężną, którą należałoby użyć na przeprowadzenie meljoracyj w podobnych warunkach i w czasie zbliżonym. Gdy wykazana przez właściciela lub oznaczona przez komisję klasyfikacyjno-szacunkową suma opiewa na złote obiegowe lub na waluty nie będące już w obiegu, należy w pierwszym przypadku przerachować złote w złocie według kursu giełdy warszawskiej w dniu poprzedzającym daty odnośnych rachunków, w drugim przypadku przerachować walutę nie będącą już w obiegu według zasad § 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 maja 1924 r. o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych (Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr. 30, poz. 213) przyjmując, iż suma stąd otrzymana jest oznaczona w złotych w złocie.

§ 5. Przy dokonywaniu wycenienia urządzeń meljoracyjnych w myśl § 4 należy się posiłkować projektem technicznym, oraz kosztorysem tych urządzeń, które winien złożyć komisji klasyfikacyjno-szacunkowej na wezwanie przewodniczącego tej komisji właściciel majątku; jeśli nie złoży komisji rzeczowych dokumentów, komisja może w ra-

zie potrzeby wystąpić do okręgowego urzędu ziemskiego z wnioskiem o sporządzenie niezbędnych pomiarów, szkiców oraz obliczeń; koszt tych czynności potrącać się będzie od sumy szacunkowej, należnej właścicielowi za niezamortyzowaną część nakładów meljoracyjnych.

§ 6. Po ustaleniu wysokości nakładu na przeprowadzenie meljoracyj rolnych w danym majątku, określa się wartość niezamortyzowanej części dokonanych nakładów w sposób następujący: przyjmuje się iż, nakład na przeprowadzenie meljoracyj amortyzuje się całkowicie po upływie pewnego okresu czasu, a to zależnie od rodzaju meljoracji i kosztowności zastosowanych budowli oraz od rodzaju meljorowanej gleby, okres ten składa się z dwóch podokresów:

1) podokresu, następującego bezpośrednio po wykonaniu meljoracji, w którym przyjmuje się, że właściwa amortyzacja nakładu na meljoracje nie dokonywa się i

2) podokresu, następującego po pierwszym, w którym amortyzacja nakładu dzieli się równomiernie na ilość lat tego podokresu.

§ 7. Wielkość wymienionych w § 6 niniejszego rozporządzenia podokresów dla poszczególnych rodzajów meljoracyj i poszczególnych przypadków ustala się jak następuje:

1) Drenowanie:

a) wszelkiego rodzaju gleb z wyłączeniem ciężkich glin, ilów oraz rędzin:

podokres I — 4 lata

podokres II — 8 lat.

b) ciężkie gliny, ily oraz rędziny:

podokres I — 6 lat

podokres II — 9 lat.

2) Osuszenie rowami otwartymi:

podokres I — 2 lat.

podokres II — 8 lat.

3) Meljoracje torfowisk:

podokres I — 6 lat.

podokres II — 9 lat.

4) Nawodnienie (zależnie od kosztowności zastosowanych budowli):

podokres I — 4 do 6 lat

podokres II — 4 do 8 lat.

§ 8. W przypadku kiedy w związku z dokonaną meljoracją (wydrenowaniem pola, nawodnieniem łąk i t. d.) stało się koniecznem wykonanie lub uregulowanie odpływów lub dopływów, należy przy dokonywaniu rozrachunku z zastosowaniem powyżej podanych norm, przypadającą każdorazowo ilość lat w podokresie II powiększyć w tym stosunku w jakim pozostają sumy lub uregulowania odpływów i dopływów do kosztów przeprowadzenia właściwych meljoracyj.

§ 9. Gdyby urządzenia meljoracyjne okazały się w takim stanie, że bez poprawek, uzupełnień lub rekonstrukcyj nie były zdolne do normalnego zamortyzowania nakładów meljoracyjnych, to suma niezbędna dla przyprowadzenia tych urządzeń do należytego stanu będzie potrącona od sumy szacunku niezamortyzowanej części nakładów meljoracyjnych.

§ 10. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Do art. 27.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

z dnia 16 marca 1935 r.

(Dz. U. Nr. 19, poz. 107)

wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie szacowania nieruchomości ziemskich przymusowo wykupywanych przy przeprowadzeniu reformy rolnej.

Na podstawie art. 27 ust. (3) ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1), zmienionego przez art. 17 pkt. 12) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. o unormowaniu własności władz i trybu postępowania w zakresie administracji rolnictwa i reform rolnych (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 622) zarządza się co następuje:

§ 1. (1) Szacunek gruntów przymusowo wykupywanych winien być dokonywany na podstawie cen jednostkowych gruntów poszczególnych rodzajów użytkowania i klas w poszczególnych okręgach ekonomicznych.

(2) Klasy gruntów poszczególnych rodzajów użytkowania określa się według załącznika Nr. 1.

(3) Grunty w poszczególnych powiatach zalicza się do okręgów ekonomicznych według załącznika Nr. 2.

(4) Ustala się ceny jednostkowe gruntów, podane w załączniku Nr. 3.

§ 2. (1) Szacunek gruntów, ustalony w myśl § 1, podwyższa się zależnie od odległości:

1) od stacji lub przystanku kolei szerokotorowej, oddanej do użytku publicznego, według tabeli następującej:

Odległość	Zwyżka
do 1 km	o 15%
ponad 1 km do 3 km	o 10%
ponad 3 km do 7 km	o 5%;

2) od stacji lub przystanku kolei wąskotorowej stałej oraz od przystani rzecznej, jeżeli w danym majątku odstawy i dostawy przeprowadza się regularnie drogą wodną, według tabeli podanej w pkt. 1 ze zmniejszeniem stawek o połowę;

3) od miast według tabeli następującej:

Przy zaludnieniu w tysiącach	Do 15 km szosą	Ponad 15 km do 20 km szosą	Ponad 20 km do 35 km szosą
ponad 10 do 20	o 5%	—	—
ponad 20 do 100	o 10%	o 5%	—
ponad 100 do 500	o 15%	o 10%	—
ponad 500	o 20%	o 15%	o 10%;

tabelę tę stosuje się również przy połączeniu z miastem drogą boczną, przyczem 1 km drogi bocznej liczy się za 1½ km szosy;

4) od uzdrowisk, posiadających charakter użyteczności publicznej, według tabeli następującej:

Odległość	Zwyżka
do 3 km	o 15%
ponad 3 km do 7 km	o 10%

(2) W razie zbiegu zwyżek z ust. (1) pkt. 1)—4) stosuje się stawkę najwyższą.

(3) Ustalony w myśl § 1 szacunek gruntów w niskiej

kulturze lub leżących odłogiem może być zmniejszony w granicach do 20%.

§ 3. (1) Przy ustalaniu szacunku odosobnionych lasów, nieobciążonych służebnościami, a nieuznanych za ochronne o obszarze mniejszym niż 5 ha w województwach: warszawskim, łódzkim, kieleckim, lubelskim, tarnopolskim, stanisławowskim, lwowskim, krakowskim, śląskim, poznańskim i pomorskim oraz o obszarze mniejszym niż 10 ha w województwach: białostockim, wileńskim, nowogródzkim, poleskim i wołyńskim, należy odrębnie szacować wartość gruntów pod lasem i dodać do niej wartość znajdujących się na tych gruntach drzewostanów z tem, że:

1) grunty pod lasem klasyfikuje się według § 1 ust. (2), a szacunek ich ustala się na 50% sumy, jaka wynikałaby z zastosowania § 1 i 2 ust. (1) i (2) rozporządzenia niniejszego;

2) wartość drzewostanów wysokopiennych do lat 20 szacuje się na podstawie skapitalizowanych kosztów upraw z uwzględnieniem stopnia zadrzewienia i zastosowaniem stopy procentowej 5; wartość drzewostanów, określona w ten sposób, nie może przekraczać wartości użytkowej, jaką drzewostany te miałyby po dojściu do lat 20;

3) wartość drzewostanów starszych, jak również drzewostanów niskopiennych ustala się na zasadzie ich wartości użytkowej.

(2) Przy ustalaniu szacunku lasów, niewymienionych w ust. (1), szacuje się łącznie grunty z drzewostanami i wszelkimi związanymi z gospodarstwem leśnym terenami, wodami prywatnymi, budynkami, zakładami przemysłowymi i transportowymi, urządzeniami komunikacyjnymi i t. p. według zasad następujących:

1) wartość lasu oblicza się w wysokości skapitalizo-

wanego dochodu rocznego, możliwego do osiągnięcia przy racjonalnej gospodarce leśnej, po potrąceniu wydatków;

2) za dochody przyjmuje się dochody z użytku głównego, t. j. drewna oraz dochody z użytków ubocznych, dopuszczalnych z punktu widzenia racjonalnej gospodarki leśnej; dochody z użytku głównego w lasach, zagospodarowanych na podstawie zatwierdzonych przez właściwą władzę planów lub programów gospodarczych, określa się przez oszacowanie ustalonych w tych planach użytków, w lasach zaś niezagospodarowanych — przez oszacowanie użytków, określonych zgodnie z zasadami racjonalnej gospodarki leśnej;

3) za wydatki przyjmuje się koszty zalesień, administracji, wzniesienia niezbędnych budowli i urządzeń, remontów oraz podatki;

4) dla kapitalizacji i dyskonta ustala się stopę procentową 5.

(3) Wysokość cen i kosztów określa się według przeciętnych cen miejscowych z ostatnich dwóch lat gospodarczych, poprzedzających dokonanie szacunku, z uwzględnieniem przede wszystkim cen i kosztów w lasach państwowych.

§ 4. (1) Torfowiska, które z uwagi na miejscowe warunki nadają się do eksploatacji, szacować należy indywidualnie według cen miejscowych tych użytków, a inne torfowiska — jak odpowiednią klasę gruntów.

(2) Grunty, zawierające pokłady piasku, żwiru, kamienia i t. p., nienadające się do uprawy, szacować należy jak grunty klasy VI, a jeżeli są eksploatowane, to tereny zajęte pod eksploatację należy szacować indywidualnie według cen miejscowych.

(3) Specjalne kultury, jak: plantacje wikliny, chmielniki, sady, szparagarnie i t. p., których trwałość rozciąga się przynajmniej na lat 3, należy szacować odrębnie i in-

dywidualnie, jeżeli obszar poszczególnych kultur obejmuje nie mniej niż 1/4 ha.

(4) Drogi należy szacować jak grunty orne klasy VI.

§ 5. W celu obliczenia wartości prac, służących właścicielowi nieruchomości, a polegających na ciągnięciu pewnych korzyści z innych nieruchomości (np. prawo pastwiska, rybołówstwa, brania z lasów drzewa, chróstu, ściółki i t. p.), należy ustalić roczną wartość wszystkich korzyści na podstawie cen obiegowych w czasie dokonywania szacunku i skapitalizować sumę tych wartości w sposób następujący:

1) przy korzyściach wieczystych pomnożyć roczną sumę korzyści przez 20,

2) przy korzyściach, ograniczonych czasem trwania, pomnożyć roczną sumę korzyści przez ilość lat ich trwania, nie więcej jednak niż przez 20,

3) przy korzyściach, których czas trwania jest nieokreślony, pomnożyć roczną sumę korzyści przez 10.

§ 6. (1) Szacunek budynków należy ustalać według norm Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych, przyczem uwzględniane być winny miejscowe ceny materiałów i robocizny oraz stopień zużycia budynków w czasie dokonywania szacunku lub objęcia w posiadanie Państwa, gdy poprzedza ono dokonanie szacunku.

(2) Jeżeli wykupywane budynki nie posiadają pełnej przydatności gospodarczej dla gospodarstwa objętego przymusowym wykupem, to szacunek obliczony w myśl ust. (1) należy odpowiednio obniżyć nie więcej jednak niż o 30%.

§ 7. Budowle, zakłady przemysłowe lub ich części, inne urządzenia gospodarcze i t. p., dla których zasady szacowania nie są ustalone w poprzednich paragrafach, należy szacować indywidualnie, przyjmując pod uwagę ich go-

spodarczą przydatność dla gospodarstwa objętego przymusowym wykupem.

§ 8. Szacunek nieruchomości obliczony w myśl § 1—7 rozporządzenia niniejszego winien być podwyższony lub obniżony w granicach do 30%, gdyby zbytńo odbiegał od cen rynkowych z okresu bezpośrednio poprzedzającego dokonanie szacunku lub objęcie w posiadanie Państwa, gdy poprzedza ono dokonanie szacunku.

§ 9. W przypadkach, w których przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego czynności komisji klasyfikacyjno-szacunkowej zostały zakończone, winno nastąpić oszacowanie nieruchomości przymusowo wykupywanych bez zasięgnięcia ponownej opinii komisji klasyfikacyjno-szacunkowej, przyczem ceny jednostkowe gruntów, ustalone na podstawie przepisów dotychczas obowiązujących, należy zastąpić przez ceny jednostkowe, podane w załączniku Nr. 3 do rozporządzenia niniejszego, w sposób następujący:

	Ceny według przepisów dotychczas obowiązujących	Ceny według zał. Nr. 3 do rozporządzenia niniejszego
Grunty orne	klas I—VI „ VII—VIIa	klas I—VI tabeli A. „ E.
Łąki	klas I—IV klasy V	klas I—IV tabeli B. klasy VI „ B.
Pastwiska	klasy Ia klas I—III klasy IV	klasy I tabeli C. klas II—IV „ C. klasy VI „ C.
Grunty pod wodami	klas I—V „ VI i VII	klas I—V tabeli D. klasy VI „ D.

§ 10. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia; równocześnie traci moc obowiązującą rozpo-

rzządzenia Ministra Reform Rolnych z dnia 11 lipca 1927 r. i z dnia 20 marca 1930 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu oraz Ministrem Rolnictwa, w sprawie szacowania nieruchomości ziemskich przymusowo wykupywanych przy przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1927 r. Nr. 70, poz. 617 i z 1930 r. Nr. 32, poz. 272).

Załącznik Nr. 1 do rozp. Min. Roln. i Reform Roln. z dnia 16 marca 1935 r. (poz. 107).

A. GRUNTY ORNE.

Klasa I. Grunty orne — najlepsze.

Grunty łatwe do uprawy, ciepłe, czynne, o czynnem podglebiu, umożliwiającem nawet bardzo głęboką orkę, przepuszczalne, lecz dostatecznie wilgotne, przewiewne, niezaskorupiające się, zawierające zazwyczaj znaczne ilości próchnicy słodkiej. Meljoracyj nie wymagają. Dają nawet w warunkach średniej kultury wysokie plony najszlachetniejszych warzyw oraz roślin, wymagających głębszego zakorzenienia się.

Do klasy tej należy zaliczyć np. wybitnie dobre kawałki gleb następujących:

a) mady chude, średnio ciężkie, położone tak wysoko, że nie zamakają podczas wylewów rzeki, w której dolinie leżą. Warstwa mady, gruba co najmniej na 1 m, spoczywa na podłożu piaszczystem;

b) niektóre czarnoziemy stepowe, leżące na podłożu lössowem, i niektóre czarnoziemy stepowe zdegradowane (pozbawione znacznej ilości próchnicy), na lössach grubości od 1—1,5 m, leżące średnio wysoko na podłożu piaszczystem, próchnica tych gleb słodka;

c) najlepsze lössy całkowite;

d) najlepsze ziemie kujawskie o przepuszczalnem margłowem podłożu.

Klasa II. Grunty orne — bardzo dobre.

Grunty, zbliżone właściwościami do gruntów klasy I, posiadające nieco gorsze warunki fizyczne, a więc nieraz mniej przepuszczalne i przewiewne. Nieco trudniejsze do uprawy. Stosunki wilgotnościowe trochę gorsze. Spadki, o ile występują, są łagodne. Udają się na nich wszelkie warzywa.

Do klasy tej należy zaliczyć np.:

a) mady chude (o ile nie są z materiału karpackiego), średnio ciężkie, zamakające na krótki okres czasu podczas wylewów, grubość mady co najmniej 1 m, w podłożu piasek;

b) czarnoziemy stepowe lössowe niezdegradowane oraz zdegradowane, na warstwie lössowej łącznej grubości co najmniej jedno-metrowej, leżące na lössie, piasku lub żwirze oraz lepsze odmiany ilowych czarnoziemów stepowych na ifach podkarpackich;

c) lössy głębokie, całkowite, wysoko położone względem zwierciadła wód gruntowych (porżnięte wawozami lub jarami), a z lössów płytkich niecałkowitych: naźwirowy, napiaskowy, nawapienny i napiaskowcowy, grubości co najmniej 1 m, naglinowy czerwony, narędzinowy i nabelicowy, grubości co najmniej 70 cm;

d) czarne ziemie (pochodzenia bagiennego) na przepuszczalnym podłożu;

e) najlepsze kawałki dobrze położonych mocnych bieliec, mocnych szczyrków i glin — zmeljorowane;

f) najlepsze rędziny (borowiny) — głębokie ponad $\frac{1}{2}$ m.

Klasa III. Grunty orne — dobre.

Grunty cechuje mniejszy wybór roślin uprawnych z powodu warunków fizycznych, chemicznych lub topograficznych, gorszych od tych, które posiadają grunty I i II.

Do tej klasy należy zaliczyć np.:

a) lössy naźwirowe, napiaskowe, nawapieniowe, które nie dochodzą do 1 m grubości, ale przenoszą 50 cm;

b) lepsze bielice i lepsze szczyrki mocne — co najmniej 1 m grube, na przepuszczalnych podłożach;

c) piaski nalössowe i nabelicowe — głębokie na 50 cm.

Gleby, wymienione w pkt. a), b) i c), są to gleby przepuszczalne, przewiewne, ciepłe, mocno czynne, stąd podobne do klasy I, lecz bardziej gruboziarniste i na suszę mniej wytrzymałe. Spadki, o ile występują, są łagodne; do uprawy łatwe;

d) grunty nadrzeczne, nisko położone, mniej spójne, niż w klasie II, przepuszczalne, często podmakające, ale w razie odpływu wód rzecznych mogą być za suche, do meljoracyj nie nadają się, mało stosowne do uprawy oziminy ze względu na swe położenie w starym korycie rzek;

e) grunty wapienne marglowe, głębokie od około 30 do 50 cm, przepuszczalne i przewiewne, lecz bardzo wrażliwe na suszę i nadmiar wilgoci atmosferycznej, wymagające większej ilości sprzężaju na jednostkę uprawną dla konieczności szybkiego wykonania robót, leżą wysoko na podłożu wapiennym;

f) grunty torfowe najlepsze, zmeljorowane, zawierające dużo części mineralnych, części zaś roślinne są w stanie daleko posuniętego rozkładu (włókien roślinnych nie widać); grunty zawierające mniej części mineralnych i części roślinne mniej rozłożone zaliczane są do klas niższych;

g) najlepsze grunty Podkarpacia, płaskie, względnie z łagodną wystawą południową lub południowo-zachodnią, niezbyt wysoko położone nad poziomem morza.

Klasa IV. Grunty orne — średnie.

Grunty rolniczo średnio-dobre w swym stanie naturalnym, bez ulepszeń fizycznie wadliwe i zawodne.

Do klasy tej należy zaliczyć np.:

a) grunty lekkie, więcej piaszczyste, przepuszczalne t. zw. lekkie szczyrki, leżące na węższym mniej związłym podłożu, lecz z dużą

ilością części pyłowych w warstwie glebowej, o dobrze uformowanej warstwie próchnicznej grubości około 30 cm;

b) gliny ciężkie, bielice, ility właściwe, szczyrki mocne na nieprzepuszczalnych podłożach — niezmeljorowane;

c) lössy: naglinowy mocny, naiłowy, — niezmeljorowane.

Gleby, wymienione w pkt. b) i c), są gruntami wadliwymi z podłożem mało przepuszczalnym, mało przewiewnym, mało czynnym. Ciężkie do uprawy. Spiekają się mocno od upałów i tworzą bryły trudne do rozbicia, a uprawiane na mokro mażą się, co wymaga umiejętnego uchwycenia właściwej chwili do uprawy. W niesprzyjającym czasie atmosferycznym rozpoczęcie robót jest niezmiernie utrudnione;

d) grunty wapienne marglowe o małym zasobie materji organicznej, spoczywające na podłożu wapiennym, płytsze jak w klasie III, stąd więcej cierpiące od suszy;

e) grunty sapowate, podmokłe, ciężkie lub zimne;

f) grunty torfowe bardzo dobre, zmeljorowane, zawierające dość dużo części mineralnych; części roślinne są w stanie dość daleko posuniętego rozkładu (włókien roślinnych nie widać lub można rozróżnić tylko poszczególne włókna roślinne);

g) grunty okolic podgórskich, dość głębokie o łagodnych spadach i łatwym dostępie; ciężkie zimne, nieprzepuszczalne i nieprzewiewne, meljoracyj wymagają; trudności sprzętu wobec znacznych opadów.

Klasa V. Grunty orne — słabe.

Grunty naogół ubogie, a wskutek tego zawodne i nieurodzajne. Do klasy tej należy zaliczyć np.:

a) grunty drobno-piaszczyste, głębokie, często za suche, do uprawy łatwe;

b) grunty iłowate, żelaziste z niebieskimi i rdzawymi plamami, nieprzewiewne, na nieprzepuszczalnym podłożu, do meljoracji trudne lub nie nadające się wcale;

c) grunty wapienne marglowe płytkie z bardzo małą ilością części gliniastych, ze znaczną ilością kamieni wapiennych, ubogie w materje organiczne;

d) grunty torfowe dobre, zmeljorowane, zawierające mało części mineralnych; części roślinne są mało rozłożone (można rozróżnić włókna roślinne); plony mniej pewne niż na gruntach klasy IV; są to grunty świeżo wzięte pod uprawę polową;

e) grunty okolic podgórskich i górskich, dość płytkie, dość kamieniste, bądź więcej strome i mniej dostępne niż w klasie IV.

Klasa VI. Grunty orne — najslabsze.

Grunty dają plony bardzo niskie lub bardzo niepewne. Do klasy tej należy zaliczyć np.:

a) grunty zupełnie piaszczyste, niespójne, suche, bardzo ubogie w materje organiczne; należą tu piaski suche, bardzo płytkie lössy leżące na żwirze, piasku lub bezpośrednio na opoce i takież płytkie bielice i rędziny;

b) grunty piaszczyste, mało zasobne, podmokłe, zimne wskutek wysokiego poziomu wód gruntowych, sapowate, często ze sporą zawartością storfiałej próchnicy (grunty przytorfowe);

c) grunty górskie płytkie, trudno dostępne, bądź strome, kamieniste albo w położeniu uniemożliwiającem uprawę oziminy;

d) wszelkie rodzaje gruntów ornych, które z jakichkolwiek powodów (np. glebowych, stosunków wodnych lub nachylenia terenu) nie mogą być zaliczone do klas wyższych.

B. ŁĄKI.

Łąki są zaliczane do poszczególnych klas na podstawie średniej rocznej ilości i jakości zbieranego siana. Jako czynniki wtórne wpływające na zaliczenie do klas wyższych lub niższych powinny być brane pod uwagę: poziom wód gruntowych, zalewność, jakość gruntu, dostęp i łatwość sprzętu, potrzeba i możliwość wykonania meljoracji, stan kultury i stopień pielęgnacji.

Klasa I. Łąki najlepsze.

Łąki, przynajmniej trzykośne, o glebie zasobnej w składniki odżywcze, przepuszczalnej i przewiewnej. Położenie dostępne w każdej porze roku, powierzchnia równa, umożliwiająca wszelkie prace maszynowe. Poziom wód gruntowych odpowiedni. Zbiór siana co najmniej 60 q z 1 ha. Siano składa się z najszlachetniejszych traw słodkich i roślin motylkowych, prawie zupełnie bez chwastów łąkowych;

a) łąki nadrzeczne i polne, zasilane naturalnymi zalewami, żyzną wodą z rzek i pól, przyczem zalewy przychodzą w porze odpowiedniej i woda nie pozostaje na łące zbyt długo, mając odpowiedni odpływ; meljoracji nie wymagają;

b) łąki mineralne, zmeljorowane, nawadniane, przyczem możliwe jest doprowadzanie w miarę potrzeby do każdej parceli dostatecznej ilości żyznej i ciepłej wody.

W klasie I występują szlachetne trawy słodkie, jak: rajgrasy, kostrzewy, wyczyniec łąkowy, owsiki oraz rośliny motylkowe, jak koniczyny, komonica, lucerna chmielowa i t. p. Wśród traw niema bezwartościowej, grubej i kwaśnej flory, skrzypów, trzciny, sitowia, turzyc i t. p.

Klasa II. Łąki bardzo dobre.

Łąki dwu i wielokośne o własnościach gleby, w położeniu i powierzchni, jak w klasie I. W warunkach sprzyjających poziom wód odpowiedni, jakość siana zbliżona do jakości na łąkach klasy I; w warunkach niesprzyjających poziom wody za niski lub za wysoki, jakość siana gorsza lub ilość mniejsza, jednakże nie mniej niż 40 q z 1 ha;

a) łąki nadrzeczne i polne, użyźniane przez naturalne zalewy, przyczem zalewy bywają czasem w porze niewłaściwej, przeszkadzając w sprzęcie siana, lub też odpływ nie jest zupełnie dostateczny i woda miejscami stoi za długo;

b) łąki torfowe zmeljorowane z materją organiczną w stanie daleko posuniętego rozkładu (jak w klasie III gruntów ornych), po-

siadające urządzenia do dowolnego doprowadzania świeżej wody i regulowania jej poziomu;

c) łąki mineralne zmeljorowane, z urządzeniami, pozwalającymi na dowolne regulowanie nawodnienia nie wszystkich poszczególnych parcel lub też nawodnienia wodami mniej żyznymi niż w klasie I.

Klasa III. Łąki dobre.

Łąki dwukośne, gleba o własnościach fizycznych i chemicznych gorszych niż w klasie I i II. Powierzchnia równa; zbiór siana średnio ponad 25 q z 1 ha, przy czym obok traw szlachetnych występuje znaczna ilość traw nieszlachetnych oraz chwastów;

a) łąki polne, nieużyźniane zalewami z pól, w latach suchszych poziom wód za niski, wydajność siana mniejsza; w latach mokrych wydajność większa, jakość gorsza, dostęp łatwy;

b) łąki nadrzeczne lub nadjeziorne, niezalewane lub z niedostatecznym odpływem; w latach mokrych poziom wód za wysoki, ilość siana większa, lecz jakość gorsza; w latach suchych ilość siana mniejsza, lecz jakość lepsza, dostęp utrudniony tylko w razie długotrwałych deszczów;

c) łąki torfowe zmeljorowane z materją organiczną bardzo lub w znacznej części rozłożoną i wskutek tego dość przepuszczalne, posiadające urządzenia do spiętrzania wody gruntowej lub też łąki z urządzeniami, jak w klasie II, jednak z mniej rozłożoną materją organiczną;

d) łąki podgórskie i niżej położone, lepsze łąki górskie; łąki sztuczne lub naturalne, zmeljorowane i przynoszące odpowiedni zbiór siana mogą być zaliczane do klasy II.

W klasie III obok traw szlachetnych występują stokłosa, wiechliny, mietlica, szczaw, a także grubsza flora chwastów, jak skrzypy, sitowie.

Klasa IV. Łąki średnie.

Łąki przeważnie jednokośne:

a) łąki zbyt suche o glebie przepuszczalnej, mało zasobne, nadające się raczej pod uprawę rolną, poziom wód gruntowych zbyt niski, dostępne, o powierzchni mniej więcej równej, urodzaj siana w latach suchych obniża się do 10 q z 1 ha, w latach mokrych może się znacznie podnieść, siano może być średniej lub nawet dobrej jakości;

b) łąki mogące, ze względu na wydajność i jakość siana, być zaliczone do klas wyższych, lecz na których sprzęt jest znacznie utrudniony z powodu nierówności powierzchni, obecności krzaków lub kamieni, jako też do których jest utrudniony dostęp lub podlegają one częstym powodziom;

c) łąki torfowe, zmeljorowane, z materją organiczną mało rozłożoną, posiadające urządzenia do spiętrzania wody gruntowej, jednakże z małym zasięgiem podsiąkania wody wskutek małej przepuszczalności torfu lub też łąki torfowe o roślinności gorszej jakości niż w klasach wyższych;

d) łąki górskie wyżej położone lub mniej dostępne.

Wśród flory klasy IV spotyka się zawsze, a w miejscach niższych, nawet obficie, skrzypy, trzciny, sitowia, turzyce.

Klasa V. Łąki słabsze.

Łąki przeważnie jednokośne:

a) łąki zbyt mokre, poziom wód gruntowych zbyt wysoki, dostęp często utrudniony, z reguły sprzęt ręczny, zbiór siana dość obfity, lecz lichej jakości, składający się w przeważającej ilości z roślin grubych i kwaśnych;

b) łąki śródleśne, zacienione, bądź zachwaszczone florą leśną nawet w dobrych stosunkach wilgotnościowych.

Wśród flory klasy V spotykają się na łąkach, wymienionych w pkt. a) obficie skrzypy, trzciny, sitowia i turzyce; a łąki, wymienione w pkt. b), częstokroć zachwaszczone są florą leśną.

Klasa VI. Łąki najłabsze.

Łąki liche jednokośne:

a) łąki na glebach bagiennych; dostęp utrudniony; sprzęt ręczny; wywożenie siana bardzo uciążliwe, często możliwe tylko w pewnych porach roku; należą tu między innymi wierzchowiny wód otwartych i zamkniętych (o ile kosi się na nich trawę), moczary nad brzegami rzek i jezior lub na drodze wód, wybijających się stale na powierzchnię oraz w bagnistych kotlinach bez odpływów; w latach wyjątkowo mokrych zbiór może być zupełnie uniemożliwiony; zbiór siana może być dość znaczny, lecz jest ono bardzo liche, składające się wyłącznie z roślin grubych i kwaśnych i nadaje się więcej na podściół;

b) wszystkie pozostałe łąki, które z jakichkolwiek bądź powodów nie mogą być zaliczone do klas wyższych.

Wśród flory klasy VI obficie występują skrzypy, trzciny, sitowie, zjawiają się chwasty trujące.

C. PASTWISKA.

Pastwiska są zaliczane do poszczególnych klas na podstawie średniej wydajności i jakości paszy. Jako czynniki wtórne, wpływające na zaliczenie do klasy wyższej lub niższej, winny być brane również pod uwagę: rodzaj gleby, warunki klimatyczne i stosunki wodne gruntu, potrzeba i łatwość meljoracji, stan kultury i stopień pielęgnacji, ukształtowanie i wystawa terenu oraz bliskość wodo-
poju.

Klasa I. Pastwiska najlepsze.

Pastwiska urządzone na pierwszej jakości gruntach mineralnych (jak I i II klasa gruntów ornych), posiadające odpowiednie stosunki wilgotnościowe z odpowiednim poziomem wód gruntowych, bądź wskutek dostatecznej ilości (powyżej 600 mm rocznie) i odpowiednio rozłożonych opadów atmosferycznych, bądź też na skutek celowych zabiegów meljoracyjnych. Okres wypasu co najmniej 5-miesięczny, bez przerw w tym okresie. Powierzchnia równa, pastwisko łatwo dostępne. Roślinność szlachetna typowo pastwiskowa, wystar-

czająca do dobrego wyżywienia 3—4 krów (łącznie około 1300 kg żywej wagi) na 1 ha, bez dożywienia.

Klasa II. Pastwiska bardzo dobre.

Od pastwisk I klasy różnią się:

a) bądź nieco mniejszą zasobnością gleby, czy gorszymi jej warunkami fizycznymi (np. torfy, jak w klasie III gruntów ornych);

b) bądź też nieco gorszymi stosunkami wilgotnościowymi, czy to z powodu mniejszej ilości (około 600 mm rocznie) lub gorzej rozłożonych opadów, co może powodować w niesprzyjających warunkach krótkie przerwy w okresie pasania, czy też wskutek niemożności dostarczenia wody przez istniejące urządzenia meljoracyjne wszystkim parcelom według potrzeby. Jakość paszy taka sama, jak na pastwiskach klasy I, lecz ilość przeciętnie mniejsza, umożliwiającą dobre wyżywienie do 3 krów (łącznie około 1000 kg żywej wagi) na 1 ha bez dożywienia.

Klasa III. Pastwiska dobre.

Gleba o własnościach fizycznych i chemicznych gorszych niż w klasie I i II (jak w średnich klasach gruntów ornych). Pastwiska dostępne o równej powierzchni, o małej ilości kęp. Ilość paszy dostateczna do dobrego wyżywienia średnio 2 krów (łącznie około 800 kg żywej wagi) na 1 ha bez dożywienia. Jakość paszy dobra, przyczem jednak obok najszlachetniejszej roślinności pastwiskowej występuje mniej szlachetna i chwasty:

a) pastwiska na gruntach bardziej zwięzłych z niewysoką (około 550 mm rocznie) ilością opadów lub na lżejszych o znaczniejszej ilości opadów (około 600 mm rocznie), poziom wód gruntowych w dużym stopniu zależny od warunków atmosferycznych, w latach wilgotniejszych porost roślinności bujniejszy, jakość lepsza, w latach suchszych porost słabszy i dłuższe przerwy w pasaniu;

b) pastwiska na gruntach dość żyznych o za wysokim normalnie poziomie wód gruntowych, powodującym w latach wilgotniejszych możliwość uszkodzenia darni przez pasące się zwierzęta i gorszą jakość paszy skutkaniem dość znacznej przymieszki chwastów; w latach suchszych jakość paszy lepsza, ale ilość mniejsza i możliwość przerw w okresie pasania; pastwiska o lepszych stosunkach wilgotnościowych i zalewane żyznymi wodami, przyczem zalewy nie powodują dłuższej przerwy w pasaniu, mogą być zaliczone, zależnie od swej wydajności do klasy II;

c) pastwiska urządzone na gruntach torfowych, jak w klasie IV gruntów ornych;

d) pastwiska górskie z okresem wypasania nie krótszym niż 3¹/₂ miesiąca, łatwo dostępne i prawie nie kamieniste.

Klasa IV. Pastwiska średnie.

Pastwiska wymagające do normalnego użytkowania meljoracji, dostarczające paszy do dobrego wyżywienia 1—2 krów (łącznie około 500 kg żywej wagi) na 1 ha bez dożywienia, powierzchnia mniej więcej równa, obecność krzaków, kamieni i kęp dopuszczalna;

a) pastwiska na gruntach średnich jakości, o małej przeciętnej ilości opadów (mniej niż 550 mm rocznie) i zbyt niskim poziomie wody gruntowej; pasza może być średniej lub nawet dobrej jakości, ilość niewielka; ze względu na duże przerwy w okresie pasania, nadają się raczej pod uprawę rolną;

b) pastwiska na gruntach torfowych, analogicznych do zaliczonych do klasy V gruntów ornych.

Klasa V. Pastwiska słabsze.

Pastwiska dostarczające paszy do dobrego wyżywienia 1 krowy na 1 ha bez dożywienia. Obecność krzaków, kamieni i kęp dopuszczalna;

a) pastwiska na gruntach lżejszych o za wysokim normalnie poziomie wód gruntowych; w latach wilgotniejszych pasanie utrudnione z powodu psucia się darni, liczne kępy śmiałka darniowego; w paszy przeważają rośliny nieodpowiednie; w latach suchszych łatwiejsze pasanie i jakość paszy lepsza;

b) pastwiska górskie, o gorszej jakości traw niż na zaliczonych do klasy III i trudniej od nich dostępne, więcej kamieniste, jednak możliwe do normalnego wypasania lub z okresem wypasu krótszym niż 3½ miesiąca.

Klasa VI. Pastwiska najłabsze.

Pastwiska, na których nie może znaleźć pełnego wyżywienia 1 krowa na 1 ha. Meljoracje potrzebne, lecz często utrudnione;

a) pastwiska na glebach lekkich, za suchych, mało również stosowanych pod uprawę; roślinność nikła, jakość paszy licha;

b) pastwiska na glebach bagiennych; często nie można pasać na całej powierzchni, jakość paszy zupełnie licha, pastwiska bywają częściowo wykaszane, dając siano zdatne raczej na podściół;

c) pastwiska, które z jakichkolwiek bądź powodów nie mogą być zaliczone do klas wyższych (np. strome stoki).

D. GRUNTY POD WODAMI.

Klasa I. Grunty pod wodami najlepsze.

Grunty pod wodami zamkniętymi, posiadające, jako naturalną glebę dna, grunty zaliczone do klasy I gruntów ornych.

Klasa II. Grunty pod wodami bardzo dobre.

Grunty pod wodami zamkniętymi, posiadające, jako naturalną glebę dna, grunty zaliczone do klasy II gruntów ornych, do klasy III opisanych w pkt. d) i e) oraz do klasy IV w pkt. b) i c).

Klasa III. Grunty pod wodami dobre.

Grunty pod wodami zamkniętymi, posiadające, jako naturalną glebę dna, grunty zaliczone do klasy III gruntów ornych, opisanych w pkt. a), b), c), f) i g) oraz klasy IV opisanych w pkt. d).

Klasa IV. Grunty pod wodami średnie.

Grunty pod wodami zamkniętymi, posiadające, jako naturalną głębę dna, grunty zaliczone do klasy IV gruntów ornych, opisanych w pkt. a), e), f) i g).

Klasa V. Grunty pod wodami słabe.

Grunty pod wodami zamkniętymi, posiadające, jako naturalną głębę dna, grunty zaliczone do klasy V gruntów ornych.

Klasa VI. Grunty pod wodami najsłabsze.

Grunty pod wodami zamkniętymi, posiadające, jako naturalną głębę dna, grunty zaliczone do klasy VI gruntów ornych oraz grunty pod wodami otwartymi.

Obniża się klasyfikację o jedną klasę w przypadkach, gdy zachodzi jeden z następujących warunków:

- 1) dno jest nierówne, niedające się osuszyć zapomocą normalnych środków;
- 2) zbiornik wody ma zlewnię z przewagą lasów, torfowisk, kwaśnych łąk, bagien, co wpływa na kwasowość wody;
- 3) zbiorniki wód zasilane są przeważnie ze źródeł (nie dotyczy stawów pstrągowych);
- 4) przepływ wód jest nieunikniony;
- 5) nadmiar wód (burzowych, z wylewów rzek czy strumieni i t. p.);
- 6) dopływ wód jest niedostateczny (sezonowy);
- 7) nadmierna przesiąkliwość dna.

W przypadku zbiegu dwóch lub więcej czynników, wyżej wymienionych, można obniżyć klasyfikację o dwie klasy.

E. NIEUŻYTKI.

Do nieużytków zalicza się lotne piaski, bagna, mokradła (rojsty), strome stoki i parowy niemożliwe do użytkowania jako grunty orne, leśne lub pastwiska, skały, szutrowiska, okopy, doły po żwirze, torfie, glinie, piasku i t. p.

Załącznik Nr. 2 do rozp. Min. Roln. i Reform Roln. z dnia 16 marca 1935 r. (poz. 107).

		U k r ą g e k o o m i e z n y				
		1	2	3	4	5
Województwo						
		błoński grójecki kutnowski łowicki rawski skierniewicki sochaczewski warszawski włocławski	ciechanowski gostyniński lipnowski miński nieszawski płocki płoński pułtowski radzywiński brzeziński kolski koniński łaski sieradzki turecki wieluński	makowski mławski przasnyski rypiński sierpecki	—	—
	Warszawskie					
		kaliski łęczycki łódzki piotrkowski radomszczański		—		—
	Łódzkie					
		będziński częstochowski jędrzejowski miechowski opatowski pińczowski radomski sandomierski stopnicki zawierciański	łżecki kielecki kozienicki olkuski włoszczowski	konecki opoczyński	—	—
	Kieleckie					

O k r ą g e k o n o m i c z n y					
	1	2	3	4	5
Województwo	lubelski puławski	chełmski garwoliński hrubieszowski janowski krasnostawski lubartowski łukowski radzyński siedlecki węgrowski zamojski	białski bitgorajski sokołowski tomaszowski włodawski		
Lubelskie				—	—
Białostockie	—	—	augustowski białostocki łomżyński ostrołęcki ostrowski suwalski szczuczynski wys. mazo- wiecki	białski grodzieński sokólski wołkowyski	—
Wileńskie	—	—		oszmiański święciański wileńsko-trocki	brasławski dziśnieński mołodecki postawski wilejski

Województwo	O k r a g e k o n o m i e z n y				
	1	2	3	4	5
Nowogródzkie	—	—	—	baranowski lidzki nieświeski nowogródzki stonimski szczuczynski brzeski	stołpecki wołyński
Poleskie	—	—	—		drohicki koszyński kobryński kosowski łuniniecki piński prużański stoliński
Wołyńskie	—	—	dubieński horoehowski krzemieniecki łucki (na południe od linji kolejo- wej Lublin— Równe) rówieński włodzimierski zdobunowski	kowelski (na południe od linji kolejo- wej Lublin— Równe) lubomelski (na południe od linji kolejo- wej Lublin— Równe) łucki (na pół- noc od linji kolejowej Lublin — Równe)	kostopolski kowelski (na północ od linji kolejo- wej Lublin— Równe) lubomelski (na północ od linji kolejo- wej Lublin— Równe) sarnieński

Województwo	O k r ą g e k o n o m i c z n y				
	1	2	3	4	5
Tarnopolskie	zaleszczycki	borszczowski brodzki brzeżański buczacki czortkowski kamionecki kopczyński podhajcki przemysłański radziechowski skałacki tarnopolski tremboweński zbaraski złoczowski	—	—	—
		horodeński stryjski (część północna w granicach do rzeki Stryj i linii kolejowej Stryj — Do- lina) śniatyński	kałuski (na pół- noc od linii kolejowej Stanisła- wów — Do- lina) kołomyjski rohatyński stanisławowski tłumacki żydaczowski	doliński kałuski (na poł. od linii kol. Sta- nisławów — Do- lina) kosowski nadwórniański stryjski (część połudn. w gra- nicach do rzeki Stryj linii kol. Stryj — Dolina)	—
Stanisławowskie					

Województwo	O k r ą g e k o n o m i c z n y				
	1	2	3	4	5
Lwowskie	drohobycki jarosławski lwowski łańcucki przemyski przeworski rzeszowski samborski tarnobrzeski	bobrecki brzozowski gródecki kolbuszowski krośnieński mościcki niżański rawski rudecki sanocki sokalski zółkiewski	dobromilski jaworowski liski lubaczowski turczański	—	—
Krakowskie	bialeki bocheński brzeski chrzanowski dąbrowski krakowski mielecki myślenicki ropczycki tarnowski wadowicki	gorlicki jasielski limanowski nowosądecki nowotarski zywiecki	—	—	—
Śląskie	bielski cieszyński	—	—	—	—

Województwo	O k r ą g e k o n o m i c z n y				
	1	2	3	4	5
Poznańskie	gnieźniński gostyński inowrocławski kościański mogileński ostrowski poznański szamotulski średzki średzki średzki	bydgoski chodzieski czarnkowski jarociński kepkiński krotoszyński lewoczynski międzychodzki nowotomyski obornicki rawicki szubiński wągrowiecki wolsztyński wrzesiński wyrzyski żniński	—	—	—
	—	chełmiński grudziądzki morski tczewski toruński wąbrzeski	brodnicki działdowski lubawski sępoleński starogardzki świecki tucholski	chojnicki karlusi kościerski	—
Pomorskie	—	—	—	—	—

Załącznik Nr. 3 do rozp. Min. Roln. i Reform
Rolnych z dnia 16 marca 1935 r. (poz. 107).

A. Grunty orne

Okrag ekonomiczny	Cena w złotych 1 ha w klasach:					
	I	II	III	IV	V	VI
1	1320	1060	880	660	380	145
2	1150	920	765	575	330	130
3	950	755	680	475	270	105
4	740	590	490	370	210	80
5	530	425	355	265	150	60

B. Łąki

Okrag ekonomiczny	Cena w złotych 1 ha w klasach:					
	I	II	III	IV	V	VI
1	1655	1245	780	390	255	90
2	1440	1080	680	340	220	75
3	1185	890	560	280	180	65
4	920	690	430	215	140	50
5	660	500	310	155	100	35

C. Pastwiska

Okrag ekonomiczny	Cena w złotych 1 ha w klasach:					
	I	II	III	IV	V	VI
1	1320	1060	760	380	240	90
2	1115	920	660	330	210	75
3	950	755	540	270	170	65
4	740	590	420	210	135	50
5	530	425	300	150	95	35

D. Grunty pod wodami

Okrąg ekonomiczny	Cena w złotych 1 ha w klasach:					
	I	II	III	IV	V	VI
1	1820	1370	760	430	280	100
2	1585	1190	750	375	245	90
3	1300	845	610	305	200	70
4	1010	760	480	240	155	55
5	730	550	340	170	110	40

E. Nieużytki

Okrąg ekono- miczny	Cena w złotych 1 ha
1	22
2	19
3	16
4	12
5	9

Do art. 28.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

z dnia 17 października 1935 r.

(Dz. U. Nr. 78 poz. 488)

wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu o komisjach klasyfikacyjno-szacunkowych, przewidzianych w ustawie o wykonaniu reformy rolnej.

Na podstawie art. 28 ust. (3) ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1) zarządza się co następuje:

§ 1. Komisje klasyfikacyjno-szacunkowe, przewidziane

w art. 28 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1) i w § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. w sprawie ciał kolegjalnych, współdziałających w wykonaniu zadań administracji reform rolnych (Dz. U. R. P. Nr. 102, poz. 785), powołuje wojewoda. W miarę potrzeby można utworzyć dwie lub więcej komisyj przy jednym urzędzie wojewódzkim.

§ 2. Członków komisji wyznacza się aż do odwołania.

§ 3. Przepisy art. 63 ust. (1) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 86), dotyczące składania przysięgi przez członków wojewódzkich organów kolegjalnych, stosuje się odpowiednio do członków komisyj klasyfikacyjno-szacunkowych, którzy powołani zostali z pośród kandydatów, przedstawionych przez Izby rolnicze.

§ 4. Przepisy art. 7 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341), dotyczące wyłączenia urzędników administracyjnych, stosuje się odpowiednio do członków komisyj klasyfikacyjno-szacunkowych. Zamiast wyłączonego członka komisji wojewoda powołuje do oszacowania danej nieruchomości innego członka w tym samym trybie, w jakim powołany został członek wyłączony.

§ 5. Do ważności uchwał i czynności komisji konieczna jest obecność wszystkich członków tej komisji. Uchwały zapadają większością głosów. Członek, który przy głosowaniu nie zgodził się z większością, może żądać umieszczenia w protokóle jego odrębnej opinii.

§ 6. Terminy posiedzeń i innych czynności komisji wyznacza przewodniczący. O terminie zjazdu na grunt należy zawiadomić właściciela nieruchomości lub dzierżawcę

(§ 8, ust. (1), pkt. 3). Zawiadomienia te należy wysyłać co najmniej na 14 dni przed terminem zjazdu na grunt.

§ 7. Protokół posiedzeń i innych czynności komisyj podpisują wszyscy członkowie komisji.

§ 8. (1) Do komisji należy wydawanie opinii w sprawach:

1) klasyfikacji i szacunku wykupywanych gruntów (art. 27 ust. (1) ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej);

2) określania wartości niezamortyzowanej części nakładów meljoracyjnych (art. 27 ust. (4) ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej;

3) ustalenia kosztów upraw i zasiewów oraz odszkodowania w myśl art. 5 ust. (2) i art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 listopada 1927 r. o likwidacji umów dzierżawnych, dotyczących gruntów parcelowanych (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 909).

(2) Opracowując opinie w sprawach, wymienionych w ust. (1), komisje stosują odpowiednio przepisy art. 27 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej oraz przepisy rozporządzeń, wydanych na podstawie art. 27 ust. (3) i (4) tej ustawy.

§ 9. (1) Czynności klasyfikacyjnych dokonywuje komisja w obecności delegowanego przez urząd wojewódzki mierniczego. Sporządzony przez mierniczego plan klasyfikacyjny podpisują, prócz mierniczego, członkowie komisji.

(2) Czynności klasyfikacyjnych można dokonywać tylko w okresie od 1 marca do 15 listopada, jeżeli ziemia w tym czasie nie jest zmarznięta, albo pokryta śniegiem lub wodą.

§ 10. (1) Rzeczoznawców powołuje komisja:

1) z urzędu, jeżeli szacowaniu podlegają lasy, budynki lub nakłady meljoracyjne, w innych zaś przypadkach, jeżeli komisja uzna udział rzeczoznawców za niezbędną;

2) na wniosek właściciela nieruchomości lub dzierżawcy (§ 8 ust. (1), pkt. 3).

(2) Przed rozpoczęciem czynności komisji urząd wojewódzki wyznacza właścicielowi nieruchomości lub dzierżawcy (§ 8 ust. (1), pkt. 3) co najmniej 10-dniowy termin do złożenia wniosku o powołanie rzeczoznawcy, z tym skutkiem, że w razie złożenia wniosku po tym terminie uwzględnienie wniosku będzie zależało od uznania komisji.

§ 11. Rzeczoznawców wyznacza przewodniczący komisji. W przypadku powołania rzeczoznawcy na wniosek właściciela lub dzierżawcy (§ 8 ust. (1), pkt. 3) przewodniczący komisji zwraca się do prezesa właściwej Izby rolniczej, który wskazuje rzeczoznawcę. Rzeczoznawcę, powoływanego z urzędu do szacowania lasów, wskazuje właściwa dyrekcja lasów państwowych.

§ 12. (1) Członkowie komisji i rzeczoznawcy, będący urzędnikami państwowymi, otrzymują diety i koszty podróży według norm, obowiązujących przy podróżach służbowych.

(2) Diety i koszty podróży dla członków komisji, powołanych z pośród kandydatów, przedstawionych przez izby rolnicze, oblicza się według norm, obowiązujących dla funkcjonariuszów państwowych w wysokości odpowiadającej stanowisku referendarza.

(3) Wynagrodzenie rzeczoznawców, nie będących urzędnikami państwowymi, określa wojewoda na wniosek przewodniczącego komisji. W przypadku powołania rzeczoznawcy na żądanie właściciela nieruchomości lub dzierżawcy (§ 8 ust. (1), pkt. 3) koszty te ponosi właściciel lub dzierżawca.

§ 13. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Równocześnie tracą moc obowiązującą: rozporządzenie Ministra Reform Rolnych z dnia 27 czerwca 1927 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu o po-

stępowaniu przy ustalaniu wniosków co do wysokości wynagrodzenia za przymusowo wykupywane majątki (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 616), zmienione rozporządzeniem z dnia 4 maja 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 45, poz. 377), oraz rozporządzenie Ministra Reform Rolnych z dnia 7 października 1927 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu o sposobie zaprzysięgania członków komisji klasyfikacyjno-szacunkowych (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 810).

Do art. 28.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA REFORM ROLNYCH z dnia 27 czerwca 1927 r.

w porozumieniu z Ministrami: Skarbu oraz Rolnictwa o postępowaniu przy ustalaniu wniosków co do wysokości wynagrodzenia za przymusowo wykupywane majątki. (Dz. U. R. P. Nr. 70 p. 616 r. 1927 w brzmieniu noweli Dz. U. R. P. Nr. 45 p. 377 r: 1929 i Dz. U. R. P. Nr: 111 p. 917 r. 1932).

Na mocy cz. 3 art. 28 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1 poz. 1) zarządza się co następuje:

§ 1. 1) Oznaczone w art. 28 ustawy o wykonaniu reformy rolnej komisje klasyfikacyjno-szacunkowe.

2) Przy poszczególnych okręgowych urządach ziemskich mogą być utworzone dwie lub więcej komisje klasyfikacyjno-szacunkowe.

§ 2. Oznaczonych w cz. 2 art. 28 przedstawiciele ministrów wyznaczają naczelnicy odpowiednich urzędów II instancji, a tam, gdzie istnieją Izby rolnicze, przedstawiciele Ministra rolnictwa wyznaczają prezydenci Izb rolniczych.

§ 3. 1) Zaprzysiężonych znawców jako członków komisji klasyfikacyjno - szacunkowych powołuje okręgowy

urząd ziemski, po 2-ch z pośród przedstawicieli większej własności, mniejszej własności oraz bezrolnych pracowników rolnych dla obszaru właściwości terytorjalnej każdego powiatowego urzędu ziemskiego na podstawie list kandydatów, przedstawionych w 4-krotnej ilości przez zrzeszenia, organizacje lub związki, zawezwane do tego przez okręgowy urząd ziemski.

2) W przypadku nieprzedstawienia żądanych ilości kandydatów przez organizacje lub związki, lub też w przypadku nieistnienia takich zrzeszeń, organizacyj lub związków zaprzysiężonych znawców powołuje okręgowy urząd ziemski według swego wyboru.

3) Zaprzysiężenia znawców, jako członków komisji, dokonuje okręgowy urząd ziemski.

§ 4. Przedstawiciele ministrów (§ 2) sprawują swój urząd do odwołania, zaprzysiężeni zaś znawcy (§ 3) przez 2 lata, poczem mogą być ponownie powołani.

§ 5. Komisja klasyfikacyjno-szacunkowa urzęduje w poszczególnych majątkach w składzie następującym:

- a) przedstawiciele ministrów (§ 2) niezależnie od tego, jaki powiatowy urząd ziemski na obszarze okręgowego urzędu jest terytorjalnie właściwym dla szacowanej nieruchomości;
- b) zaprzysiężeni znawcy, wyznaczeni przez okręgowy urząd ziemski z pośród zaprzysiężonych znawców, powołanych dla powiatowego urzędu ziemskiego, właściwego dla szacowanej nieruchomości (§ 3).

§ 6. Członkowie komisji klasyfikacyjno-szacunkowej, co do których komisja stwierdzi w protokóle, że są wierzycielami właściciela wykupywanej nieruchomości, albo są krewnymi do 3 stopnia lub powinowatymi do 2 stopnia włącznie tegoż właściciela, od daty tego protokółu nie mogą brać udziału w czynnościach i uchwałach komisji.

§ 7. Do ważności uchwał i czynności komisji klasyfika-

cyjno-szacunkowej konieczna jest obecność przynajmniej trzech członków, w tej liczbie i przewodniczącego. Uchwały komisji zapadają zwykłą większością głosów obecnych członków; w razie równego podziału głosów przeważa zdanie, za którym wypowiedział się przewodniczący. Wnioski członków pozostających w mniejszości, winny być na ich życzenie przytoczone w protokóle (§ 9).

§ 8. 1) Terminy posiedzeń i innych czynności komisji klasyfikacyjno-szacunkowej wyznacza jej przewodniczący,

2) O terminie posiedzenia przewodniczący komisji winien zawiadomić wszystkich członków komisji listem poleconym, wysłanym przynajmniej na 7 dni przed tym terminem.

3) O terminie zjazdu na grunt przewodniczący winien zawiadomić wszystkich członków komisji oraz właściciela wykupywanej nieruchomości lub jego prawnego zastępcę listem poleconym, wysłanym przynajmniej na 14 dni przed tym terminem.

4) Nadanie listu poleconego na pocztę pod adresem ustalonym w myśl końcowego ustępu § 13 uważane będzie za skuteczne zawiadomienie właściciela wykupywanej nieruchomości lub tegoż zastępcy. Niepodjęcie przez adresata listu tego nie wstrzymuje toku czynności klasyfikacyjno-szacunkowych.

§ 12. 1) Przed ustaleniem opinii komisja klasyfikacyjno-szacunkowa wysłucha opinii rzeczoznawców, zaważwanych:

- a) na życzenie komisji;
- b) na żądanie właściciela wykupywanej nieruchomości;
- c) przy ustalaniu opinii co do wartości lasów;
- d) przy ustalaniu opinii co do wartości budynków;
- e) przy ustalaniu opinii w sprawach, oznaczonych w p. d § 10.

2) O wskazanie osoby rzeczoznawcy, wzywanego na żądanie właściciela przewodniczący komisji winien się zwrócić do prezydenta izby rolnej, a w tych województwach, w których niema izb rolniczych do wojewody.

3) O wskazanie osoby rzeczoznawcy w sprawie wartości lasów przewodniczący komisji winien się zwrócić do dyrekcji lasów państwowych.

4) O wskazanie osoby rzeczoznawcy w sprawie wartości budynków przewodniczący komisji winien się zwrócić do państwowego urzędu budownictwa naziemnego lub do organów Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych względnie do krajowych towarzystw ubezpieczeń.

5) Na rzeczoznawcę w sprawach wartości nakładów meljoracyjnych oraz niezamortyzowanej ich części może być powołana wyłącznie osoba posiadająca kwalifikacje, stwierdzone przez Ministra Rolnictwa w myśl rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych z dnia 17 września 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 98 poz. 694).

6) W przypadkach, nieobjętych cz. 2, 3 i 4 niniejszego paragrafu, osobę rzeczoznawcy wybiera przewodniczący komisji.

§ 13. Przed przystąpieniem do czynności komisji klasyfikacyjno-szacunkowej okręgowy urząd ziemski winien zawiadomić właściciela wykupywanej nieruchomości w trybie art. 19 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 706), że jeżeli w przeciągu 14 dni po otrzymaniu zawiadomienia nie zawiadomi okręgowego urzędu ziemskiego, iż żąda zawezwania rzeczoznawców (p. b § 12) to uznane to będzie za równoznaczne z oświadczeniem, iż zrzeka się prawa żądania zawezwania rzeczoznawcy. W piśmie tem wezwać również należy właściciela wykupywanej nieruchomości do podania adresu swojego, względnie swego prawnego zastępcy, pod którym to adresem wysłane zostanie zawiadomienie o terminie zjazdu na

grunt, przewidziane w części 3 § 8 ze skutkami przewidzianymi w części 4 tegoż paragrafu.

§ 14. 1) Opinie komisji klasyfikacyjno-szacunkowych winny zawierać:

- a) wymienienie komisji i nazwisk jej członków, którzy brali udział w powzięciu opinii;
- b) nazwisko mierniczego (§ 11) oraz rzeczoznawców (§ 12);
- c) miejsce i datę wydania opinii;
- d) uzasadnienie opinii z przytoczeniem opinii rzeczoznawców.

2) Opinie komisji winny być podpisane przez przewodniczącego i członków komisji, którzy brali udział w wydaniu opinii.

§ 15. Po zakończeniu czynności komisji klasyfikacyjno-szacunkowej dotyczących poszczególnej nieruchomości, opinie komisji wraz z planem klasyfikacyjnym i rejestrem pomiarowo-klasyfikacyjnym (§ 11) z protokołami (§ 9), wnioskami właściciela i opiniami rzeczoznawców, o ile zostały one złożone na piśmie, oraz wszelkimi materiałami—przewodniczący komisji przesyła do okręgowego urzędu ziemskiego.

§ 16. 1) Przewodniczący i członkowie komisji klasyfikacyjno-szacunkowej otrzymują za swe czynności diety dzienne wedle norm, ustalonych dla urzędników państwowych VI grupy uposażenia, gdy zaś są pracownikami państwowymi, to wedle grupy uposażenia, do której służbowo należą.

2) Gdy czynność odbywa się poza stałym miejscem urzędowania członka komisji, otrzymuje on nadto zwrot kosztów podróży, jeżeli nie jest pracownikiem państwowym, wedle norm, ustalonych dla urzędników państwowych VI grupy uposażenia.

3) Wynagrodzenie rzeczoznawców określa w poszcze-

gólnych przypadkach przez okręgowego urzędu ziemskiego na wniosek przewodniczącego komisji. Koszty wynagrodzenia rzeczoznawców, zawezwanych na żądanie właściciela (p. b § 12) pokrywa właściciel.

§ 17. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Do art. 48, cz. 2.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA REFORM ROLNYCH

z dnia 25 sierpnia 1926 r.

o uproszczeniach przy wykonywaniu parcelacji w związku z postępowaniem scaleniewem.

(Dz. U. R. P. Nr. 92, p. 534, r. 1926 z uwzgl. zm. Dz. U. R. P. Nr. 92, p. 795, r. 1932.)

Na mocy cz. 2 art. 48 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz U. R. P. z r. 1926 Nr. 1, poz. 1) zarządza się co następuje:

§ 1. 1) Decyzja okręgowego urzędu ziemskiego nakładająca obowiązek parcelowania w myśl cz. 1 art. 15 ustawy o wykonywaniu reformy rolnej zastępuje zezwolenie na parcelację, przewidziane w cz. 1 art. 62 i cz. 1 art. 65 tejże ustawy. W decyzji tej winny być wymienione osoby, którym mają być zgodnie z art. 15 sprzedane działki ziemi z podaniem dla każdego z tych osób rozmiaru działki lub też idealnej części przeznaczonego do parcelacji obszaru, przyczem może być wskazany sposób i zasady przeprowadzenia parcelacji.

2) Projekty parcelacji i wykazy nabywców nie podlegają wskazanemu w cz. 3 art. 65 i cz. 1 art. 62 zatwierdzeniu ani też przewidzianemu w cz. 2 art. 59 przedstawianiu komisarzowi Ministra Reform Rolnych. Właściciele oraz instytucje i osoby upoważnione do przeprowa-

dzania parcelacji są obowiązane ściśle stosować się do zastrzeżeń Okręgowego Urzędu Ziemskiego, podanych w decyzji wymienionej w punkcie 1 niniejszego paragrafu pod rygorem zastosowania przepisu cz. 1 art. 63 powołanej wyżej ustawy. Państwowy Bank Rolny winien również ściśle stosować się do powyższych zastrzeżeń Okręgowego Urzędu Ziemskiego.

3) W umowach kupna-sprzedaży, zawieranych z uczestnikami scalenia winny być podane warunki, których zamieszczenia zażąda Okręgowy Urząd Ziemski lub też Państwowy Bank Rolny w związku z przyznaniem kredytów przewidzianych w cz. 1, 2 i 3 art. 73 i w art. 74 ustawy o wykonaniu reformy rolnej, wzmiankowane umowy mogą dotyczyć gruntów oznaczonych w idealnych częściach sprzedawanej nieruchomości z uwidocznieniem sumy przypadającej na każdego z nabywców odpowiednio do nabywanej przez niego idealnej części nieruchomości.

4) W przypadku sprzedaży w częściach idealnych dokonywa się pomiaru całości zbywanego obszaru.

§ 2. Przy przeprowadzaniu parcelacji obszarów niepoddanych obowiązkowi rozparcelowania w myśl cz. 1 art. 15 ustawy z dnia 20 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej, o ile parcelowane grunty są przeznaczone na zupełnorolnienie gospodarstw scalanych, mają analogiczne zastosowanie przepisy p. p. 3 i 4 § 1 niniejszego rozporządzenia.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze uzyskuje moc obowiązującą z dniem ogłoszenia.

Do art. 60.

**PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA ROLNICTWA
I REFORM ROLNYCH**

Nr. P. III. 3/32/4

z dnia 20 grudnia 1932 r.

w sprawie ogłoszeń o przetargach gospodarstw wzorowych.

Z uwagi na wysokie koszty ogłoszeń o przetargach gospodarstw wzorowych, tworzonych przy parcelacji majątków państwowych na mocy cz. 2 art. 60 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej, Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych uważa za konieczne ograniczyć ich rozmiar do niezbędnego minimum. Ogłoszenia powyższe winny jednak obejmować wszelkie dane, wymagane w art. 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1927 r. w sprawie trybu sprzedaży gospodarstw wzorowych, utworzonych przy parcelacji nieruchomości ziemskich przeprowadzonej przez okręgowe urzędy ziemskie (Dz. U. R. P. Nr. 44 z 1927 r., poz. 390). W tym celu Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych podaje wzór takiego skróconego ogłoszenia i poleca Okręgowym Urzędem Ziemskim redagować i zamieszczać w przyszłości swoje ogłoszenia w przybliżonej formie podanego schematu.

Ogłoszenie.

„Okręgowy Urząd Ziemski ogłasza, że w lokalu Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Piotrkowie, ul. Piłsudskiego 77, odbędzie się w dniu 27 stycznia 1933 r. o godz. 11 rano w drodze konkursu ofert przetarg (otwarcie ofert) na gospodarstwo wzorowe utworzone przy parcelacji maj. państw. Dębno Królewskie pow. kolskiego, położone od stacji Koło 15 km.

Ogólny obszar gospodarstwa wzorowego wynosi 59 ha w tem gruntów ornych 53 ha, reszta: drogi, sad, las i t. p.

Cena szacunkowa 142.000 zł. wraz z zabudowaniem i drzewostanem. Termin składania ofert upływa w dniu 20 stycznia 1933 r. Oferty nadesłane po tym terminie nie będą rozpatrywane.

Do udziału w przetargu dopuszczane będą osoby, odpowiadające wymaganiom art. 7, 8, 9 i 13 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 44 z 1927 r., poz. 390). Bliższe dane znajdują się w lokalu każdego Okręgowego Urzędu Ziemskiego“.

W związku z końcową częścią powyższego wzoru każdy Okręgowy Urząd Ziemski, ogłaszający o przetargu gospodarstwa wzorowego, winien podawać wszystkim Okręgowym Urzędem Ziemskim do wiadomości szczegółowe dane tak pod względem opisu sprzedawanego ośrodka, jak i ustawowych wymagań co do kwalifikacyj ewentualnych reflektantów na jego nabycie.

(—) St. Łączyński, Kierownik Departamentu.

Do art. 61.

USTAWA
z dnia 24 marca 1933 r.

o zmianie warunków nabycia niektórych rozparcelowanych gruntów państwowych na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego.

Art. 1. Osoby lub spadkobiercy osób, z którymi urzędy ziemskie zawarły przed dniem 9 stycznia 1926 r. umowy sprzedaży osad i gruntów, położonych na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego, z ustanowieniem renty wieczystej, a które uzyskały prawo własności tych osad i gruntów na podstawie art. 61 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1), o ile prawa własności tych obiektów nie pozbyły i są jeszcze w samoistnem ich posiadaniu, mogą na swoją prośbę, zgłoszoną w terminie do dnia 1 lipca 1934 r., uzyskać zmianę warunków udzielonego im przewłaszczenia przez zastąpienie warunków nabycia, wyznaczonych w orzeczeniach o przewłaszczeniu, na warunki nabycia, ustalone w zawartych umowach rentowych.

Art. 2. (1) O zmianie warunków udzielonych przewłaszczeń w myśl art. 1 orzekają właściwe okręgowe urzędy ziemskie w drodze orzeczeń ostatecznych.

2) W treści orzeczeń winny być wyszczególnione:

a) ustanowione w wydanych orzeczeniach z art. 61 ustawy o wykonaniu reformy rolnej zobowiązania nabywców i ograniczenia rzeczowe, które ulegają anulowaniu, oraz dokonane na podstawie powyższych orzeczeń z art. 61 ustawy o wykonaniu reformy rolnej wpisy w oddziałach II i III ksiąg gruntowych, które ulegają wykreśleniu i

b) wszelkie, ustanowione w zawartych umowach rentowych jako warunki nabycia nieruchomości zobowiązania nabywców oraz ograniczenia rzeczowe łącznie z prawem odkupu, które mają być wpisane do oddziału II i III ksiąg gruntowych, przyczem kwota renty wieczystej w wysokości jednej marki zastępuje się kwotą renty wieczystej w wysokości jednego złotego.

(3) Zobowiązania nabywców z tytułu nie spłaconej reszty ceny kupna winny być wyznaczone w wysokości, odpowiadającej różnicy pomiędzy ceną kupna, ustanowioną w zawartych umowach rentowych, a sumą wpłat, dokonanych na poczet ceny nabycia, ustalonej w orzeczeniu z art. 61 ustawy o wykonaniu reformy rolnej przy odpowiedniem zastosowaniu postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 maja 1924 r. o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych (Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr. 30, poz. 213). Należne, a nie spłacone odsetki umowne od reszty ceny kupna mogą być zakredytowane łącznie z resztą ceny kupna.

(4) Odpis wykonalnego orzeczenia stanowi tytuł do wykreślenia z ksiąg gruntowych, względnie do zapisania w nich, praw rzeczowych, wyszczególnionych w tem orzeczeniu, z określonym w nim stopniem pierwszeństwa, niezależnie od zgody rzeczowo uprawnionych.

Art. 3. Na zgłoszoną w terminie do dnia 1 lipca 1934 r. prośbę

osób lub spadkobierców osób, z którymi urzędy ziemskie zawarły przed dniem 9 stycznia 1926 r. przedwstępne umowy sprzedaży osad i gruntów, położonych na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego, z oznaczoną w sposób przybliżony ceną kupna w walucie markowej, a które prawo własności tych osad i gruntów uzyskały na podstawie art. 61 ustawy o wykonaniu reformy rolnej, prawa tego nie pozbyły i są jeszcze w samoistnem posiadaniu tych obiektów, Minister Rolnictwa i Reform Rolnych uprawniony będzie obniżyć wymienionym wyżej osobom pozostałą do spłacenia resztę ceny nabycia przewłaszczonej im obiektów odpowiednio dostosowanych zasad ustalania ceny kupna przy udzielaniu przewłaszczenia tego rodzaju nabywcom.

Art. 4. (1) W przypadkach obniżenia ceny nabycia na podstawie art. 3 ustawy niniejszej opłata stemplowa od pisma, stanowiącego tytuł przejścia własności, jeżeli nie została uiszczona całkowicie do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, zostanie obniżona do kwoty, którąby się należała, gdyby cena nabycia już pierwotnie została ustalona w kwocie wynikającej z decyzji, powziętej na mocy art. 3; jeśli w tym wypadku kwota, uiszczona na poczet opłaty stemplowej, przewyższa kwotę, na którą wymiar pierwotny został sprostowany, to nie nastąpi zwrot nadwyżki.

(2) Decyzję w sprawie obniżenia opłaty stemplowej w myśl artykułu niniejszego wydaje w pierwszej instancji izba skarbowa na wniosek strony, przedstawiony za pośrednictwem okręgowego urzędu ziemskiego; przychylne załatwienie nastąpi tylko w razie wpłynięcia wniosku do okręgowego urzędu ziemskiego w ciągu 3 miesięcy od doręczenia stronie zawiadomienia o decyzji, powziętej w myśl art. 3 niniejszej ustawy.

Art. 5. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Sprawiedliwości oraz Skarbu.

Art. 6. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Do art. 62.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA REFORM ROLNYCH z dnia 19 stycznia 1927 r. o udzielaniu instytucjom upoważnień do wykonywania parcelacji nieruchomości ziemskich, oraz o nadzorze i o za- sadach postępowania tych instytucji.

(Dz. U. R. P. Nr. 28 p. 229 r. 1927 w brzmieniu Rozp. Min. Roln. i Ref. Rolnych Dz. U. R. P. Nr. 92 p. 796 r. 1932.)

Na mocy punktu f ust. B art. 2 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o zakresie działania Ministra Reform Rolnych (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 706) oraz w myśl art. 62

ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z r. 1926 Nr. 1, poz. 1) zarządzam co następuje:

§ 1. 1) Wymaganego w ustawie z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej upoważnienia do zawodowego wykonywania parcelacji nieruchomości ziemskich udziela instytucjom i odwołuje Minister Reform Rolnych.

2) Upoważnienie może być udzielone na obszarze właściwości terytorjalnej jednego lub kilku okręgowych urzędów ziemskich. Minister Reform Rolnych może zarządzać, aby instytucja upoważniona utworzyła w siedzibie wszystkich urzędów ziemskich objętych upoważnieniem, odrębne filje (oddziały), powołane do decyzji i prawnego występowania we wszystkich sprawach parcelacyjnych, wykonywanych przez instytucje w danym okręgu.

3) O udzieleniu instytucji upoważnienia, zmianie jego treści lub odwołaniu będzie ogłoszone w Monitorze Polskim na koszt instytucji.

§ 2. Instytucja ubiegająca się o upoważnienie parcelacyjne, winna udowodnić:

- a) że akt prawny jej istnienia (statut) przewiduje przeprowadzenie parcelacji w myśl obowiązujących ustaw i rozporządzeń oraz zastrzega, uprawnionych przez Ministra Reform Rolnych, prawo udziału w posiedzeniach wszystkich organów instytucji;
- b) że dla wypełnienia powyższego zadania posiada dostateczne podstawy organizacyjne i finansowe, które Minister Reform Rolnych oceniać będzie w każdym przypadku indywidualnie.

§ 3. Jeżeli majątek własny instytucji nie zabezpiecza dostatecznie wobec urzędów ziemskich, wobec nabywców parcel oraz wobec właścicieli parcelowanych nieruchomości należytego przeprowadzenia podejmowanej parcelacji,

może Minister Reform zażądać złożenia przez instytucję na czas trwania parcelacji, niezależnie od gwarancyj zastrzeżonych w dotyczących parcelacji umowach komisowych, specjalnej gwarancji w postaci wyłączzonego z obrotu danej instytucji kapitału, kaucji w odpowiednich papierach procentowych, zabezpieczenia hipotecznego, albo określonej poręki innej odpowiedniej instytucji finansowej lub samorządowej, uzależniając od wysokości i rodzaju złożonej gwarancji ogólny obszar gruntów, na którym instytucja może jednocześnie prowadzić parcelację.

§ 4. Instytucja, upoważniona do przeprowadzenia parcelacji, obowiązana jest:

- a) przestrzegać ściśle postanowień ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej oraz będących z nią w związku rozporządzeń i przepisów;
- b) udzielać organom Ministerstwa Reform Rolnych wglądu we wszelkie akta i księgi, a zarazem udzielać wszelkich potrzebnych wyjaśnień i sprawozdań tak w biurach instytucji, jak i na miejscu parcelacji;
- c) zawiadamiać osoby, wskazane przez Ministra Reform Rolnych o posiedzeniach wszystkich instytucyj przynajmniej na 3 dni przed terminem tych posiedzeń z podaniem porządku dziennego w razie spóźnionego doręczenia zawiadomienia osobom tym służy prawo odroczenia posiedzenia lub zdjęcia z porządku dziennego niektórych spraw;
- d) prowadzić rachunkowość według wskazówek Ministerstwa Reform Rolnych.

§ 5. 1) Udzielanie przewidzianych w art. 62 ustawy o wykonaniu reformy rolnej zezwoleń na przeprowadzenie parcelacji nieruchomości ziemskiej oraz zatwierdzanie projektów parcelacji należy do powiatowych urzędów ziemskich, właścioch wedle położenia nieruchomości.

2) Zezwolenie na parcelację ma być udzielone w terminie i pod rygorami, przewidzianymi w art. 64 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

3) Jeżeli instytucja nie złożyła gwarancji w rozumieniu § 3 niniejszego rozporządzenia, może powiatowy urząd ziemski oprócz innych warunków, określonych w art. 62 ustawy o wykonaniu reformy rolnej — uzależnić udzielenie zezwolenia od złożenia przez instytucję kaucji na zabezpieczenie kosztów przeprowadzenia przez urząd ziemski lub Państwowy Bank Rolny parcelacji w myśl art. 63 ustawy o wykonaniu reformy rolnej. Kaucja, obliczana w stosunku do ilości hektarów parcelowanego obszaru wedle norm, określonych przez Ministra Reform Rolnych, ma być złożoną w Państwowym Banku Rolnym w listach zastawnych tego Banku według ich nominalnej wartości. Wysokość kaucji nie uszczupla prawa poszukiwania oznaczonych wyżej kosztów na całym majątku instytucji wedle istotnej wysokości tych kosztów. Zwrot kaucji nastąpi po przepisaniu na rzecz parcelacyjnych nabywców tytułów własności gruntów w stanie wolnym od obcych długów i ciężarów.

4) Powiatowy urząd ziemski odmówi zezwolenia na parcelację, gdyby zezwolenie to ograniczało lub uniemożliwiało zastosowanie do danej nieruchomości ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej, oraz może odmówić zezwolenia gdy obejmowany do parcelacji obszar łącznie z nierozparcelowanym dotychczas przekracza normę, według której instytucja udzieliła gwarancji w myśl § 3 niniejszego rozporządzenia.

5) Organom Ministerstwa Reform Rolnych służy prawo dokonywania nadzoru w każdym stadium prac parcelacyjnych instytucji upoważnionej.

6) 1. Przedstawiony przez instytucję do zatwierdzenia projekt parcelacji winien zawierać conajmniej

podział obiektu parcelowanego na poszczególne działki z zachowaniem przepisów art. 47, 50 i cz. 1 art. 60 tejże ustawy i ze wskazaniem obszaru, cen i przeznaczenia kolonji i parcel.

2. Zgłaszane przy projekcie lub w toku wykonywania parcelacji wykazy nabywców zatwierdza powiatowy urząd ziemski w terminach i pod rygoremi wskazanymi w art. 64 ustawy o wykonaniu reformy rolnej.
3. Przed hipotecznym przeniesieniem na nabywców prawa własności obowiązana jest instytucja przedłożyć powiatowemu urzędowi ziemskiemu sporządzone zgodnie z obowiązującymi przepisami dowody pomiarowe.

§ 7. 1) Instytucje upoważnione obejmują do parcelacji nieruchomości albo komisowo, albo przez nabycie na własność.

2) Ostateczna umowa komisowa może być zawartą dopiero po uzyskaniu zezwolenia na parcelację danej nieruchomości i zgodnie z warunkami tego zezwolenia.

3) Zezwolenia na nabycie nieruchomości ziemskiej udzieli powiatowy urząd ziemski przez instytucję zezwolenia na parcelację danej nieruchomości.

§ 8. Przewidzianą w cz. 2 art. 62 ustawy o wykonaniu reformy rolnej opłatę za nadzór nad parcelacją ustala się w wysokości 1%. Wysokość opłaty tej może corocznie ulegać zmianie w granicach określonych w cz. 2 art. 62 tejże ustawy.

§ 9. 1) Minister Reform Rolnych może w drodze corocznych zarządzeń ustalać wysokość zysku i kosztów administracyjnych instytucji upoważnionych. Wszelkie nadwyżki zysków ponad normy, ustalone przez Ministra Reform Rolnych, winny być przez instytucję przelane do kapitałów rezerwowych tej instytucji.

2) O ile instytucja przekroczy oznaczone przez Ministra Reform Rolnych normy zysków lub kosztów administracyjnych, to będą do nich zastosowane rygory, przewidziane w § 10.

§ 10. W razie uchybienia przez instytucję postanowieniom ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej lub niniejszego rozporządzenia oraz wszelkim w związku z niemi będącym przepisom może Minister Reform Rolnych wstrzymać czasowo wydawanie instytucji zezwoleń na parcelację oraz ograniczyć lub odwołać już wydane upoważnienie do wykonania parcelacji.

§ 11. 1) Upoważnienia do przeprowadzania parcelacji nieruchomości ziemskich udzielone instytucjom na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów, zachowują swoją moc w ciągu 6 miesięcy od dnia ogłoszenia niniejszego rozporządzenia; po tym dniu zezwolenia na parcelację (§ 5) instytucjom tym nie będą udzielane na podstawie dotychczasowych upoważnień.

2) W celu uzyskania nowych upoważnień na podstawie niniejszego rozporządzenia wspomniane instytucje winny przedłożyć Ministerstwu Reform Rolnych dowody, iż odpowiadają warunkom §§ 1 i 2 niniejszego rozporządzenia.

§ 12. W razie utraty przez instytucję upoważnienia niedokończone przez nią prace parcelacyjne mogą być przez tę instytucję prowadzone dalej tylko za zgodą właściciela nieruchomości ziemskiej i na jego wyłączną odpowiedzialność.

§ 13. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w dniu ogłoszenia; równocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego z dnia 30 listopada 1922 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, o warunkach udzielania instytucjom upoważnienia do przeprowadzania parcelacji nieruchomości

(majątków) ziemskich oraz o sposobie jej prowadzenia (Dz. U. R. P. Nr. 112, poz. 1024).

Do art. 60, cz. 3.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 27 kwietnia 1927 r.

(Dz. U. Nr. 44, poz. 390.)

w sprawie trybu sprzedaży gospodarstw wzorowych, utworzonych przy parcelacji nieruchomości ziemskich, przeprowadzanej przez okręgowe urzędy ziemskie.

Na mocy cz. 3 art. 60 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1) zarządza się co następuje:

§ 1. Utworzone na mocy postanowień, zawartych w pierwszych dwóch zdaniach cz. 2 art. 60 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej gospodarstwa wzorowe (ośrodki), o ile nie otrzymają specjalnego przeznaczenia (na cele szkolne, społeczne i t. p.), sprzedane będą przez okręgowe urzędy ziemskie osobom prywatnym.

§ 2. Prawo nabycia gospodarstw wzorowych, utworzonych przy parcelacji nieruchomości ziemskiej, wykupionej na mocy wykazu imiennego, służy krewnym pierwszego stopnia b. właścicieli tej nieruchomości, po cenie jej wykupu, pod warunkiem posiadania przez tych krewnych kwalifikacyj rolniczych, jeżeli ci krewni nie są właścicielami samodzielnych gospodarstw rolnych, lub jeżeli zobowiążą się do sprzedania posiadanego samodzielnego gospodarstwa nabywcy względnie nabywcom, zatwierdzonym przez okręgowy urząd ziemski.

§ 3. Wezwanie pomienionych krewnych do kupna utworzonych gospodarstw wzorowych dokonane będzie przez ogłoszenie w „Monitorze Polskim“, w gazecie właściwego

województwa oraz w jednym piśmie fachowo-rolniczem i jednym codziennem, które wyznaczy prezes okręgowego urzędu ziemskiego.

§ 4. W ogłoszeniu należy wskazać obszar i cenę utworzonych gospodarstw wzorowych oraz wyznaczyć co najmniej czterotygodniowy okres czasu, w ciągu którego pomienieni krewni mogą złożyć do okręgowych urzędów ziemskich oświadczenie na piśmie, iż pragną być nabywcami sprzedawanych gospodarstw wzorowych i gotowi są wpłacić stosownie do art. 72 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej najmniej 25% ceny kupna; do deklaracji tej winny być dołączone dokumenty, stwierdzające stopień pokrewieństwa, kwalifikacje rolnicze oraz oświadczenie, że zgłaszający się nie jest właścicielem samodzielniego gospodarstwa rolnego lub też zobowiązuje się do sprzedania posiadanego gospodarstwa nabywcy względnie nabywcom, zatwierdzonym przez okręgowy urząd ziemski.

§ 5. Po uznaniu złożonych oświadczeń i dokumentów za dostateczne okręgowe urzędy ziemskie wyznaczają na nabywców tych, których kwalifikacje rolnicze uznane będą za najwyższe oraz którzy dają największą pewność, że będą osobiście prowadzili nabyte gospodarstwo wzorowe. Przy równych kwalifikacjach pierwszeństwo służy zasłużonym żołnierzom i inwalidom Armji Polskiej oraz polskich formacyj ochotniczych, a następnie rodzinom (wdowom i sierotom), pozostałym po poległych żołnierzach Armji Polskiej oraz polskich formacyj ochotniczych.

§ 6. W razie braku pomienionych krewnych, niezgłoszenia się ich w terminie wskazanym w ogłoszeniu (§ 4), uznania zgłaszających się za nieposiadających kwalifikacyj rolniczych, lub też odmowy albo odstąpienia z ich strony od nabycia sprzedawanych gospodarstw wzoro-

wych, okręgowe urzędy ziemskie zarządzają sprzedaż tych gospodarstw z przetargu.

§ 7. Do udziału w przetargu dopuszczeni będą dotychczasowi dzierżawcy parcelowanych majątków oraz zawodowo wykształceni rolnicy, nie będący właścicielami samodzielnymi (niekarłowatych) gospodarstw rolnych, którzy:

- a) zobowiążą się utrzymywać przynajmniej w dotychczasowym stanie zakłady przemysłu rolnego, trwałe zabudowania lub specjalne cenne kultury, których istnienie spowodowało utworzenie gospodarstwa wzorowego;
- b) zobowiążą się osobiście zarządzać gospodarstwem wzorowym;
- c) zobowiążą się wpłacić w ciągu 7 dni po wykonalności przetargu najmniej 25% ofiarowanej ceny tytułem zadatku, przewidzianego w art. 72 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej;
- d) złożą wadium przetargowe w wysokości 10% ogłoszonej ceny szacunkowej sprzedawanego gospodarstwa.

§ 8. Za dotychczasowych dzierżawców parcelowanych majątków w rozumieniu § 7 niniejszego rozporządzenia uznaje się nie tylko dotychczasowych dzierżawców majątku, z którego wydzielono sprzedawany ośrodek, lecz wszystkich tych dzierżawców, którzy stracili dzierżawę w związku z akcją parcelacyjną lub osadniczą, prowadzoną na mocy ustaw o wykonaniu reformy rolnej i o nadaniu ziemi. Za zawodowo wykształconych w rozumieniu tegoż § 7 uznaje się rolników, którzy ukończyli średnią lub wyższą szkołę rolniczą lub ogrodniczą albo też szkołę rolniczą lub ogrodniczą niższą, lecz przynajmniej przez 5 lat gospodarowali z dobrym wynikiem w jednostkach gospo-

darczych o typie, zbliżonym do obiektu, stanowiącego przedmiot przetargu. Za posiadających kwalifikacje rolnicze w rozumieniu niniejszego rozporządzenia uznaje się tych, którzy albo posiadają zawodowe wykształcenie wedle określeń niniejszego paragrafu, albo ukończyli niższą szkołę rolniczą lub ogrodniczą, albo też co najmniej w ciągu pięciu lat prowadzili gospodarstwa rolne lub ogrodnicze.

§ 9. 1) Stawający do przetargu winni przed oznaczonym w ogłoszeniu (§ 10) terminem złożyć we właściwym okręgowym urzędzie ziemskim w opieczętowanej kopercie oświadczenie, jaką najwyższą cenę ofiarowują za sprzedawane gospodarstwa.

2) Do oznaczonego w cz. 1 niniejszego paragrafu oświadczenia winny być dołączone:

- a) dokumenty, stwierdzające, że stawający do przetargu należy do dzierżawców parcelowanych majątków lub zawodowo wykształconych rolników;
- b) deklaracja, że nie jest właścicielem samodzielnego gospodarstwa rolnego, lub że zobowiązuje się do sprzedania posiadanego gospodarstwa;
- c) zobowiązania, oznaczone w punktach a, b i c § 7 niniejszego rozporządzenia;
- d) dowody udziału w pracy społecznej — zwłaszcza w dziedzinie rolniczej;
- e) dowód złożenia wadium (p. d § 7).

§ 10. 1) Zarządzenie przetargu dokonane będzie:

- a) przez zamieszczenie ogłoszenia w „Monitorze Polskim“, w gazecie właściwego województwa, w jednym piśmie fachowo-rolniczym i jednym codziennym, których wybór należy do prezesa okręgowego urzędu ziemskiego;
- b) przez równoczesne wywieszenie ogłoszenia w lokalach wszystkich okręgowych urzędów ziemskich

oraz w lokalach powiatowego urzędu ziemskiego i starostwa wedle położenia sprzedawanego gospodarstwa.

2) W ogłoszeniu o przetargu należy wskazać:

- a) nazwę, położenie i obszar sprzedawanego gospodarstwa;
- b) cenę szacunkową tego gospodarstwa, ustaloną na zasadach art. 68 i 69 ustawy o wykonaniu reformy rolnej;
- c) warunki obowiązujące stawających do przetargu (§ 7 i § 9);
- d) dzień, godzinę i miejsce przetargu.

3) Przetarg nie może być wyznaczony w terminie krótszym, niż po upływie 30 dni po ogłoszeniu w „Monitorze Polski“.

§ 11. 1) Po otwarciu kopert okręgowy urząd ziemski w orzeczeniu ustali, którą ze złożonych ofert nie bierze pod uwagę przy przetargu, jako nie odpowiadających wymogom niniejszego rozporządzenia, poczem wyznaczy na nabywcę tę osobę z pośród odpowiadających wymogom § 7 i § 9, która zgłosiła najwyższą cenę za sprzedawane gospodarstwa.

2) Dotychczasowemu dzierżawcy gruntów, z których wydzielono sprzedawane gospodarstwo służy prawo po otwarciu kopert podnieść zaofiarowaną cenę do wysokości najwyższej ze zgłoszonych cen. Prawo to przysługuje jednakże tylko tym dzierżawcom majątków państwowych, którzy uzyskali zaświadczenie od władzy państwowej, która wykonywała zarząd nad dzierżawioną nieruchomością, że wywiązali się należycie ze stosunku dzierżawnego.

3) Przy zgłoszeniu jednakowej ceny przez dotychczasowego dzierżawcę nieruchomości, z której zostało wydzielone sprzedawane gospodarstwo, oraz przez innych oferentów — pierwszeństwo przysługiwać będzie temu dzier-

żawcy. Przy zgłoszeniu jednakowej ceny przez innych oferentów mieć będą analogiczne zastosowanie postanowienia § 5.

4) Przy otwieraniu kopert mogą być obecni wszyscy stawający do przetargu.

5) O wyznaczeniu nabywcy należy niezwłocznie ogłosić ustnie obecnym przy przetargu.

§ 12. Osobom, które nie zostały wyznaczone na nabywców gospodarstwa wzorowego, mimo że zaofiarowały w oświadczeniu, odpowiadającym wymogom § 9, wyższą cenę od tej, którą zaofiarowała osoba wyznaczona na nabywcę, służy prawo odwołania w terminie i trybie, przewidzianym w art. 11 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji urzędów i komisij ziemskich (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 706). Bieg przewidzianego w tym artykule terminu liczy się od dnia ustnego ogłoszenia o wyniku przetargu.

§ 13. W razie niedojścia przetargu do skutku w terminie, oznaczonym w ogłoszeniu o przetargu (§ 10), z powodu braku odpowiednich zgłoszeń, okręgowe urzędy ziemskie zarządzają przetarg w drugim terminie w trybie i na warunkach, ustalonych w § 7, 9, 10, 11 i 12 niniejszego rozporządzenia, z tą różnicą, że do przetargu w tym terminie dopuszczone będą, poza osobami, odpowiadającymi warunkom, podanym w § 8 również i te osoby, które uznane zostaną przez urzędy ziemskie za uzdolnione do prawidłowego prowadzenia danego gospodarstwa. W razie niedojścia przetargu do skutku w drugim terminie okręgowy urząd ziemski może wycofać ośrodek będący przedmiotem przetargu ze sprzedaży względnie wyznaczyć dalsze przetargi na warunkach, ustalonych dla przetargu zarządzanego w terminie drugim.

§ 14. Gdy orzeczenie, wyznaczające nabywcę, stanie się wykonalne, a nabywca zadeklarowaną część ceny kupna

za nabywane gospodarstwa wzorowe uści, okręgowy urząd ziemski wyda w trybie art. 61 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej orzeczenie o przeniesieniu prawa własności sprzedawanego gospodarstwa na wyznaczonego nabywcę z zastosowaniem art. 72 i 88 tejże ustawy.

§ 15. Oznaczone w § 14 orzeczenie zawierać może klauzulę, że nabywca obowiązany jest osobiście zarządzać nabytem gospodarstwem wzorowem oraz nie będzie mógł bez zezwolenia właściwej władzy zmienić dotychczasowego stanu zakładu przemysłu rolnego, zaniechać prowadzenia tego przemysłu oraz uszczuplić lub zmienić trwałe zabudowania lub specjalne cenne kultury, których istnienie spowodowało utworzenie gospodarstwa wzorowego, z zastrzeżeniem zastosowania do nabywcy, jak również do jego następców prawnych rygorów, przewidzianych w art. 56 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej.

§ 16. Wszelkie opłaty skarbowe, samorządowe, notarialne i hipoteczne oraz koszta ogłoszeń, przewidzianych w niniejszem rozporządzeniu, obciążają nabywców.

§ 17. Zasada przetargu oraz przepisy §§ 1 i 7 do 16 włącznie niniejszego rozporządzenia stosować się będą i do gospodarstw wzorowych, tworzonych przy parcelacji nieruchomości ziemskich, stanowiących własność Skarbu Państwa z innych tytułów, niż wykup z mocy wykazu imiennego.

§ 18. Jeżeli na mocy decyzji Ministra Reform Rolnych zostanie przeznaczony do sprzedaży gospodarstwo wzorowe, utworzone na mocy postanowień, zawartych w dwóch końcowych zdaniach cz. 2 art. 60 ustawy o wykonaniu reformy rolnej, to sprzedaż takiego gospodarstwa odbywać się będzie z zastosowaniem §§ 6 do 16 włącznie niniejszego rozporządzenia. W tym przypadku orzeczenie przewidziane

w § 14 winno zawierać klauzulę, iż nabywca zobowiązuje się zamieszkiwać w nabytem gospodarstwie, o ile tego zażąda okręgowy urząd ziemski.

§ 19. Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Reform Rolnych.

§ 20. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Do art. 61.

USTAWA

z dnia 24 marca 1933 r. (Dz. U. poz. 235)

o zmianie warunków nabycia niektórych rozparcelowanych gruntów państwowych na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego.

Art. 1. Osoby, lub spadkobiercy osób, z któremi urzędy ziemskie zawarły przed dniem 9 stycznia 1926 r. umowy sprzedaży osad i gruntów, położonych na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego, z ustanowieniem renty wieczystej, a które uzyskały prawo własności i tych osad i gruntów na podstawie art. 61 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1 poz. 1), o ile prawa własności tych obiektów nie pozbyły i są jeszcze w samoistnem ich posiadaniu, mogą na swoją prośbę, zgłoszoną w terminie do dnia 1 lipca 1924 r. uzyskać zmianę warunków udzielonego im przywłaszczenia przez zastąpienie warunków nabycia, wyznaczonych w orzeczeniach o przywłaszczeniu, na warunki nabycia, ustalone w zawartych umowach rentowych.

Art. 2. (1) O zmianie warunków udzielonych przywłaszczeń w myśl art. 1 orzekają właściwe okręgowe urzędy ziemskie w drodze orzeczeń ostatecznych.

(2) W treści orzeczeń winny być wyszczególnione:

a) ustanowione w wydanych orzeczeniach w art. 61 ustawy o wykonaniu reformy rolnej zobowiązania nabywców i ograniczenia rzeczowe, które ulegają anulowaniu, oraz dokonane na podstawie powyższych orzeczeń z art. 61 ustawy o wykonaniu reformy rolnej wpisy w oddziałach II i III ksiąg gruntowych, które ulegają wykreśleniu i

b) wszelkie ustanowione w zawartych umowach rentownych jako warunki nabycia nieruchomości zobowiązania nabywców oraz ograniczenia rzeczowe łącznie z prawem odkupu, które mają być wpisane do oddziału II. i III. ksiąg gruntowych, przyczem kwota renty wieczystej w wysokości jednej marki zastępuje się kwotą renty wieczystej w wysokości jednego złotego.

(3) Zobowiązania nabywców z tytułu nie spłaconej reszty ceny kupna winny być wyznaczone w wysokości odpowiadającej różnicy pomiędzy ceną kupna, ustanowioną w zawartych umowach rentowych, a sumą wpłat, dokonanych na poczet ceny nabycia, ustalonej w orzeczeniu z art. 61 ustawy o wykonaniu reformy rolnej przy odpowiednim zastosowaniu postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 maja 1924 r. (Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr. 30 poz. 213). Należne a nie spłacone odsetki umowne od reszty ceny kupna mogą być zakredytowane łącznie z resztą ceny kupna.

(4) Odpis wykonalnego orzeczenia stanowi tytuł do wykreślenia z ksiąg gruntowych, względnie do zapisania w nich, praw rzeczowych, wyszczególnionych w tem orzeczeniu, z określonym w nim stopniem pierwszeństwa niezależnie od zgody rzeczowo uprawnionych.

Art. 3. Na zgłoszoną w terminie do dnia 1 lipca 1934 r. prośbę osób lub spadkobierców osób, z którymi urzędy ziemskie zawarły przed dniem 9 stycznia 1926 r. przedwstępne umowy sprzedaży osad i gruntów, położonych na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego,

z oznaczoną w sposób przybliżony ceną kupna w walucie markowej, a które prawo własności tych osad i gruntów uzyskały na podstawie art. 61 ustawy o wykonaniu reformy rolnej, prawa tego nie pozbyły i są jeszcze w samoistnem posiadaniu tych obiektów, Minister Rolnictwa i Reform Rolnych uprawniony będzie obniżyć wymienionym wyżej osobom pozostałą do spłacenia resztę ceny nabycia przewłaszczonych im obiektów odpowiednio do stosowanych zasad ustalenia ceny kupna przy udzielaniu przewłaszczenia tego rodzaju nabywcom.

Art. 4. (1) W przypadkach obniżenia ceny nabycia na podstawie art. 3 ustawy niniejszej opłata stemplowa od pisma, stanowiącego tytuł przejścia własności, jeżeli nie została uiszczona całkowicie do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, została obniżona do kwoty, któraby się należała, gdyby cena nabycia już pierwotnie została ustalona w kwocie wynikającej z decyzji powziętej na mocy art. 3: jeśli w tym wypadku kwota uiszczona na poczet opłaty stemplowej, przewyższa kwotę na którą wymiar pierwotny został sprostowany, to nie nastąpi zwrot nadwyżki.

(2) Decyzję w sprawie obniżenia opłaty stemplowej w myśl artykułu niniejszego wydaje w pierwszej instancji Izba Skarbowa na wniosek strony, przedstawiony za pośrednictwem Okręgowego Urzędu Ziemskiego w ciągu trzech miesięcy od doręczenia stronie zawiadomienia decyzji, powziętej w myśl art. 3 niniejszej ustawy.

Art. 5. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Sprawiedliwości oraz Skarbu.

Art. 6. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Do art. 62 i 65.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

z dnia 10 października 1932 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie
opłat za nadzór nad parcelacją.

(Dz. U. R. P. Nr. 111, p. 916, r. 1932.)

Na podstawie cz. 2 art. 25 ustawy z dnia 9 marca 1932 r. o Funduszu Obrotowym Reformy Rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 236) oraz w myśl cz. 2 art. 62 i cz. 5 art. 65 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1) w brzmieniu, nadanem jej częścią 2 art. 27 powołanej ustawy o Funduszu Obrotowym Reformy Rolnej, zarządza się co następuje:

§ 1. Opłatę za nadzór nad parcelacją nieruchomości ziemskich, przewidzianą, w cz. 2 art. 62 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1) w brzmieniu, nadanem jej częścią 2 art. 27 ustawy z dnia 9 marca 1932 r. o Funduszu Obrotowym Reformy Rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 236) oraz w cz. 5 art. 65 tejże ustawy o wykonaniu reformy rolnej, wymierzają powiatowe urzędy ziemskie po zatwierdzeniu w pierwszej instancji projektu parcelacji, lub po stwierdzeniu, że z mocy art. 64 lub cz. 3 art. 65 wspomnianej ustawy o wykonaniu reformy rolnej projekt parcelacji uważa się za stwierdzony, a wrazie gdy parcelacja jest prowadzona w trybie uproszczonym stosownie do rozporządzenia Ministra Reform Rolnych z dnia 25 sierpnia 1926 r. (Dz. U. R. P. 92, poz. 534) — po stwierdzeniu, że właściciel objętych parcelacją gruntów zawarł z nabywcami akty kupna i sprzedaży.

§ 2. Wysokość opłaty wynosi 1% ceny sprzedażnej

parcelowanych gruntów, podanej w projekcie parcelacji, a przy parcelacji prowadzonej w trybie uproszczonym ceny sprzedażnej wykazanej w aktach kupna-sprzedaży.

§ 3. Wysokość opłaty za nadzór nad parcelacją podaje się do wiadomości osoby zobowiązanej do jej uiszczenia za pomocą nakazu płatniczego. Nakazy płatnicze winny zawierać: imię i nazwisko zobowiązanego do zapłaty (§ 5), wskazówkę, że opłata winna być uskuteczniiona za pośrednictwem Pocztovej Kasy Oszczędności na rachunek okręgowego urzędu ziemskiego oraz pouczenie o służącym stronie środka prawnym.

§ 4. Od nakazu płatniczego służy zobowiązanemu do uiszczenia opłaty za nadzór nad parcelacją prawo odwołania się w ciągu dni 14 licząc od dnia następnego po dniu doręczenia nakazu płatniczego. Odwołanie wnosić należy do okręgowego urzędu ziemskiego za pośrednictwem powiatowego urzędu ziemskiego.

§ 5. Opłata za nadzór nad parcelacją winna być uiszczona w terminie 14 dni licząc od dnia następnego po dniu doręczenia nakazu płatniczego.

§ 6. W przypadkach gdy płatnik nie może uiścić w terminie wymierzonej opłaty za nadzór nad parcelacją z powodu nawiedzenia jego gospodarstwa przez klęskę elementarną z innych przyczyn zasługujących na uwzględnienie, może powiatowy urząd ziemski według swobodnego uznania zezwolić na uiszczenie opłaty w ratach lub też termin uiszczenia jej odroczyć, o ile przez to nie zmniejszy się pewność ściągnięcia tej opłaty, oraz mając na uwadze następujące zasady:

- a) w razie zatwierdzenia projektu parcelacji i wyroku nabywców nie może mieć miejsca odroczenie terminu uiszczenia opłaty, natomiast może być uiszczenie opłaty rozłożone na raty najwyżej na przeciąg 6 miesięcy, licząc od dnia 1-go miesiąca

następującego po dniu doręczenia nakazu płatniczego.

- b) W razie zatwierdzenia tylko projektu parcelacji może być uiszczenie opłaty rozłożone na raty lub odroczone na ściśle określony przeciąg czasu nie dłuższy jednak od 1 roku, licząc od dnia płatności należności (§ 5) z tem zastrzeżeniem, że winna ona być uiszczona w ciągu dni 14 licząc od dnia następnego po zatwierdzeniu przez urząd ziemski wykazu nabywców.

Przepis pkt. b) nie wyklucza możliwości zastosowania postanowień pkt. a) niniejszego paragrafu po zatwierdzeniu przez urząd ziemski wykazu nabywców.

§ 7. Przy rozłożeniu opłaty za nadzór nad parcelacją na raty lub odroczeniu terminu, na uiszczenia powiatowe urzędy ziemskie winny w odnośnej decyzji zaznaczyć, że od należności rozłożonych na raty lub odroczone uiszczeń należy odsetki zwłoki. Odsetki te nie mogą przekraczać granic od $\frac{1}{4}$ % do $\frac{1}{2}$ % miesięcznie od należnej opłaty.

§ 8. Opłata za nadzór nad parcelacją oraz poszczególne raty tej opłaty nieuiszczone w terminie podlegają ściągnięciu w trybie egzekucji administracyjnej, przyczem zalegający z ratą dłużnik traci udzielone mu poprzednio zezwolenie (§ 6) na uiszczenie opłaty w ratach.

§ 9. Od należności z tytułu opłaty za nadzór nad parcelacją, nieuiszczonych z winy zobowiązanego w terminie płatności, będzie pobierana kara za zwłokę w wysokości, obowiązującej w myśl cz. 1 i 2 art. 53 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowem w administracji (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 342) za okres od 15 dnia po upływie terminu płatności do dnia uiszczenia lub wyegzekwowania tej należności, przyczem niepełny miesiąc wymienionego okresu zwłoki liczyć się będzie za cały.

§ 10. W przypadku, gdy projekt parcelacji gruntów, od których wymierzono opłatę za nadzór nad parcelacją w myśl niniejszego rozporządzenia zostanie na skutek odwołania uchylony, wymierzona opłata ulega odpisowi, a uiszczona już opłata zwrotowi.

Jeżeli natomiast projekt parcelacji został na skutek odwołania zmieniony w tym stopniu, że nastąpiła zmiana podstawy wymiaru opłaty, za nadzór nad parcelacją (§ 2) wymiar opłaty podlega rewizji, a opłata nadpłacona — zwrotowi w odpowiedniej części.

§ 11. Z chwilą wejścia w życie niniejszego rozporządzenia traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Reform Rolnych z dnia 17 września 1931 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Rolnictwa, Skarbu i Sprawiedliwości w sprawie opłat za nadzór nad parcelacją (Dz. U. R. P. Nr. 87, poz. 686).

§ 12. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na obszarze całej Rzeczypospolitej z wyjątkiem górnośląskiej części województwa śląskiego.

Do art. 65.

USTAWA

z dnia 13 lutego 1932 r.

(Dz. U. Nr. 16, poz. 95)

o ujawnianiu hipotecznem zezwoleń na parcelację gruntów.

Art. 1. Udzielenie zezwolenia na parcelację w trybie ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1) na wnioszek okręgowego urzędu ziemskiego będzie ujawnione w księdze hipotecznej (gruntowej) parcelowanej nieruchomości.

Art. 2. Ujawnienie zezwolenia na parcelację następuje w formie wpisu ostrzeżenia (adnotacji). W razie, gdy parcelacji ulega część nieruchomości, w ostrzeżeniu winny

być wymienione obszar i szczegółowe oznaczenie gruntów, przeznaczonych na parcelację. Ostrzeżenie to ma ten skutek, że wpisy, ujawnione po tem ostrzeżeniu, nie przechodzą na działki, nabyte w toku parcelacji, której ostrzeżenie dotyczy. Sumy, wpłacone przez nabywców, zatwierdzonych przez urząd ziemski, na poczet ceny kupna parcelowanych gruntów mają ustawowe pierwszeństwo zaspokojenia z całej nieruchomości z równem między sobą pierwszeństwem przed wszystkimi prawami, wpisanymi po ostrzeżeniu, jednak tylko do wysokości ceny sprzedażnej parcelowanego obszaru, zatwierdzonej w projekcie parcelacji.

Art. 3. Wykreślenie ostrzeżenia lub ustąpienie pierwszeństwa na rzecz zapisów długu hipotecznego następuje na wniosek okręgowego urzędu ziemskiego lub za zgodą tego urzędu na wniosek zainteresowanych osób. Zgoda okręgowego urzędu ziemskiego na wykreślenie ostrzeżenia nie jest potrzebna, o ile tytuł własności wszystkich gruntów objętych parcelacją, przepisany został na nabywców.

Art. 4. Ustawa niniejsza ma zastosowanie również do zezwoleń na parcelację, wydanych przed wejściem w życie tej ustawy.

Do art. 89.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia 17 września 1930 r. (Dz. U. Nr. 69, poz. 553)

wydane w porozumieniu z Ministrem Reform Rolnych o wysokości opłat notarialnych związanych ze sprzedażą działek przy parcelacji dokonywanej na mocy ustawy o wykonaniu reformy rolnej.

Na podstawie art. 89 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. 1926 r. Nr. 1 poz. 1) zarządza się co następuje:

§ 1. Wysokość opłat notarialnych związanych ze sprzedażą działek przy parcelacji dokonywanej na mocy ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. 1926 r. Nr. 1 poz. 1) wynosi:

a) przy sumie aktu do 2000 zł.	25 zł.
b) przy sumie aktu do 40.000 zł.:	
za pierwsze 2.000 zł.	25 zł.
a od reszty	0.5%

§ 2. Przy obliczaniu wysokości opłat notarialnych związanych ze sprzedażą, o której mowa w § 1 niniejszego rozporządzenia, nie mają zastosowania:

1) punkty a i b artykułu drugiego, oraz ustęp drugi artykułu dziewiętnastego ustawy o taksie notarialnej z dnia 23 marca 1929 r. (Dz. U. R. P. 27 poz. 275).

2) punkty a i b paragrafu drugiego i ustęp drugi paragrafu dziewiętnastego:

a) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 marca 1930 r. o taksie wynagrodzenia notariuszów na obszarze sądów apelacyjnych w Krakowie i Lwowie oraz sądu okręgowego w Cieszynie (Dz. U. R. P. Nr. 19, poz. 159),

b) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 kwietnia 1930 r. o taksie wynagrodzenia notariuszów na obszarze sądów apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz sądu okręgowego w Katowicach (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 259).

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie dziesiątego dnia po jego ogłoszeniu.

U S T A W A

z dnia 9 marca 1932 r.

o Funduszu Obrotowym Reformy Rolnej.

(Tekst jednolity obw. Min. Rol. i Ref. Rol. z 1934 r.
poz. 364.)

D z i a ł I.

Postanowienia ogólne.

Art. 1. Dla sfinansowania przebudowy ustroju rolnego tworzy się Fundusz Obrotowy Reformy Rolnej, którym zarządza Minister Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 2. Fundusz Obrotowy Reformy Rolnej tworzą:

a) aktywa i pasywa dotychczasowego Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, Państwowego Funduszu Kredytu na Meljoracje Rolne oraz Funduszu Zapomóg i Kredytu Ulgowego według stanu tych funduszy na dzień 1 kwietnia 1932 r.;

b) należności i wpływy z tytułu czynności, związanych z przebudową ustroju rolnego (przeprowadzanie czynności związanych ze scalaniem gruntów, znoszeniem służebności i innymi pracami regulacyjno-agrarnymi; wykonywanie nadzoru nad parcelacją prywatną, oraz przeprowadzanie parcelacji zastępczej gruntów prywatnych, regulowania prawa własności gruntów, oddanych w drodze parcelacji w posiadanie nabywców, i segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich, parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań; przeprowadzanie meljoracyj i innych inwestycji przy dokonywanej przebudowie ustroju rolnego i t. p.);

c) nieruchomości ziemskie, przekazywane lub nabywane na cele parcelacji i osadnictwa, i nieruchomości, nabywane celem uchronienia od strat Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej;

d) należności i wpływy z administracji nieruchomości, wymienionych w pkt. c) ;

e) obligacje państwowej renty ziemskiej ;

f) udziały Skarbu Państwa w ogólnie użytecznych przedsiębiorstwach osadniczych ;

g) należności i wpływy z tytułu zbycia w drodze parcelacji lub nadania opłatnego państwowych nieruchomości ziemskich ;

h) należności i wpływy z tytułu zbycia nieruchomości, nabytych celem uchronienia od strat Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej ;

i) należności i wpływy Skarbu Państwa z tytułów, zawartych w przepisach ustaw i rozporządzeń, wymienionych w art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 listopada 1927 r. o powierzeniu Państwowemu Bankowi Rolnemu prowadzenia likwidacji spraw instytucyj osadniczych i finansowych, które udzielały kredytów na cele agrarne w województwie pomorskiem, poznańskiem i górnośląskiej części województwa śląskiego (Dz. U. R. P. Nr. 109, poz. 924) ;

j) saldo na dzień 1 kwietnia 1932 r. prowadzonych w Państwowym Banku Rolnym rachunków sum, przeznaczonych na pomoc kredytową przy przebudowie ustroju rolnego, jak również na ulgowe oprocentowanie i bonifikatę należności Skarbu Państwa i Państwowego Banku Rolnego z tytułu kredytów, udzielanych przy przebudowie ustroju rolnego, oraz pożyczek w listach zastawnych ;

k) należności i wpływy z tytułu pożyczek, udzielonych z funduszków specjalnych, których likwidacja przewidziana jest w art. 83 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1) ;

l) należności i wpływy Skarbu Państwa z tytułów, oznaczonych w art. 1 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o konwersji niektórych pożyczek w listach zastawnych

Państwowego Banku Rolnego i niektórych zobowiązań wobec Skarbu Państwa na pożyczki z części kredytowej Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 266) ;

l) należności i wpływy Skarbu Państwa z tytułu pożyczek, udzielonych z sum, przeznaczonych na pomoc kredytową przy przebudowie ustroju rolnego;

m) mienie, wymienione w art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 9 października 1933 r. w sprawie przeznaczenia mienia b. rosyjskich państwowych Banków Ziemskich: Włociańskiego i Szlacheckiego (Dz. U. R. P. Nr. 79, poz. 559) ;

n) część czystych zysków Państwowego Banku Rolnego według statutu tego Banku;

o) darowizny;

p) oprocentowanie gotowizny Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej;

r) dotacje Skarbu Państwa;

s) inne wpływy.

Art. 3. (1) Z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej pokrywane będą wydatki na:

a) koszty wykonywania czynności, związanych z przebudową ustroju rolnego (przeprowadzania czynności, związanych ze scalaniem gruntów, znoszeniem służebności i innymi pracami regulacyjno-agrarnymi; czynności nadzoru nad parcelacją prywatną oraz przeprowadzania parcelacji zastępczej gruntów prywatnych, regulowania prawa własności gruntów, oddanych w drodze parcelacji w posiadanie nabywców, i segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich, parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań; przeprowadzania meljoracyj i innych inwestycji przy dokonywanej przebudowie ustroju rolnego i t. p.) ;

b) zaliczkowe pokrywanie wydatków specjalnych przy

wykonywaniu czynności, związanych z przebudową ustroju rolnego (przy scalaniu gruntów: wydatki na regulację dróg i dojazdów, na zastępcze wykonanie świadczeń w naturze, na zamknięcie regulacji hipotecznej, na zebranie dokumentów i t. p.; przy parcelacji zastępczej i regulowaniu prawa własności gruntów, oddanych w drodze parcelacji w posiadanie nabywców: wydatki na uregulowanie obciążeń na nieruchomościach, na sporządzenie dowodów pomiarowych, na opłaty sądowe, notarialne, hipoteczne i t. p.; przy znoszeniu służebności i innych pracach regulacyjno-agrarnych oraz przy meljoracjach, przeprowadzanych przy dokonywanej przebudowie ustroju rolnego: wydatki na zastępcze wykonanie świadczeń w naturze i t. p.);

c) wypłatę wynagrodzenia za nieruchomości ziemskie, przejęte lub przymusowo wykupione na cele parcelacji i osadnictwa, spłatę ceny kupna nieruchomości ziemskich, nabytych na powyższe cele oraz na pokrycie kosztów, związanych z przejęciem, przymusowym wykupem lub nabyciem nieruchomości ziemskich na cele parcelacji i osadnictwa;

d) spłatę ceny kupna nieruchomości, nabytych celem uchronienia od strat Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, oraz na pokrycie kosztów, związanych z nabyciem tych nieruchomości;

e) opłatę kuponów i wykup obligacji państwowej renty ziemskiej oraz spłatę skryptów dłużnych Skarbu Państwa, wystawianych w związku z przejęciem ziemi na rzecz Państwa;

f) koszty, związane z przygotowaniem państwowych nieruchomości ziemskich do parcelacji i z przeprowadzeniem tej parcelacji (spłata obciążeń hipotecznych, koszty likwidacji obszarów dworskich, likwidacji stosunków dzierżawnych i służbowych, przejściowej administracji, spłata ciężarów gminnych i kościelnych oraz podatków,

ADWOKAT
Dr. EMIL MORGENSTERN
PRZEMYSŁ, UL. WODNA 7
Telefon Nr. 44 87

ADWOKAT
Dr. EMIL MORGENSTERN
PRZEMYSŁ, UL. WODNA 7

ADWOKAT
Dr. EMIL MORGENSTERN
PRZEMYSŁ, UL. WODNA 7

koszty hipoteczne, koszty parcelacyjne, meljoracje, urządzenie dróg, mostów i studzien, zabudowa tworzonych gospodarstw, tworzenie urządzeń ogólnej użyteczności w parcelowanych obiektach i t. p.);

g) udział Skarbu Państwa w ogólnie użytecznych przedsiębiorstwach osadniczych;

h) koszty, związane z nadawaniem ziemi żołnierzom Wojska Polskiego;

i) koszty administrowania należnościami Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej;

j) wynagrodzenia akordowe i nagrody pieniężne dla personelu za sprawne wykonywanie finansowanych z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej czynności, związanych z przebudową ustroju rolnego, oraz za sprawne wykonywanie czynności przy administrowaniu Funduszem;

k) spłatę kapitału i oprocentowania pożyczek, zaciągniętych na rzecz Funduszu;

l) pokrycie zobowiązań Skarbu Państwa wobec Państwowego Banku Rolnego, przewidzianych w art. 3 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o konwersji niektórych pożyczek w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego i niektórych zobowiązań wobec Skarbu Państwa na pożyczki z części kredytowej Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 266), a to stosownie do art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 9 października 1933 r. w sprawie przeznaczenia mienia b. rosyjskich państwowych Banków Ziemskich: Włóściańskiego i Szlacheckiego.

(2) Z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej mogą być udzielane pożyczki:

a) nabywcom gruntów w związku z przebudową ustroju rolnego oraz uczestnikom scalenia na spłatę ceny kupna lub ceny wykupu tych gruntów, wzniesienie lub przeniesienie budynków gospodarczych i mieszkalnych,

urządzenie studzien, kupno inwentarzy żywych i martwych, nasion, nawozów, zakładanie sadów, stawów rybnych i t. p. inwestycje;

b) na wykonanie meljoracyj i prac z nimi związanych, przeprowadzanych przy dokonywanej przebudowie ustroju rolnego;

c) na pokrycie zobowiązań, zaciągniętych na cele, wymienione w pkt. a i b;

d) na konwersję zobowiązań, ciężących na gospodarstwach, powstałych z przebudowy ustroju rolnego (art. 11).

Art. 4. (1) Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może powierzać administrowanie Funduszem Obrotowym Reformy Rolnej Państwowemu Bankowi Rolnemu w zakresie i na zasadach, przez siebie ustalanych.

(2) Obrót gotówkowy Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej dokonywany będzie za pośrednictwem Państwowego Banku Rolnego.

(3) Państwowy Bank Rolny ma prawo zaciągać na rzecz Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej pożyczki na warunkach, zatwierdzanych każdorazowo przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Ministra Skarbu z zabezpieczeniem zwrotu tych pożyczek na należnościach i wpływach Funduszu.

(4) Minister Rolnictwa i Reform Rolnych ma prawo celem uchronienia od strat Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej nabywania w imieniu Skarbu Państwa wszelkich nieruchomości, a także prawo zbywania i obciążania tych nieruchomości na warunkach, przez siebie ustalanych.

(5) Minister Rolnictwa i Reform Rolnych ma prawo z sum Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej i na cele tego Funduszu wykupywać z wolnej ręki i na giełdzie obligacje państwowej renty ziemskiej oraz wykupywać przedterminowo skrypty dłużne Skarbu Państwa.

Art. 5. (1) Plan finansowo-gospodarczy Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej wraz z tablicami wyjaśniającymi stanowi załącznik do każdorocznego projektu preliminarza budżetowego Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych.

(2) Minister Rolnictwa i Reform Rolnych ma prawo w porozumieniu z Ministrem Skarbu zwiększać wydatki, przewidziane w planie finansowo-gospodarczym Funduszu, jak również ustalać nowe wydatki, w planie tym nie przewidziane, w ramach art. 3 niniejszej ustawy, o ile zmiany te nie spowodują konieczności powiększenia dotacyj Skarbu Państwa na rzecz Funduszu.

(3) Sprawozdanie rachunkowe Funduszu za każdy okres budżetowy będzie dołączane do zamknięcia rachunków państwowych.

Art. 6. Zwolnienia od opłat za czynności, związane ze scalaniem gruntów, znoszeniem służebności i innymi pracami regulacyjno-agrarnymi, parcelacją oraz przeprowadzaniem meljoracyj przy dokonywanej przebudowie ustroju rolnego, jak również wydatki bezzwrotne (nieznajdujące pokrycia w należnościach i opłatach na rzecz Funduszu), mieć się winny w ramach zysków Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej.

Art. 7. (1) Szacunek przejęcia państwowych nieruchomości ziemskich, rozparcelowanych przed dniem 1 kwietnia 1932 r., o ile nie został dokonany, będzie ustalony w inwentarzu Funduszu w wysokości 75% szacunku sprzedażnego.

(2) Szacunek przejęcia od Skarbu Państwa nieruchomości ziemskich i innych obiektów, do których nie ma zastosowania przepis cz. 1, ustalony będzie według przepisów art. 27 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1) przez

przedstawicieli Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych i władzy przekazującej.

(3) Oszacowanie nieruchomości ziemskich i innych obiektów, przejmowanych od Skarbu Państwa winno być dokonywane przed ostatecznym przejęciem w posiadanie przez organy administracji reform rolnych. Obszary, wyłączone na cele państwowe, o ile nie pozostają pod zarządem Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych, nie podlegają oszacowaniu.

(4) Obciążenia hipoteczne i koszty likwidacji obszarów dworskich oraz ciężarów patronackich zmniejszają szacunek przejęcia od Skarbu Państwa.

(5) Grunty i inne objekty, przekazywane przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych innym władzom państwowym oraz przeznaczone na osadnictwo wojskowe, obciążać będą Fundusz Obrotowy Reformy Rolnej w wysokości kosztów własnych.

Art. 8. Przepisy, dotyczące układu planu finansowo-gospodarczego i rachunkowości Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, wydawać będzie Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Prezesem Najwyższej Izby Kontroli.

Dział II.

Postanowienia szczegółowe o pożyczkach z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej oraz o opłatach i innych należnościach na rzecz Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej.

Art. 9. (1) Pożyczki z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej mogą być udzielane zasadniczo tylko wówczas, gdy uzyskanie kredytu w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego jest niemożliwe lub gospodarczo niepożądane oraz wyjątkowo w przypadkach, uzasadnionych

względnymi finansowo-gospodarczymi, gdy udzielony kredyt w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego okaże się niewystarczający.

(2) Pożyczki będą udzielane za zabezpieczeniem hipotecznym lub poręką zarówno poszczególnym uprawnionym, jak i ich zrzeszeniom.

(3) Pożyczki mogą być udzielane zarówno w gotówce jak i w naturze.

Art. 10. (1) Oprocentowanie pożyczek z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej nie może przekraczać łącznie z kosztami administracyjnymi $4\frac{1}{2}$ od sta w stosunku rocznym.

(2) Okres spłaty pożyczek winien być uzależniony od celów pożyczki i zdolności płatniczej dłużnika, nie może jednak przekraczać 41 lat.

(3) Rozpoczęcie spłaty pożyczki może być odroczone na okres od sześciu miesięcy do 5 lat, licząc od daty udzielenia pożyczki; pożyczkobiorca może być zwolniony od oprocentowania za powyższy okres ulgowy w całości lub w części w zależności od zdolności płatniczej. Odroczenie to nie powoduje przedłużenia ustalonego okresu spłaty pożyczki.

Art. 11. (1) Należności Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej mogą być na wniosek dłużników lub z urzędu przez właściwe władze lub Państwowy Bank Rolny konwertowane na jedną pożyczkę z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej.

(2) Suma pożyczki konwersyjnej (cz. 1) obliczona będzie w wysokości konwertowanych należności Funduszu łącznie z zaległymi ratami i procentami.

(3) Termin spłaty pożyczki konwersyjnej nie może być dłuższy, niż lat 60, licząc od dnia dokonania konwersji; przy konwersji z urzędu okres spłaty pożyczki w granicach lat 60 nie może być krótszy, niż do terminu płatności

ostatniej raty najpóźniej spłacalnej konwertowanej należności.

(4) Oprocentowanie pożyczki konwersyjnej ustalone będzie według cz. 1 art. 10.

Art. 12. Sporządzane przez Państwowy Bank Rolny oświadczenia, że oznaczonemu pożyczkobiorcy przyznana została pożyczka lub też, że pożyczka została przez Fundusz przejęta (pkt. k) i l) art. 2) lub skonwertowana (art. 11), stanowi tytuł do wniesienia na jednostronny piśmenny lub ustny wniosek Państwowego Banku Rolnego wpisów hipotecznych, zabezpieczających tę pożyczkę. Wykreślenie wpisu lub ustępstwo pierwszeństwa hipotecznego następuje również na podstawie oświadczeń Państwowego Banku Rolnego. Wszelkie wpisy, wnoszone w myśl artykułu niniejszego, wolne są od opłat skarbowych.

Art. 13. (1) Osoby, zatwierdzone na nabywców parcelowanych gruntów państwowych, winny przed wejściem w posiadanie tych gruntów wpłacić:

a) bezrolni nabywcy samodzielnych gospodarstw — 5% ceny sprzedażnej,

b) nabywcy gospodarstw wzorowych — 15% ceny sprzedażnej,

c) nabywcy obiektów przemysłowych — 25% ceny sprzedażnej i

d) inni nabywcy — 10% ceny sprzedażnej.

Określone wyżej wpłaty mogą być odpowiednio zwiększane w przypadkach sprzedaży działek z łatwemi do spieniężenia przynależnościami, drzewostanami i ruchomościami lub w przypadkach sprzedaży silniejszym finansowo nabywcom.

(2) Przy parcelacji gruntów państwowych od osób, zatwierdzonych na nabywców działek i wprowadzonych w posiadanie tych działek, pobierane będą na rzecz Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej opłaty za użytkowanie

oddanych im w posiadanie działek w postaci oprocentowania reszty ceny sprzedażnej. Opłaty za użytkowanie, nieściągnięte do momentu przeniesienia prawa własności na nabywców (art. 61 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej), mogą być doliczane do ceny sprzedażnej, ustalanej według cz. 3 i 4 art. 60 lub art. 68—70 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej.

(3) Należności z tytułu zbycia i zagospodarowania gruntów państwowych ulegają zakredytowaniu na okres nie dłuższy, niż lat 60, przy oprocentowaniu łącznie z kosztami administracyjnymi najwyżej 4½ od sta w stosunku rocznym.

(4) Rozpoczęcie spłaty zakredytowanych należności, wymienionych w cz. 3, może być dla poszczególnych kategorii nabywców odroczone do lat 3, licząc od daty wprowadzenia nabywców w posiadanie gruntów; w powyższym okresie ulgowym nabywcy mogą być zwolnieni od oprocentowania i należności za użytkowanie gruntów w całości lub w części zależnie od zdolności płatniczej. Odroczenie rozpoczęcia spłaty zakredytowanych należności nie powoduje przedłużenia okresu spłaty tych należności.

Art. 14. (1) Przy parcelacji gruntów prywatnych, wykonywanych przez właścicieli dóbr parcelowanych lub przez instytucje do parcelacji upoważnione, pobierana będzie od tych właścicieli lub instytucyj opłata za nadzór nad parcelacją w wysokości 1% ceny sprzedażnej parcelowanych gruntów. Obowiązku uiszczenia tej opłaty nie wolno przekładać na nabywców.

(2) Opłatę, przewidzianą w cz. 1, osoby zobowiązane winny uścić przed złożeniem do zatwierdzenia wykazu nabywców parcelowanych gruntów. Wykaz nabywców winien zawierać wyszczególnienie cen sprzedażnych poszczególnych gospodarstw i działek. W razie niezałączenia do po-

dania o zatwierdzenie wykazu nabywców dowodu uiszczenia opłaty za nadzór nad parcelacją lub niewyszczególnienia w wykazie cen sprzedażnych, podanie będzie pozostawione bez załatwienia, przyczem przepisy art. 64 i cz. 3 art. 65 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej, dotyczące terminu zatwierdzania wykazów nabywców, nie będą miały zastosowania. W razie prawomocnej odmowy zatwierdzenia wykazu nabywców, uiszczona opłata za nadzór nad parcelacją podlega na żądanie strony zainteresowanej zwrotowi, a w razie zmiany zatwierdzonego wykazu nabywców gruntów, za nadzór nad parcelacją których opłata została uiszczona, ponowna ani dodatkowa opłata nie będzie pobierana.

(3) Termin uiszczania i tryb ściągania opłaty za nadzór nad parcelacją w przypadkach parcelacji uproszczonej (cz. 2 art. 48 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej) ustali Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 15. (1) Za wykonywanie czynności, związanych ze scalaniem gruntów, znoszeniem służebności i innymi pracami regulacyjno-agrarnymi, z parcelacją zastępczą gruntów prywatnych i segregacją wierzytelności na nieruchomościach ziemskich, parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań, oraz meljoracjami i innymi inwestycjami, dokonywanymi przy przebudowie ustroju rolnego, pobierane będą od stron opłaty na rzecz Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej. Czynności nadzoru administracyjnego przy pracach, powyżej wymienionych, są bezpłatne.

(2) Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Skarbu ustalać będzie szczegółowe przepisy, dotyczące:

a) rodzaju, wysokości, zasad i trybu wymiaru, zasad odraczania, ściągania i umarzania oraz wysokości opro-

centowania, terminów płatności i zasad kredytowania opłat, oznaczonych w cz. 1, jak również zaliczek i wpłat tymczasowych na poczet tych opłat oraz zwalniania od tych opłat;

b) zasad i trybu wymiaru opłat za użytkowanie przy parcelacji gruntów państwowych oraz terminów płatności, zasad odraczania, ściągania i umarzania opłat powyższych i należności z tytułu zbycia państwowych nieruchomości ziemskich;

c) zasad, warunków i trybu udzielania pożyczek z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej przy specjalnem uwzględnieniu interesów służby folwarcznej, nabywającej ziemię w związku z utratą pracy wskutek przebudowy ustroju rolnego, a także zasad i trybu odraczania, ściągania i umarzania tych pożyczek oraz zasad, warunków i trybu konwertowania należności Funduszu;

d) trybu wydatkowania i ściągania oraz oprocentowania sum, zaliczkowo wydawanych z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej przy scalaniu gruntów, znoszeniu służebności i innych pracach regulacyjno-agrarnych, przy parcelacji zastępczej gruntów prywatnych oraz przy meljoracjach i innych inwestycjach, przeprowadzanych przy przebudowie ustroju rolnego;

e) zasad i trybu przyznawania wynagrodzeń akordowych i nagród pieniężnych, przewidzianych w art. 3 pkt. j).

(3) Odwołanie od decyzji w sprawie wymiaru opłat i innych należności nie wstrzymuje obowiązku uiszczenia tych opłat i należności w terminie ustalonym.

(4) Nieuiszczone w terminie opłaty oznaczone cz. 1, i wszelkie inne należności Funduszu od stron mogą być ściągane w trybie postępowania przymusowego w administracji.

(5) Niezahipotekowane należności Funduszu Obrotowego

wego Reformy Rolnej z tytułu przeprowadzenia scalenia, zniesienia służebności i innych prac regulacyjno-agrarnych w nieruchomościach wiejskich, jak również przeprowadzania w tych nieruchomościach meljoracyj i innych inwestycji przy przebudowie ustroju rolnego wraz z należnościami dodatkowymi i kosztami administrowania temi należnościami — mają w granicach 100 zł za 1 ha aż do całkowitego ich umorzenia pierwszeństwo zaspokojenia z tych nieruchomości przed prawami rzeczowemi. W przypadkach obciążenia nieruchomości pożyczkami w listach zastawnych instytucyj kredytu długoterminowego lub pożyczkami w obligacjach meljoracyjnych Państwowego Banku Rolnego przywilej powyższy przysługuje po zaspokojeniu wymienionych wierzytelności.

Art. 16. (1) Postanowienia niniejszej ustawy, dotyczące opłat za użytkowanie i należności z tytułu zbycia państwowych nieruchomości ziemskich, korzystniejsze dla nabywców tych nieruchomości od postanowień, obowiązujących poprzednio, mogą być w drodze zarządzeń Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych stosowane do należności, powstałych przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

(2) Ustalone na podstawie niniejszej ustawy zasady, dotyczące opłat, korzystniejsze dla stron zobowiązanych do ich ponoszenia od postanowień poprzednio obowiązujących, będą mogły być w drodze zarządzeń Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych stosowane do należności z tytułu takich opłat, powstałych przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

Art. 17. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych i Ministrowi Skarbu.

Art. 18. (1) Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1932 r.; równocześnie tracą moc obowiązującą przepisy w przedmiotach, unormowanych ustawą niniejszą, a w szczególności rozporządzenia Prezydenta Rzeczy-

pospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o Funduszu Obrotowym Reformy Rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 175), art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 kwietnia 1927 r. w sprawie wynagrodzenia za nieruchomości ziemskie przejęte na własność Państwa, w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 374), ustawa z dnia 22 lipca 1925 r. o państwowym funduszu kredytu na meljoracje rolne (Dz. U. R. P. Nr. 88, poz. 609), art. 14 ustawy z dnia 31 lipca 1923 r. o scalaniu gruntów (Dz. U. R. P. z 1927 r. Nr. 92, poz. 833), cz. 2 art. 68 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1), sprzeczne z ustawą niniejszą postanowienia art. 73 i 74 oraz art. 72 i 75 tejże ustawy. Z dniem 1 kwietnia 1934 r. tracą moc obowiązującą: cz. 2 art. 62 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1), cz. 2, 3 i 4 art. 73 oraz art. 74 ustawy z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej, art. 17 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. w sprawie segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich parcelowanych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 55, poz. 424), art. 11, cz. 1 art. 13 ustawy z dnia 31 lipca 1923 r. o scalaniu gruntów (Dz. U. R. P. z 1927 r. Nr. 92, poz. 833), cz. 1 i 2 art. 53 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 lutego 1927 r. cz. 1 i 2 art. 58 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospol. o zniesieniu służebności w województwie kieleckim, lubelskim, łódzkim, warszawskim i w zachodniej części województwa białostockiego (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 74), cz. 1 i 2 art. 58 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 lutego 1927 r. o zniesieniu służebności w województwie wołyńskim, poleskim, nowogródzkim, wileńskim i we wschodniej części województwa białostoc-

kiego (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 75), art. 5, 6 i 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o przeprowadzaniu meljoracji przy dokonywanej przez urzędy ziemskie przebudowie ustroju rolnego (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 320) w brzmieniu, nadanem przez art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 84, poz. 620).

(2) Do czasu wydania rozporządzeń wykonawczych na podstawie upoważnienia, zawartego w cz. 2 art. 15 ustawy niniejszej, zachowują moc dotychczas obowiązujące rozporządzenia w przedmiotach, objętych tem upoważnieniem.

USTAWA

z dnia 11 sierpnia 1923 r.¹

(Dz. U. nr. 90, poz. 706)

o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji urzędów i komisji ziemskich

(zmieniona rozporządzeniem Prez. Rzeczpltej z 1927 r. poz. 598, 1932 r. poz. 129, 622, 779 i 1933 r. poz. 635).

Art. 1. Przebudowa ustroju rolnego, tudzież regulowanie nowego ustroju rolnego należą do zakresu działania Ministra Reform Rolnych.

Art. 2. W szczególności do zakresu działania Ministra Reform Rolnych należą:

¹ Po myśli art. 1 i n. rozporządź. Prez. Rzpltej z 1933 r. Nr. 85 poz. 635 o zespoleniu urzędów ziemskich z władzami administracji ogólnej i organizacji Komisji ziemskich, w miejsce urzędów ziemskich wchodzi obecnie władze administracji ogólnej. Wedle art. 14 powołał. Rozporządzenia wymienione w poszczególnych ustawach i rozporządzeniach uprawnienia i obowiązki przechodzą:

a) Głównej Komisji Ziemskiej — na Główną Komisję Ziemską ustanowioną na podstawie art. 3 i 4 powołał. Rozporządzenia;

b) okręgowych komisji ziemskich — na wojewódzkie komisje ziemskie;

A. Przygotowywanie projektów ustaw w przedmiocie przebudowy i regulowania ustroju rolnego.

B. Wykonywanie ustaw, dotyczących tej przebudowy, a mianowicie:

- a) zapewnienie potrzebnej do państwowej parcelacji i kolonizacji ilości ziemi, jej rozparcelowanie i skolonizowanie;
- b) regulowanie spraw, dotyczących ustroju gospodarstw rolnych, jako to: scalania gruntów, układu służebności, podziału gruntów wspólnych;
- c) regulowanie obrotu ziemią;
- d) organizacja urzędów ziemskich;
- e) sprawy Państwowego Banku Rolnego w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych, oraz inne sprawy, mające na celu sfinansowanie reformy rolnej;
- f) udzielanie upoważnień osobom fizycznym i prawnym do przeprowadzania pod nadzorem i w granicach, przez Ministra Reform Rolnych ustalonych, prac, związanych z przebudową ustroju rolnego i regulowaniem struktury gospodarstw rolnych (parcelacja, komasacja, likwidacja serwitutów, podział gruntów wspólnych, zamiana gruntów), oraz wykonywanie nadzoru nad ich działalnością;
- g) przeprowadzanie wszelkich czynności technicznych, związanych z przebudową ustroju rolnego (parcelacja, komasacja, likwidacja serwitutów, podział gruntów wspólnych, zamiana gruntów), udzielanie

---

c) okręgowych urzędów ziemskich i prezesów okręgowych urzędów ziemskich — na wojewodów;

d) powiatowych urzędów ziemskich, komisarzy ziemskich, podkomisarzy oraz delegatów okręgowych, okręgowych urzędów ziemskich — na starostów.

²⁾ Sprawy administracji reform rolnych na obszarze m. st. Warszawy włącza się do zakresu działania komisarza Rządu m. st. Warszawy.

w tym względzie osobom fizycznym i prawnym, do tych czynności prawnie uzdolnionym, upoważnień, oraz nadzór nad ich działalnością.

C. Sprawy b. pruskich komisyj generalnych i specjalnych, b. pruskiej komisji kolonizacyjnej i b. Urzędu Osadniczego w Poznaniu, b. austriackich komisyj agrarnych i komisji obrotu ziemią, tudzież sprawy włości rentowych b. zaboru austriackiego i pruskiego, a to z zachowaniem kompetencji sądów, przez ustawy im zastrzeżonych.

D. Likwidacja spraw b. państwowych banków agrarnych na ziemiach polskich, a w szczególności sprawy oddziałów b. rosyjskiego Banku Włociańskiego i Szlachckiego i b. pruskich banków rentowych oraz regulowanie i zlikwidowanie spraw, dotyczących aktów organizacji ziemskiej włości na terenie b. zaboru rosyjskiego.

E. Inne sprawy, przekazane przez ustawy Ministrowi Reform Rolnych.

W sprawach, związanych z wytwórczością rolną, Minister Reform Rolnych działa w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Art. 3—24 (uchylony).

Art. 25. W sprawach, w których orzekanie należy do Ministra Reform Rolnych oraz urzędów i komisyj ziemskich, droga cywilno-sądowa jest niedopuszczalna, o ile poszczególne ustawy nie przewidują w tym względzie wyjątków.

W szczególności przysługuje właścicielowi prawo zwrócenia się na drogę cywilno-sądową, jeżeli uważa, że z tytułu wynagrodzenia za przymusowo wykupiony majątek ziemski zostało mu przyznane poniżej norm, ustalonych dla wymiaru odszkodowania w ustawie o sfinansowaniu parcelacji i osadnictwa.¹

Art. 26 (uchylony).

Art. 27 (uchylony).

Art. 28. Do wykonania nadzoru nad instytucjami i osobami (art. 2 p. f) i g), które w myśl obowiązujących ustaw i rozporządzeń podlegają kontroli Ministra Reform Rolnych oraz ujednostajnienia ich działalności, Minister Reform Rolnych ustanawia specjalnych delegatów, lub powierza te czynności prezesom okręgowych urzędów ziemskich i wydaje w tym względzie osobne instrukcje.

Art. 29. Organom urzędów ziemskich służy, za uprzedzeniem powiadomieniem właściciela, prawo wstępu na grunty, obejścia gospodarskie, oraz prawo dokonywania na ich obszarze wszelkich czynności urzędowych, związanych z zakresem działania urzędów ziemskich. Powiadomienie może być uskutecznione ustnie bezpośrednio przed wykonaniem czynności urzędowej, o ile tryb postępowania nie jest inaczej ustawami określony.

Art. 30 (uchylony).

Art. 31. Za czynności, dokonywane w zakresie prac technicznych, oraz za prace, wykonywane na szczególne zamówienia stron poza normalnem postępowaniem, urzędy ziemskie pobierają na rzecz Skarbu Państwa opłaty, których rodzaj i wysokość określi rozporządzenie Ministra Reform Rolnych, wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 32 (uchylony).

Art. 33. Na obszarze b. zaboru austriackiego, o ile poszczególne ustawy inaczej nie stanowią:

czynności b. Komisji Agrarnej w Wiedniu sprawuje Minister Reform Rolnych, względnie Główna Komisja Ziemska, czynności b. Krajowej Komisji Agrarnej we Lwowie — terytorjalnie właściwe okręgowe urzędy ziemskie, względnie okręgowe komisje ziemskie, czynności b. miejscowych komisarzy agrarnych — komisarze ziemscy (art. 22), którym w sprawach komasacyjnych i działowo-

regulacyjnych, obecnie będących w toku, przysługuje zakres działania miejscowych komisarzy agrarnych w rozumieniu Galicyjskich Ustaw Krajowych z dnia 9 grudnia 1899 r. (Dz. Gal. Ustaw Kraj. 1900 r. Nr. 18, 19 i 20);

czynności b. Komisji Ministerjalnej dla operacyj agrarnych (ces. rozporządzenie z dnia 1 maja 1916 r. Austr. Dz. Ust. P. nr. 147) sprawują terytorjalnie właściwe okręgowe urzędy ziemskie, względnie okręgowe komisje ziemskie, a czynności zaprzysiężonych komisarzy miejscowych — komisarze ziemscy (art. 22), którym w sprawach uregulowania stosunków posiadłości gruntowych w okolicy miejsc obwarowanych przysługuje zakres działania komisarzy miejscowych w rozumieniu powołanego wyżej ces. rozporządzenia;

kompetencja krajowych komisyj obrotu ziemią (ces. rozporządzenie z dnia 9 sierpnia 1915 r. Austr. Dz. Ust. P. nr. 234) należy do właściwych okręgowych urzędów ziemskich; powiatowe komisje obrotu ziemią przestają istnieć, a ich kompetencja przechodzi na właściwe powiatowe urzędy ziemskie.

Art. 34. Na obszarze b. zaboru pruskiego czynności b. Urzędu Osadniczego w Poznaniu, b. pruskich komisyj generalnych oraz b. państwowej komisji specjalnej z wyłączeniem sporów cywilno-prawnych, należących do sądów, stosownie do ich właściwości, przechodzą na właściwe okręgowe urzędy ziemskie i urzędujące przy nich okręgowe komisje ziemskie, stosownie do kompetencji. W powyższym zakresie czynności Wyższego Sądu Kultury Krajowej w Berlinie przechodzą na Główną Komisję Ziemską.

Art. 35. Na obszarze b. Królestwa Polskiego, o ile nie zostało postanowione inaczej, czynności b. komisarzy do spraw włościańskich przechodzą na komisarzy ziemskich (art. 22), czynności b. urzędów gubernjalnych do spraw włościańskich — na okręgowe urzędy ziemskie, względnie

okręgowe komisje ziemskie, czynności b. urzędu do spraw włościańskich gub. Królestwa Polskiego przy Wydziale Ziemskim rosyjskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych przechodzą na Ministra Reform Rolnych, względnie Główną Komisję Ziemską; czynności b. rosyjskiego Ministra Spraw Wewnętrznych w zakresie spraw ziemskich — na Ministra Reform Rolnych; czynności b. II. departamentu rosyjskiego Senatu Rządzącego — na Najwyższy Trybunał Administracyjny.

Na pozostałym obszarze b. zaboru rosyjskiego, o ile nie zostało postanowione inaczej, czynności b. naczelników ziemskich i b. t. zw. „mirowych pośredników“ oraz powiatowych komisyj urzędzeń rolnych przechodzą na komisarzy ziemskich (art. 22); czynności b. urzędów gubernjalnych do spraw włościańskich oraz gubernjalnych komisyj urzędzeń rolnych — na okręgowe urzędy, względnie komisje ziemskie; czynności b. rosyjskich Ministrów Spraw Wewnętrznych i Rolnictwa w zakresie ich uprawnień, dotyczących spraw ustroju rolnego — na Ministra Reform Rolnych; czynności b. II. departamentu rosyjskiego Senatu Rządzącego — na Najwyższy Trybunał Administracyjny.

Art. 36. Wymienione w poszczególnych ustawach i rozporządzeniach uprawnienia i obowiązki Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego oraz Głównego Urzędu Ziemskiego przechodzą na Ministra Reform Rolnych.

Art. 37. Niezakończone w komisjach ziemskich sprawy z chwilą wejścia w życie ustawy niniejszej będą rozpoznawane nadal według przepisów tejże ustawy.

Nierozpatrzone przez Sąd Najwyższy sprawy ze skarg na orzeczenia Głównej Komisji Ziemskiej w Warszawie i b. Centralnej Komisji Ziemskiej w Wilnie z chwilą wejścia w życie ustawy niniejszej podlegają rozpoznaniu Najwyższego Trybunału Administracyjnego z wyjątkiem

spraw, zastrzeżonych w drodze sądowo-cywilnej w myśl art. 25 niniejszej ustawy.

Art. 38. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Reform Rolnych w porozumieniu z właściwymi ministrami.

Art. 39. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie uwłaczając na obszarze województwa śląskiego postanowieniom Ustawy Konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 r., zawierającej statut organiczny województwa śląskiego (Dz. U. R. P. nr. 73, poz. 497).

Jednocześnie tracą moc obowiązującą przepisy i ustawy, dotyczące przedmiotów, unormowanych ustawą niniejszą, a w szczególności ustawa z dnia 6 lipca 1920 r. o organizacji urzędów ziemskich (Dz. U. R. P. nr. 70, poz. 461).

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 27 października 1933 r.

(Dz. U. Nr. 85, poz. 635)

**o zespoleniu urzędów ziemskich z władzami administracji
ogólnej i organizacji komisyj ziemskich.**

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. b) ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam co następuje:

Zasady zespolenia.

Art. 1. Sprawy administracji reform rolnych włącza się do zakresu działania wojewodów i starostów stosownie do postanowień rozporządzenia niniejszego.

Art. 2. (1) Sprawy administracji reform rolnych będą załatwiane we władzach administracji ogólnej (art. 1) na zasadach ustalonych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 86).

(2) Sprawy funduszu obrotowego reformy rolnej załatwiane będą w urzędzie wojewódzkim łącznie ze sprawami administracji reform rolnych.

(3) Wszyscy urzędnicy, załatwiający we władzach administracji ogólnej sprawy administracji rolnictwa i reform rolnych, z wyjątkiem urzędników kancelaryjnych, są urzędnikami fachowymi w rozumieniu art. 33 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 86).

(4) W sprawach administracji reform rolnych, dotyczących obszaru, położonego w dwu lub więcej powiatach względnie województwach, właściwy będzie starosta, względnie wojewoda, wyznaczony w każdym poszczególnym przypadku przez władzę bezpośrednio wyższą.

Komisje ziemskie.

Art. 3. (1) Ustanawia się przy Ministrze Rolnictwa i Reform Rolnych Główną Komisję Ziemską.

(2) Główna Komisja Ziemska rozpoznaje odwołania, wniesione od orzeczeń wojewódzkich komisji ziemskich (art. 6); może ona jednak zaskarżone orzeczenie wojewódzkiej komisji ziemskiej zmienić lub znieść z urzędu również w części niezaskarżonej, jeżeli orzeczenie to narusza przepisy prawa.

Art. 4. (1) Prezesem Głównej Komisji Ziemskiej jest z urzędu Minister Rolnictwa i Reform Rolnych.

(2) W zastępstwie Ministra przewodniczy na posiedzeniu Komisji i reprezentuje Komisję nazewnątrz wiceprezes Głównej Komisji Ziemskiej.

(3) Przewodniczyć na posiedzeniach Komisji może również zastępca wiceprezesa Głównej Komisji Ziemskiej, wyznaczony przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 5. (1) W skład Głównej Komisji Ziemskiej prócz przewodniczącego wchodzi z głosem stanowczym:

- a) jeden członek lub jego zastępca, delegowani przez Ministra Sprawiedliwości z pośród sędziów sądu apelacyjnego;
- b) jeden członek lub jego zastępca, delegowani przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z pośród urzędników Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych;
- c) dwaj członkowie lub ich zastępcy, powołani przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z pośród kandydatów, przedstawionych w podwójnej liczbie przez właściwe organa samorządu rolniczego lub zrzeczenia tego samorządu, wyznaczone przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych.

(2) Ponadto Minister Rolnictwa i Reform Rolnych ma prawo delegować na posiedzenie Komisji urzędników Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, jako referentów z głosem doradczym.

(3) Członkowie Komisji, wymienieni w pkt. a) i b), pełnią urząd do odwołania, członkowie zaś wymienieni w pkt. c) — przez okres dwu lat.

Art. 6. (1) Ustanawia się przy każdym wojewodzie — wojewódzką komisję ziemską.

(2) Wojewódzka komisja ziemska orzeka w sprawach przekazanych jej przez właściwe ustawy.

Art. 7. (1) Przewodniczącym wojewódzkiej komisji ziemskiej jest wojewoda.

(2) W zastępstwie wojewody przewodniczy na posiedzeniu komisji i reprezentuje komisję nazewnątrz urzędnik administracji rolnictwa i reform rolnych, wyznaczony przez Ministra Rolnictwa i Refom Rolnych.

(3) Jeżeli nie może przewodniczyć ani wojewoda, ani urzędnik, wymieniony w ustępie poprzednim, przewodnicstwo w komisji sprawuje jeden z urzędników administracji rolnictwa i reform rolnych z wykształceniem prawniczem, wyznaczony przez wojewodę.

Art. 8. (1) W skład wojewódzkiej komisji ziemskiej, prócz przewodniczącego, wchodzi z głosem stanowczym:

- a) jeden członek lub jego zastępca, delegowani przez Ministra Sprawiedliwości z pośród sędziów sądu okręgowego;
- b) jeden członek lub jego zastępca, delegowani przez wojewodę z pośród urzędników administracji rolnictwa i reform rolnych;
- c) dwaj członkowie lub ich zastępcy, powołani przez wojewodę z pośród kandydatów, przedstawionych w podwójnej liczbie przez właściwą izbę rolniczą.

(2) Ponadto wojewoda ma prawo delegować na posiedzenia komisji podległych sobie urzędników, jako referentów z głosem doradczym.

(3) Członkowie komisji, wymienieni w pkt. a) i b) pełnią urząd do odwołania, członkowie zaś wymienieni w pkt. c) przez okres dwu lat.

Art. 9. (1) Postanowienia art. 62 i 63 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr. 11, poz. 86) stosują się odpowiednio do członków komisji ziemskich, wymienionych w art. 5 pkt. c) i w art. 8 pkt c).

(2) Przewidziane w tych przepisach uprawnienia wykonywa w stosunku do członków Głównej Komisji Ziemskiej, wymienionych w art. 5 pkt. c), Minister Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 10. (1) Członkowie komisyj ziemskich, wymienieni w art. 5 pkt. c) i w art. 8 pkt. c), otrzymują ze Skarbu Państwa za udział w posiedzeniach komisyj ziemskich dietyienne, a także zwrot kosztów podróży.

(2) Dietyienne oraz zwrot kosztów podróży dla członków wymienionych w art. 5 pkt. c), oblicza się według V grupy uposażenia, dla członków zaś wymienionych w art. 8 pkt. c) — według VI grupy uposażenia funkcyjnarjuszów państwowych.

Art. 11. (1) Na posiedzenia komisyj ziemskich winni być wezwani wszyscy członkowie komisyj.

(2) Do ważności posiedzeń komisyj ziemskich potrzebna jest obecność trzech członków lub ich zastępców, w tem również przewodniczącego.

(3) Orzeczenia komisyj ziemskich zapadają większością głosów obecnych członków; w razie równości głosów przeważa zdanie, za którem wypowiada się przewodniczący.

(4) Orzeczenia komisyj ziemskich winny być doręczone osobom zainteresowanym.

Art. 12. (1) Postępowanie w komisjach ziemskich jest prowadzone z urzędu.

(2) Posiedzenia komisyj ziemskich są jawne i niejawnne. O posiedzeniach jawnych winny być zawiadamiane strony interesowane.

(3) Komisje ziemskie wydają orzeczenia łącznie z rozpoznaniem sprawy na posiedzeniach jawnych w przypadkach przez ustawy dla tych posiedzeń zastrzeżonych, w pozostałych zaś przypadkach—na posiedzeniach niejawnnych,

bez udziału stron. Narady komisyj ziemskich we wszystkich przypadkach są tajne.

(4) Załatwianie poszczególnych czynności komisje ziemskie mogą zlecić poszczególnym członkom kompletu orzekającego. Główna Komisja Ziemska ponadto może zlecić załatwianie takich czynności wojewódzkiej komisji ziemskiej. Komisje ziemskie przeprowadzają wszelkie dowody potrzebne do wyświeślenia prawdy.

(5) Koszty postępowania przed komisjami ziemskimi ponosi Skarb Państwa.

(6) Biegiem spraw na posiedzeniach komisji ziemskiej kieruje przewodniczący, któremu względem stron, zastępców ich i wogóle osób obecnych, nie stosujących się do jego zarządzeń i zakłócających porządek obrad, służy — po uprzednim upomnieniu — prawo wymierzenia następujących kar porządkowych:

- a) grzywny w wysokości do 100 złotych,
- b) wydalenia z sali posiedzeń.

Art. 13. (1) Od orzeczeń wydanych w pierwszej instancji w sprawach administracji reform rolnych przez władze administracji ogólnej oraz wojewódzkie komisje ziemskie i inne organa kolegjalne, służy stronie odwołanie w ciągu czternastu dni po dniu doręczenia orzeczenia, jeżeli poszczególne ustawy nie stanowią inaczej. Postanowienia ustaw specjalnych, ustalających trzydziestodniowy termin odwołania, zostają uchylone.

(2) Termin zaskarżenia orzeczenia władza orzekająca ujawnia w orzeczeniu.

Przepisy końcowe.

Art. 14. (1) Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego (art. 20) wymienione w poszczególnych ustawach i rozporządzeniach uprawnienia i obowiązki przechodzą:

- a) Głównej Komisji Ziemskiej — na Główną Komisję Ziemską, ustanowioną na podstawie art. 3 i 4;
- b) okręgowych komisyj ziemskich — na wojewódzkie komisje ziemskie;
- c) okręgowych urzędów ziemskich i prezesów okręgowych urzędów ziemskich — na wojewodów;
- d) powiatowych urzędów ziemskich, komisarzy ziemskich, podkomisarzy ziemskich oraz delegatów okręgowych urzędów ziemskich — na starostów.

(2) Sprawy administracji reform rolnych na obszarze m. st. Warszawy włącza się do zakresu działania Komisarza Rządu m. st. Warszawy.

Art. 15. (1) Znosi się Komisję Odwoławczą, utworzoną na podstawie art. 8 ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. o przejściu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr. 4, poz. 17), w brzmieniu ustalonym w art. 2 ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 725).

(2) Wymienione w poszczególnych ustawach i rozporządzeniach uprawnienia i obowiązki Komisji Odwoławczej przechodzą na terytorjalnie właściwe wojewódzkie komisje ziemskie.

Art. 16. (1) Upoważnia się Radę Ministrów do wydawania w drodze rozporządzeń przepisów w sprawie znoszenia, zmiany składu, trybu postępowania i przenoszenia kompetencji ciał kolegjalnych, współdziałających obecnie na obszarze województw i powiatów z głosem doradczym lub stanowczym w wykonywaniu zadań administracji reform rolnych.

(2) Uprawnienia powyższe nie odnoszą się do komisyj ziemskich, art. 3 i 6), a także, jeżeli chodzi o górnośląską część województwa śląskiego, do Stałego Wydziału, przewidzianego w ustawach osadniczych (Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr. 112, poz. 796).

Art. 17. (1) Na obszarze województw: łódzkiego, nowogrodzkiego i pomorskiego sprawy administracji reform rolnych, włączone do zakresu działania wojewody (art. 1, 2 i 14 pkt c), załatwiać będą ekspozytury właściwych urzędów wojewódzkich w siedzibie dotychczasowych okręgowych urzędów ziemskich, o ile siedziby te nie zostaną przed dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego przeniesione do właściwych miast wojewódzkich.

(2) Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych:

- a) wydadzą bliższe zarządzenia w sprawie organizacji tych ekspozytur i trybu załatwiania w nich spraw;
- b) oznaczą termin zniesienia tych ekspozytur.

Art. 18. Zatrudnieni w okręgowych urzędach ziemskich i powiatowych urzędach ziemskich urzędnicy i niżsi funkcjonariusze państwowi oraz pracownicy kontraktowi, z którymi do dnia wejścia w życie rozporządzenia niniejszego nie rozwiązano stosunku służbowego, przechodzą z tym dniem do służby do właściwych urzędów wojewódzkich, względnie starostw.

Art. 19. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Ministrowi Spraw wewnętrznych.

Art. 20. (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1934 r. i obowiązuje na całym obszarze Państwa z zastrzeżeniem postanowień ust. 2.

(2) Postanowienia art. 1, 2, art. 14 pkt. c) i d) i art. 16 wchodzi w życie na obszarze województwa śląskiego w dniu wejścia w życie ustawy śląskiej, dostosowującej ustrój śląskich władz administracyjnych do powyższych postanowień (art. 4 pkt. 2 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 r.), zawierającej statut organiczny Województwa Śląskiego (Dz. U. R. P. Nr. 73, poz. 497).

(3) Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc obowiązującą przepisy w przedmiotach unormowanych niniejszem rozporządzeniem, w szczególności:

- a) artykuły 3—24, 26, 27, 30 i 32 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji urzędów i komisji ziemskich (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 706);
- b) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 stycznia 1927 r. o utworzeniu Głównej i Wojewódzkich Rad naprawy ustroju rolnego (Dz. U. R. P. Nr. 3, poz. 14).

Załącznik do uchwały Rady Ministrów
z dnia 25 czerwca 1932 r. (Monitor Polski
Nr. 148, poz. 184).

S T A T U T

ORGANIZACYJNY MINISTERSTWA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH.

§ 1. Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych dzieli się na 3 Departamenty: I. Ekonomiczny, II. Produkcji Rolnej i Weterynarji, III. Urzędów Rolnych, oraz Gabinet Ministra, Biuro Personalne i Biuro Wojskowe.

Nadto w skład Ministerstwa wchodzi Naczelną Dyrekcja Lasów Państwowych, której organizację normują osobne przepisy.

§ 2. Departament Ekonomiczny obejmuje sprawy potrzeb rolnictwa w zakresie obrotu, zbytu i przerobu produktów rolnych, w zakresie cel, taryf, podatków, kredytów, ubezpieczeń i zagadnień socjalnych, oraz potrzeb rolnictwa w zakresie gospodarczych umów międzynarodowych.

§ 3. Departament Produkcji Rolnej i Weterynarji obej-

muje sprawy podniesienia kultury rolniczej wsi i racjonalizacji wytwórczości rolnej, a w szczególności: sprawy wytwórczości gospodarstw wiejskich i ich organizacji oraz stosunku Ministerstwa do zrzeszeń rolników, weterynaryjne i leśnictwa, oraz państwowych zakładów chowu koni.

§ 4. Departament Urządzeń Rolnych obejmuje sprawy przebudowy ustroju rolnego i finansowania tej przebudowy, oraz regulowania stosunków wodnych dla potrzeb rolnictwa, a w szczególności: sprawy scalania, znoszenia służebności, regulacyj rolnych, parcelacji i obrotu ziemią, meljoracji, budownictwa, sprawy wodne oraz pomiarowe.

W skład Departamentu Urządzeń Rolnych wchodzi Biuro Głównej Komisji Ziemskiej, które załatwia sprawy, związane z postępowaniem przed Główną Komisją Ziemską.

§ 5. Gabinet Ministra obejmuje sprawy nadzoru nad pracami ustawodawczymi w Ministerstwie, sprawy Sekretarjatu Osobistego Ministra oraz sprawy, związane z budżetowo-gospodarczą obsługą Ministerstwa i urzędów podległych, sprawy prasowe, biblioteki, wydawnictw, Składnicy Akt i Kancelarji Ministerstwa.

W skład Gabinetu Ministra wchodzi Główny Inspektor Weterynarii.

§ 6. Biuro Personalne obejmuje sprawy osobowe funkcjonarjuszów Ministerstwa oraz wszystkich podległych władz, urzędów i instytucyj oraz sprawy organizacyjne.

§ 7. Biuro Wojskowe obejmuje sprawy przygotowania rolnictwa, leśnictwa i weterynarii do potrzeb obrony Państwa.

§ 8. Minister Rolnictwa i Reform Rolnych ustala szczegółowy podział czynności Ministerstwa i regulamin Ministerstwa, które będą ogłoszone w „Monitorze Polskim“.

(Monitor Polski z dnia 1 lipca 1932 r. Nr. 148, poz. 184).

A D W O K A T
Dr. EMIL MORGENSTERN
PRZEMYŚL, UL. WODNA 7
Telefon Nr. 11-83

S K O R O W I D Z

(Cyfry oznaczają stronicę)

A

Absolwenci szkół rolniczych
129 149
Administracja ogólna 32
" poręczająca 165
" własna 67
Adnotacja w ks. grunt. (ostrze-
żenie) 149
Adnotacja p. księgi grunt. 28
i n.
Aljenowanie 149

B

Bank Rolny 49 50 64 66 67
119 133 149 161 163
Bank Szlachecki 35 38
" Włociański 35
Biskupie majątki p. „martwa
ręka“
Buraki cukrowe 50

C

Cele przemysłowe 137 160
" publiczne i społeczne 137
152
Cena sprzedażna przy parcela-
cji gruntów państw. 86 157
Cena sprzedażna przy parcel.
gruntów prywatn. 93 160
Cena spekulacyjna 161
Cudzoziemcy 103
Cukrownie 50
Cywilno-sądowa droga 93

D

Darowizny 60
Depozyt sądowy 97 100 i n.
Dobra wiara 30 74
Dojazdy 120

Dobra państwowe 87
Drogi 42 120
Działy spadkowe 19 57
Działy 37 114 126 134
Dzierżawa parcel. 37 61 62 172
Dzierżawcy 37 88 129 133 152
Duchowne majątki p. „mar-
twa ręka“

E

Enklawy 120

F

Fundacje 36 61 173
Fundacyjne majątki 62
Fundusz zapomóg i kredytu
ulgowego 163 i n.

G

Gospodarstwa drobne 34 173
" karłowate 34
66 121 125
Gospodarstwa podmiejskie 59
" samodzielne 34
42 129
Gospodarstwa ogrodnicze 34
122
Gospodarstwa warzywnicze 34
122
Gospodarstwa leśne 173
" uprzemysło-
wione 50
Gospodarcza jednostka 37 57
114 123
Gminy miejskie p. miasta 36
Gminy wyznaniowe p. miasta
36
Główna Komisja Ziemska 33
i n.
Gorzelnie 50

Gracjaliści 88 114 152
 Grunty prywatne 64

H

Hipoteczne adnotacje 28 149
 Hipoteczne księgi p. księgi
 gruntowe 70 75 133
 Hipoteczne opłaty 141 172
 Hipoteczne oświadczenia 174
 Hipoteczne wpisy 100
 Hipoteczne wierzytelności 134
 Hutnicze zakłady 137

I

Instytucje komunalne 19
 „ państwowe upow. do
 parcelacji 19 119 i n.
 Instytucje naukowe 61
 „ ich majątki 61 62
 173
 Instytucje długoterminowego
 kredytu 89 134
 Inwestycje 165
 Inwentarz martwy i żywy 38
 Inwalidzi armji polskiej 129
 „ polsk. form. ochotn
 129

K

Kolonje dla robotn. 35 122
 „ „ rzemieśln. 35 122
 „ „ urzęd. 35 122
 „ rolnicze — dodatki
 i samodzielne 120
 Kapitulne majątki p. „martwa
 ręka“
 Klasztorne majątki p. „martwa
 ręka“
 Kościelne majątki p. „martwa
 ręka“
 Kamieniołomy 137
 Kopalnie 137
 Konkordat 175
 Koszty parcel. 138 165 166
 Komisja krajowa obrotu zie-
 mią 32
 Komisja Ziemska Gł. 33 161
 „ Kolon. pruska 35
 „ klasyfikac. - szacunko-
 we 92
 Kościoły 36
 Krochmalnie 60

Kontyngent parcel. 62
 Księgi gruntowe
 „ adnot. przymus. wy-
 kupu 75 80 86
 Księgi przewłaszc. nieruch.
 141
 Księg. przepis. własn. na
 Skarb Państwa 84
 Księg. przep. prawa własn.
 przy parcelacji 87
 Księg. wpis ograniczeń własn.
 przy nabyciu parcel 133
 Księgi wyłączenia 70 i n.
 „ wyciągi 75
 „ zabezp. pożycz. hipo-
 teczn. 164
 Księg. zabezpieczenie kredytów
 164
 Kultury leśne 61
 „ rolne 50 91 120 137
 Kredyt na kupno parcel 38 162
 Krewni 138

L

Lasy p. Obszary leśne 35 38
 42 61
 Likwidacja serwitutów 75 92
 „ umów dzierżawn.
 106 113
 Likwidacja poszczeg. fundusz.
 170
 Listy zastawne 89 101
 Losowanie obligacyj 102
 Ludność naturalna 152
 Litwa środkowa 96

M

Majątki instyt. naukowych 62
 „ prywatne 160
 „Martwej ręki“ majątki 35 127
 175
 Miasta 35
 „ administr. granice 36
 „ rozbudowa 59
 „ sfera interesów mieszk.
 59
 Miasta rozszerzenie 59 122
 Mieszkalne budynki 88
 Inwentarskie budynki 88
 Mieszkania folwarczne 115
 Meljoracje rolne 50 92 165

Minister Reform Rolnych 37
41 53 59 60 61 62 76 87 91
92 93 119 127 135 136 152
i n.

N

Nabywcy parcel 127
Nadzór prac parcel. 153
Nieletni 166
Nieruchomość włosc. 19
" ziemskie 60 86
Niepodzielność gruntów par.
138
Niewłasnowolność własc. 100
Niezdolność sprzedażna własci-
ciela 164
Notarialne opłaty 172
Niezałatwienie wniosku 69
Niezatwierdzenie wniosku 69
Normy podstawowe 54

O

Obligacje p. Renta Ziemska 97
101 103
Obowiązek parcel. 40 41 42 54
87
Obszar jednostek gospod. 23
37 57
Obszar parceli ogrod. wa-
rzyw. 123
Obszar parceli rzemieśln. wiej-
skiej 123
Obszar parceli robotn. urzęd-
nicz. 123
Odkup 60
Odprawa 113 114 126
Odszkodowanie 93 126
Oficjaliści maj. par. 88 129
i n.
Ograniczenia własności 36 70
100
Odsetki 98
Oprocentowanie Renty Ziemsk.
102
Ordynacje 36 164
Osadnictwo 60
Osiedla 59
Osoby fizyczne i prawne 135
Osobliwości przyrody 137
Ośrodki przemysłowe 35 122
Operaty kastralne 75
Opiekuńcza władza 166

Opłaty skarbowe i samorząd.
164
Opłaty od przenies. własności
141
Opłaty stemplowe 171
Ostrzeżenie (adnotacja) 149
Odwołanie (od decyzji opłat)
141

P

Parcelacja pozakontyng. 62
" działek 114
Parcelę rzemieśln. wiejskie 120
" ogrod. warzywne 120
" przemysłowe 120
" robotnicze 120
" urzędnicze 120
Plany katastralne 70
Plan parcelac. 62 63 64 66 67
73 77 i n.
Plony 67 85
Plebańskie majątki p. „martwa
ręka“
Parcelacja bez zezwol. 156
Pełnomocnictwa 152
Podatek majątkowy 91
" od spadków i daro-
wizn 103
Podatek państwowy 103
Postępowanie spadkowe 100
Prawomocne orzeczenia 87
Prywatne grunty 63
Pracownicy folwarczni 113 152
170
Płatkarnie 50
Podział przez instyt. państw.
19
Pomoc kredyt. dla osadników
170
Powiaty górskie 123 125
Prawo własności 21 27 84 86
140
Pierwokup 60
Projekt podziału nier. 29
Przelew prawa własn. 27 86
Przeniesienie prawa własn. 16
Przepisy wykonawcze 33
Posłowie 38
Parcelacyjny obowiązek 40 41
42 54
Podmiejskie okręgi 41

Przemysłowe okręgi 41 59
 „ ośrodki 35
 „ zakłady 137
 Przemysł rolniczy 53 137 i n.
 Przedterminowa spłata wierzy-
 teln. 134
 Projekt parcelac. 135 136 152
 Przetarg parcel. 84 138
 „ publiczny 174
 Plenipotence 171
 Przeludnione gminy 126
 Prawomocność ustawy 175
 Pruski Urząd Osadniczy 32
 Prywatna własność 34
 Pupilarne bezpieczeństwo 165
 Przewłaszczenie nieruch. 141
 168
 Przepisanie tytułu własn. 150
 Przystępstwa przeciwko pań-
 stwu polskiemu 127
 Przepisy przejściowe 167

R

Raty 98
 Roboty polowe 88
 Reemigranci 129
 Reflektanci 138
 Rada familijna 166
 Regulacja wierzytelności hip.
 89
 Rewizje przepisów 91
 Renta Ziemska Państw. 97 98
 102 103 i n.
 Renta Ziemska przedawnienie
 102
 Rodziny bezrolne 115
 Robotnicy przemysłowi 115
 Rozdział licytacyjny 100
 Rodzina (wdowy lub sieroty) 57
 129
 Rozporządzenie 33
 Rzeczoznawcy 75 93

S

Sady 42
 Sądy 30 80
 Senatorowie 138
 Scalenie obszarów 66
 „ gruntów 121
 Segregacja pożyczek 89 134
 Serwituty 75 91 92

Służba folwarczna 88 115 126
 152
 Spadkobiercy 38 57
 Sprzedaż przymusowa 19
 Szkoły rolnicze 35 61
 Stawy rybne 42
 Starosta 68 69 75 84 161 i n.
 Skutki naruszenia przep. parc.
 83
 Szacunek gruntów 75 84 160
 „ budowli, drzewosta-
 nów i wód 91
 Szacunek gospodarstw i dzia-
 łek 160
 Szachownice 1 20 69
 Śląsk Górny 175
 Spółdzielnie rolnicze 127
 Środki prawne 96
 Sprostowanie granic 120
 Substytucja powiernicza 164
 Sprzedaż, podział i dzierżawa
 gruntów parc. 133
 Sposób sprzed. gospod. wzor.
 139

T

Tryb postępowania 94
 Tytuł własności 29 87 150

U

Udzielanie zezwoleń 32
 Ulgowe majątki 37
 Umorzenie Państwowej Renty
 Ziemsk. 102
 Umorzenie wierzyteln. 89
 Unicy 38
 Uprzemysłowione gospod. 50
 Uprawomocnienie proj. parc.
 156
 Urządzenia gospodarcze 38
 Urząd Osadniczy Pruski 32
 Uzyskanie zezwolenia 25
 Urząd Ziemski 70 74 151 152
 153

W

Wadjum 174
 Władza opiekuńcza 166
 Wierzyciele hipoteczni 89
 Warsztaty rolne 137
 Ważność decyzji 30

Własność Skarbu Państwa 35
 „ rodzin panujących 35
 „ b. państw zaborczych 35
 Wody 35 38 42 61 123 i n.
 Wyłączenie 42 53 54 60 70 74
 Wykaz imienny 54 68 74 77 80
 84 130 151
 Wojewoda 60 66 67 84 93 134
 135 173
 Wniosek deklaracyjny 68
 Właściciel obszarów 69
 Wynagrodzenie za przymus.
 wykup 93 96
 Wzorowe gospodarstwa 134
 137
 Wysokość wpłat przy zakupie
 gruntów parc. 162

Z

Zabudowane tereny 42
 Zabytki architektoniczne 137
 „ historyczne 137
 Zbiory 38 84

Zamiana gruntów 120 174
 Zapas ziemi 35
 Zasłużeni żołnierze 129
 Ziemniaków plantacje 50
 Złożenie podania 25
 Zmiana tytułu własności 25 30
 Zawieszenie proj. parcel. 136
 Zwolnienie 53 54 60
 Zapis fundacyjny 36
 „ testamentowy 60
 Zakreślenie obszaru parc. 137
 Zarządzenie parc. 149
 Zatwierdzenie proj. parc. 150
 151 152 161
 Zezwolenie 21 29 119 136 146
 151 156
 Zakłady przemysłowe 165
 Zmiany w stosunkach gospod.
 91
 Zabezpieczenie dobrego zago-
 sponiarowania 134

Z

Źródła mineralne 137

ADWOKAT
 Dr. EMIL MORAWSKI
 PRZEMYŚL, UL. ... 7
 Telefon Nr. 1105

BIBLIOTEKA
 UMCS
 100

Biblioteka Uniwersytetu
M. CURIE-SKŁODOWSKIEJ
w Lublinie

A 055969

1000173439

Zakład Prawa Administracyjnego
Wydziału Prawa U.M.C.S.

Sygnatura 2222